

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

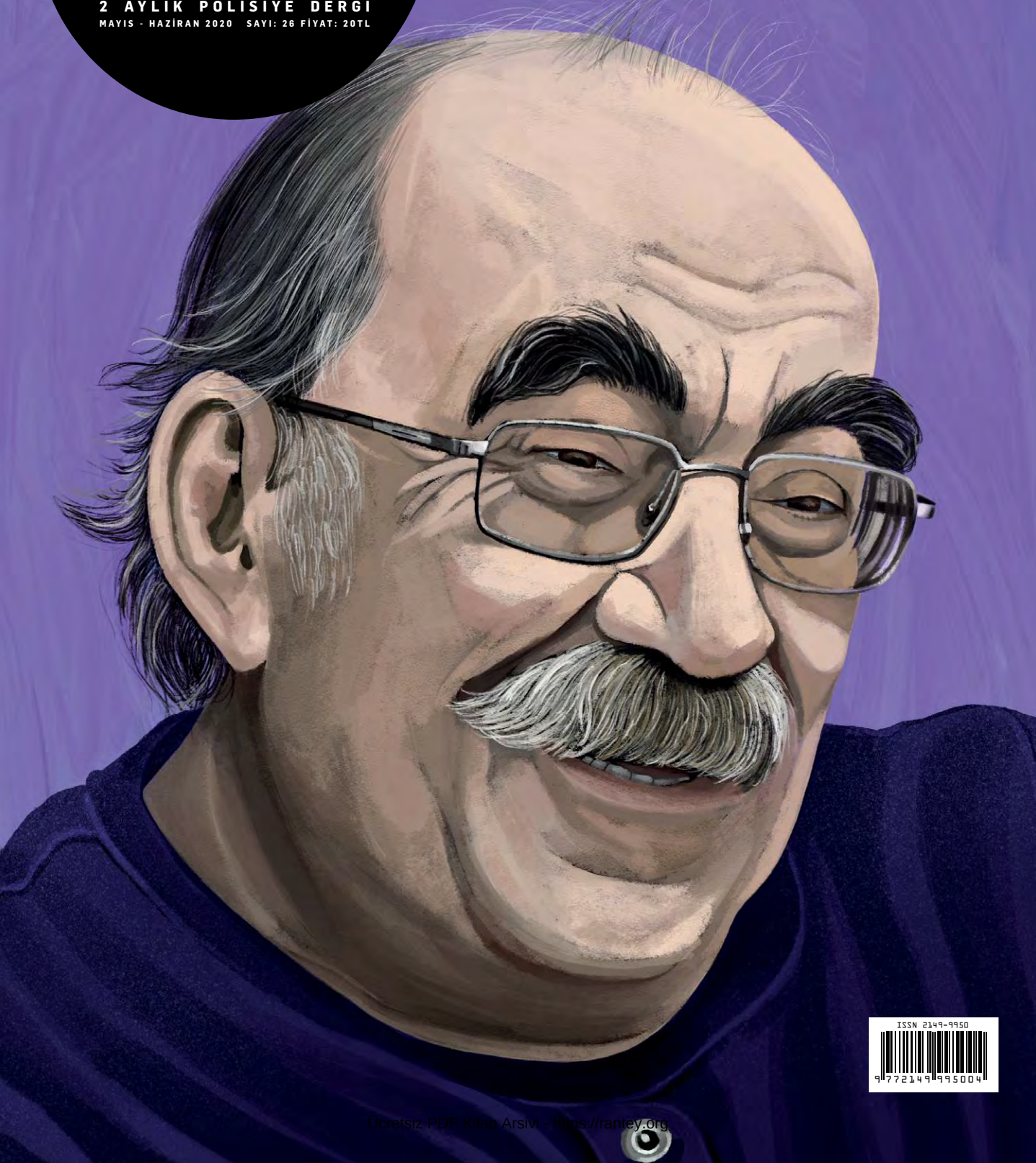

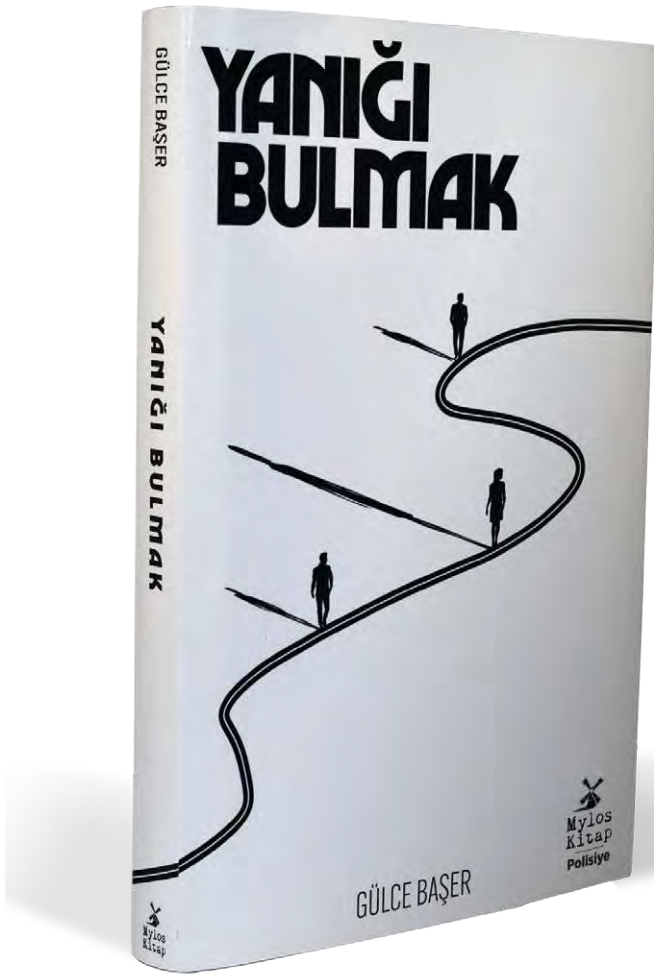
221B

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ
MAYIS - HAZİRAN 2020 SAYI: 26 FİYAT: 20TL

*Bu coğrafyayı,
bizim hikâyelerimizi anlatan;
polisitemizin ustası*

Celil Oker...

YANIĞI BULMAK

GÜLCE BAŞER

POLİSİYEMİZİN USTASI CELİL OKER İÇİN...

Türkiye’de kara roman akımının en güçlü temsilcisi, bizim hikâyelerimizi anlatan, “katil kim” kurgusundan çok, adalet, suç kavramlarıyla ilgilenen, sokağa inen, sözünü, düşüncesini söylemekten çekinmeyen polisiye romanların yazarı. Unutulmaz karakter Remzi Ünal’ın yaratıcısı. Celil Oker. Celil ağabeyimizi geçen yıl, 5 Mayıs’ta kaybettik. Bu büyük kaybın üzüntüsünü hâlâ yaşıyoruz. Çünkü sadece çok iyi bir yazarı değil, genç yazarlara, genç yayıncılara her zaman destek olan, onlara yol yordam göstermeye çalışan, çağımızın hastalığı “daha çok görünmek, daha çok bilinmek” kaygısına kapılmadan, inandığı, düşündüğü yolda eğilip bükülmeden yaşamayı önemseyen bir kılavuzu da yitirmiş olduk maalesef. 221B için elbette çok özel bir yeri var Celil Oker’in; salt polisiye romanımıza verdiği tartışılmaz katkısı değil, dergimize de ilk günden beri verdiği destek, önerdikleri... Celil Oker, ilk sayımızdan itibaren Remzi Ünal’ın müthiş öykülerini yazmıştı 221B’ye. Kemoterapi süreci ağırlaştıkça öykü yazmakta zorlandı ve her defasında çok üzüldü yeni bir öyküyü 221B okurlarına sunamadığı için. Ama elbette önemli olan Celil abinin iyi olmasıydı, o iyi olsun da gerekirse biz yıllarca öyküsünü okumayalım, yayımlayamayalım diye düşünürdük.

221B olarak yaptığımız hiçbir panel davetini geri çevirmedi. Bir liseye gidilip gençlerle mi konuşulacak, bir kitap fuarında polisiye mi anlatılacak, büyük bir coşkuyla gelmek isterdi. Daha fazla okura polisiyeyi, dergimizi anlatabilmek için. Celil abiyi kaybetmeden sadece birkaç ay önce 24 Ocak 2019’da düzenlediğimiz “İyi ki doğdun Sherlock” etkinliğimize çekinerek davet etmişim. Aslında gelmek zorunda hissetmesini istemedim, gelip kendisini yorması için değil, bilgisi olsun, davet edilmediğini düşünmesin, kırılmasın diye haber vermişim. “Durumum günden güne değişiyor ama katılmayı çok isterim Özlem,” dedi ve etkinliğe katıldı. Etkinlikten ayrılırken, “Çocuklar çok detaylı, çok güzel bir etkinlik yaptınız, sizinle gurur duyuyorum...” cümlesini unutmamız mümkün değil.

Pandemi nedeniyle geç yayımlayabildiğimiz bu sayının kapak dosyası -dolayısıyla- belliydi. Çünkü Mayıs, Celil Oker’i her sene hatırlatacağımız, onu henüz keşfetmemiş okurlara anlatacağımız ay artık bizim için.

Polisiyemizin usta isimleri Ömer Türkeş ve Erol Üyepazarcı, Celil Oker’in hayata baktığı yeri, düşüncelerini ve romanlarını anlatan çok önemli yazılar yazdılar. Ebru Açık Tuğruter temiz yakalı dedektif Remzi Ünal’ın derinlikli bir portresini çıkardı, Armağan Tunaboğlu özel bir kurguyla Celil Oker’in romanını tartıştı, Fulya Turhan ise Remzi Ünal’ın gastronomik tercihlerini yazdı.

Her yeni sayımızda, 221B’yi ilk kez okuyan ya da polisiyeyle yeni tanıştığı için dergimizle de yeni tanışan yüzlerce okurumuz oluyor. 221B’de birkaç yıl önce yayımladığımız tüm Celil Oker öykülerini bu özel sayıda tekrar okurlarımıza sunuyoruz.

Celil abinin 221B’ye verdiği koşulsuz desteğin, büyük emeğin elbette karşılığı olamaz ama biz de genç yayıncılar, yazarlar olarak Celil Oker’e yaraşır bir özel sayı hazırlayarak onu ve eserlerini bir kez daha anlatmak istedik...

Saygıyla, minnetle, özlemle...

221B, Sayı 26, Mayıs-Haziran 2020

İki Aylık Süreli Yayın

Yayın Yönetmeni: Özlem Özdemir
ozlem@mylosyayingrubu.com

Editör:

Fulya Turhan
fulya@mylosyayingrubu.com

Ufuk Kaan Altın

kaan@mylosyayingrubu.com

Yoldaş Özdemir

yoldas@mylosyayingrubu.com

Kapak Çizimi: Ahsen Eroğlu

İç Tasarım: Eren Taymaz

Reklam ve Proje: Yoldaş Özdemir

yoldas@mylosyayingrubu.com

221bdergi.com | bilgi@221bdergi.com

facebook.com/221bdergi |

twitter.com/221bdergi

Online sipariş ve yıllık abonelik için:
dukkana.mylosyayingrubu.com

Mylos Yayın Grubu Yayıncılık Danışmanlık
Hizmetleri Ltd. Şti. adına İmtiyaz Sahibi ve

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Özlem Özdemir

Adres: Caferağa Mah. Dr. Şakirpaşa Sok.

No:3/A Kadıköy - İstanbul

Tel: 0543 345 46 00

Baskı: Dünya Eko Basım

Yayın ve Dağ. Tic.ve San. A.Ş.

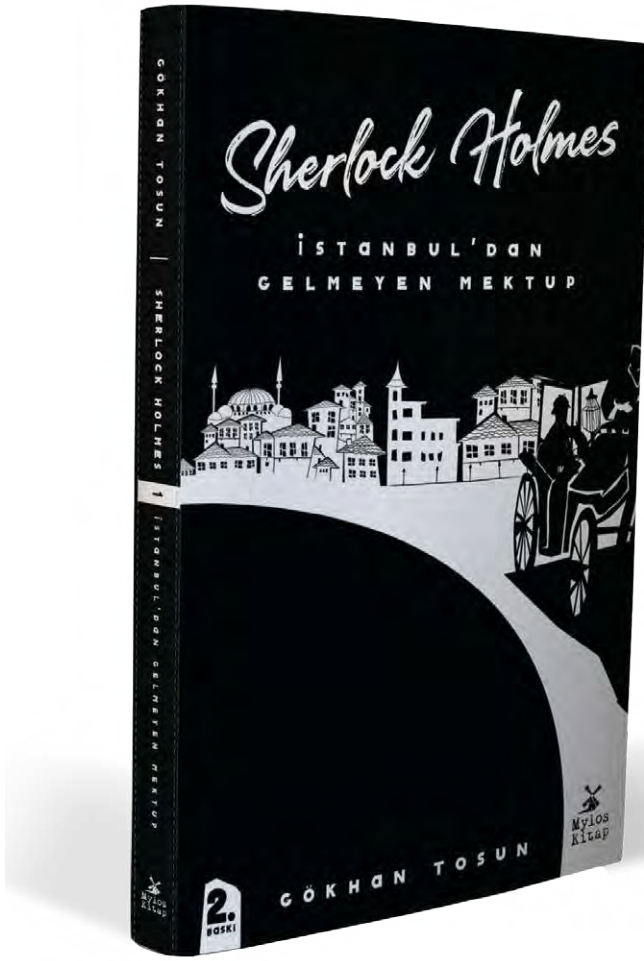
Tel: 0212 6986565/1207

basimevi@dunyaeko.com

Sertifika No: 28545

Dağıtım: Dünya Dağıtım 0 212 440 2843

221B’de yayımlanan tüm yazı, çizim ve karakterlerin yayın hakları saklıdır. Yayınevi, yazar ve çizerin izni olmaksızın hiçbir yazılı, basılı ve görsel yayın organı ve sanal ortamlarda kullanılamaz.

Sherlock Holmes

İSTANBUL'DAN
GELMEYEN MEKTUP

GÖKHAN TOSUN

2.
BASKI

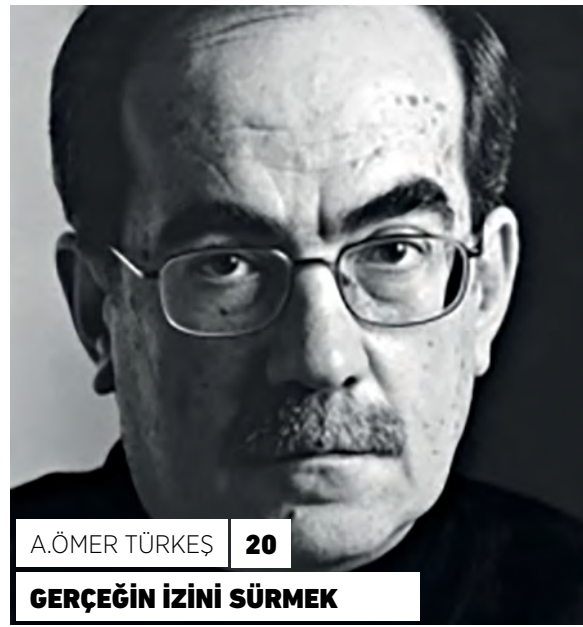

Mylos
Kitap

mylosyayingrubu.com | [f/MylosKitap](https://www.facebook.com/MylosKitap) | [t/MylosKitap](https://www.twitter.com/MylosKitap) | [i/myloskitap](https://www.instagram.com/myloskitap)

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

221B

SAYI 26

A.ÖMER TÜRKES

20

GERÇEĞİN İZİNİ SÜRMEK

İKİ DÜNYANIN HİKÂYESİ.....4

SUAT DUMAN

EL CRIMEN DE CUENCA (CUENCA'DAKİ SUÇ): İŞLENMEYEN BİR SUÇUN HİKÂYESİ.....8

ARAŞ. GÖR. MELİKE YAZICI ÇANGUR

BATMAN ÖLDÜREN ŞAKA: DELİLİKLE KÖTÜLÜK ARASINDAKİ ARAF 10

DR. BATUHAN CANTÜRK & ÖZGÜR HÜNEL

ÖYKÜ: BÖLGE HİKÂYESİ (DEVAM) 16

GÜLCE BAŞER

REMZİ ÜNAL NE YER, NE İÇER? 25

FULYA TURHAN

TEMİZ YAKALI DEDEKTİF REMZİ ÜNAL 32

EBRU AÇIK TURGUTER

CELİL OKER'İN ÖYKÜLERİ 38

CELİL OKER ABİ, HOCA VE ÜSTATTAN "ÇIPLAK CESET" 70

ARMAĞAN TUNABOYLU

İNSAN NEDEN RAKKA'YA GİDER? 78

EZGİ ÖZCAN

KADIKÖY'DE CİNAYETLER HIZ KESMİYOR: BENİM CANIM AİLEM 82

SEVİN OKYAY

KURT WALLANDER NE DİNLER? 84

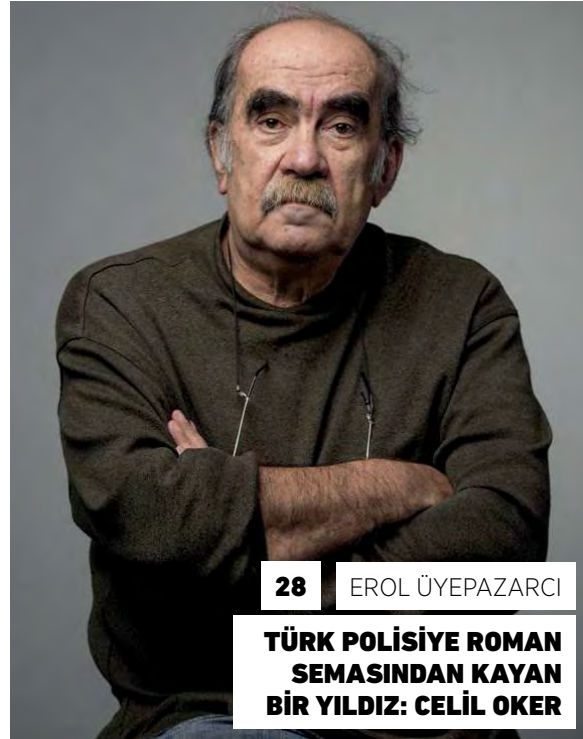
ONUR BAYRAKÇEKEN

KORKUNÇ KOLEKSİYONCU 88

ERCAN AKBAY

ZONGULDAK'TA YILDIZ ALATAN İLE BİRLİKTE.... 92

ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ

28

EROL ÜYEPAZARCI

**TÜRK POLİSİYE ROMAN
SEMASINDAN KAYAN
BİR YILDIZ: CELİL OKER**

BÜLENT AYYILDIZ

73

HER TÜRLÜ LEONARDO SCIASCIA

İKİ DÜNYANIN HİKÂYESİ

Amerikan mahkeme filmlerini jüri sisteminin varlığı kadar, yargı sürecinin başlangıçta, avukatlar ve savcılar arasında yürütülen bir alışveriş (uzlaşma) mekanizmasına dayanması da izlenir kılıyor. Her iki film de bu sistemin istismara, büyük hatalara ne kadar açık olduğunu göstermesi açısından kayda değer. Amerikan sinemasının bu alttürdeki onlarca filminde, aynı mekanizmaların farklı yönlerinden eleştirildiğini de göz önünde bulundurursak zaten gözü bağlı olan tanrıçanın elinden kılıcının da alındığı sonucu çıkıyor. Sadece Amerika’da değil elbette, kılıcı kim tutacak, en büyük tartışma bu değil mi?

Polisiye türü Edgar Allan Poe’nun yazı masasında dünyaya gözlerini açtığı günden bugüne hep dışarı baktı. Yazı masasına kapanan büyük yazarın sancılar içinde bize kazandırdığı bu fevkalade tür, tıpkı Poe gibi dünyanın her kıtasıyla, yerin altıyla ve bulutların ötesiyle, insan beyninin enginleriyle, toplumların kaotik düzeniyle yakından ilgilendi.

Polisiye için, sosyal eleştirinin dolaysız bir şekilde görüldüğü, toplumsal yapıdaki her türden şaibenin hiç değilse nesnel bir tasvirinin gözlenebildiği yegâne tür denebilir. Bunda, hikâyesini toplumun çatlaklarında arama ve bulma mecburiyetinin payı olduğu kadar, okuruna vaat ettiği dolaysız macera ve gerilimin yazara çıplak bir anlatımı dayatmasının da payı var kuşkusuz. Bu nedenle parlak zekâ gösterilerinin hikâyesinin önüne geçtiği Altın Çağ polisiyelerinde bile cinayetler sınıf çatışmasının bir tezahürü olarak belirirler. Altın Çağ polisiyelerinde katil, biz gülelim diye ya da yaratıcı bir yazardan yoksun olduğu için değil, devam eden bir çatışmanın (sınıf savaşının-tarihselliğin) kaçınılmaz sonucu olarak uşaktır. Ne zaman ki işletmeleri kamulaştırılan, iflasa sürüklenen bir işadamı borç yükü altında çıldırmanın eşiğine gelir ve cinayetler işler, polisiyeciler işte o zaman katillerini uşakların arasında aramaktan vazgeçer. Bu bir zaman sorundur. Olup biteni inkâr etmeyen, kabul de etmeyen, kayda geçiren dürüst bir tür polisiye.

Son ana kadar muamması havada kalsa da matematik kesinlikteki bu dürüst türün altını çizdiğimiz bu özelliği belki de en çok mahkeme süreçlerini odağına alan hikâyelerde karşımıza çıkıyor. Kalın dava dosyalarına düzensiz bir şekilde giren onlarca belge, çoğu kez bir polisiye roman taslağıdır: Onu yeniden üretecek yazarını bulana dek elbette. Polisiye, gerçeğin kendisi değildir ne de olsa, zamandan kesilip alınmış bir dilimdir, özel, yoğun, buruk bir dilim.

ŞEYTAN DÜĞÜMÜ

Birkaç “angaje” filmini bir kenara koyarsak Atom Egoyan için, ağır bir hüznün ve izleyeni hikâyesinin içine, karakterlerin yanına çeken hissedilmez kamerası ile gergin aile dramlarının yönetmeni denebilir. *Başka Bir Dünya* filmi hemen tüm meziyet ve fikirlerini sergilediği, belki de en iyi filmi olarak anılabilir. 2013 yapımı *Şeytan Düğümü* de (orijinal adı *Devil’s Knot*) yönetmenin ısrarla üzerine gittiği izleği takip ediyor sonuna kadar aslında: Ailenin bir toplumsal kurum olarak dışsal ve bileşenleri tarafından tam olarak kavranamamış, kavranamayan yapısı bir yanda, onun tartışmasız, sorgusuz kabulünün zaman içinde baş veren problemleri diğer yanda. Egoyan filmlerinde ailenin zayıf karnı olarak birliğe sonradan dahil olan çocuk işaret ediliyor. Çocuk, ya varlığı ya da yokluğu ile birliğin, ailenin aslında doğal bir tamamlayıcısıyken yıkımın, süregelen mutsuzluğun müsebbibine dönüşüyor.

Hemen her seferinde çocuk ya hiç var olmadığı için ya da bir şekilde ortadan kaybolduğu için aile (kadın ve erkeğin duygusal, cinsel gerilimi) kendi zıddına yani bir “aile yıkıcı”ya dönüşüyor. Egoyan’da aile kutsal fakat tutucu, travmatik bir olgu olarak gerilimin temel unsurudur. *Şeytan Düğümü*’nde de böyle bir aileyle tanışıyoruz. Öyle ki karıkoca olduklarını anlamak zaman alıyor; ilişkinin “ne” olduğu, çocuk ortadan kaybolduktan sonra netleşiyor.

Senaryo gerçek bir dava dosyasından yola çıkılarak, gerçeklere sadık kalınarak yazılmış. Küçük ve tutucu bir Amerikan kasabası. Kaybolan ve sonrasında nehirde cesetleri bulunan küçük çocuklar. Hızla ele geçirilen katiller ve çok daha hızla sanıklar için idam yolunun açılması. Sanıklar kasabanın metal müzik dinleyen, metal kültürünün başkaca nişanelerini de sahiplenen, sorumsuz ebeveynleri olan gençler. Kaba bir hayat görüşüne sahipler, olumsuzluklar görüyor ve olumsuzluklar üretiyorlar. Yansız bir gözle, kayıp çocuklar oldukları itiraf edilebilir. Onları kasabasının gözünde suçlu yapan şey de zaten esas olarak bu özellikleri. Öyle ki aleyhe elle tutulur bir delil neredeyse yok. Buna karşılık sanıkların evlerinde satanist ayin videoları izledikleri, sağda solda inançlı insanları rencide edecek şekilde davrandıkları herkesin malumu. Kasabalılar, çocuklarına kötü örnek, inançlarına tehdit olarak gördüğü bu çocuklardan başka şüpheli bulup çıkaramıyor. Çünkü diğer herkes kasabadaki diğer herkese benziyor. Burası önemli: Bir tür skolastik, Amerikan kasabalarını, kadınların

cadı diye yakıldığı çağlarla eşitliyor. Kasabalılar için, metal müzik dinleyen birkaç serserinin infazı, çocuklarının katilinin elini kolunu sallayarak sokakta dolaşmasından daha önemli oluyor. Kasabanın dışından bir dedektif, zayıf delillerle çocukların idama iteklenmesine razı olmuyor ve sanıkların avukatlarına yardım etmeye karar veriyor. Dedektif, cinayetin arkasındaki gerçeği

İki dünyanın çatışması tarihin bir noktasında donup kalmış değildir, dünyanın tüm şehirlerine, zamanın her dakikasına yayılmıştır. Bugünlerin polisiye hikâyeleri yazılırken fonda, halk sağlığı için ölümü göze alan otoriter sistemler ve halk sağlığını öncelikleri arasında tanımlamayan demokrasiler yine olacak.

ararken kasabanın gerçeğiyle yüzleşiyor, apaçık ortada olan gerçeğe: Son derece tutucu bir halk ve adaletten ziyade hızla önem veren kokuşmuş bir yargı sistemi.

HÜKÜM

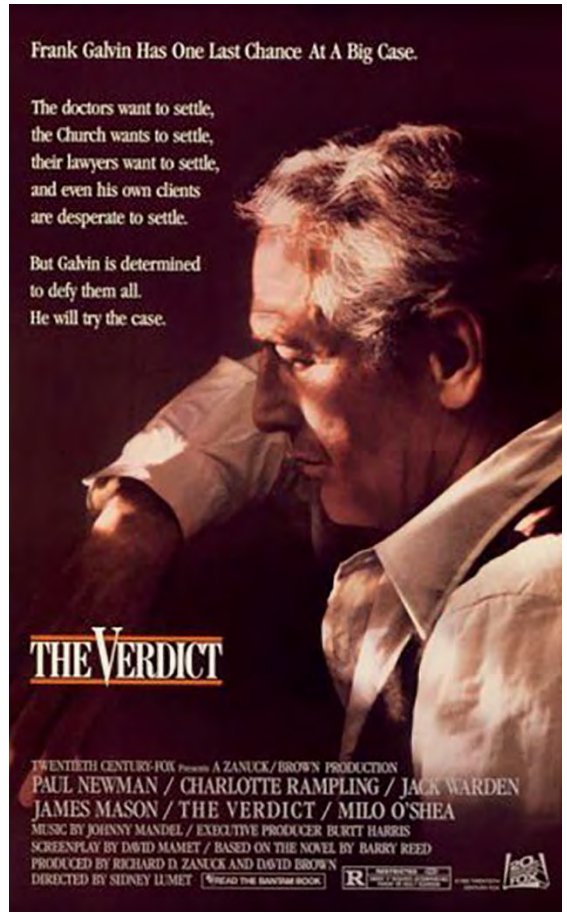
Orijinal adıyla *The Verdict*'i yıllar önce, çok sevdiğim oyuncusu Paul Newman'ın ya da Hollywood'un sakıncalılarından ve belki de tüm zamanların en ünlü mahkeme filminin (*12 Öfkeli Adam*) yönetmeni Sidney Lumet'in hatırlama değil de senaryo ustası David Mamet için seyretmiştim. Yönetmen ya da oyuncuyu değil de senaristi ilk kez o zaman, 90'lı yıllarda, bir saat gibi tıkr tıkr işleyen Mamet filmlerini/senaryolarını izlerken merak eder olmuştum. Alameti farikası, hem de yönettiği *Oyun Evi*'dir. *Hüküm*'de (*The Verdict*) detayları, karakterlerin kademe kademe açılması, dönüşleriyle neredeyse gene kusursuz işliyor. Daha zorlayıcı gelmesi beklenen finalin bir anda ve sıkışmadan gelmesi bir yana bırakılırsa kusursuz.

Saf bir mahkeme filmi. Hikâye dürüst, bu sebeple kaybetmiş yaşlı bir avukatı takip ediyor. Avukatın (yaşını başını almış Paul Newman) eline, yıllardan sonra para kazandıracak iyi bir dosya geçiyor. Tek yapması gereken, sanığın teklifini kabul edip tazminatı alıp müvekkiline vermek ve içinden kendi payını almak. Amerikan hukuku

buna izin veriyor. Hem mahkemeyi bir davayla uğraştırmamış hem de bir davayı hızla çözmüş olacak. Fakat onu kaybeden bir avukat yapan *ahlak*ı yine devreye giriyor ve ne kadar yüklü de olsa sanıkların hâkim karşısına çıkmadan, ceza almadan sadece tazminatla kurtulmalarını içi kaldırmıyor. Sanık, bir kilise hastanesinin tüm Amerika'da tanınan namı bir doktoru. Mağdur ise doğum esnasında doktor hatasıyla çocuğunu ve sağlığını kaybeden, bitkisel hayata giren yoksul bir anne.

Davanın güçlü tarafı kilise ve doktor, zayıf tarafı ise güvencesiz anne ve dürüst avukattır. Avukat, kiliseye dürüst ve ahlaklı olmayı; doktora, meslek yeminini; meslektaşlarına, adalet tanrıçasını hatırlatmak zorundadır. Bu bir sistem tartışması değilse nedir?

Yönetmen Sydney Lumet, yukarıda andığımız *12 Öfkeli Adam*'da da *Serpico*'da da filmografisinde yer alan çok sayıda nitelikli filmde de toplumsal kurumlardaki bir çıkmaza yakından bakıyor. Polis teşkilatına, hukuk sistemine, sağlık sistemine, medyaya vb. Çalıştığı müthiş metinlerin de katkısıyla, şikâyet eden, mızızlanan bir görüntü vermekten kurtulmayı her defasında başarıyor. Karakterleri aracılığıyla arızayı gösterdiği gibi, basitleştirilmiş bir düzeyde de olsa restore etmenin yolunu da gösteriyor. Bu formül *The Verdict*'te de benzer bir şekilde işliyor. Arka

planda açık sözlülükle gösterilen sosyal, idari çözülmenin güçlü sahipleri, işçi sınıfına mensup bitkisel hayattaki bir hasta ve onun “kaybetmiş” öncüsünün (avukatının) bir fiskeyle yıkılıyor: İtiraf etmek gerekir ki, dramatik yapıyı zayıflatan bu “bir fiske” meselesi, politik açıdan güçlü ve umutlu duruyor!

İKİ DÜNYA

Amerikan mahkeme filmlerini jüri sisteminin varlığı kadar, yargı sürecinin başlangıçta avukatlar ve savcılar arasında yürütülen bir alış-veriş (uzlaşma) mekanizmasına dayanması da izlenir kılıyor. Her iki film de bu sistemin istismara, büyük hatalara ne kadar açık olduğunu göstermesi açısından kayda değer. Amerikan sinemasının bu alttürdeki onlarca filminde, aynı mekanizmaların farklı yönlerinden eleştirildiğini de göz önünde bulundurursak zaten gözü bağlı olan tanrıçanın elinden kılıcının da alındığı sonucu çıkıyor. Sadece Amerika’da değil elbette, kılıcı kim tutacak, en büyük tartışma bu değil mi?

Charles Dickens’ın *İki Şehrin Hikâyesi*’nin etki-leyici ilk cümlesi, sadece bir romana nasıl girilmeli sorusunu neredeyse tartışmasız bir isabetle yanıtladığı için değil, hemen tüm altüst oluş

dönemlerinde zamanın soğukkanlı bir analizini yapmak isteyecekler ışıktı tuttuğu için de unutulmazdır: Zamanların en iyisi, zamanların en kötüsü! Ne lanetlemeli, ne görgüsüz alkışlarla methetmeli! İki şehri, çatışan iki dünyayı anlamalı.

Yukarıda bahsi geçen iki film, halk sağlığı için örgütlenmemiş bir sağlık sisteminin ve “adalet”ten ziyade “anlaşma”ya odaklanmış bir hukuk sisteminin varacağı yerleri işaret ediyor. Filmlerde gösterilenin kurgudan, hikâyeden ibaret olmadığını pandemi sürecinde canlı, ham görüntüler ve binlerle telaffuz edilen can kayıplarıyla görmüş olduk. Polisiye hikâyeler hayatla, bugünle bağı sağlam yapılar kurarlar fakat son tahlilde muammayı çözmek ya *Hüküm*’deki gibi idealist bir öncüye ya da *Şeytan Düğümü*’ndeki gibi özel hayatı baş aşağı giden dedektiflere kalır. İki dünyanın çatışması tarihin bir noktasında donup kalmış değildir, dünyanın tüm şehirlerine, zamanın her dakikasına yayılmıştır. Bugünlerin polisiye hikâyeleri yazılırken fonda, halk sağlığı için ölümü göze alan otoriter sistemler ve halk sağlığını öncelikleri arasında tanımlamayan demokrasiler yine olacak.

Bekleyip görelim: Tüm muammaları çözecek tek dedektif zaman’dır!

EL CRIMEN DE CUENCA (CUENCA'DAKİ SUÇ)

İŞLENMEYEN BİR SUÇUN HİKÂYESİ

Cuenca'nın Osa de la Vega ilçesinde gerçekleşen bu olayı, Lola Salvador Maldonado (1938) 1979 yılında *El Crimen de Cuenca* (Cuenca'daki Suç) isimyle romana uyarlamıştır. Roman, aynı yıl aynı isimle sinemaya uyarlanmıştır. Filmin yönetmeni Pilar Miró (1940-1997) özellikle işkence sahnelerine ağırlık vermemiş, bunun yerine işkenceye maruz kalan sanıkların yaşadığı aşağılanmayı ekrana taşımaya çalışmıştır.

İspanya'nın Cuenca şehrinin Osa de la Vega ilçesindeki bir çiftlikte çalışan ustabaşı León Sánchez Gascón ve bekçi Gregorio Valero'nun hayatı, 21 Ağustos 1910 yılında Cepa lakaplı çoban José María Grimaldos López'in hiçbir iz bırakmadan ortadan kaybolmasıyla kâbusa dönmüştür. Cepa'nın ailesi, ustabaşı León Sánchez Gascón ve bekçi Gregorio Valero'yu Cepa'nın küçükbaş hayvanları satarak kazandığı parayı gasp etmek ve onu öldürmekle suçlamıştır. Şikâyet üzerine başlatılan soruşturma, delil yetersizliğinden 1913 yılında kapanmıştır. Ancak ilçeye yeni atanan hâkim Emilio de Isasa soruşturmanın yeniden açılmasına ve sanıkların yeniden sorgulanmasına karar vermiştir. Jandarma Kuvvetleri sorgu sırasında sanıkların tırnaklarını sökmüş, onlara dayak atmış ve sadece tuzlu morina yedirip su içirmeyerek işkence etmiştir. İşkenceye daha fazla dayanamayan León ve Gregorio işlemedikleri bir cinayeti kabul etmiş ve 1918'de 18 yıl hapis cezası almışlardır. Ancak 6 yıl sonra, 1924 yılındaki afla León ve Gregorio hapisten çıkmıştır. 1926'da kayıp çoban Cepa, evlilik için gerekli evrakları toplamak amacıyla ikametinin bulunduğu ilçeye dönünce yaşamlarının 14 yılını işlemedikleri bir suçun cezasını ödeyerek geçiren iki sanık için adalet geç de olsa yerini bulmuştur. Cepa, 1910 yılında civar köylerden birine gidip hemen dönceğini tahmin ettiği için kimseye haber

vermemiş, fakat burada yuva kurup çocuk sahibi olmuştur. Hayat arkadaşıyla evlenmek üzere başvuruda bulunmak için memleketine döndüğünde İspanya tarihindeki en büyük yanlışlıklardan biri son bulmuştur.

Cuenca'nın Osa de la Vega ilçesinde gerçekleşen bu olayı, Lola Salvador Maldonado (1938) 1979 yılında *El Crimen de Cuenca* (Cuenca'daki Suç) isimyle romana uyarlamıştır. Roman, aynı yıl aynı isimle sinemaya uyarlanmıştır. Filmin yönetmeni Pilar Miró (1940-1997) özellikle işkence sahnelerine ağırlık vermemiş, bunun yerine işkenceye maruz kalan sanıkların yaşadığı aşağılanmayı

El pastor Grimaldos, con su esposa e hijas, el día de su enlace matrimonial. (Foto Basilio Pérez.)

Coban José María Grimaldos, nikâh günü esi ve kızlarıyla

ekrana taşımaya çalışmıştır. Filmdeki birkaç işkence sahnesi gazete sayfalarında görülünce 11 Aralık 1979'da, film gösterime girmeden iki gün önce askeri mahkeme filmin gösterimini yasaklamış ve kopyalarına el koymuştur.

Film, Jandarma Kuvvetleri'ne hakaret edildiği gerekçesiyle rafa kaldırılmış ve yönetmen Pilar Miró, 15 günde bir askeri hükümetin karşısına çıkma şartıyla serbest kalmıştır. Bu durum 1980 yılı Kasım ayında Kültür Bakanı'nın filmin lisansını geri alıncaya kadar devam etmiştir. Bu hamleden sonra film, Ulusal Mahkeme'nin kararıyla 1981 yılı Mart ayına kadar gösterilememiştir. Filmin gösterime girmesi için 1981 yılında kanunda değişiklik yapılmış ve bu tarihten itibaren İspanya'da hiçbir film sansüre takılmamıştır. *El crimen de Cuenca* (Cuenca'daki Suç) filmi bugünün parasıyla 270.400 avroya mal olmuş ve 2,5 milyon avro gişe hasılatı yapmıştır. Film, 1980 yılının Şubat ayında Berlin Film Festivali'nde Altın Ayı ödülüne layık görülmüştür.

Pilar Miró, filmin neden sansüre uğradığını şu sözlerle açıklamaktadır:

"Ben işkenceyi değil, sorgu sırasında yaşananları, suçsuz olanların hayatta olan çocuklarından duyarak filme uyarladım. Filmin gerçek hayatta olanlardan çok daha az şiddet içerdiğini düşünüyorum. Beni en çok üzen şey, 1910 yılında yaşanmış bir olayı 1979 yılına kadar kimsenin anlat-

maya cesaret edememesidir. General Franco'nun ölümünden önce bu tarz konular üzerine film yapmak imkânsızdı. Sanıyorum bu filmin gösterime girmesi, İspanya için sözkonusu durumun değişip değişmediğini ortaya koyacak."

Filmin üzerinden geçen 40 yılın şerefine 2019'da *Regresa el Cepa* (Cepa Dönüyor) isminde bir belgesel gösterime girmiştir. Belgesel, oyuncuların ve yönetmenin o dönemde neler yaşadığına ışık tutması açısından değerli bir yapıt olarak karşımıza çıkmaktadır. *El crimen de Cuenca* (Cuenca'daki Suç), İspanya'daki film sansürlerine son vermesi açısından önemli bir yere sahiptir ve izlenmesi tavsiye edilir.

BATMAN ÖLDÜREN ŞAKA:

DELİLİKLE KÖTÜLÜK
ARASINDAKİ ARAF

Öldüren Şaka, Batman ve Joker arasındaki kahraman-kötü adam ilişkisindeki başarısının aralarındaki zıtlıktan olduğu kadar, benzerliklerden de kaynaklandığını göstererek iki karakter arasındaki düalizmin ve dinamiklerin derinlemesine analizini sunmuştur.

Umutsuz bir insan, “Yankıyı dinledim ve sadece övgü duydum” der.

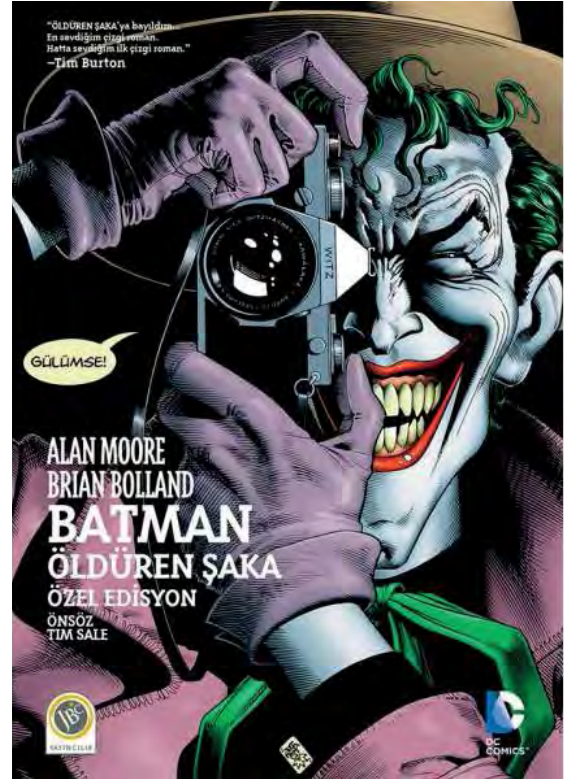
Nietzsche

Joker’ın en önemli köken hikâyesi olan *Öldüren Şaka* (The Killing Joke) Batman ve ezeli düşmanı Joker arasındaki psikolojik mücadeleyi, Joker’ın gizemli kökenlerini konu almakta ve normallik ile delilik arasındaki ince çizgiye değinmektedir.

Karaktere bir köken yaratmak için 1951’de yayımlanan “The Man Behind the Red Hood!” adlı hikâyeden esin alan yazar Alan Moore’un motivasyonu, Batman ve Joker arasındaki farklılıkların yanı sıra benzerliklere de vurgu yapmaktır. Moore’un metni, Brian Bolland’ın çizimleri ve John Higgins’in renklendirmesiyle hayat bulmuş ve çizgi roman ilk defa 1988 yılında bir “one-shot” (tek sayılı çizgi roman) olarak yayımlanmıştır. 1989’da “En İyi Grafik Albüm” dalında Eisner ödülü alan çizgi roman, eleştirmenlerce en iyi grafik romanlardan ve en iyi Joker/Batman öykülerinden biri kabul edilmiştir. Ününe paralel olarak günümüze kadar pek çok farklı edisyonla yeni baskıları yapılmıştır.

Kurgu kahramanların başarısı çoğu zaman düşmanlarının da kalitesine bağlıdır. Denir ki kötü adam ne kadar başarılıysa kahraman da o kadar başarılıdır. Bu bağlamda Batman’in dünya çapındaki ün ve başarısında en büyük düşmanı, “Suçun Palyaço Prensi” Joker’in de büyük payı vardır.

İlk defa 1940 yılında, Batman’in ilk sayısında ortaya çıkan Joker sadece çizgi roman dünyası için değil, sinema için de önemli bir ikondur. Joker rolü her zaman olağanüstü ciddiye alınır

ve aktörlerin bu rolde sergilediği performanslar kariyerlerinin zirve noktaları arasında yer alır. 1989 yapımı *Batman* filmiyle Jack Nicholson, 1992 yapımı *Batman The Animated Series* ile Mark Hamill ve 2008 yapımı *The Dark Knight* ile Heath Ledger bu rolde performans sergilemiş birçok aktör ve ses sanatçısı arasından öne çıkan isimlerdir. Geçtiğimiz yıl vizyona giren *Joker* filminde bu role bürünerek oyunculuk kariyerinin

zirve performansına imza atıp en iyi erkek oyuncu Oscar'ını kazanan Joaquin Phoenix sayesinde Joker karakteri, popüler kültürdeki güçlü konumunu tazeledi. O halde Joker denince en önemli çizgi romanlardan olan *The Killing Joke*'a (Öldüren Şaka) yeni bir açıdan bakmak için uygun bir zaman olduğunu söyleyebiliriz.

1939'da ilk ortaya çıktığında ve takip eden on yıllar boyunca Batman karakteri aslında bugün bildiğimizden farklıydı. Bugün zihinlerimize yerleşmiş olan karanlık, sert, ciddi Batman imajı aslında 1970'lerde yazar Dennis O'Neil ve çizer Neil Adams sayesinde ortaya çıkmaya başlamıştı. Frank Miller'ın "The Dark Knight Returns" ve "Year One" gibi öyküleriyle bu durum 80'lerde artarak sürdü. Nihayet 1988'de *The Killing Joke* ile Batman en karanlık, gerçekçi ve psikolojik açıdan derinlikli öykülerinden birine sahip olmuş ve bu imajını iyice pekiştirmiştir. *The Killing Joke* için "En sevdiğim çizgi roman, hatta sevdiğim ilk çizgi roman" yorumunu yapan yönetmen Tim Burton'un çektiği 1989 yapımı *Batman* filmi ve filminden esinlenerek yaratılan *Batman The Animated Series* çizgi film dizisiyle artık "Karanlık Batman" kolektif bilincimize girmiştir.

Kötü adamlar her zaman kahramanlardan farklı özelliklere sahiptir ama Batman-Joker örneğinde bu kontrast çok keskindir. Batman ciddidir, gülmez; Joker ise bir palyaçodur ve yüzünden

gülümseme hiç eksik olmaz. Batman karalara bürünmüştür, Joker ise beyaz tenlidir ve renkli kıyafetler giyer. Batman'ın kökeni bellidir, okur onun geçmişine dair her detayı bilir ama Joker hakkında pek bir şey bilmez. Buna Joker'in kendisi de dahildir; "Bazen bir şekilde hatırlıyorum, bazen başka şekilde... Eğer bir geçmişim olacaktı çoktan seçmeli olmasını tercih ederim," der ve her defasında farklı bir orijin hikâyesi anlatır, uydurur. İşte bu durum, Joker'i bu kadar özel kılan özelliklerden belki en önemlisidir: Karakterin anonim geçmişi, bu konuyu ele almak isteyen yazarların yaratıcılıklarını sonuna kadar serbest bırakıp her defasında farklı bir öykü ortaya çıkmasına izin verirken okurun ise karakterin geçmişindeki boşlukları kendi zihninde istediği gibi doldurabilme olanağına sahip olmasını sağlar. *Öldüren Şaka* da işte bu "Joker'in orijini" hikâyelerinden biridir. Diğer orijin (köken) hikâyeleri gibi burada da Joker'in "gerçek" geçmişini anımsayıp anımsamadığı muallaktır ancak başka birçok macerada da bu versiyona atıf yapılması nedeniyle gerçeğe en yakın versiyonun bu olduğu sonucuna varılabilir.

MACERANIN KURGUSU VE SENARYO TEKNİĞİ

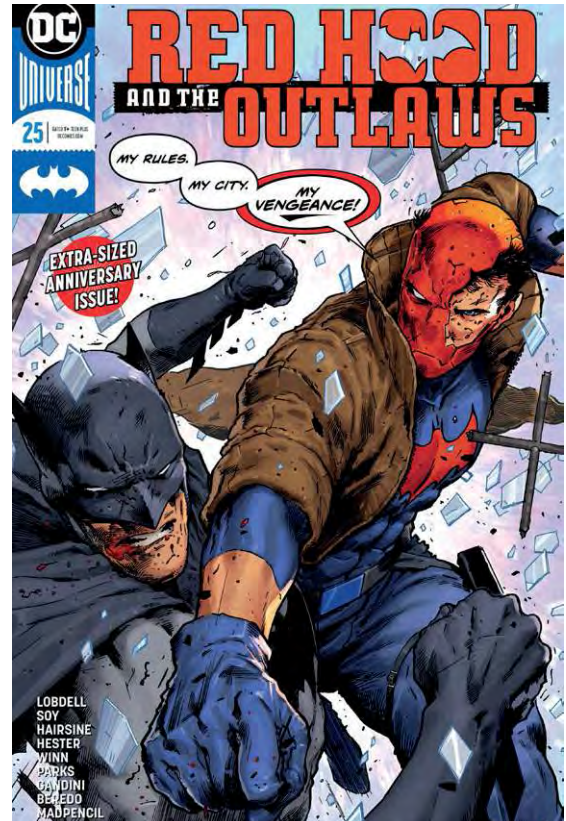
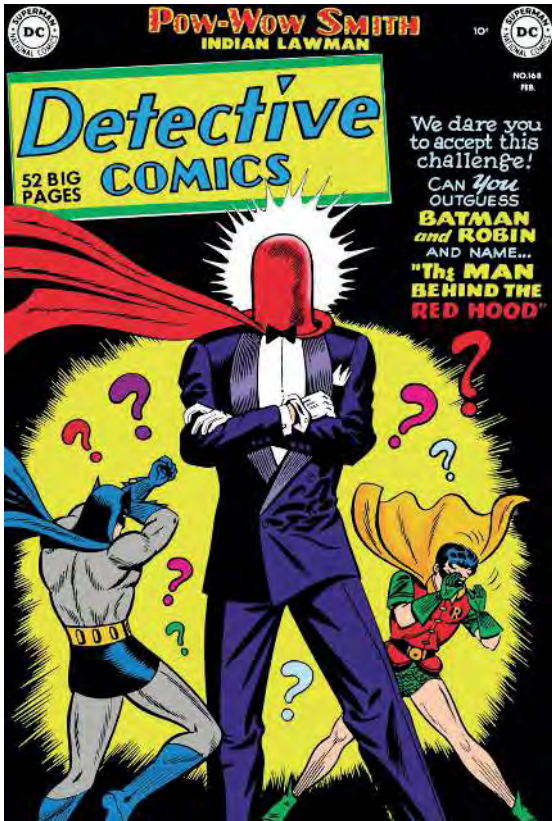
Öldüren Şaka'daki anlatım tekniği, "şimdiki zaman" ve flashback aracılığıyla "geçmiş zaman"

olmak üzere birbirine paralel giden iki zaman akışa sahiptir. Joker, Arkham Akıl Hastanesi'nden kaçmıştır. Başkomiser James Gordon ise olayı araştırmaya başlamıştır. Joker acımasız planı üzerinde çalışırken senaryo, geçmişten kareleri önümüze getirmeye başlar:

Akıl hastanesinden kaçan Joker'in geçmişteki hayatı, çizgi romanın flashback kısımlarında karısı hamile kalmış, başarısız bir komedyen olarak gösterilmektedir. Maddi olarak biten Joker, karısı ve doğacak bebeklerinin geleceği için çaresizce bir mafya babasına gider. Mafya babası, ondan Red Hood kimliğine dönüşerek Gotham sokaklarında korku salmasını ister. Joker böyle bir görevden korkmasına rağmen ailesi için işi kabul etmek zorunda kalır. Ardından korkunç bir olay olur. Karısı trajik bir elektrik kazasında ölür. Psikolojisi iyice bozulan Joker, Red Hood kimliğine devam etmek istemez. Ancak ölümle tehdit edilince mafyaya boyun eğer. Red Hood kimliğinde bir fabrikaya giren Joker, Batman ile karşılaşınca korkudan kaçmaya çalışır ancak dengesini kaybederek fabrikanın zehirli atıklarına düşer. Batman onu kurtarmak istese de başarılı olamaz. Joker'in kimliğinden habersiz Batman onu öldü sanır ancak Joker ölmemiştir. Yüz kaslarını deforme eden bu trajik

olay sonunda tamamen delirir ve Joker kimliği-ne dönüşür.

Tekrar günümüze döndüğümüzde Komiser Gordon ve Batman onun peşindeyken Joker'in beklenmedik bir plan yürüterek Komiser Gordon'un evine girdiğini görürüz. Joker, Gordon'un kızı Barbara'yı vurur ve ona işkence etmeye başlar. Barbara ileride iyileşecek ama belden aşağısı felç kalacaktır. Bu olay, Batman'in dünyasında da kırılma noktalarından biri olacaktır. Felç kalan Barbara bundan sonra Batman maceralarında farklı bir rol alacaktır. Maceranın sonuna doğru Gordon'u kaçıran ve esir alan Joker, komiser psikolojik ve fiziksel olarak işkence etmeye başlar. Joker'in yardımcıları Gordon'u soyar ve bir kafese kapatırlar. Joker onu bir hayvan gibi zincirler. Kızı Barbara'nın yaralı halde çekilmiş çıplak fotoğraflarını gösterir ve onunla alay eder. Sonunda Joker'in saklandığı yeri bulan Batman, Gordon'u kurtarmak için gelir. Joker, tutsağı ile lunaparka saklanır ve Batman için kurduğu tuzakları harekete geçirir ancak Batman kendine kurulan tuzaklardan kurtulur. Sonunda Batman ile Joker karşı karşıya gelir. Joker tam düşecekken Batman ona yardım elini uzatır. Bu sırada Joker, hayatını kurtaran Batman'e bir fıkra anlatır. Fıkranın sonunda her ikisi de gülmeye başlar.

Polisler yaklaşırken bile gülmeye devam ederler. Çizgi roman, gülmekte olan Batman'ın kolunu Joker'e doğru uzattığı karede biter.

FİNALDE VERİLMEK İSTENEN MESAJ

Finalin Joker'in iddiasını Batman'e kanıtlama çabası üzerine kurgulanmasından dolayı felsefi bir tadı vardır:

Joker, yeterince travmatik tek bir günün her insanı delirteceğini ve sadist bir kötüye dönüştüreceğini kanıtlamak ister. Bunun kanıtlanması demek, "medeniyet/modern insan ve delilik/suç" arasında sadece tek bir güçsüz bariyer, tek bir gün olması ve dolayısıyla Batman'in savunduğu ve uğruna savaştığı sistemin bir yalan olduğunun kanıtlanması demek olacaktır.

Grafik romanın finali de iki karakter arasındaki ilişki bakımından oldukça çarpıcı sekanslar içerir. Aralarındaki savaş bu şekilde sürüp giderse nihayetinde birinin ölümüyle sonuçlanacağından emin olan Batman, Joker'le barış yapmak ister ve onu rehabilite etmeyi önerir. Joker bu teklif karşısında oldukça şaşırır ve ilk defa, kısa bir anlığına Batman ile aralarında samimi bir diyalog geçer. Joker artık kendisi için çok geç olduğunu belirterek Batman'in teklifini reddeder. Tüm bu olanlar Joker'in aklına bir fıkra getirir ve Batman'e anlatmaya başlar:

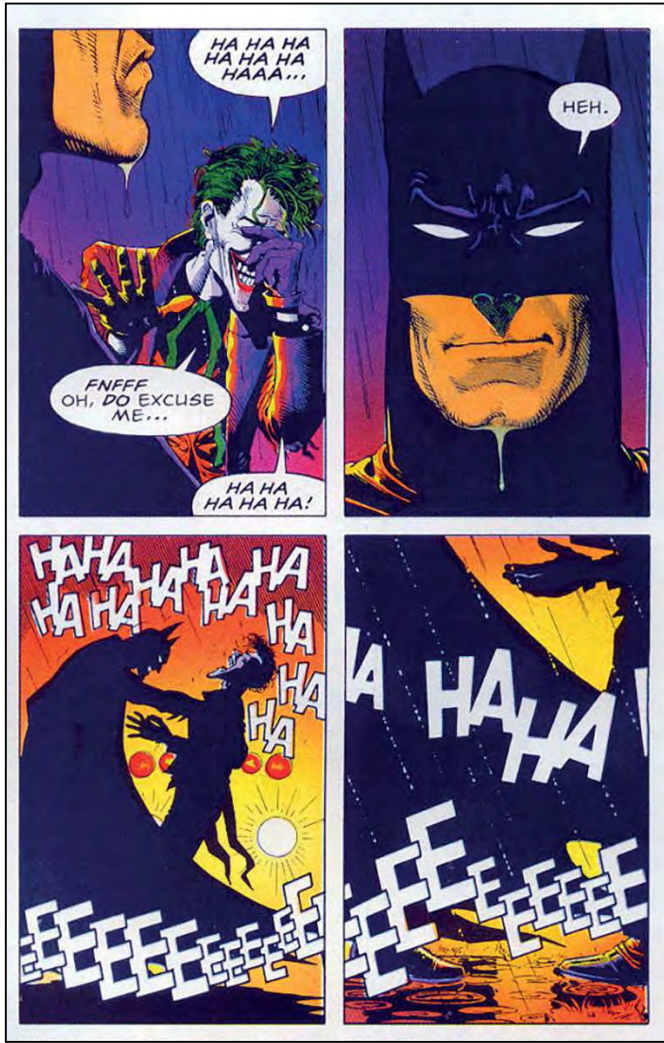
Akıl hastanesindeki iki arkadaş, kaçmak üzere plan yaparlar. İlk hasta, çatıdan çatıya atlayarak kaçmayı başarır fakat diğer hasta atlamaktan

Joker, yeterince travmatik tek bir günün her insanı delirteceğini ve sadist bir kötüye dönüştüreceğini kanıtlamak ister.

korkar. İlk hasta, el fenerini açmayı teklif eder, böylelikle arkadaşı ışığın üzerinden yürüyüp karşıya geçebilecektir. Bunun üzerine diğeri şöyle cevap verir: "Sen beni deli mi sanıyorsun? Ben yolun yarısındanyken feneri kapatırsın!"

Fıkradaki iki akıl hastası elbette Batman ve Joker'i sembolize etmektedir. El feneri ışığının üzerinden yürümenin teklif edilmesi, Batman'in Joker'i rehabilite etme olasılığının ne kadar gerçek dışı olduğunu, akıl hastasının bu teklife verdiği cevap ise Joker'in insanlığa dair tüm güvenini kaybettiği için Batman'in teklifine ve iyi niyetine asla güvenemeyeğini sembolize etmektedir. Fıkрасını bitiren Joker bilindik kaha-kha krizlerinden birine girer. O anda beklenmedik bir şey olur, Batman de onunla birlikte kaha-kha atmaya başlar. Hiç gülmeyen dedektif, kaha-kha atmaktadır. Sirenleri çalan polis arabaları yaklaşmakta ve yağmur yağmaktayken Batman ve Joker, adeta birbirlerine sarılmış bir durumda kaha-khalara gömülürler. Son kareler, düşen yağmur damlalarını gösterir ve hikâye sona erer. Maceranın sonu, okurun yorumuna bırakılır.

Her ne şekilde biterse bitsin, Joker iddiasını kazanamasa da farkında olmadan kendince başka bir şeyi kanıtlamıştır: Batman'in de en az kendisi kadar deli olduğunu. Yetişkin bir adam olmasına

JOKER'İN PSİKOTİK KÖTÜLÜĞÜ

kötülük, şeytani insanların uyguladığı ölçsüz bir kötülük biçimi değildir. Ayrıca Kantçı kötülük, psikoloji ve sosyolojiden çok, özgürlük metafiziğine aittir. Nietzsche'ye göre ise insanlar genelde kötülükten hoşlanır ve anlamsız kötülüğü en ilginç kötülük biçimi olarak görürler. Peki ama kötülük ne tür bir ayartıcılık sunar?

insanda, psikoz hiçbir zaman tetiklenmeyecektir. Hayat devam edecek, çöküş ve çözülme anı gelmeyecektir. Ancak bazı vakalarda psikoz patlak verir, bu patlama çoğu zaman ürkütücü olur, başlangıçta felaket gibi gelir. Joker'in başına geldiği gibi. Tetiklenme anında yaşamla bağımızı kuran sembolik ağ yırtılır ve kişi bir şeylerin eksik olduğunu hisseder, derin bir boşluğa düşer. Kişinin bu zorlu dönemi atlatmasına yardımcı olma çabası, tetiklenmeye yol açan olaylar dizisinin yeniden oluşturulmasını önleyebilmektedir. Bu kronolojinin üzerine dikkatli bir çalışma sağaltıcı olabilmektedir. Ancak Joker'in içinde bulunduğu derin yalnızlık, çaresizlik ve psikolojik yardım alamaması bunu başarmasına engel olmuştur. O, umutsuzluğun yankısına kendini teslim etmiş, trajik bir biçimde kendisini delilik uçurumuna bırakmıştır.

BATMAN'IN PARANOYASI VE MELANKOLİK KİŞİLİĞİ

Melankoli, eski Yunancada "kara safra" anlamına gelen gelen sözcüktür. Yüzyıllar boyu felsefeyi, sanatı ve bilimi meşgul etmiştir. Maalesef günümüzde, melankoli denen bu güzel, esrarlı ve şiirsel sözcüğü kullanmıyoruz. Ona kısaca depresyon diyoruz!

Batman'ın çocukluğunda annesi ve babasının ölümüne şahit olduğunu biliyoruz. Bu durum her çocuk gibi ruhunda derin yaralar bırakmıştır. Bruce Wayne'nin (Batman) kişiliğinin her oluşum evresinde bu trajik olayın etkilerini görürüz. İçinde her gün büyüyen öfke, onu şiddetle eğilimli depresif bir insana dönüştürmüştür. Ama çocuklukta yaşadığı bu travma, onu Joker gibi kötücül birine dönüştürmemiştir. Kuşkusuz bunda genetik ve çevresel faktörlerin ona yardımcı olduğunu söylemek gerekir.

Ailesinden gelen büyük servet, iyi bir eğitim almasını ve konforlu yaşam sürmesini sağladı. Joker ise yalnızlık ve sefalet içinde yüzüyordu. Ayrıca Batman, Alfred gibi, babası yerine koyduğu bilge bir adamın öğütleriyle büyüdü ve sonunda bir suç savaşçısına dönüştü.

Ancak yaşadığı travma onda başka bir iz daha bıraktı: Zaman zaman ortaya çıkan paranoid kişilik! Batman bu macerada olduğu gibi, zaman zaman kendini paranoyaya kaptırmaktadır. Joker'le savaşırken kendisinin de deli olacağından kuşulanmaktadır. Sürekli kuşku içinde yaşamakta ve eylemlerini sorgulamaktadır. Aslında bu kişilik, onun daha fazla benimsenmesini sağlamakta ve onu karton bir karakter olmaktan kurtarmaktadır. Çünkü hepimiz zaman zaman bu karanlık ve

İlk defa 1940 yılında, Batman'in ilk sayısında ortaya çıkan Joker sadece çizgi roman dünyası için değil, sinema için de önemli bir ikondur. Joker rolü her zaman olağanüstü ciddiye alınır ve aktörlerin bu rolde sergilediği performanslar kariyerlerinin zirve noktaları arasında yer alır.

kuşkucu dönemleri yaşarız. Bazı paranoid kişiler uysal ve sakin bir kişilik yapısına sahipken bir grup, tam tersi eğilim gösterir ve önemli toplumsal değişimlerin faili olurlar. Nevrotik insanlar genelde mücadeleci değildirler, yaşamlarını başka birinin düzenlemesine ihtiyaç duyarlar ve risk almaktan kaçınırlar. Oysa paranoidlerin çoğu, inandıkları dava uğruna tüm enerjilerini harcarlar. Belli bir gerçeği aktarmayı, belli bir olayı ve kötülüğü açığa çıkarmayı görev edinebilirler, Batman gibi. Toplumumuzdaki iyi ve kötü dönüşümlerin çoğunu bu gruba borçluyuzdur.

SON SÖZ

Öldüren Şaka, Batman ve Joker arasındaki kahr-aman-kötü adam ilişkisindeki başarının aralarındaki zıtlıktan olduğu kadar, benzerliklerden de kaynaklandığını göstererek iki karakter arasındaki düalizmin ve dinamiklerin derinlemesine analizini sunmuştur.

Batman, ailesini kaybetmenin travmasından adalet dağıtarak bir anlam çıkarmaya çalışırken, Joker hayatın absürtlüğünü ve kaotik adaletsizliğini yansıtmaktadır. Yönelindikleri amaç ve hayat görüşleri farklı olsa da ikisinin de çıkış noktası benzerdir. Adaletin farklı taraflarında dursalar da bu maceranın sonunda iki karakter de delice bir kahrkahanın içinde kendilerini kaybetmiş, birbirlerini bulmuş ve "tek" olmuşlardır. Joker'in iddiasını kanıtlamak için bunca zahmete girmesi sistem ile kaos arasındaki çizginin ne kadar ince ve kırılabilir olduğunu kanıtlama çabasıdır.

Eleştirmen Geoff Kluck, "Batman ve Joker hayatlarını değiştiren trajediler yaşadılar. Batman tragedyayı ifade ederken Joker komedyayı yansıtır," yorumunu yapmıştır.¹ Alan Moore ise, "Psikolojik olarak Batman ve Joker, birbirlerinin aynı kişilerdir," demiştir. Ancak bu doğru değildir. "Onlar, madalyonun birbirinden tamamen farklı iki yüzüdür."²

1 Geoff Kluck, *How to Read Superhero Comics and Why* (New York: Continuum, 2002) 52-53.

2 "Alan Moore Interview," Interview with Brad Stone, *Comic Book Resources* October 22, 2001. Retrieved on June 28, 2008.

BÖLGE HİKÂYESİ

DEVAM

Aklına gelen bir şey olursa beni araması için cep numaramı masasının üzerindeki boş kâğıtlardan birine yazıp Defne'nin odasından çıktım. Defne muhasebeciydi. Minyon, esmer, kıvrıkcık uzun saçlarıyla muhasebeciden çok, fırlama bir müşteri temsilcisi havası vardı onda. Orta tonda net sesi, düzgün diksiyonuyla bence muhasebede harcanıyordu. Onun görüldüğünden fazla şey bildiğine emindim, neden işbirliğine yanaşmadığını gerçekten merak ediyordum.

Öğleye kadar alt katı sorguladım. Özellikle güvenlik biriminden kuşkulanıyordum. Nasıl oluyordu da üst kattaki bir odaya selamsız girilebiliyor ve bu, kameraların gözünden kaçabiliyordu? Nefise Hanım beni yemeğe davet ettiğinde saat bir olmuştu bile. Çantamı almaya giderken Defne'ye rastladım ya da bana bir şey demek için ortalarda takılıyordu. Beni görür görmez kulağıma uzanıp fısıldarcasına, "Oda komşusu olduğum müddetçe kulaklıkla müzik dinlememin hayrına olacağını söyleyen bizzat Cenk Bey'di. O günden beri odamda çalışırken kulaklığımı takıp müzik dinliyorum. Eğer bu saçmalık için beni suçlamayı düşünüyorsanız bari bunu da bilin," deyip koşaradım uzaklaştı.

Arkasından bakakalmışım. Bu itiraf bütün hesapları gözden geçirmemi gerektiren türündü. Cenk birtakım karanlık işler çeviriyor mu? Evet. Ne olduğu ve ne kadar önemli olduğu belli değildi ama sonuçta uslu durmuyordu. Yirmilerinin hemen başında bir genç kızı tehdit etmişti. Nefise, çantamla yanımda belirmediğinde ancak onunla yemeğe çıkmak üzere masadan kalktığımı hatırladım. Binadan konuşmadan çıktık. Beni güzel bir restorana götürdü. Hava ve Alsancak şahaneydi, aydınlık bir nisan günüydü ve sokaklar neşe saçıyordu. İçimin sıkıntısını unutmaya çalışarak, adının Altınkapı olduğunu öğrendiğim restoranda dışarıdaki masalardan birine yerleştik. Bir ara sokak döner-kebab restoranıydı ama mönüsünden garsonlarına herkes şık ve kibardı. Burası İzmir'in meşhur restoranlarından biriydi, duymuştum. Nezihten çok, insani bir şıklığın restoranıydı.

- Vildan Hanım, bir şey mi oldu? Sizi davet etmek için yanınıza geldiğimde sakın sakın soruşturmanızı yürütüyordunuz. Şimdiyse şokta ya da rüyada gibisiniz...

Nefise tabii zeki ve dikkatli bir kadındı. Ben de Allah için şaşkındım.

- Defne... Görevi ne onun?

- Ah, beş ay kadar önce işe başladı. Ülker emek-

li olacaktı. Elemanını seç, dedim. Bu kızı aldı. Yetiştirdi. Sonra yerini ona bırakıp gitti. Ama çok akıllı bir kız, çok memnunum ondan... Aylardır muhasebede tek hata bile yapmadı.

- Bravo... Çok genç oysa...

- 27 yaşındaymış. Daha da küçük gösteriyor, değil mi? Ne oldu, Defne bir şey mi dedi?

- Dediğine göre Cenk onu uyarmış, kendi hareketlerini, odasına girip çıkana filan takip etmemesi için.

Bunu iştince kadının yüzü asıldı. Önüne bakarak, "Ondan her şey beklenir," diye homurdandı. Yüzüne baktığımı fark edince de, "Sırf bana yaptığı değil mesele... Her gün tuhaf arkadaşları geliyor ofise," deyiverdi.

İnanmak ya da inanmamak... Elimde iki nutopu gibi ihtimal olmuştu: Belki bu büyük manevra Nefise ve Defne'nin içinde olduğu bir komploydu Cenk'e karşı. Ya da Cenk karanlık işler çeviriyor, bunun bedelini ödüyordu. Gerçi mafya, resimle ayar vermezdi insana ya...

- Ne tür tuhaf arkadaşlar Nefise?

Bunca yıldan sonra ve içinde bulunduğumuz koşullarda "hanım" demek yapmacık gelivermişti birden. Hem de işin içinde bir soruşturma olmasa resmen ofis dedikodusu yapıyorduk, "hanım" tuhaf geldi işte birden dilime...

Nefise bu ani sorumla içinde bulunduğumuz özgün hale yani soruşturmaya döndü. Ağzından çıkan her sözün müfettiş tarafından değerlendirilmesinden tedirgin olduğu anlaşılıyordu. Hafifçe öksürerek genzini temizledi, sonra kuru bir sesle konuştu.

- Yani bir şey demek ve bir imada bulunmak için söylemedim bunu... Soruşturma için delil oluşturacak türden bir konu olduğunu düşünmüyorum.

- Nefise, lütfen... Tarihin en tuhaf tacizlerinden birinin içindeyiz. Tacizecinin içeriden olduğuna bu kadar odaklanmamız gerekmiyor. Yani Cenk'in arkadaşları mafyatikse tamam, bu olayla ilgileri yok. Ancak başka türlü bir tuhafılık söz konusuysa şu yaşadığımız tuhaflıkla örtüşebilir bu arkadaşlar...

Nefise bir şeyler açıklamaya hazırlanıyormuş gibi huzursuz huzursuz kımıldanırken yemeklerimiz geldi. Saat ikiye geliyordu. Ben ki aç duramayan insan... Bu maceraya nasıl da ka-

pılmış gidiyordum böyle... Yemeğin gelişi Nefise'ye susma hakkını kullanma fırsatı verdi sanırım. İştahla kebabı yiyişini izledikçe bunu düşünüyordum. Ne var ki beni her zamanki gibi yine şaşırttı. Yemeğin ortasında kafasını kaldırıp, "1960'lardaki gibi giyinmiş bir adam geldi mesela bir kere," dedi.

- Şapkasına kadar 1960'lara aitti. Bir defasında Blues Brothers modeli biri geldi. Önce mafya sandım. Ama şapkası... Bir kere de tepeden tırnağa kırmızılar giyinmiş bir kadın geldi. Ama kıyafetler Jessica Rabbit! Beline kadar da kızıl saçlar... Gizlemek için siyah bir palto giymiş. Kırmızı eldivenlerinden huylandım. Konuşmalarının ortasında Cenk'in odasına daldım. Bir baktım, Jessica Rabbit resmen!"

Ağzımı kapatamıyordum. "N'apıyorlardı?" deyivermişim.

- Hiiiiç! Konuşuyorlardı sadece!

- Nefise, fazla çılgın bir hikâye... Peki, diğer çalışanların dikkatini çekmedi mi bu?

- Her zaman tuhaf misafirleri oluyordu, demiyorum Vildan! Cenk'in geleni gidene çoktur, birkaç da böyle tuhaf kişi var. Herkesin dikkatini çekti mi, bilmem. Ama ben hiç öyle insanlar görmüyorum sokaklarda.

Bu öyle bir cümleydi ki, beni kurum içi müfettişlikten alıp bir Agatha Christie hikâyesinin ortasına oturtmuştu. Basit bir vaka şu an artık komplo içi komploydu. Gelen mesajı yeni fark etmişim gibi telefonuma uzandım ve Google'da Jessica Rabbit'in kim olduğuna baktım. Ya karşımdaki kadın kafayı üşütmüştü ya o Cenk denen adam ya da işin içinde başka bir oyun vardı ve bu gürültüyle kamufle edilmeye çalışılıyordu. Nefise, tepkisizliğimden tedirgin, doğru söylediğini filan anlattı. Bir sürü ıvır zıvır bir şeyler söyledi. Ama Cenk'in amatör tiyatrocunun olduğunu ve yüz metre ileride bir sahne olduğunu söylemedi. Onu, ofise döndüğümde ifadesini aldığım Serhan'dan öğrendim.

- Bu Nefise yüzünden sevmediğim bir adamı savunmak zorunda kalıyorum Vildan Hanım. Bir bitmedi hırsı! Cenk iğrenç bir heriftir, mahalle arkadaşım, çocukluktan tanırım. Ağgözlüdür, pervasızdır, iki yüzlüdür... Ama adam yıllardır amatör tiyatrocudur. Oyuncu arkadaşları

bazen kostümlü uğruyorlar, bütün mesele bu.
- O sesle mi?

Ne demek istediğimi anlayıp gülümsedi Serhan Tıgılı. Doğrusu, densizliğim beni utandır-
dı. “Kusura bakmayın,” diyecek oldum ama Serhan Tıgılı gülerek ve eliyle rahat olmamı işaret ederek beni susturdu ve kısaca, “Doğrusu aslında yeteneği vardı. Sanırım ses tonu nedeniyle amatör kaldı,” deyiverdi.

Serhan Tıgılı belki teşkilatın en iyi müşteri temsilcisiydi. Çok iyi bir satışçıydı. İzmir’in üçte biri portföyündeydi sanırım. Bu nedenle kovulma ihtimali sıfıra yakındı. Yani bir yolsuzluk ya da usulsüzlük yapmadığı takdirde hiçbir güç onu işten çıkartamazdı. Asla yönetici olmak istemedi. Zaten primlerden dünya kadar para her ay hesabına yatıyordu. O da konumundan istifade etmesini biliyordu. Önceki seferden de biliyordum, Nefise’ye bile eyvallahı yoktu. Mesaisini 10’da başlatır, 15.30’da “Müşteriye gidiyorum,” deyip çıkar ve günü bitirirdi. Cevvalliğinden acentelerin bile suyunu kurutmuştu.

İçeride uzun oturan biri olsaydı, bu sabotajı kendisi düzenlemiyorsa herhalde en sağlıklı bilgiyi o verirdi. Yine de fikrini almaya değermiş. Sonuçta günde 5,5 saat, haftada 22,5, ayda 90 saat ederdi. Bu kadar dikkatli bir adamın o kadar zamanda gördüğü bir şey olabilir. Ona ne düşündüğünü sorduğumda bir sır verecekmiş gibi kulağıma eğilip, “Vildan Hanım, size her zaman saygı duydum, bilirsiniz. Burada konuşmayalım. Sanırım mesaiyi burada geçireceksiniz. Beş buçukta size konumunu atacağım kafeye gelin. Hem birer kahve içelim, hem de burada olup bitenleri size anlatayım,” dedi. Başımı sallayarak kabul ettim.

Güvenlikçi Salim, müstahdem Leyla, sekreter Hayat ve bayi sorumluları İffet ve Murat bana bildiklerimden fazlasını anlatmadı. İffet, fırlama gülüşlü orta yaşlı koordinatör, işe girili henüz üç dört ay olduğu için Defne’yle birlikte şüpheli durumdaydı aslında. Rakiplerden transfer olmuştu. 1.50’yi geçmeyen boyuna göre biraz büyük kafasıyla ofisin bir başka zekâ küpü olduğunu düşündüm. Çok akıllıca yanıtlarla beni olayla ilgisi olmadı-

ğına hemen hemen ikna etti. Bakalım akşam Serhan Tıgılı ne diyecekti ona dair?

- Güven Sigorta’ya yeni bir bölge müdürü atanmıştı. Çok üzerime geliyordu, mutsuz çalışıyordum. Öylesine bir CV gönderdim. Nefise Hanım beni aradı. Meğer beni yıllardır izlermiş. Bayilerim de benimle gelmek istediler. Yıllardır rekabet ettiğim Serhan Tıgılı’yla aynı saflarda olmak da ayrı bir mutluluktan tabii... Böylece onu kendi acentelerimin bölgesinden uzak tutabiliyorum.

Bunu dedikten sonra yine fırlama fırlama güldü. Cenk’e yapılan bir eşek şakasıysa bu şaka bu kadına çok yakıştırdı. Ancak böyle bir şakanın tezgâhtarı olsa olsa Nefise olurdu. O da ekibiyle gelen ve emekliliğine iki yıl kalmış bir kadına bu kötülüğü yapmazdı, diye düşündüm. Kadın, Cenk’le Nefise arasındaki gerginliğin farkında bile olmadığını söyledi.

- Cenk Bey üst katta çalışıyor, Vildan Hanım. Orada sadece muhasebe, personel, bir de toplantı salonumuz var. Nefise Hanım’ın odası çatıda... Yüzünü bile günde bir ya da iki kere görürüm. Sigara içmediğim için bahçeye de pek çıkmam. Yani belki bundan sonra, ikinci kahvemi orada içerim. Kış soğuk geçti, biliyorsunuz.

Biraz duraksadıktan sonra, “Yine biliyorsunuz, burada idari görevim yok. O yüzden insanları takip etmekle pek ilgilenmiyorum. Dedikodudan da hoşlanmam,” diye ekledi.

Saate baktım. 5 buçuğa geliyordu. Çantamı alıp kapıya yöneldim. Tam ben çıkarken müstahdem Nedim içeri girdi. Telaşlı görünüyordu, beni görünce heyecanla, “Vildan Hanım,” dedi, “bütün gün Emniyet’teydim. Örümcek gerçekten tarantulaymış. Hayvanat bahçesinde böceklerle ilgili bir bölüm yokmuş bizde. Bu tür canlıları beslemek yasakmış. Resmi işlem yapıldı. Onlara anlatmaya çalıştım, benim oğlum polis...”

Doğrusu, tarantulanın yasaklı bir hayvan olduğunu ben de bilmiyordum. Duyduğuma memnun oldum. Aklıma ilk gelen de buydu. Kafam çalışmaya başlayınca Nedim’in gerçekte söylemeye çalıştığını anladım: Yarın sabah itibarıyla olay polise intikal edecekti.

Adamcağız, olay büyümesin, basına yansımam diye oğlundan yardım istemişti. Bahçeye atılmış bir kavanoz olduğu yönünde ifade vermişti. Yine de ertesi gün gelip soruşturma yapacaktı polisler.

Bu da tuhaftı aslında... Gününde gelip soruşturma yapabilirlerdi. Bu işi yapan içeriden biriyse kaçma ihtimali vardı.

Nefise büyük bir soğukkanlılıkla, "Bir şey olmaz," dedi. "Bütün çalışanların adresi belli. Yarın işe gelmeyen, birinci derecede şüphelidir."

Bunu dedikten sonra bütün personeli bahçeye toplayıp kavanozun nereye atılmış olduğunu saptadı.

Demek ki olayın adliyeye intikal etmemesini istiyordu. Bense kurum adına böyle bir sorumluluk almakta tereddüt ediyordum artık. O sırada telefonum bir kez daha bipledi. Alelacele Serhan Tıǧlı'ya mesaj atıp bir harikulade olay yüzünden geciktiğimi, gelmek üzere olduğumu yazdım. Neyse ki mekân, ofise yakındı.

Kordon'da zarif bir kafeydi Serhan Tıǧlı'nın beni davet ettiği yer. Güzel bir nisan akşamı olduğu halde çok fazla müşteri yoktu. Yeşillendirilmiş dolgu alanının ardında pırıl pırıl güneş, denize yansıyor.

Kısaca olup biteni anlattım. Serhan ilgiyle dinledikten sonra bir sigara yaktı. Kahvesinden bir yudum aldı ve denize bakarak bir süre düşündü. Sonra genzini temizleyip bildiklerini anlatmaya başladı:

- Tablolar... Üç tablo geldi. Size birini söylememişlerdir. Müstehcen bir tabloydu. Bir erkeğe bir diğerinin tecavüz ettiği... Sonra da tarantula...

- Benim şaşıtığım, o kapıdan biri elinde kocaman tabloyla giriyor ve kimse görmüyor. Cenk'in tuhaf arkadaşlarını bile kimse görmüyor. Sadece birini; silindir şapkalı bir adamı... Neyse olaya dönersek o adam ya da kadın, elinde kocaman bir tabloyla ikinci kata çıkıyor, yine kimse görmüyor. Sonunda bir kavanoz içinde bir suç unsuruyla, tarantulayla giriyor. Yine kimse görmüyor...

- Vildan Hanım, oraya bin kere görölmeden girebilirim ben. Ne var ki bunda?

- Nasıl olur Serhan Bey? Kameraları boşuna mı koydunuz?

- Eh, biraz öyle yapmışlar, ben koymadım onları. Bahçe kapısından mutfağa girişte kamera var mı? Yok. Bahçe aynı zamanda otopark... Mutfakta depo var ya, oradaki merdivenden çıkar, doğrudan tavan arasına... Çatıda da kamera yok. Oradan elini kolunu sallaya sallaya orta kata iner. Bitti gitti...

Beynimde çanlar çalıyordu. Çatıya çıkan merdiveni biliyordum tabii... Oradan bir başka merdivenin mutfağa indiğini bilmiyordum çünkü anladığım kadarıyla depo dedikleri kapının arkasındaydı. Bu bilginin kuşkusuz bana verilmesi gerekiyordu. Epey bir salak yerine konulmuştum anlaşılan... Bu bilgi, Nefise'yi başzanlı konumuna getirmeye yeterdi.

Şimdi bir adım geriye gidilecekti: Neden böyle örümcekli bir şov çekilmişti? Bir mafya hamlesi olamayacak kadar sofistike... Yaratıcı... Şayet böyle bir suçu tasarlayacak zihni tespit edebilirsem ertesi gün polis geldiğinde doğrudan suçluyu teslim edebilirdik.

- Umarım başarılırsınız, Vildan Hanım. Ben emrinizdeyim. Şimdi biraz size ofis içi olup bitenleri anlatayım. Kim ne yaptı bilmiyorum ama iş biraz büyük, onu biliyorum. Öncelikle itiraf edeyim, bu işe karışmadım. Çünkü bu insanların çapsızlığından sıkıldım artık. Yaşım da 50'yi geçti. Bu yıl emekliliğimi istemeyi düşünüyorum. Dünyayı gezeceğim.

Dünyayı gezmekten söz ederken ışıldayınca gözlerinin tatlı bir ela olduğunu fark ettim. Orta boylu ve güzel yüzlü bir adamdı. Yıllar saçlarını seyreletmişti ama yaşama sevincini kurutamamıştı. Flörtöz bakışlarına prim vermem olanaksızdı, bildiğim kadarıyla en yaşlı sevgilisi otuzlarındaydı. Refleks olarak kur yapanlardandı belli ki... Kaç yıldır tanıyordum da ilk defa bakıyordum suratına. Gülümsemesine icabet ettim.

Ne var ki konuşmasına fırsat kalmadı. Cep telefonum çaldı. Arayan Nefise'ydi. Cenk bıçakla yaralanmıştı, yoğun bakımdaydı. İhmal edilen bir mini salgının bütün kenti sarması gibi bir şeyler hissettim.

Devam edecek...

GERÇEĞİN İZİNİ SÜRMEK

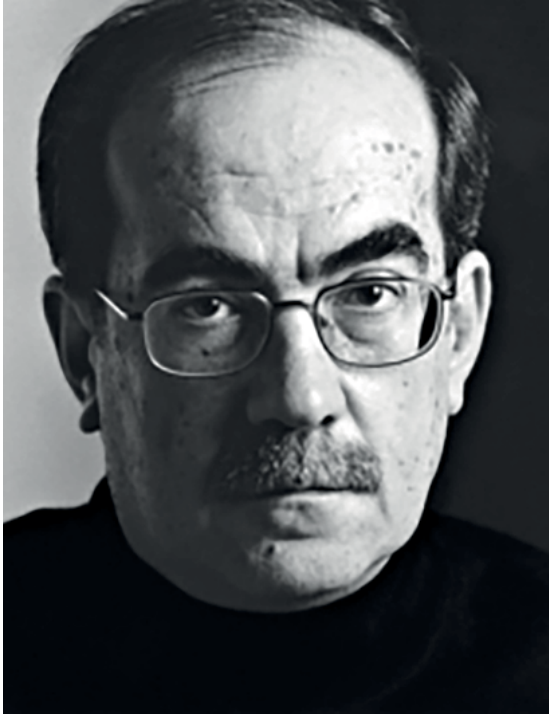
Karamsar ama gerçekçi bir bakışla İstanbul'u her açıdan kuşatır Celil Oker, ki çağdaş polisiye romanda aradığımız tam da böylesi bir yaklaşımdır... Kişiler konusunda gösterdiği ayrıntı avcılığı ve tasvirciliğinin mekânlara ve güncel siyasete de yansındığını özellikle belirtmek gerekir. Ancak Remzi Ünal'ın merceğine takılan İstanbul manzaraları kent ya da "ecdat" güzellemesi yapan yerli polisiyelerdeki çakma tablolara hiç benzemez. İncili kaftanlarına sarınmış muktedirlerin saraylarında geçmez Celil Oker polisiyeleri.

Polisiye edebiyatımızın büyük ustası Celil Oker geçtiğimiz yıl aramızdan ayrıldığında hem eski bir dostu hem de sevdiğim bir yazarı kaybetmiştim. 80'li yılların başında *Yarın* dergisinde tanışmıştık Celil Abi ile. Onun ilk hikâyelerinin, benim ilk eleştiri yazılarımın yayımlandığı, edebiyatın bir direniş biçimi, hayata karşı bir duruş temsil ettiği yıllardı. Yanlış hatırlamıyorsam "kaçak"lığı nedeniyle, dergiye verdiği hikâyelerinde Remzi Ünal müstearını kullanıyordu. Yıllar sonra ilk polisiyesini okuduğumda Remzi Ünal'ı bir roman kahramanı olarak karşımda bulmak büyük bir sürpriz olmuştu. Yazarı gibi hayat yorgunu, yazarı kadar sigara bağımlısı, hayata karşı yazarına yakışır duruşuyla bu gerçekten "özel" dedektif sonraki yirmi yıl boyunca polisiye edebiyatımıza yeni bir boyut kazandıracaktı. Celil Oker'i anmak için başladım ama söz ister istemez Remzi Ünal'a uzandı. Ne yazık ki dedektif romanları yazarlarının değişmez kadehidir; güçlü karakterler yaratan ustaların ismi, kahramanlarının her zaman gölgesinde kalmıştır. Mesela Sherlock Holmes'un A.C. Doyle'dan, Philip Marlow'un R. Chandler'den, Maigret'nin G. Simenon'dan hatta pek çokları için Hercule Poirot'nun A. Christie'den daha ünlü olması gibi, Remzi Ünal da zaman zaman Celil Oker isminin önüne geçmiştir. Bunda bir zamanlar reklam sektöründe çalışmasına rağmen kendi reklamını yapmaktan hoşlanmayan, ilgi toplamaktan sıkılan mütevazı kişiliğiyle Oker'in de kuşkusuz payı vardı. Ama biz hakkaniyetli davranalım ve anma yazısına yazar tanıtımıyla başlayalım.

Celil Oker, 1952 yılında Kayseri'de doğmuştu. Talas Amerikan Ortaokulu'nu ve Tarsus Amerikan Koleji'ni bitirdi. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden 1979 yılında mezun oldu. Bir süre çevirmenlik, gazetecilik ve ansiklopedi yazarlığı yaptı. 80'li yıllarda ilk öyküleri *Yarın* dergisinde yayımlandı. 1983'te reklam yazarlığına başladı. 1998 yılında Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1999 yılında düzenlenen Kakütüs Kahvesi Polisiye Roman Yarışması'nda *Çıplak Ceset* adlı romanıyla birinci olduktan sonra edebiyat kariyerini *Kramponlu Ceset* (2000), *Bin Lotluk Ceset* (2000), *Rol Çalan Ceset* (2001), *Son Ceset* (2005), *Bir Şapka Bir Tabanca* (2005), *Yenik ve Yalnız* (2010), *Ateş Etme İstanbul* (2013) ve *Sen Ölürsün Ben Yaşarım* (2016) romanları ile sürdürdü. Kitapları Almanya, Hollanda, Yunanistan ve İspanya'da yayımlandı. Remzi Ünal dizisi dışında 2004 yılında Murathan Mungan, Pınar Kür, Faruk Ulay ve Elif Şafak ile birlikte kaleme aldığı *Beşpeşe* romanı ve 2001 yılında *Beyaz Eldiven*, *Sarı Zarf* adlı hikâye kitabı da bulunuyor.

"EN İYİ YERLİ"

Celil Oker'in polisiyelerinde olaylardan ziyade dedektif karakteri öne çıkar. Bu karakter, cinayeti çözmek için beyninin gri hücrelerini çalıştıran eski kuşak dedektiflere benzemez. Celil Oker'in Remzi Ünal tiplemesi daha çok Dashiell Hammet ya da Raymond Chandler tarzında, suçu sokağa indiren, suçun arkasında ekonomik ve toplumsal ilişkileri sorgulayan, metropolün gürültülü sesi dinleyen bir özel dedektiftir. Benzerlikler var.

Suçun arkasındakine uzanan, çağın hayat tarzlarını sorgulayan, toplumdaki yozlaşmanın bireylerde yarattığı travmayı önemseyen Oker'in anlattıkları bu coğrafyaya dairdi, bizim hikâyelerimizdi...

Zaten Celil Oker de hikâyenin içine serpiştirdiği cümleler ve göndermelerle ustaların mirasçısı olduğunu inkâr etmemiştir. Belki de bu nedenle hayalimde canlandırırken yakası kalkık pardösüsü, ağzından hiç düşürmediği sigarası, sert ve kinik tavrıyla Humphrey Bogart'la eşleştiriyorum Remzi Ünal'ı. Ama daha yakından bakıldığında Remzi Ünal'ın en yakın akrabası Matt Scudder görünüyor. Yaş grupları, meslekle eğreti bağları, adalet algıları, ironik bakışları, maddi durumları ve daha birçok konuda birbirlerine çok yakın duruyorlar. Nitekim *Bir Şapka Bir Tabanca*'da bir roman kişisi ağzından kendisi de dillendirecektir benzerliği:

“Tıpkı filmlerdeki konuşmalara benzedi bu’ dedi gülmesini denetlemeye çalışarak; ‘sert adam içeri girer, uzun tabureye tünemiş kadınla derin ve anlamsız cümlelerle konuşurlar. Ama ne burası bir bar, ne de ben uzun ağızlıkla sigara içen bir kadını.’ ‘Eh, ben de pek Mike Hammer sayılmam’ dedim. ‘Daha çok Matthew Scudder’a benziyorsunuz’ dedi (...) ‘New York sokaklarında dolaşan sizin meslekten biri.’”

Ama benzerlikler hikâyelere tat katan unsurlardan öteye gitmiyor. Celil Oker polisiyelerine özel dedektif romanlarının adaptasyonu ya da Remzi Ünal'a Marlow taklidi demek haksızlık olur. Çünkü Remzi Ünal ancak ve ancak 20. yüzyılın sonlarındaki İstanbul atmosferinde karşılığını bulabilecek bir karakter. Zaten Celil Oker'in Remzi Ünal'daki başarısı da polisiyelerde sık

rastlayamadığımız kadar gerçek bir insan tipi yaratmasındandır. Ve bana göre polisiye edebiyatımızın gelmiş geçmiş en başarılı dedektif tiplemesi Celil Oker'in Remzi Ünal'ıdır.

Remzi Ünal serisi, dedektiflik mesleğine ilişkin hayali bir yasal düzenleme varsayılarak kurgulanmasına rağmen, yani gerçeklikle ilişkisi daha ilk başta gerçek dışı kılınırken okurda bir an bile “saçma” duygusu yaratmaz. Peki, bunu nasıl başarır Oker? İlk vurgulanması gereken, var olmayan bir meslek erbabının bile çok gerçekçi biçimde canlandırılması olmalı; gündelik hayatın küçük ayrıntılarda yakalanması, roman kahramanının o hayatın içine yerleştirilmesi, karakteristik olanın canlı tasvirlerle aktarılması... Öyle ki Remzi Ünal bizden biri haline geliyor. Yalnız yaşayan orta yaşlı bir erkeğin gündelik, sıradan davranışlarını gösteriyor, yaptığı işi aşkın nedenlerle değil, hayatını kazanmak adına sürdürüyor. Kendi ifadesiyle, “Hava Kuvvetleri'nden müstafi, THY'den kovulma, kendisine saygısı olan hiçbir frequent flyer'ın adını bile duymadığı sekizinci sınıf charter şirketlerinde bile tutunamayan, şu sıralar sayenizde MS Flight Simulator'ın Cessna'sına elini sürmekten aciz eski pilot, ex-kaptan, nevezuhur özel dedektif Remzi Ünal..!”

Temellerini Dashiell Hammet'in attığı, abartılı örneğini Mike Hammer'da bulan “private eyes” yani “özel dedektif” türünün ideal kahramanı, hayata karşı biraz umursamaz, bugünkü deyimle biraz “cool”, genellikle maddi sıkıntısı olan ama paraya da pek önem vermeyen, yeri geldiğinde silahına davranmaktan çekinmeyen, biraz maço biraz romantik insan tipiydi. Sorunların zekâ oyunları ile değil, silahların ve bileğin gücüyle çözümlendiği bu dünya, duygulardan uzak, sokağın ağzını/argoyu kullanan bir üslupla ve hem şiddete hem cinselliğe ağırlık verilerek anlatılmıştı. Özel dedektifler sıradışı, karizmatik ve tekinsiz tiplerdi. Bazı yönlerde benzemekle birlikte aslında özel dedektif geleneğinin yabancı ve yerli örneklerinden farklıdır Celil Oker polisiyeleri. Belki de özel dedektif tiplemesine parodik bir yaklaşım demek daha doğru. Biraz hayat küskünü, sosyal ilişkilerinde biraz ürkek, biraz kinik, tehlike karşısında geri adım atmasını bilen, acıkan, üşüyen, yorulan bu adam -Philip

Marlow, Mike Hammer gibi- türün şablonlarını çıkaran kahramanların yanında bir antikahraman sayılabilir.

İstanbul'da yaşayan pek çok solcu entelektüelin -yorgunluk ve yenilmişlikte Ahmet Kaya'nın "yorgun demokrat"ında karakteristiğini bulan- ruh hali var kahramanımızda. Futbol sahalarından borsa dünyasına, reklam sektöründen kentsel dönüşüm simsarlığına kadar her yeri saran yozlaşmanın, toplumun suskunluğunun ve hatta suç ortaklığının onun haleti ruhiyesindeki karşılığıdır bu yenilmişlik duygusu. Yenilmişlik elbette vazgeçmişlik anlamına gelmiyor. Kaybedenlerden taraf olmak bilinçli bir tercih, sırtındaki taş kendi taşı. Öyleyse Remzi Ünal, kimse yardımına gelmese bile o taşı taşıyacak, gerçekleri ortaya çıkarmak için elinden geleni ardına koymayacaktır...

İşin doğrusu ne eski çağın gri hücreleriyle iş görenlerin zihnine ne sokakların tozunu attıranların yiğitliğine ne de polis teşkilatının sağladığı güce sahip. Peki, nasıl çözüyor vakaları? *Sen Ölürsün Ben Yaşarım*'da şöyle yanıtlamış: "Bütün bunları yaparken kafamın içinde düşünceler dönüp duruyordu. Yemin ederim, ben de dahil olmak üzere kimse bütün bunlardan bir şey çıkarabilir mi bilmiyorum. İzlediğim filmlerde kahramanlardan biri bir olayı nasıl çözdüğünü, her bir ipucunu nasıl değerlendirdiğini ve sonunda her şeyin nasıl mantıklı bir çözüme ulaştığını anlatabilir ve bu da bana tamamen akla uygun gelir. Ama benim işimde pek böyle olmaz. Polis teşkilatındayken karşılaştığım olayların çoğu (eğer bir çözüme doğru giderlerse) iki yoldan birini izleyerek ilerlerdi. Ya birden yepyeni bir bilgi ortaya çıkana kadar cevabı bilmezdim ya da yapılan işi kimin yaptığını baştan beri bilirdim ve gereken tek şey bunu mahkemede kanıtlamak için yeterli delil bulmak olurdu. Gerçekten bir çözüm bulmak için çalıştığım küçük bir yüzdede ise, o zaman da anlamadığım, şimdi de anlamadığım bir süreç içinde çözüme ulaşırdım. Elimdekilere bakar, bakar, bakardım ve aniden bilgileri yeni bir ışıkla görür,

çözümü bulurdum."

Kısacası sabır ve sebatır. Remzi Ünal'ın düsturu. Polisi işe karıştırmadan, güçlülere kızdırmadan, güçsüzleri ürkütmeden ısrarla arşınlar sokakları, bilgi ve malzeme toplar, sorular sorar, insanları tahlil eder ve her seferinde meseleye farklı bir yerden yaklaşmaya çalışır. Bütün bunlar hikâyeleri zenginleştiren unsurlardır.

SUÇUN KAYNAKLARI

Remzi Ünal gibi Celil Oker de sabır ve sebatla ilerlemişti kariyerinde. Onun da yanıt aradığı bir sorusu vardı; ilk maceradan sonuncusuna "yerli

bir polisiye nasıl olmalı" sorusunun yanıtını aramış ve her romanda cevaba biraz daha yaklaşmıştı. Tam da bu nedenle Celil Oker polisyeleri kenti, toplumu, insanları, adaletsiz ve eşitsiz bir düzeni bütün gerçekliğiyle sergilediler.

Çıplak Ceset'te uyuşturucu ve pornografi dünyasını, *Kramponlu Ceset*'te futbol sahalarını ve podyumları, *Bin Lotluk Ceset*'te bir borsa şirketi özelinde finans çevrelerini, *Rol Çalan Ceset*'te sahne dünyasını, *Son Ceset*'te bilgisayar sektörünü, *Bir Şapka Bir Tabanca*'da reklam şirketlerini, *Ateş Etme İstanbul*'da özel hastaneleri, *Sen Ölürsün Ben Yaşarım*'da kentsel dönüşüm denilen yağmayı polisiye kurgu içinde ele aldı. Her macerada biraz daha geliştirerek kurmacalığını hiç gizlemeyen ama çok gerçekçi ve sağlam kurgulu polisyeler üretti.

Yavaş yavaş ilerler Oker polisyeleri. Ayrıntılar sabırla gözlenir; jestleri, mimikleri, gözyaşlarını, gülücükleri kaçırmaz; merceğine düşen her şeyi kaydeder ve okura iletir. Atılım zamanı geldiğinde aniden hızlanacak, kavgaya dövüş, kovalamaca sahneleriyle hiç aksamayan bir tempo yakalayacak ve doyurucu bir final sahnesiyle noktalanacaktır. Bu heyecanlı kurmaca dünyanın her bir parçası gerçekçilik duygusunu sağlayacak biçimde katkı yapar hikâyeye ancak parodik yanını da saklamaz. Dedektifin ağzından aktarılan hikâyede gündelik dili yakalayan diyaloglar çok gerçekçi ve dinamik, anlatıya şaşırtıcı bir samimi-

miyet duygusu sağlayan iç monologlar ise ince bir mizah ve ironiyle tahkim edilmiştir.

Özel dedektifler suçluları kovalarlar ama aradıkları, “yüce” adaletin tecelli etmesi değildir. İşleri ya da çıkarları öyle gerektirdiği için müdahale ederler suç âlemlerine. Yazarların iyi kötü ayrımı belirsizdir; polisler, siyasiler, yargıçlar, savcılar ve suçlular aynı çizgide buluşur, aynı yöntemleri kullanırlar. Ahlaken farksızdırlar birbirlerinden. ABD’de yaşanan 1929 büyük bunalımının ardından doğan bu yeni polisiye tarzının kötümser havası, aslında toplumsal bir gerçeğe denk düşmesi nedeniyle o dönemdeki bütün edebi türler içerisinde belki de en eleştirel olanıydı. Celil Oker’in romanlarında da toplumsal hayata eleştirel bir bakış var. Zengin ve saygın kesimden insanların yoksullarla kesiştiği anları kriminalleştirir ama bilinçli bir tercihle siyasetin alanına açılmaz, suçun ahlaki sorgulamasına girişmez, cinayeti çözümlerken toplum vicdanını rahatlatmayı amaçlamaz. Şöyle özetleyecektir:

“Remzi Ünal ben... Kafası karışık, kafası net, ne istediğini bilen, ne istediğini bilmeyen Remzi Ünal (...) Olsun. Böyle iyiydim ben. İstanbul’un sokaklarında kafasına göre dolaşıp duran bir özel dedektif. Ne adalet peşindeydim ne ceza. Tek derdim kendimi utandıracak şeyler yapmamaktı. On yıllardır dünyanın bütün metropollerinde dolaşan meslektaşlarımı kollayan tanrıları utandıracak şeyler yapmamak.”

“Yalnızca yerli malı bir özel dedektifim; ne cinayet masasından ne savcılıktan ne adli tabibliktenim” felsefesinden hareketle devletle ilişkilerini mümkün olduğunca aza indirgeyen, emniyet teşkilatından uzak duran, kendisini hâkim ve infaz savcısı yerine koymaktan imtina eden Remzi Ünal’ın belki de asıl eleştirisi bu uzak duruşta çıkar ortaya. Mesleği suç ve ceza ile ilgili ama o böyle bir dünyada adaletin kurumsal anlamda tesis edilemeyeceğinin farkında. Devleti temsil edenlerden, siyasi ya da ahlaki sorgulamadan uzak durması bir başka sorgulamayı akla dü-

şüren bir manevradır: Sorgulanan sistemin, toplumun ve insanın kendisidir. Zira bu suçlar ve cinayetler bu toprakların siyasi/toplumsal/ekonomik tarihini/izlerini taşırlar. Teker teker bireylerle uğraşarak toplumsal çözümlere ulaşmak ne anlamlı ne de inandırıcı olabilir.

Celil Oker’in siyasi ve toplumsal eleştirisi olayların ve karakterlerin seçimiyle keskinleşecektir. Mesela *Son Ceset*’te karımıza çıkan iktidar partisinin ilçe başkanı, onun hırslı karısı, her türden kirli ve kanlı oyunu göze almış siyasi rakipler, bilgisayar şirketindense korsan programcılığı ter-

cih eden genç müteşebbisler, üç beş kuruluş için yakınlarını satmaya hazır sıradan insanlar, saçma sapan televizyon programları ve bütün bunların çözümünü emniyet ve adalet kurumlarının dışında arama eğilimi son yılların İstanbul’una dair karanlık bir tablo çıkarır ortaya. Artık kötülük uzaklarda bir yerlerde değil, içimizde, yanı başımızdadır. Kimilerinin zenginlik hırsı, kimilerinin işsizlik ve gelecek kaygıları kıskançlık ve rekabet duygularını kamçulamış; bu rekabetçi, eşitliklessiz, ayrımcı toplumsal yaşantıda kötülük dediğimiz durumun tohumları saçılmıştır.

Karamsar ama gerçekçi bir bakışla İstanbul’u her açıdan kuşatır Celil Oker, ki çağdaş polisiye romanda aradığımız tam da böylesi bir yaklaşımdır... Kişiler konusunda gösterdiği ayrıntı avcılığı ve tasvirciliğinin mekânlara ve güncel siyasete de yansıdığını özellikle belirtmek gerekir. Ancak Remzi Ünal’ın merceğine takılan İstanbul manzaraları kent ya da “ecdad” güzellemeesi yapan yerli polisilerdeki çakma tablolara hiç benzemez. İncili kaftanlarına sarınmış muktedirlerin saraylarında geçmez Celil Oker polisilerleri... Merceğine takılan, turistik gezi rehberlerini andıran polisilerlerde rastgelmediğimiz görüntülerdir... Teneke mahalleler, Kasımpaşa’nın bıçkın kiraathaneleri, Beyoğlu’nun arka sokakları, sefalet, sokak çocukları, gaspçılar, pislik, fuhuş... Ve hemen onların yanı başındaki pırlıtlı, steril zengin semtleri... Yıkılan, el değiştiren, çehresi de-

Remzi Ünal ancak ve ancak 20. yüzyılın sonlarındaki İstanbul atmosferinde karşılığını bulabilecek bir karakter. Zaten Celil Oker'in Remzi Ünal'daki başarısı da polisiyelerde sık rastlayamadığımız kadar gerçek bir insan tipi yaratmasındandır. Ve bana göre polisiye edebiyatımızın gelmiş geçmiş en başarılı dedektif tiplemesi Celil Oker'in Remzi Ünal'ıdır.

gişen, zenginlerle yoksulları mekân anlamında da ayrıştıran, kentsel dönüşüm adı altında yeni rant alanları yaratan bir metropol olarak İstanbul, Oker romanlarının suç kurgusunda önemli bir rol oynar.

Remzi Ünal "özel dedektif" yani "private eyes" teriminin hakkını verecek kadar iyi gözlemler dış dünyayı. Gündelik hayatı ayrıntılarda yakalar. Olayı çözmek için insan davranışlarını tahlil etmenin farkındalığıyla Remzi Ünal iyi bir karakter tahlilcisidir... Öyle ki Remzi Ünal'ın yaptığı, dedektiflikten ziyade insan sarraflığıdır; selamına mukabele etmeyen berberin ruh halini, zenginlerin küçümseyici göz atışlarını, kenar mahalle delikanlılarının triplerini ve benzeri pek çok küçük ama karakteristik ayrıntıyı seçer ve tasvir eder. Remzi Ünal'ın çözümlediği vakaların dramatik yanı zaman zaman hikâyenin kriminal yanına kıyasla ağır basar.

İşte bunları görür Remzi Ünal'ın gözleri. O gördükçe ahlak ve siyaset sessizce yayılır hikâyenin katmanlarına. Aslında Remzi Ünal'ın yaptığı dedektiflik işi baştan sona ahlaki ve siyasi bir faaliyettir. Tıpkı Celil Oker'in yazarlığı gibi...

Pek çok yazımda polisiye roman türünün iki farklı ekseninden söz etmiştim. Birincisi okurun

heyecan ve merak duygularına hitap eden, hoşça vakit geçirmeyi önüne koyan, hikâyenin bilmesine ağırlık veren klasik polisiyelerdir. Günümüzde her ne kadar melezenmeler olmuşsa da bu türün mirasçıları best-seller kalıplar içinde üretiyorlar romanlarını. Polisiyelerin ikinci ek-seni, "suçu" bir oyun olmaktan çıkıp sokağa, yeryüzüne indirenlerin etrafında dönüyor. Onların mirasçıları, dedektifin merceğini kullanarak günümüz dünyasının çeşitli görünüm ve sorunlarının izini sürüyorlar. Yani toplumsal dinamiklerin, modern yaşam tarzlarının ideolojik çözümlemesi öne çıkıyor ya da üstü örtülmüş suçları, tarihin mağlup ve mağdurları araştırılıyor. Manchette'in ifadesiyle özetlersek; "İyi kara roman toplumsal bir romandır, toplumsal eleştiriyeye dair bir romandır, suç hikâyelerini konu eder ama toplumun -veya toplumun bir bölümünün- belli bir yerdeki, belli bir andaki portresini yansıtmaya çalışır." Celil Oker, işte bu fikriyattan hareketle yazmıştı polisiye romanlarını. Suçun arkasındakine uzanan, çağın hayat tarzlarını sorgulayan, toplumdaki yozlaşmanın bireylerde yarattığı travmayı önemseyen Oker'in anlattıkları bu coğrafyaya dairdi, bizim hikâyelerimizdi...

"Sırtımı odadakilere çevirip pencereye yaslandım. Sigaralarımın dumanını çekip alan pencereye. Arkasında İstanbul vardı. Bir sürü başka pencere, bir sürü balkon, bir sürü dam, bir sürü insan. Yukardan sakın görünüyordu. Duvarların arkasındakiler birbirlerini incitmiyor gibi. Hırslarının, sevgilerinin, yetersizliklerinin aşkına birbirlerini öldürmüyor gibi. Nefes almaya çalıştım açık pencerenin önünde. Dayan Remzi Ünal dedim kendi kendime. Senin İstanbul'un bu. Senin insanların."

REMZİ ÜNAL

Celil Oker, karakterini tüm boyutlarıyla inşa ederken yeme içme alışkanlıklarını da karakterinin bir parçası olarak okurlara vermesi ustalığını kanıtlar nitelikte aslında. Yemek yemek her karakter için bir eylemdir ve bu eylem, okura doğru verilirse kahramanın karakteri açığa vurur.

“İstanbul’un sokaklarıyla barıştım. Bir sokağın paçalarına bulaştırdığı çamurları, başka sokağın yağmuru temizlerdi. Bir sokakta acıkırsam, öteki sokak doyururdu beni. Bir sokakta sigara paketimi buruşturursam, öteki sokakta bir çöp tenekesi karşılardı beni. Bir sokakta üstüme ateş ederse İstanbul, öbür sokakta yardımına koşardı.”

Ateş Etme İstanbul

Celil Oker ya da benim daha alışkın olduğum hitap şekliyle Celil Hoca, bir insanın hayatında mutlaka sağlam izler bırakan nadir insanlardan biriydi. Bunu, kendisiyle tanışmış, muhabbet etmiş çoğu insandan duydum, nitekim benim için de aynısı geçerlidir. Celil Hoca, karşılaştığım en iyi öğretmenlerden biriydi, sadece edebi ve yazınsal anlamda da değil, hayata ve hayatın sıradanlıklarına dair çok mühim şeyler öğretti bize.

Remzi Ünal romanlarının bazılarını Celil Hoca’yla henüz tanışmadan önce beğenerek okumuştum. Tanıştıktan sonra ise çok daha farklı boyutlar ve anlamlar keşfettim, hem romanlarda hem de Remzi Ünal karakterinde. O nedenle bu yazımda Remzi Ünal’ın yeme içme tercihlerini Celil Oker’in kulaklarımda çınlayan bazı öğretileri paralelinde inceleyeceğim.

HER SATIR, İŞGAL ETTİĞİ YERİN ÜCRETİNİ ÖDEMELİDİR

“Remzi Ünal... Şu, Hava Kuvvetleri’nden müstafi, THY’den kovulma, kendisine saygısı olan hiçbir

‘frequent flyer’ın adını bile duymadığı sekizinci sınıf çartır şirketlerinden birinde bile tutunamayan, sayenizde MS Flight Simulator’ın Cessna’sını bile adam gibi indirmekten âciz eski pilot, ex-kaptan, nevezuhur özel dedektif Remzi Ünal...”

Çıplak Ceset

Az kelimeyle çok şey anlatmak Celil Oker’in, Celil Oker romanlarının alameti farikası... Zannediyorum Remzi Ünal’ı anlatmak için Celil Oker’in kendi kelimelerinden daha anlamlısı, daha etkilişi bulunamaz. Tek bir cümleyle sadece olayları değil, duyguları da okurlarına geçirmeyi başaran, bana kalırsa Türk polisiyesinin en kült cümlelerinden biridir yukarıdaki. Celil Oker, ilerleyen romanlarda Remzi Ünal’ın tecrübe ettikleri doğrultusunda eklemeler yapar bu cümleye, “ex-damat adayı” gibi.

Celil Oker, yaşadığımız ülkenin atmosferi içinde bir nebze olsun sırtımayan gerçekçi bir kahraman yaratmayı başarmıştır. Bunun yanında diğer karakterleri de gerçekçidir, vakaları gerçekçidir, yöntemleri gerçekçidir ve adaleti gerçekçidir. Aslında eserlerini bu kadar gerçek kılan sebepleri kendisi de sıralamıştır dedektifi aracılığıyla: “Ben yalnızca yerli malı bir özel dedektifim,” der Remzi Ünal. “Ne cinayet masasındayım, ne savcılıktan ne de adli tabiplikten. Biraz ite kaka çıkmış bir yasa sayesinde çalışan, resmi makamlarca nasıl algılanacağı tam bilinmeyen ve çok da sevilmeyen, çalışma sınırları netleşmemiş taze bir sektörün temsilcisiyim.”

HER HİKÂYE BİR YOLCULUKTUR

“İnsanoğlu acıkıyordu. Kahve ve sigara iyiydi, içki az iyiydi, insanın eli titriyordu fazla içince, yolcular çılgık çılgığa bağrışıyordu, raportörler rapor yazıyordu, insanın meslektaşları kötü kötü bakıyordu yüzüne.”

Son Ceset

Celil Oker romanlarında, tabii aslında kurgusal romanların çoğunda okuduğumuz ve takip ettiğimiz şey, yolculuktur. Remzi Ünal’ın yolculuğu her romanda değişir. Dedektif her vakayla farklı bir yolculuğa çıkar, farklı bir maceraya atılır. Romanların sabit yolculuk teması ise ex-kaptan Remzi Ünal’ın özel dedektifliğe varan yolculuğudur. Remzi Ünal, zamansız sona eren asıl mesleğinin, pilotluğun gerektirdiği uçma eylemini büyük bir tutkuyla gerçekleştirmiştir, orası kesin. Nitekim boş zamanlarının hatırı sayılır bir bölümünü uçuş simülasyon oyunları oynayarak geçirir ve “kendisinden intikam almaya çalışır gibi kurallara uygun bir iniş yapmaya uğraşırken soğuyan neskafeşinden

bir yudum alır.” Ne yazık ki, Remzi Ünal’ın bir cümlesiyle, aslında alkol nedeniyle mesleğinden men edildiğini öğreniriz. Bu yolculuğun sonundaysa vardıgı yer, özel dedektifliktir. Tabii karakterin yolculuğunu tamamlaması ve bu yolculuğun sonunda değişmesi gerekir, nitekim öyle de olur. *“Akşama kadar yemek yemesem idare ederdim. Sonra bir Adana belki. Belki ciğer. Rakı.”*

Remzi Ünal, alkolden bahsetse de romanlarında alkol aldığı neredeyse hiç görmeyiz. Remzi Ünal’a ısmarladığı rakının bitmediğini görüp, “İçmiyorsun,” diyen bir müşterisine, “Eskiden çok içtim,” diye cevap verir örneğin. Ya da birisi bira teklif ettiğinde, “Bir kahve olsaydı daha çok sevinirdim,” der. Bir görüşme için Boğaziçi Üniversitesi Mezunlar Derneği’nde yemeğe oturduklarında öğleden sonra yediği simidin acısını çıkartacak şeyler ısmarlar Remzi Ünal. Beraber yemeğe gittiği kişi kendi siparişine bir şişe de şarap eklerken Remzi Ünal maden suyunu tercih eder. İş üstündeyken daha önce yaptığı hataları yapmamaya çalışmasının bir göstergesidir bu. Remzi Ünal, hayatta yaptığı hatalardan ders almış, bu anlamda yolculuğunu tamamlamış ve değişmiştir.

YAZILAN HER BİR EYLEM, KARAKTERİ AÇIĞA VURAN BİR EYLEM OLMALIDIR

“Apartmanın girişine, yolda ilgimi çekmeyi başaramayan Çin lokantasının broşürlerinden atılmıştı bir tomar. Eğilip birini aldım. Merdivenlerden eve çıkana kadar önünü arkasını okudum. ‘Hesaplı ve Sağlıklı Hakiki Çin Yemekleri’ öneriyorlardı. Sipariş almak için faks numaraları bile vardı. ‘Eve aç ve yorgun geldiniz, çabuk ve sağlıklı yemek istiyorsanız...’ diye bitiyordu broşür. Aynı lafların İngilizcesi de vardı... Eve aç ve yorgun gelmişim... Süha Zengin’in televizyon çekimi bitmiş olmalıydı çoktan. Ona evine gelip üstündekileri çıkarması için biraz zaman vermeye karar verdim. Verdiğim zamanı, sahanda bir sucuklu yumurta yaparak, sonra onu sesini kıstığım televizyona bakarak yemekle değerlendirdim. Çin yemeğinden daha hızlıydı bu.”

Bin Lotluk Ceset

Celil Oker, karakterini tüm boyutlarıyla inşa ederken yeme içme alışkanlıklarını da karakterinin bir parçası olarak okurlara vermesi ustalığını kanıtlar nitelikte aslında. Yemek yemek her karakter için bir eylemdir ve bu eylem, okura doğru verilirse kahramanın karakterini açığa vurur. Remzi Ünal, Çin yemeğinin hızlı ve sağlıklı

olma iddiasıyla alay eder. Onun yerine sucuklu yumurta veya pırlola niyetine hazır pizzasını yer, iki bardak kola eşliğinde. Ya da hazır pizzaya nefret duyduğu zamanlarda telefonla kıymalı pide ister. Yumurtasız.

Remzi Ünal yalnız yaşayan biridir, dolayısıyla yeme içme alışkanlıkları da yalnız yaşayan birine uygundur. Aç yatmak istemediği ve yemek hazırlamakla uğraşmaya yanaşmadığı zamanlarda buzdolabındaki sucuğu yarım ekmek eşliğinde çiğ çiğ yer ya da hafif acıkmaya başladığında gidip buzdolabını gözden geçirir. Ama gördüklerini beğenmezse bakkalın çırağının sabah bıraktığı ekmeğin köşesinden biraz koparıp öylesine geveler televizyona bakarken ya da o ekmeğin içine beyazpeynir veya helva koyar, öyle yer. Bu arada televizyonda Fashion TV'nin açık olması muhtemeldir.

Remzi Ünal sokaklarda olan bir adamdır, dolayısıyla sokak yemekleridir çoğunlukla tercih ettiği. Bir ayran eşliğinde iki ıslak hamburger örneğin. Arabasıyla yoldayken pencereleri açar, rüzgârın suratına vurmasına izin verir. Az buçuk acıkmıştır ama bunun keyfini bozmasına izin vermez çünkü belki sonra bir porsiyon Sarıyer böreği yiyecektir. Başka bir zaman, boş caddelerde kendi kendine ıslık çalarak Arnavutköy'e gider. Sabaha kadar açık ışkembecide üst üste iki çorba içtikten sonra eve döner ve kendini yatağa atar.

Remzi Ünal, yeme içme alışkanlıklarını kötü beslenme olarak niteler çoğu zaman. Doktor bir müşteri adayıyla konuşurken, "Bir kolesterolünüzü ölçtürseniz iyi olur, bayağı yüksek olma ihtimali var," der genç doktor. Remzi Ünal'ın bize yaptığı açıklama da şu şekildedir: "Kendisine son zamanlarda Adana ve Urfa kebabı ağırlıklı bir beslenme düzeninde olduğumu açıklayamaya gerek duymadım. Keyfim hiç yoksa hamburger ve patates kızartması." Aslında burada tercih ettiği yemekleri psikolojik durumuna göre sınıflandırdığını da görürüz.

Ancak kolesterol riski Remzi Ünal'ı caydırmaz, beslenme düzenine aynı şekilde devam eder. Yarım kızarmış tavuk ya da bir buçuk porsiyon döner ve kola. Bazen İstiklal'deki Borsa Lokantası'nda camekânların arasından kendine hünkarbeğendili et parçaları seçer. Hareketli geçen bir günün ardından, "Günde üç kavga, senin yaşında biri için fazla" dediği bir anda, on tane lahmacun ısmarlar kendine. Yanında maydanoz göndermelerini sıkı sıkıya tembih eder. "Unutacaklardı, yalnızca doğranmış soğan ile sumaktan oluşan bir karışım koyacaklardı, adım gibi bili-

yordum, ama yine de tembih ettim," der. Bir şişe de acılı şalgam suyu ekler siparişine.

Remzi Ünal'ın İstanbul dışına seyahat ettiği yerlerde de mutlaka bir yemek sahnesi çizer bizim için Celil Oker. Bir vakayı araştırmak için Tarsus'a yolu düşer Remzi Ünal'ın. Müşterisiyle tren istasyonunun yanındaki bir kebabçıya yönelip bahçede sarmaşıklar altında bir masaya otururlar. Müşterisinin önünde rakı, Remzi Ünal'ın önünde ise şalgam suyu vardır. Çok geçmeden masaya Adanalar ve koca bir tabak ezme gelir. İstanbul'a dönmeden önce de koca bir kutu baklava almayı ihmal etmez. Kendisinin yukarıda da belirttiği gibi, Adana belki de en çok tercih ettiği yemektir Remzi Ünal'ın. İstanbul'dayken de Tarsus'a yaptığı kısa yolculukta yediği Adana kebaba en yakın kebabı yaptığını bildiği bir lokantaya uğrar. Son zamanlarda yediği tüm yemeklerden daha uzun sürer bir buçuk Adana, on beş şiş, ezme ve iki büyük şişe acılı şalgam suyunu silip süpürmesi. Ardından köşesi kırılmış fincanda az şekerli kahvesini yudumlar.

Kahve ve tabii ki kahve eşliğinde sigara, Remzi Ünal'ın vazgeçilmezleri arasında aslında. Zaten kendisi de, "Burnumdan kahve, kulaklarımdan sigara dumanı fışkırırdı," diye itiraf eder bu durumu. O kadar ki Remzi Ünal her yeni güne uyanıldığında kahvesini ne zaman içecek diye bekler, bu kaçınıcı kahvesi oldu diye sayar ve evden her çıktığında sigarasını ve çakmağını unutup unutmadığını kontrol eder ceplerini yoklayarak. Celil Oker, yeme içme alışkanlıkları çerçevesinde son derece canlı bir karakter sunar okurlarına; çünkü tüm o duygular, düşünceler, kızgınlıklar, pişmanlıklar ve umutların yanında acıkmak ve yemek yemektir bir karakteri gerçek kılan. Nitekim Celil Oker, Remzi Ünal'ı konuştururken bu kısmı da asla atlamaz:

"Evde yine kimse olmayacaktı. Tek bir çöpün bile yeri değişmemiş olacaktı. Işıklar kapalı olacaktı. Üst kattaki yeniyetme, okulda dışarı atamadığı enerjisini abuk sabuk ritimlerin eşliğinde tepemde atacaktı. Ben ona kızacaktım. Buzdolabına ne yiyeyim diye bakacak, akli başında bir şey bulamayacaktım. Kahve içecektim. Çok acıkırsam telefonla lahmacun ısmarlamaya karar verecektim. Sonra vazgeçecektim. Kahve içecektim. Burnumdan ne zaman kahve fışkıracağını merak edecektim. Telesekreterin 'mesaj var' ışığı yanıp sönüyor olacaktı."

Bir Şapka Bir Tabanca

Saygı ve özlemle...

TÜRK POLİSİYE ROMAN SEMASINDAN KAYAN BİR YILDIZ: CELİL OKER

Rahmetli dostum Celil'in eserleri çoğu olayın, çoğu gelişmenin hatta çoğu insanın dönüp de ikinci kez bakılmaya değmediği bu dünyadan bir an için kaçmayı düşünüyorsanız, günlük rutinin sarmalından kurtulmak istiyorsanız size bu kaçış zevkini en üst seviyede veren eserlerdir. Zaten bu kaçış zevki için polisiye okumuyor muyuz? Nitelikli polisiye ürünlerin önemi bu değil midir?

1990'lı yıllardan sonra büyük bir ivme kazanan Türk poliseye roman yazınında eskilerin deyimiyle "triumvira"nın yani bir üçlünün büyük payı vardır. Ahmet Ümit, Osman Aysu ve Celil Oker bu üçlüyü oluştururlar; yazdıkları eserlerle hem polisiye roman okuma merakını tetiklemişler hem de pek çok yazarı öncülük etmişler ve daha önemlisi, edebiyat tapınağının gedikli gardiyanlarının küçümsediği bu ilginç türün önemini, gerekliliğini ve "iyi polisiye romanın iyi edebiyat olduğunu" kanıtlamışlardır.

Bu üçlünden iyi bir okuru olduğum gibi komşusu ve dostu da olduğum Celil Oker'i maalesef daha pek çok eser vereceği bir yaşta kaybettik.

Celil'i okur olarak 1999'da yayımlanan ilk romanı *Çıplak Ceset* ile tanımıştım. Şahsen tanışmam ise 2008'de Mehmet Fuat Edebiyat Ödülü'nü aldığım törende oldu. Bilgi Üniversitesi'ndeki törene katılan ve üniversitede öğretim görevlisi olan Celil'in yanında bir öğrencisi de vardı. Daha sonra onun yolunda başarılı polisiye romanlar yazacak Çağatay Yaşmut.

Bu tanışmadan sonra çok sık olmasa da ilişkimiz dostluk dozu gittikçe artarak devam etti. Birlikte panellere katıldık, sohbetler ettik ve melun hastalığım onu pençesine aldığı günlerde de ben kahroldum ama o benim üzüntümü görüp beni teselliye kalktı.

Celil Oker, 1999-2015 arasında on polisiye yapıt kaleme aldı. Bunları kronolojik olarak şöyle sıralayabiliriz: *Çıplak Ceset* (1999), *Kramponlu Ceset* (1999), *Bin Lotluk Ceset* (2000), *Rol Çalan Ceset* (2001), *Son Ceset* (2004), *Bir Şapka Bir Tabanca*

(2005), *Yenik ve Yalnız* (2010), *Beyaz Eldiven Sarı Zarf* (2011), *Ateş Etme İstanbul* (2013), *Sen Ölürsün Ben Yaşarım* (2015).

CELİL'İN POLİSİYE ROMAN YAZARLIĞI BİR YARIŞMAYLA BAŞLADI

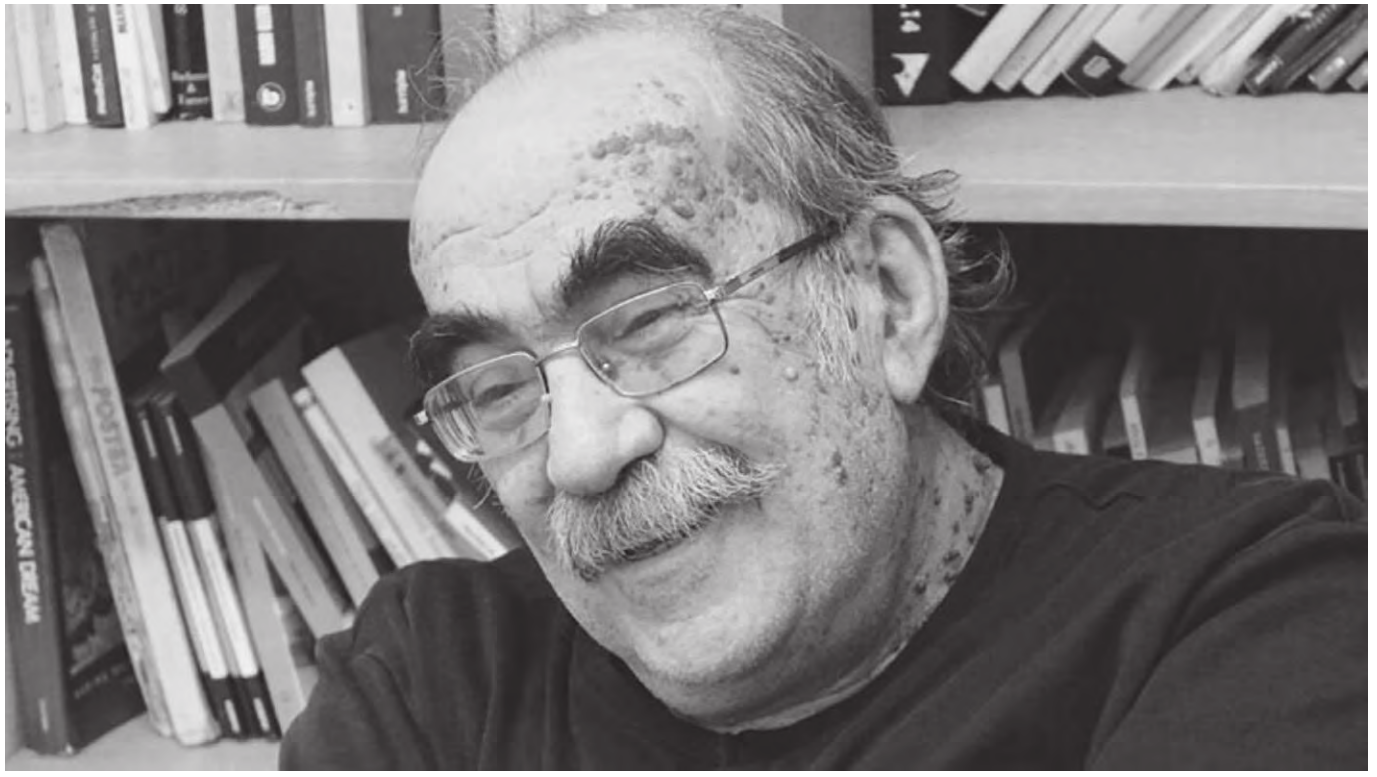
1999 yılında "Kaktüs Kahvesi" bir polisiye roman yarışması düzenlendi; yarışmaya iştiraki özendirme amacıyla Oğlak Yayınları da birinci olan kitabı basacağını vaat etti. Epey iştirak oldu ve Türk polisiye yazını yeni bir yazar ve yeni bir polis hafiyesi kazandı: Celil Oker ve kahramanı Remzi Ünal.

Uzun yıllar reklamcılık yapmış olan Oker, polisiye roman yarışmasını *Çıplak Ceset* isimli yapıtıyla kazanmıştı. Romanın kahramanı özel bir hafiye olan Remzi Ünal idi ve Oker'in bundan sonra da Remzi Ünal öyküleri yazacağı anlaşılıyordu.

Remzi Ünal; ellisini geçmiş, Hava Kuvvetleri'nden emekli, Türk Hava Yolları'ndan ayrılmış, ayrılma öyküsü ise karışık bir eski pilottu. Yazarımız, Remzi Ünal'ı şöyle tanımlıyordu:

"Türk Hava Kuvvetleri'nden müstafi, Türk Hava Yolları'ndan kovulma, kendisine saygısı olan hiçbir frequent flyer'in adını bile duymadığı sekizinci sınıf charter şirketlerinde bile tutunamayan biri."

Ünal artık uçma hevesini ancak simülatörlerde uçak uçurarak bastırabiliyor. Şimdiki işi ise müşterilerine para karşılığı verdiği özel dedektiflik hizmeti; hayatını böyle kazanıyor. Bu arada aikido çalışıyor. Çevresinde güzel kadınlara ise moda deyimle "cool" takılıyor, bekâr. Aslında Remzi Ünal ne kadın ne de erkek yakın bir

arkadaşı olan, tam ABD “kara roman” okulunun dedektiflerine benzeyen yalnız bir adamdı.

İlk romanı *Çıplak Ceset*’te olaylar Boğaziçi Üniversitesi’nde geçer. Eroin satışına bulaşan zengin çocuğu, bu üniversitenin öğrencisi İbrahim, sevdiği ve eroine alıştırdığı iki kız Sinem ve Zuhal; üçünün birlikte çektikleri porno kaset, olayların gerisindeki mafya babası Dayı ve İbrahim’in eroin işine bulaştığını anlayıp ondan kâr ortaklığı alıp olaya göz yuman dekan Kurtar Toprak olayın diğer kahramanlarıydı. Bu ilk öyküde Remzi Ünal’ı iyice anlarız. O, yalnız kendine verilen işle uğraşır, suçluların cezasını bulması onu ilgilendirmez; Ünal’a göre bu polisin işidir. Bu arada bildiği aikidoyu da kendini korumak için bazen kullanır; ya hiç dövüşme tekniği bilmeyen üç gençten boşu boşuna dayak yememek için bu yola başvurur ya da kendine kötü davranan Dayı’nın bir adamından bileğini kırarak öcünü alır.

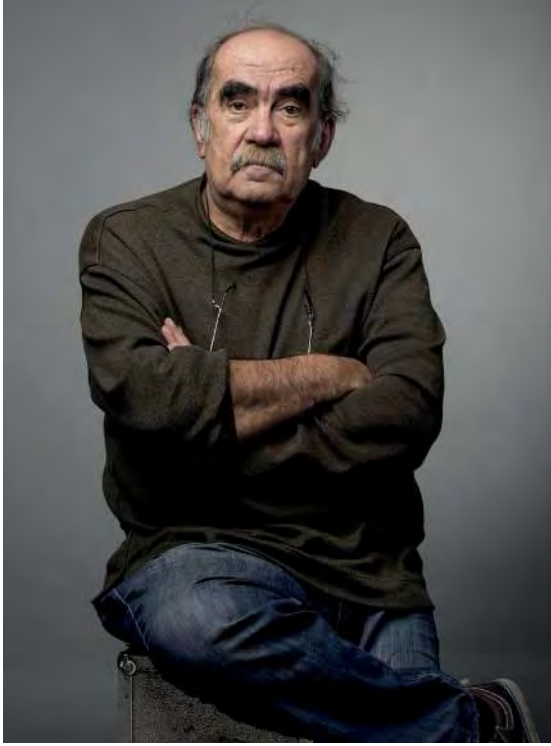
Yine bu ilk romanda Oker’in söylemek istediklerini rahat ve kolay okunur bir şekilde anlattığını görüyorduk. Ayrıca kanımızca polisiye kurgu için bulunmaz bir mekân olan İstanbul’u çok iyi kullandığını da gözlemliyorduk. Öykünün ritmi ise hiç düşmüyor, muamma ögesi de tam dozunda ve kitap sürpriz finaliyle de doyurucuydu.

Celil Oker’in ikinci kitabı *Kramponlu Ceset* (Oğlak Yayınları) yine 1999 yılında yayımlandı. Bu kez Remzi Ünal’ı tutan, bir tekstil firması sahibiydi ve parasal destekçisi olduğu üçüncü kümede oynayan bir futbol takımındaki “şike” olayını incelemesini istiyordu. Yine fettan bir kadın,

yine bir şantaj olayı ve iki cinayet. Remzi Ünal olayı çözer, parayı verene anlatır ve çeker gider. Oker ikinci kitabında Remzi Ünal’ı iyice tanıdığımızı sağlıyordu, enrika da çok ilginçti.

Üçüncü Remzi Ünal öyküsü *Bin Lotluk Ceset* (Doğan Kitap) 2000 yılında yayımlandı. Remzi Ünal bu kez bir borsa şirketinin sahibi Süha Zengin için çalışıyor. Yine kadın kahramanlar başat rolde. Süha Zengin’in karısı Neveser, bir cinayetin kurbanı olacak Zeynep, hırslı Nimet Çankaya ve Figen ile Remzi Ünal’ın etkisinde kalacağı tek kadın Yıldız Turanlı. Dedektifimiz bu kadar kadın arasında yine sessizce işini yapar ve “Nedeni kadın olmamdı ve işe yaradı,” diyor Yıldız Turanlı’ya gayet soğukkanlı, “Ben kadınlardan etkilenmem,” diye yanıt verir. Kadının bu sinir bozucu yanıtı cevabı ise, “Tanıdığım insanların arasında yalan söyleme eğilimi en yüksek olan sensin,” olur ama Yıldız Turanlı ne derse desin Remzi Ünal gerçekten de kadınlardan etkilenmez; biz okurlar bunun nedenini belki bir Remzi Ünal öyküsünden öğreniriz diye düşünüyoruz.

Celil Oker’in Remzi Ünal’lı dördüncü öyküsü ise 2001 yılında basıldı. *Rol Çalan Ceset*’te (Doğan Kitap) bu kez Remzi Ünal’ın bütün “cool” tavırlarına karşın sorumluluk duygusu taşıdığını görüyoruz. Aynı salonda aikido çalıştıktan sonra arabasına aldığı Tuğçen isimli bir kız, birden takip edildiklerini söyleyip bu izlenmeden kurtulmaları için Ünal’dan yardım istiyor. Remzi Ünal “cool” olma gereği işe bulaşmak istemiyor ve kıza bunu belli edince Tuğçen arabadan iniyor. Ancak ertesi gün kızın öldürüldüğünü gazeteler-

den öğrenen kahramanımız, kurtarabileceği bir genç kızın ölümünden kendini sorumlu tutup işi incelemeye başlıyor. Aikido kursu hocasından aldığı bilgiler onu Rıza adında bir işadamına, oradan oğlunun ortağı olduğu Kanka Bar'a götürüyor. Bardaki kişiler özellikle tiyatro rejisörü Ali ve Kıbrıslı Şeyda ile Tuğçen'in ablası Tuğçe de olaylara karışıyor ve kitap ilginç bir finalle bitiyor. Remzi Ünal, geleneksel bir Agatha Christie romanında Mösyö Poirot'ya yakışan bir sonla öykünün bütün kahramanlarını Kanka Bar'da toplayıp muammanın çözümünü onlara anlatıyor. *Rol Çalan Ceset* kişisel kanımızca en iyi Remzi Ünal öykülerinden biri.

Remzi Ünal'ın 2004'te yayımlanan romanı *Son Ceset* (Doğan Kitap) idi. Kronik işsiz dedektifimize ilginç bir kadın müracaat ediyor: Bir parti ilçe merkezi başkanının karısı ve bilgisayar satıcısı Muazzez. Ödenmeyen bir borç için birilerini korkutmasını istiyor; işi rutin bir meşgale olarak algılayan kahramanımız, Muazzez'in garip ölümüyle yine belalı bir olaya karıştığını anlıyor. Bu kez *Son Ceset* kendisi olacaktır ama son anda yaralanarak paçayı kurtarıyor. Yine basit ama ilginç bir kurgu içinde özellikle sonlara doğru hızlanan bir macera izliyoruz. Artık kahramanımızı daha iyi tanıyoruz; hatta olaylar karşısında nasıl davranabileceğini tahmin edebiliyoruz. Remzi Ünal, bu öyküsüyle artık iyice belirginleşen ve yavaş yavaş Lawrence Block'un ünlü Scudder'ını

andıran, değişmesini bekleyemeyeceğimiz yalnızlığı ve kişisel değer yargılarıyla Türk polisiye romanındaki yerini alıyor.

Yazarımızın 2005'te yayımlanan ve isminde ilk kez "ceset" olmayan romanı *Bir Şapka Bir Tabanca*'daysa (Merkez Kitaplar) kahramanımızı bir önceki macerasından sonra rehabilitasyon döneminde görüyoruz. Bekârlıkta ısrarlı Remzi Ünal ilk kez tereddüt yaşar gibi gözüküyor. Yıldız Tıranlı ile ilişkisi iyice ilerlemiş; Yıldız, tehlikeli gördüğü mesleğini bırakması için dedektifimize restini çekip gidiyor. İkircikler içindeki Remzi Ünal'a çok sıradan bir iş teklifi geliyor. Ünlü reklamcı Noyan Sert, doğal bir ölümle hayata gözlerini kapayan babasının odasında bulunduğu ve neye yaradığını anlamadığı tabancanın araştırılmasını istiyor. Bu basit görünen iş, pek çok kez olduğu gibi Remzi Ünal'ın başına epey dert açıyor; banyolarda cesetler bulunuyor, yine ilginç kadınlar işe karışıyor. Reklamcının hırslı karısı, kapıcının gizemli karısı derken Remzi Ünal bin türlü tehlikeyle karşılaşarak olayı çözümlüyor. Sıra artık Hercule Poirot'nun deyimiyle "a little reunion" küçük bir toplantıda herkese sonucu anlatmaya geliyor; kahramanımız da ölen adamın evindeki mevlitte bunu yapıp olaya noktayı koyuyor.

Celil Oker, aynı kahramanın maceralarını konu alan geleneksel polisiye roman türünde çok usta bir yazar olduğunu bu altı kitabıyla artık herkese kanıtlamıştı. Olayları anlatışı çok başarılı, kurgular ustaca ve en önemlisi Remzi Ünal'a alışıyoruz. Bu son husus aynı kahramanın öykülerini yazan bir polisiye roman yazarı için çok önemli. Kişisel kanımızca okur, kahramanı benimserse, olaylar karşısında nasıl davranacağını bilir, onu iyi tanıır ve ona güvenirse bu durum bir tür tiryakiliğe yol açıyor. Celil Oker'in Remzi Ünal'ı da bu tiryakiliğe veren bir dedektifti.

Yazarımız beş yıl kadar yeni bir Remzi Ünal romanı kaleme almadı. 2010'da yayımlanan *Yenik ve Yalnız* (Turkuvaz Yayınları) ise Remzi Ünal'ın niteliklerinin romanıydı. Kahramanımız bu romanda hem yenik hem yalnız olmanın dramını çarpıcı bir şekilde okuruna aksettiriyordu.

Bir yıl sonra yayımlanan *Beyaz Eldiven Sarı Zarf* (Altın Kitaplar) ise Celil Oker'in polisiye öykülerini topladığı bir yapıttı. Kitapta beşi Remzi Ünal öyküsü olan sekiz öykü yer alıyordu.

Kitaptaki Remzi Ünal öyküleri, Remzi Ünal tutkunlarını -ben de onlardan biriyim- şaşırtmıyor ama bu arada kahramanımızın bilmediğimiz özelliklerini öğrenmemizi de sağlıyordu. Bir ara kara romanın büyük ustası Raymond

Chandler'ın ünlü dedektifi Philip Marlowe'a benzettiğim Remzi Ünal, *Beyaz Eldiven Sarı Zarf* öyküsünde Marlowe'dan ziyade Edgar Allan Poe'nun kahramanı safi beyin, çıkarsama üstadı Dupin'e benzer bir şekilde muammayı çözüyor. "Basübadelmevt" isimli öyküde ise kahramanımız Dashiell Hammett'in ismini bir türlü öğrenemediğimiz, Continental Op dedektiflik bürosunda çalışan ve bütün zamanların en iyi polisiye romanlarından *Kızıl Hasat*'ın intikamcı özel dedektifini anımsatıyor. Gördüm ki Celil Oker bize Remzi Ünal'ı bütün özellikleriyle anlatıp teslim eden bir yazar değil. Onun yeni özelliklerini herhalde yeni Remzi Ünal öyküleriyle birlikte öğreneceğiz diye aklımdan geçiriyordum.

Yazarımızın bu kitabında bize en büyük sürprizi kanımca "Muhtar Hanım" öyküsündeki Muhtar Hanım tiplemesi. Bu öyküyü okuyunca bana, bu çok başarılı amatör dedektif kadın, yazarımızın gelecek polisiye romanlarının muhtemel kahramanı olacak gibi gelmişti. Bunu Celil'e de söylemiştim. O da bu tahminimi doğru bulmuş ve Remzi Ünal'ın yanında bu ikinci dedektifin de maceralarını kaleme almayı düşündüğünü ifade etmişti ama melun hastalık buna izin vermedi.

2013'te yayımlanan *Ateş Etme İstanbul*'da (Altın Kitaplar) Remzi Ünal'ın durumu ortada. Kahramanımız bir önceki romanının ismi gibi *yenik ve yalnız*, üstelik kadınlara mesafeli durma döneminden sonra kendisini etkileyen ilk kadından, Yıldız Turan'dan ayrılmış, yorgun, isteksiz ve kendinden hiç memnun değilken ne kadın ne de erkek yakın bir arkadaşı olan, Amerikan kara roman dedektiflerine benzeyen yalnız bir adamken yine beklemediği anda gelen bir telefonla kendini yeni bir maceranın içinde bulur. 2015'te yayımlanan son romanı *Sen Ölürsün Ben Yaşarım*'da da (Altın Kitaplar) bu yalnız ve yenik adamın yeni bir macerasını izleriz.

Sonuç olarak Celil Oker'in dedektifi, cinayetin karşısına onu kapalı bir mekânda çözümlenmesi gereken bir mantık sorunu olarak değil; denetlenemez, ne olduğu ve olacağı saptanamaz bir şiddetin kendini ortaya koyuşu sayarak çıkar. Ancak her şeyin para gücüne bağlı olduğu bir ortamda ahlaki olarak savunulabilir bir tutum sürdürmeye çalışır ve çoğu zaman da gerçeği ortaya çıkardığında müşterileri mutluluktan havalara uçmaz. Bu kentin adı sokaklarından lekeli ve korkak bir adam gibi geçmez. O kahramandır, o her şeydir. Remzi Ünal sıradan biri gibi gözükür ama yine de eksiksiz, yine de sıradışı biridir.

1990'lı yıllardan sonra büyük bir ivme kazanan Türk poliseye roman yazınında eskilerin deyimiyle "triumvira"nın yani bir üçlünün büyük payı vardır. Ahmet Ümit, Osman Aysu ve Celil Oker bu üçlüyü oluştururlar; yazdıkları eserlerle hem polisiye roman okuma merakını tetiklemişler hem de pek çok yazara öncülük etmişler ve daha önemlisi, edebiyat tapınağının gedikli gardiyanlarının küçümsediği bu ilginç türün önemini, gerekliliğini ve "iyi polisiye romanın iyi edebiyat olduğunu" kanıtlamışlardır.

Öyle olduğunu aklına getirmeksizin ve şüphesiz öyle olduğunu söylemeksizin, içgüdüsel olarak, kaçınılmaz bir şekilde şerefli biridir. Remzi Ünal, mevcut toplumsal düzenle ilgili herhangi bir yarılsamadan alaycı bir biçimde uzak duran, sert bir karakter gibi gözükse de alttan alta hâlâ bir duygusal adam, başı deritte kadınlara hayır diyemeyen bir yufka yürekli, güçlüünün yanında zaıftan yana olan bir kimsedir.

Remzi Ünal; Holmes ve Poirot gibi koltuğunda oturup olayı çözen mantıki düşünme dehalarının aksine ipuçlarının yorucu analizi ve bununla ilgili analitik çıkarsamalarla değil, sokağa inerek, gözlemler yaparak, onları izleyip yakalayarak ve inatçı bir şekilde hatta zor kullanarak sorgulamayla ortaya çıkarır. Gerçeğe, kusursuz bir usa vurma sonucunda değil, kendisini olayların akışına bırakıp değerlendirmelerini sürekli olarak yeniden gelişmelere uyarladığı için ulaşır. Dikkatlerini ve bakışlarını yakın çevresi üzerine yoğunlaştırır çünkü çoğu zaman ölümle karşı karşıyadır. Hiçbir terslikten yılmaz, kavgaya cesaretle atılır ve işkenceye gık demeden katlanır. Kahramanımız hâlâ ferdiyetçi tiptir ama polisiye olayları çözmekten zevk alan eksantrik ve zengin bir meraklı da değildir; dedektiflik çoğu zaman mütevazı maişetini sağlamak için yaptığı iştir.

Rahmetli dostum Celil'in eserleri çoğu olayın, çoğu gelişmenin hatta çoğu insanın dönüp de ikinci kez bakılmaya değmediği bu dünyadan bir an için *kaçmayı* düşünüyorsanız, günlük rutinin sarmalından kurtulmak istiyorsanız size bu *kaçış zevkini* en üst seviyede veren eserlerdir. Zaten bu *kaçış zevki* için polisiye okumuyor muyuz? Nitelikli polisiye ürünlerin önemi bu değil midir?

TEMİZ YAKALI DEDEKTİF REMZİ ÜNAL

Remzi Ünal, temiz yakalı bir dedektiftir; zira yaptığı iş, kol emeğine değil, kafa emeğine dayanmaktadır. Dahası onu temiz yakalı yapan şeyler gerek suç dünyası ile arasına büyük bir mesafe koyup her ne olursa olsun “ahlaklı/namussu olan” tarafı temsil etmesi gerekse de suç çözümünde fiziksel şiddet dahil herhangi bir şiddet (psikolojik, sembolik) türünü kullanmamaya özen göstermesinden gelir.

Sayın Celil Oker'in kahramanı olan Remzi Ünal ile hocam Veli Uğur'un "1980 Sonrası Türkiye'de Popüler Roman" adlı çalışmasıyla tanıştım. Polisiye roman ve güncel yaşantımız üzerine bir çalışma yapmak için kolları sıvadığımda seçtiğim eserlerin yazarlarına ulaşmayı denedim. Bu nedenle Sayın Oker ile tanışmamız doktora tez aşamama denk geldi. O zamanlar (diğer yazarlara bir türlü ulaşamadığım için) tezimin altı karakterinden birinin yazarı olan Oker'in kurumsal adresine mail atıp kendisiyle iletişime geçmeye çalışan ama sonuç alamayacağımı düşünen biriydim. Ta ki mailime cevap verene kadar. Bu cevap, tezimin motivasyon kaynağı oldu. Kendisiyle bir türlü yüz yüze görüşme imkânımız olmadı. Eninde sonunda tanışırız diye düşündüm; ne de olsa polisiye ortak noktamızdı. Ama olmadı, kendisiyle tanışamadık. Bu yazı, ona olan teşekkür borcumun bir ifadesidir. Kendisini saygıyla anıyor ve desteği için tekrar teşekkür ediyorum. Deyim yerindeyse Remzi Ünal'ın edebi ve sosyolojik bir morfolojisi olan bu yazı hem akademik ilgimin hem de polisiye tutkumun sonucu ortaya çıktı. Hemen belirtmem gerekir ki Remzi Ünal, bu anlatılanlardan çok daha fazlasıdır; bu nedenle maceralarını henüz okumayanlara serinin bütün kitaplarını şiddetle tavsiye ediyorum.

TÜRKİYELİ BİR DEDEKTİF: REMZİ ÜNAL

Polisiye romanla ilgili ciddi çalışmaların hepsi onun 19. yüzyıl modernleşmesinin insanlığa bir armağanı olduğunu tekrarlar. Dönem için polisiye, suç ve suçlulukla mücadele özelinde toplumsal düzenin edebi göstergesidir. Zira modernleşme hedefinde olan toplumlarda polisiye sadece vakit geçirmek için değil, aynı zamanda bozulan düzenin tekrar sağlanıp okura güven telkin etmenin de bir aracıdır. Genel olarak öykülemeye tek bir kişinin ön planda olduğu ve bu kişinin de olaylar ilerledikçe toplumun temsilcisi haline geldiği polisiye romanda bazı noktaların ortak olduğu söylenebilir. Örneğin olay başlarken belki de herkes gibi olan kişi bir kahraman olmakta ve suçu, suça götüren yanlışları, toplumdaki düzensizlikleri ve ilişkilerdeki ihlalleri ifşa etmektedir. Toplum adına bu işi yapan sözkonusu kahraman ise zeki, ayrıntıcı, pozitif bilimlerin yönteminden yararlanan, yeri geldiğinde kaba kuvvete başvurmadan çekinmeyen ve maceranın sonunda suçluyu adalete teslim eden gözü pek kişidir.

Polisiye romanda, kadınların da suç çözümünde yer aldığı görülsede genel olarak bu türde eril özelliklere sahip kişilerin ön planda olduğu, kaba kuvvetin yeri geldiğinde hiç çekinmeden kullanıldığı, çoğu zaman militarist, tahakkümcü, yer

yer ırkçı ve cinsiyetçi dil kullanımının da polisiyenin olmazsa olmazıymış gibi lanse edildiği bir gerçektir. Ancak bu duruma farklı polis/dedektiflik örnekleriyle meydan okunmakta ve türe hâkim olan dedektif/polis/kahramanlardan belirli sapmalar görülmeye başlamaktadır. Ana akım polisiyeye alternatif olarak görülebilecek bu örneklerden biri de Celil Oker'in dedektifi Remzi Ünal'dır. Kimdir bu Remzi Ünal?

Oker, Remzi Ünal'ı şu cümlelerle anlatmıştır: *"Devlet tarafından verilmiş kimliğimde Remzi Celil Oker yazıyor. Annemin kızlık soyadı Ünal, bu kadar basit."*¹

Ünal²; "Az konuşan. Lafı ağzından kerpetenle çektiğiniz, kendisinden yaptıklarından bahsetmekten hoşlanmayan bir adam. Normal, Türkiye'li, şehirli, zamanın dertlerini taşıyan birisidir. Başlangıçta basit bir iş (kaybolan sevgiliyi bulma, bir zarfı bulma, iş kazasının peşine düşme vs.) cinayetlerle ciddileşir, iş karışır. Remzi Ünal da başının çaresine bakmaya çalışır."

Yerli bir dedektif olan Ünal, sıradan bir insandır ve dedektifliğin o çok abartılan özelliklerinin çoğunu taşımaz. Bunu daha iyi anlamak için Ünal'ın maceralarına kısaca bakabiliriz. Oker'e 1998 yılında Kaktüs Polisiye Roman Yarışması'nda birincilik ödülü kazandıran ve Remzi Ünal'ın ilk macerası olan *Çıplak Ceset*'te Ünal, uyuşturucu işiyle uğraşan taşralı ve zengin işadamlarının Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde okuyan ve bir süredir kayıp olan yeğeni bulma amacıyla yola koyulur. Remzi Ünal bu ilk macerasında kayıp yeğen yerine uyuşturucu ve şantaj sonucunda gerçekleşen bir cinayetle karşı karşıya kalır.

Kramponlu Ceset'te futbol ve moda dünyasının çıkar ilişkilerinin neden olduğu iki cinayetin peşindedir. *Ateş Etme İstanbul*'da Manhattan Medical hastanesinde çalışan sağlık görevlilerinin çıkar ilişkilerinin neden olduğu bir cinayet olayını araştırır. *Bin Lotluk Ceset*'te bir borsacıyla yasak aşk yaşayan Zeynep Kadı'yı takip işini kabul eden Ünal, Kadı'nın gözleri önünde öldürülmesiyle yine bir cinayet olayıyla baş başa kalır. Şirketteki yolsuzlukları ortaya koymaya çalıştığı için öldürülen Kadı'nın katillerini bulması ise çok zor olmaz.

Rol Çalan Ceset'te bir işadamlı yasak aşk yaşayan tiyatrocı kadının ölümünü araştırırken *Son Ceset*'te iktidar partisi ilçe başkanının karısının cinayetini araştırır.

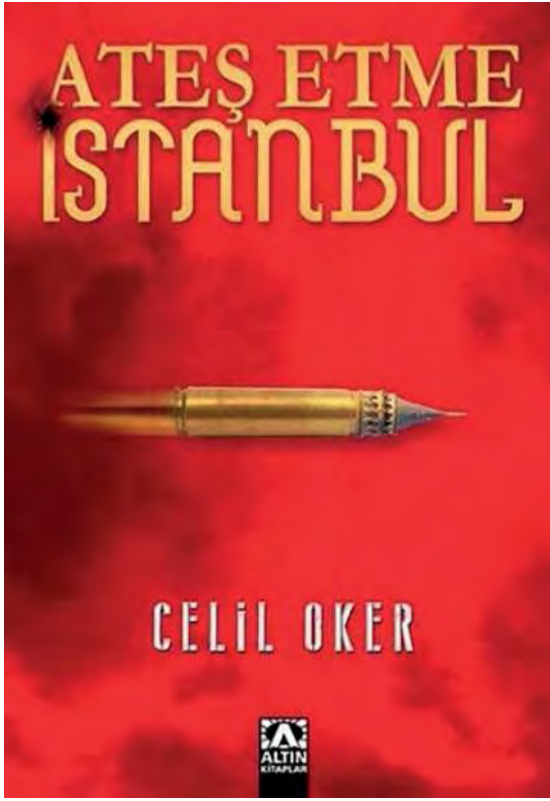
Sen Ölürsün Ben Yaşarım'da hatırı için, Hisarüstü'nde yaşayan ihtiyar bir çiftin, büyük bir inşaat firmasının şantiyesinde çalışırken kaza geçi-

ren ve ardından öldürülen oğullarının katillerini bulmaya çalışır. *Bir Şapka Bir Tabanca*'da zengin ve köklü bir ailenin miras kavgasının yol açtığı cinayetleri, *Yenik ve Yalnız*'da ise bir otomotiv firması sahibinin cinayetini araştırır.

Tüm maceralarında Ünal, görünürde basit olan bir işi kabul ederek macerasına başlar. Bu iş kayıp bir zarf, haber alınamayan bir yeğen, ödemesi gereken bir borcun tahsilidir. Ancak işler Ünal'ın tahmin ettiğinden daha karmaşık hale gelir ve olaylara cinayet karışır. Ünal ise alışılmadık yöntemlerle bu cinayetleri deyim yerindeyse "en az hasarla" çözer. Bunu nasıl yaptığı ise kendi kişiliğinde gizlidir. Peki, bu maceradan maceraya gönülsüzce koşan yerli dedektifimiz Remzi Ünal gerçekte kimdir?

Nevi şahsına münhasır dedektifimiz Remzi Ünal'ın kim olduğuna ve nasıl dedektif olduğuna ilişkin sorular bütün maceralarında bir öncekine yeni bilgiler eklenerek verilir. Ünal, Hava Kuvvetleri'nde teğmen olan bir pilottur, uzun süre sivil uçak uçurmuştur ancak alkol tutkusu yüzünden mesleğinden atılmıştır. Yapacak daha iyi bir işi olmadığı ve hayatını kazanmak zorunda olduğu için dedektiflik yaptığını öğrendiğimiz Ünal, bu işi esasen çocukken okuduğu ve hayranı olduğu Mayk Hammer'a borçlu olduğunu belirtir.

Ünal temiz yakalı bir dedektiftir; zira yaptığı iş, kol emeğine değil, kafa emeğine dayanmaktadır. Dahası onu temiz yakalı yapan şeyler gerek suç dünyası ile arasına büyük bir mesafe koyup her ne olursa olsun “ahlaklı/namuslu olan” tarafı temsil etmesi gerekse de suç çözümünde fiziksel şiddet dahil herhangi bir şiddet (psikolojik, sembolik) türünü kullanmamaya özen göstermesinden gelir. Ünal, profesyonel bir dedektif olmasına rağmen bir büroya sahip değildir ve işini, ev ve araba telefonunun yardımıyla sürdürür. Bir süre sonra da hem araç telefonu hizmetinin eskimesi hem de evliliğin eşliğinden dönmesi ve bir ev yerine oteli tercih etmesiyle işleri mecburen cep telefonu üzerinden yürütmeye başlar. İstanbul’un farklı yerlerinde geçen maceralarında Ünal, arabasıyla ve zaman zaman taksilerle Moda, Sarıyer, Levent, Bebek, Eyüp, Etiler gibi İstanbul’un oldukça nezih yerlerinde “iş peşinde koşar”. Ünal sadece bir macerasında, görüştüğü kadının hatırına, Hisarüstü’nde bir gecekondu mahallesine gider. Ünal’ın maceralarında genel olarak üst düzey işinsanları yer alır. Sınıf-altı insanlar tinerici ve trafikte cam silen çocuklarca, sıradan insanlar ise oturduğu apartmanın emekli asker olan yöneticisi, komşularınca, suç dünyası ise daha çok uyuşturucu işinde olan mafya elemanlarınca temsil edilmektedir.

Ünal’a biraz daha yakından bakarsak onun “ihtiyatlı” biri olduğu ve günü idare etmek için kültürel sermayesini kullandığı söylenebilir. Bir yaşam stratejisi olarak bulduğu bütün fırsatları avantaja dönüştüren Ünal, “şimdi ve burada” bulunma halini bir varoluş meselesi haline getirir. Bunu yaparken de “kendini ilgilendiren” ve “ilgilendirmeyen” arasında kalın bir çizgi çizer. Bir tür orta sınıf refleksi olan sözkonusu durum tam olarak beladan kaçınmak için takınılır ve bu nedenle Ünal, suçu ve suçluyu herhangi bir toplumsal tabakanın verili hali olarak görmez. Ünal, suçun bir tür durum olduğu ve herkes tarafından “mecbur” kalındığında işlenebileceğini savunur. Ünal’ın hayata ve kendine bakış açısı dingin bir ruh hali ile isyankâr bir ruh hali arasında gidip geldiği için yaşadığı hayatın ve tecrübelerinin sorumluluğu da kendisi ve dünya arasında gidip gelir:

“İnsanların hayatını değiştirmekten nefret ediyordum. Evet, ediyordum. Bunu kendi kendime kaç kere tekrarladığımı unuttum. Değiştirmekten daha kötüsü, sona erdirmektir. Bir yolla sona ermesine neden olma... Bazı şeyleri başlatan biri olmak hiç hoşuma gitmez. Huyum kurusun, başlamış işlerin peşinden giderim. Elimden geldiğince tarihe müdahale etmem. Hayat ben burnumu sokmadan da yeterince berbat ve karmaşık zaten.”

“Şahit olduğum çoğu krizlerde benim de payım olur. Söylediğim ya da söylemediğim, yaptığım ya da yapmadığım bir şeyle müdahil oluveririm olan bitene. Bu yüzden de nefret ederim kendimden, insanlar da.”

“Duştan çıktığımda yeniden kötülüklerle dolu dünyada payıma düşenleri göğüsleyip yine de tarihin akışını değiştirmeden benden istenenleri yerine getirerek hayatımı kazanacak ruh ve beden bütünlüğüne kavuştum.”

Dedektiflik, kişiliğinin bir kısmını oluşturur:

“Gardaş sen özel dedektifmişsin, öyle mi?” dedi telefondaki ses.

“Evet, dedim. Süleyman Demirel’in veto ettiği yasa Meclis’te yeniden kabul edildiğinden beri.”

Ancak kişiliğinin asıl odak noktasını pilotluk ve hava yollarındaki başarısızlığı oluşturur. Kendine oldukça eleştirel yaklaşan dedektif, maceralarında kendini hep bu başarısızlık noktasından hareketle tanımlamaktadır:

“Remzi Ünal... Şu Hava Kuvvetleri’nden müstafi, THY’den kovulma, kendisine saygısı olan hiçbir ‘frequent flyer’ın adını bile duymadığı sekizinci sınıf charter şirketlerinde bile tutunamayan, şu sıralar sayenizde MS Flight Simulator’un Cessnasını her çıkışında inatla bir daha yükselen eski pilot,

exkaptan, nevezuhur özel dedektif Remzi Ünal. İşe çıkıyordum. Yeniden işe çıkıyordum. Belki çıkmamam daha iyi olurdu ama yeniden işe çıkıyordum. Yarım iş bırakmamak için işe çıkıyordum.”

Ünal’ın benlik algısı her ne kadar başarısızlık ve yalnızlık odaklıysa da işinde oldukça iyidir ve işi nedeniyle tanıştığı insanlarda da her zaman olumlu bir intiba bırakır. Sakin tavırları ve iletişim gücüyle kültürel sermayesini sembolik sermayeye çevirebilmektedir. Neoliberal dönemin adamı değildir, piyasadan çok “onur, haysiyet ve sözünde durma” gelir. Fiziksel özelliklerinde ne kadar nesnel davranırsa davranırsın iş, kişiliğe gelince bir çıkmaza girer:

“Orada duruyordum. Kendime baktım. Basketbolcu olamayacaksa da yeterince uzun boylu, film oyuncusu olamayacaksa da yeterince eli yüzü düzgün... hafif göbeklenmeye eğilimli...” ... “Elimi otomobilimin aynasına götürdüm. Kendimi göreceğim şekilde ayarladım. Lanet bir herif gördüm bana bakan. Yalnız bir herif. Akşamın karanlığında gidecek yeri olmadığı için kendisine gidecek yer yaratan bir herif. Allah belanı versin Remzi Ünal, dedim içimden. ‘Remzi Ünal... Şu Hava Kuvvetlerinden müstaî, THY’den kovulma’ diye başladım. Devamını getirmedim. Getiremedim. Dilim varmadı. Pabucumun özel dedektifi Remzi Ünal, dedim kendi kendime. Aynadaki yüzüme.”

Mekân olarak İstanbul’la ilişkisi de inişli çıkışlıdır. Ünal’ın ilk evi, İstanbul’un Akatlar semtinde Akmerkez manzaralı ve onun için “orta yaşlı bir bekâr evi”dir. İlk evinde yaşarken apartmanda tek tanıdığı kişi, kendisi gibi eski bir asker olan apartman yöneticisidir. Modern kent hayatının getirdiği ikincil ilişkiler, davranış repertuarında daha çok yer tutar. Komşularını tanımaz, hiçbirinin evine gitmez ve hiçbirisi de onun evine uğramaz. İkinci evi, evlenmeye karar verdiği sırada taşındığı yerdir ancak bu evlilik gerçekleşmez ve terk edilir. Ünal, yeni bir ev yerine İstiklâl Caddesi’nin ara sokaklarında bir otele taşınır. Otelde kalma konusunda biraz huzursuz olsa da hayatına devam eder. Kendi arabası olmasına rağmen gerek trafik yükünden kurtulmak gerekse yorulmamak için taksilere biner. Hayata ve kendine karşı ne kadar eleştirelse yaşadığı yer olan İstanbul’a karşı da o kadar eleştirel yaklaşır. Onun için İstanbul hem büyük bir beladır hem de çok sevilen bir yerdir:

“Bu ne kadar yıkanırsa yıkanır cenabetliğini üzerinden atamayan İstanbul’un caddelerinde, sokaklarında nereye kadar dolaşacaktım daha dün yüzlerini bile görmediğim insanların peşinde? ... Boş ver Remzi Ünal dedim sonra, takma kafana.

İyisin böyle. İstanbul’u seviyorsun, sokaklarını arşınlamayı seviyorsun, kokmayan çiçeklerin önünde sigaranı tütürüp, tanımadığın insanları seyrederek, kim bilir sana ne palavralar sıkacak kısa sarı saçlı kızları beklemeyi seviyorsun. Devam et Remzi Ünal. Sakın vazgeçme.”

Mekân; sosyal ilişkilerin, üretim ilişkilerinin ve egemen söylemin yeniden üretildiği yerdir ancak hiçbir yere ait olmayan Ünal için bu durum akışkan bir ilişki biçimini alır. İstanbul, bir uçtan bir uca geçilecek bir uzamdır onun için. Mekân da hareket serbestliği onu pek çok ilişkiden de azade kılmaktadır; özetle bir yerde durmak ya da kalmak zorunda değildir.

REMZİ ÜNAL’IN İNSANLARI

Ünal’ın annesinin ve babasının yaşayıp yaşadığı, hangi meslekten oldukları, kardeşlerinin olup olmadığına dair herhangi bir bilgiye sahip değildir. Ancak *Bin Lotluk Ceset*’te tanıştığı ve evleneceği klinik psikolog Yıldız Turanlı’nın yorumundan onun çocukluğu ve gizlemeye çalıştığı travmaları hakkında bilgi sahibi oluruz:

“Geçmişteki acı bir travmayı bastırmak için çevreye örülmüş kalın bir duvar... Her şeyi iki yüzü görmekten şaşılmaşmış bir ruh... Siniklikle maskeleyen bir yetersizlik duygusu... Şiddetle fazla karşılaşmanın verdiği sevgisizlik... Yaşlanmanın

getirdiği bilim endişeler... Takıntılar... Kendini cezalandırır gibi aşırı sigara tüketme. Bol kahve. Muhtemelen kötü beslenme...

Modern aile söylemini yeri geldikçe dolaşıma sokan, birbiriyle iletişimi iyi olan eşlerden oluşmuş aileye inancı olan, karşılıklı anlaşmaya dayalı aşk evliliğini savunan Ünal modern çekirdek aile anlayışına sahiptir ve evleneceği kişinin bir "tipi" vardır. Yıldız Turanlı ile aralarında yaş farkı olması kendisi için bir sorun yaratmamaktadır ancak Ünal'ın romantik biri olmadığı da Turanlı tarafından yaşa bağlanmaktadır. Söz konusu ilişkinin inişli çıkışlı olması da Turanlı'nın Ünal'ın mesleğini istememesi ve bu konuda ona baskı yapması gibi ikili ilişkiler için bir tür "klişe"ye bağlanmıştır. Ünal'ın söz konusu seride hayatına yalnızca Yıldız Turanlı girer; tek eşli olan Ünal, maceralarında başka bir kadınla yaklaşmaz. Sadık bir ilişki adamı olan Ünal'ın ve kültürlüyurtdışı görmüş Turanlı'nın evliliğin eşiğinden dönmelerinin sebebi Ünal'ın karakteri ve işidir. Yıldız Turanlı dışında kadınların tasvirine bakıldığında onların pek çok polisiye romana göre daha özgür oldukları ve kamusal görünürlüklerinin daha çok olduğu görülür. Söz konusu eserlerde alt sınıf örneği olan erkekler (tinerciler, alt sınıf suçlular) dışındaki erkekler de yine sınıfsal konumlarına göre tasvir edilmişlerdir. Genel

olarak erkekler, hegemonik erkeklığe göre ve kadınlar ise ön plana çıkarılmış kadınlığa göre konum alırlar. Ünal'ın söz konusu bu kadınlık ve erkeklığe karşı tavrı her zaman nettir; kültürel sermayesi olan kişilere, erkek ya da kadın olması fark etmeden değer verir.

Özetle ailesiyle ilgili pek bilgiye sahip olmadığı-mız Ünal, geleneksel ailevi ilişkilerden azadedir. Toplumsal hayatta aile ve evliliklerin dağılabileceği ve evlilik dışı ilişkilerin yaşanabileceği kabulünde olan Ünal, bu durumu toplumun "ahlak" ve "namus" skalasına göre değerlendirmeyiz. İnsanlar aldatır ya da aldanabilir; bu genel olarak onların bileceği iştir. Kendi evliliğinin ve mutluluğunun önünde ise yaptığı iş durmaktadır, istemese de bir süreliğine yine işini tercih etmek zorunda kalır. Bu durum, Yıldız Turanlı'ya olan duyguları nedeniyle tekrar evliliğe doğru evrilir. Hayatına başka bir kadını almayan ya da kısa süreli de olsa başka bir ilişki yaşamayan Ünal'ın modern evlilik ve ilişki biçimini benimsemesi, tek eşli bir erkek olarak yaşamını sürdürmesi "aşk evliliği"ni ve modern aile söylemini içsel-leştirdiğini göstermektedir.

REMZİ ÜNAL'DA SUÇ, AHLAK, DEVLET

Ünal sıradan bir hayat yaşamaya çalışan, deyim yerindeyse suya sabuna dokunmak istemeyen ve bu nedenle hayatına fazla insan almayan biridir. Ünal'ın ahlak anlayışı "seküler ahlak" anlayışına uygundur; bu, "materyalist, bilimci, gerekir-ci", "günün toplumsal gerçeklerini göz önünde tutan" laik bir ahlaktır ve geleneksellikten, toplumun ahlaki skalasından pek etkilenmez. Söz konusu bu ahlakın tamamlayıcısı ise "görev ahlakı"dır.

Ünal'ın suç anlayışı ise toplumsal değil, bireycidir. Suç, bireyin içinde bulunduğu şartlardan çok kendisiyle ilgilidir ve bireyin seçim hakkı her zaman bulunmaktadır. Bu nedenle hemen herkes suç işleyip suçlu olabilir. Ancak söz konusu suç, bireyin damgalanmasını gerektirmez.

Profesyonel bir dedektif olması nedeniyle suçun sadece araştırma kısmında aktiftir, işin yargılama kısmına müdahil değildir, bunu resmi makamlara bırakır. Kişiliği gereği olaylara ve olayların sonuçlarına müdahale etmekten hoşlanmaz. Devletle ilişkisi, aradığı 155 ile sınırlıdır, bu sınırı çok önceden çizmiştir ve söz konusu çizgiyi aşmamak için elinden geleni yapar. Ünal hiçbir macerasında resmi bir devlet görevlisiyle konuşmaz, görüşmez.

Piyasayla ilişkisi ise yaptığı işle sınırlıdır; araş-

tırma ücreti başka dedektiflere göre değil, kime çalışacağına göre değişir. Günü kurtarma ve en az hasarla yaşamaya devam etme refleksinde olan Ünal, genel olarak üst ve orta sınıfla muhataptır, alt sınıfla işi gereği ve tesadüfen karşılaşır. Ünal bir dedektif olarak fazla göz önünde olmak istemeyen, sıradan ve küçük işler alan biridir. Ünal, işin ucu cinayetlere varınca deyim yerindeyse “kendi paçasını kurtarmak” için cinayeti/cinayetleri çözmeye çalışır. Diğer meslektaşları gibi adaletin üstünlüğü gibi yüce amaçlar peşinde koşmayan Ünal, devletle yegâne ilişkisi olan polislerden, savcılardan, hâkimlerden uzak durur: *“Ben kaçırdım ama cesetler peşimi bırakmazdı. Bulaştığım iş her neyse, cesetlerden, polisten, karakoldan, şubeden, hâkimden, savcıdan, devletten kaç kaç dibine ulaşmaya çalışırdım yine de. Rüya girdikleri için değil. Ya kendimi kurtarmak için çıkmaya çalışırdım işin içinden ya da başka birileri için. Sevdiklerim için, sevmediklerim için, masumlar için, herhangi bir sabah aynaya baktığımda daha az utanmak için. Eh, çoğunlukla da para için... Sondan başlayayım bu kez para yoktu işin içinde.”*

“Adamı öldüren kimsenin nasıl polise haber vermeden çekip gitme özgürlüğü varsa, benim de gördüklerimi, bildiklerimi polise koşup bildirmeme özgürlüğüm vardı. Bu özgürlüğümü sonuma kadar kullanmaya karar verdim.”

Ancak bu, adaletten yana olmadığı anlamına gelmez:

“155’i tuşladım. Bir hayret daha. İkiiletmeden açıldı. Derdimi anlatmak zor oldu ama. Telefondaki kadına adresi üç kere tekrarladım. Kim olduğumu, nereden aradığımı söylemeyi iki kere reddettim. Belki inandı televizyon seyreden bir ceset ihbar ettiğime, belki inanmadı. Kendisi bilirdi. Amirleri bilirdi.”

“Benim adım Remzi Ünal, dedim. Sen de 155’e telefon ettikten sonra gelip fırında pişmiş patates satan sıra sıra küçük dükkanların karşısındaki kafeye gelip otursan, şu herif gitse de biz de evimize gitsek, zaten yağmurda gelen giden yok diye gözünün içine bakan garsonlara inat otursan, ısmarladığın beyaz şaraplar dördü geçtiğinde ancak gelen polis ekibini uzaktan izlesen, polislerin tantanayı kesip işi ambulanstakilere bırakıp çekip gittiklerini görsen, orada bir iki saat önce bir davet olduğunu bilip bilmedikleri meçhul bazı polis muhabirlerinin itiş kakış koşturmalarını, sonra dağılmalarını izlesen, hatta birine yaklaşıp alıştıkları türden safça bir iki soru sorsan, o kadar şarabın bedelini de şu anda çektiğim baş ağrısı olarak ödesen senin de adın Remzi Ünal olurdu.”

Ünal’ın maceralarında sohbet arasında başka “dedektifler” de yer alır. Kendisi zaten sıkı bir Mayk Hammer okuru ve hayranıdır ancak diğer önemli figürlere de az da olsa değinir. Elbette onlardan çok farklıdır ancak hepsiyle ortak noktası “zekâsı” ya da iyi çalıştırabildiği “gri hücreleri”dir.

Maceraları boyunca Ünal bütün ipuçlarını okura direkt sunmaz, kitabın sonunda parçalar birleşirken ve o olayı kendince açıklarken suçlunun kim olduğu ortaya çıkar. Bunu bir insanın bütün sakinliğiyle ve oldukça mütevazı bir şekilde gerçekleştirir. Ancak önemli bir polisiye klişesi olan günün sonundaki herkesin toplanıp olayı sonuçlandığını anlatma biçimi onda da vardır.³

Çalışırken prensiplerine bağlıdır ve bundan ödün vermez. Yaptığı işi, müşterilerinin sahip olduğu güce göre fiyatlandıran Ünal aynı zamanda işinde belirli kurallara sıkı sıkıya bağlıdır ve bu kurallar rölatif kurallar değildir.

Özetle Remzi Ünal, döneminin dedektiflerinden oldukça farklıdır. Aldığı iyi eğitim sayesinde işsiz kalmayan, kültürel sermayesini sembolik sermayeye çevirebilmiş, modern bir kişidir. Boş vakitlerinde sinemaya giden, yemeği eve sipariş vermiştense dışarıda tek başına yiyen, kendini yorgun hissediyorsa taksiye binen biridir. İşinin gerektirdiği analitik düşünce yapısına sahip olan Ünal, ilkelerinden taviz vermeyen ve suçu araştırmak dışında olaylara müdahil olmayan ve olmamak için elinden geleni yapan nevi şahsına münhasır bir dedektiftir.

“Telefonu kapadı, cebine yerleştirdi, başımın üstünden arkamdaki kapıya doğru konuştu: ‘Seninle işimiz bitti,’ dedi... Eh, buraya kadarmış Remzi Ünal dedim kendi kendime. Bir gün olacaktı. Nasıl olacağını bir gün bile düşünmemiştim... Genç bir teğmen olarak içinde oturduğum jet motorlu boruların, sırtımda iki yüz yolcunun nefesini hissettiğim alüminyum kompoziti efervesan kutularının kokpitinde, en umutsuz anlarda bile. Yapman gerekeni yapardın, levheleri biraz kaldırırdın, biraz indirirdin. Uygularydın. O kadar. Sonrasını düşünmezdin. Kötüsü gelirse, ardında bıraktıklarının nasıl bir tören düzenleyeceklerini aşağı yukarı bilirdin. Başkaları için düzenlenmiş törenlere sen de katılmıştın. Tören biter, insanlar işlerine güçlerine dağılırdı.”

NOTLAR

1 <https://www.aksam.com.tr/pazar/turkiye-gerceklerinden-polisiye-cikmaz/haber-222998>)

2 <http://www.polisiyedurumlar.com/2014/11/polisiyeyazaricelilokerile.html> (son erişim tarihi 10.05.2017)

3 <https://sahiciaraba.com/2013/08/15/remziunalpolisiyesi/> (son erişim tarihi 10.05.2017)

KAPININ YANLIŞ TARAFINDAKİ KEDİ

İnsanlar, anlatacakları hikâyelerin sonunu bilir genellikle. Bazen de bilirler ama yanlış bilirler. Adamla kadını evlerinde, yandaki apartmanın salonuna bakan balkonda ilk kez gördüğümde hikâyenin sonunu sezinliyor gibiydim. Bir tür mesleki deformasyon benimki de işte. Ya kadın ya adam mutlaka yalan söyleyecekti bana. Belki ikisi birden. Hiç de umurumda değildi bu durum. İsteyen istediğini söyleyebilirdi. Önemli olan yaptıklarıydı. Bunu onlara söylemedim.

Kadının anlattıklarını sözünü kesmeden dinledim. Söylediklerinden emin olmayanların yaptığı gibi kesintisiz saydırıyordu. Adama bakmadan. Adam sabırla konuşma sırasının kendisine gelmesini bekliyordu. Eşinin anlattıklarını onaylayıp onaylamadığını yüz ifadesinden anlayamadım.

Kadın soluklandığında sözünü kestim.

“Anladım,” dedim, “anladım ama kızınız nerede şimdi?”

Soruma şaşırılmış gibi yüzüne baktı. Sonra kocasına. Sıranın kendisine geldiğini sezdi adam. Elini masaya, karısıyla arasına paravan gibi yerleştirdi. Öksürdü.

“O fırlamayla çekti gitti,” dedi. “Bu akıl fukarasının anlamadığı da bu,” diye ekledi kadına doğru başını sallayarak. “Çekmede ne var ne yoksa toparlayıp. Veleddalin amin!”

“Çok şey var mıydı çekmede?” dedim. Kadın, tetiğe dokundu yeniden. Epey saydı. Bir tek Reşat altınlarının konulduğu torbanın kumaşını tarif etmedi. Anlaşılan orta boy bir açık parfüm dükkânı yatırımına yetecek kadar altın vardı çekmede. Nakit yoktu. Tahvil ve senet yoktu.

“Polise haber verdiniz mi?” dedim, o konuşun diye başımı adama çevirerek. Dudaklarını büzdü, kafasını iki yana salladı.

“İstemedi bu.”

Kadın yeniden başladı. Gürültülü laf sağanağından, kızının adının çıkmasının ileride kismetini engelleyeceğine olan inancını süzebildim. Polis molis yoktu, karışmamalıydı polis molis...

Elim susturdu kadını. Onları ilk gördüğümde sorduğum soruyu sordum.

“Benden ne yapmamı istiyorsunuz?”

“Kızımı bul!” dedi kadın. İki kelime.

“Kızınızı mı, çekmecenin içindekileri mi?” dedim.

Kadın, gözlerinde şimşeklerle baktı. “Kızımı tabii...” dedi. “Altınlar zaten onun olacak...”

“Dün öyle demiyordun,” dedi adam, alçak sesle. Şimşeklerin bir kısmı adama isabet etti. Sessiz şimşekler. Sesleri ben gidince çıkar diye düşündüm.

Adam bana döndü.

“Kızımızı bulun... Lütfen!” dedi. “Geri dönsün yeter. Altınları alması, geri dönmesinin önünde bir engel değil, bunu bilsin. Sikeyim altınları...”

Adama daha büyük bir sempatiyle baktım. Ben olsam ben de bozardım ağzımı diye düşündüm.

Kendimi ve hikâyenin sonunu az çok bildiğimi düşünüyordum hâlâ. İşimi yaptım. Ortadan kaybolmayı seçen genç bir kadını bulabilmek için sormam gerekenleri sordum.

Kadının daha çok konuştuğu on dakika sonunda kızın gitme olasılığı olan birkaç akrabadan ve bir cep numarasından başka bir şey yoktu elimde.

“Fırlamanın” adı Kerim’di. Kızın kulağına vaktiyle Neslihan diye fısıldamış dedesi. Kerim, Neslihan’ın çalıştığı kuaföre daha önceden ortakmış dediklerine göre. Ayrılmış sonra. Adamla kadının bilmediği bir yerde dükkân açmaya niyetliymiş kendi başına.

Kadını balkondaki plastik koltuğunda bırakıp kalktık. Adam, beni geçirirken yavaşça fısıldadı.

“Dikkat et! O fırlama, tekin adam değil! Aman!”

Uyarıyı ciddiye aldığımı gösteren bir baş hareketi yaptım. Gerçekten ciddiye aldım mı bilmiyorum. Ona, “fırlama”yı görünce karar verecektim. Dışarıya çıkınca bir sigara yaktım. Otomobilime yan sokakta yer bulmuştum ancak, ağır ağır o yöne doğru yürüdüm. Aklımda hikâyenin sonu için yeni ihtimaller.

Beni üzen, hikâyenin gelişimini ve kaçınılmaz olarak sonunu belirleyecek her yol ayrımında

vereceğim kararların bir şeyleri değiştirecek olmasıydı. Hep öyle olurdu...

Şunu yaparsam şu olurdu, bunu yaparsam bu... Karşımdakiler de yapardı bir şeyler, yeni baştan yeni kararlar almam gerekirdi. Sonra yeniden. Dünyanın en basit denklemiymiş oysa. Özel de-dektiftim. İşimi yapıyordum. İnsanlar yapamayacakları şeyleri benden istiyorlardı. Bir nevi komisyonculuktu. Bazen yapılması gerekenleri yapacak donanımları ya da cesaretleri olmazdı, ben yapardım yerlerine. Bazen ellerini pisliğe bulaştırmamak için yapmak istemezlerdi, yine ben yapardım.

Neslihan'ın annesiyle babası, kiralık ev yerine, evden kaçan kızlarını bulmamı istiyordu. Ama bir insan, bir ev değildi elbette. İnce iş.

Kızı bulmak kolaydı. Biraz kafayı çalıştırırdım, biraz itiş kakış. Sorularımın aldığı çakma cevapları elerdim, geriye kalanla idare ederdim. Bir yerden çıkardı aradığımı.

Asıl mesele kızı bulunca başlayacaktı. Elin-den tutup evine geri götürünce hayatı bir kez daha değişecekti. Değiştirmeye çalıştığı hayatı. Doğru mu yapacaktım, yanlış mı? Bilemezdim. Evden çıkmadan önce adamın elinden aldığım para bitene kadar aklımda gezdirirdim bu soruyu. Sonra unuturdum. Başka bir iş çıkardı. Onun peşinde koştururdum. Hadi yeniden...

Bu kadar felsefe fazla, dedim kendime sonra. Sigaramı yere attım, üstüne bastım. Otomobilime gelmişim. İçine girdim. İlk yapmam gerekeni yapmaya hazırlandım.

Uzun yıllar direndikten sonra almaya mecbur kaldığım cep telefonu için torpidoya uzandım. Araç telefonu adındaki dostum artık konuşmuyordu. Servis sağlayıcı, servisi kaldırdığı için hat iptaldi ama cihazı sökmemiştim. Aldığım demo-de cep telefonunu torpidoda taşıyordum. Mesleğim ancak eller boşken yapılabiliyordu hâlâ.

Neredeyse hiç şarj edemediği için kuyruğu çakmak girişine bağlıydı salak telefonumun. Elime aldım. Neslihan'ın numarasını tuşladım. Kulagımda bekledim.

Umutsuz bir ergen aşkıyla bekler gibi bekledim cevap gelmesini. Bir. İki. Üç. Sonunda bir kız sesi cevap verdi vermesine ama aradığım kızın sesi değildi. Daha tanıdık bir kızın sesiydi.

Olsun, dedim kendi kendime. Belki duyar diye tane tane konuştum, kim bilir neredeki elektronik bandın kulağına:

"Annengiller seni bulmam için tuttular beni," dedim. "Benden başka şansları olmadığını biliyorlar. Benim için fark etmez ama eve dönüp dönmemen. O yüzden bir teklifim var sana. İyi

bir teklif."

Ne yaptığını bilen birinin ses tonunu katmaya çalıştım sözcüklerime.

"Çekmecenin içindekileri benimle yarı yarıya kırırırsan seni kimsenin bir daha bulamayacağını garanti ederim," dedim. Küçük bir ara verdim. Yeniden konuştum: "Adım, Remzi Ünal. Özel de-dektifim. İyi düşün. Ara beni!"

Telefonu vites kolunun yanındaki boşluğa bıraktım. Geriye yaslandım. Bir sigara yaktım. Pence-reyi üç parmak araladım. Bekledim.

İşimde en sık ne yaptığımı sorsa biri, beklemek derim. Beklemek iyi şeydir. Bir şeyler olacağını bilmek demektir. Birilerinin geleceğini, birilerinin arayacağını, birilerinin bir şeyler yapacağını bilmek demektir. Beklemiyorsan hazırlanmazsın, geldiğinde elin ayağına dolaşır. Beklemek iyidir, neyi ve kimi beklersen bekle.

Sigaram bitene kadar ses gelmedi telefonumdan. Ben ona baktım, o bana. Akılsız bir telefonda işte, biri ararsa iletliyordu sesi bana yalnızca.

Bekledim yine de. Alçakgönüllü mahallenin bugünlerde artan araç sayısına dar gelen sokağında, kedilerin kurcaladığı çöp konteynırının yanı başında bekledim. Gelen kokulardan çevre insanlarının tüketim alışkanlıklarına ilişkin yorum yapmayacağım. Ne haddime. Orada yer vardı, oraya park etmişim otomobilimi. Çöp kamyonu gece geç saatlerde gelirdi, o açıdan telaşım yoktu.

Bir sigara daha yakıp beklemeye devam ettim. Çok fazla beklemeyeceğimi biliyordum ama. Yarım çekmece sağlam altının bir çekmece titrekt altından daha değerli olduğu günler yaşıyorduk. Haklı çıktım. İkinci sigaram bitmeden çaldı telefon.

Anında açtım. İnsan, birinin arayacağını bilir ve beklerse böyle açardı telefonu. "Remzi Ünal," dedim sadece. Hırlayan bir erkek sesi duydum.

"Sen de kimsin lan!" diye bağırdı karşı taraftan gelen ses. "Bir daha arama bu numarayı, bacaklarını kırarım!" Bu kez hemen cevap vermedim. Pencereden dışarı duman saldı konuşmak yerine.

Biraz da karşı taraf beklesin, dedim içimden. Gerilsin. Ezberi bozulsun. Gerçekten kim olduğunuzu bulmaya çalışsın. İşlerdi hep bu taktiğim. Bu sefer işlemedi. Bacaklarımı kırmaya niyetli adam da korudu sessizliğini. Karşılıklı bekledik. Konuşan yenilecekti sanki bu yeni oyunda. Bir nefes daha çektim.

"Aloo..." dedi karşımdaki ses. "Konuşsana lan!" Biraz yumuşattı tonunu. "Yanlış numara mı çevirdin yoksa?" Konuştum: "Hayır, doğru numara."

“O zaman ne saçmalıyorsun kırışalım falan diye?” dedi karşıdaki adam.

“Seninle konuşmuyorum ki Kerim,” dedim. “Çekmecenin içindekileri alan kızı aradım ben. Neslihan’ı aradım.”

“Nereden biliyorsun adlarımızı?” dedi adam.

“Söyledim, ailesiyle konuştum,” dedim.

“Onun ailesi benim,” dedi karşıdaki ses. “Ben tamam demeden hiçbir şey olmaz, uyanık!”

“Anladım,” dedim. “O zaman şahane bir teklif de sana...”

“Ne teklifi lan?” dedi Kerim olduğunu kabullenen adam. “Ne diyorsun sen?”

“Dinle,” dedim, otomobilimin içine bir duman bulutu daha salarken. “O zaman kızı ikna et, eve dönsün, bir pay da sana. Üçte biri benim, biri senin, biri kızın. Anasıgıl bir şey istemiyor. Sal kızı, bir süre kimse sizi rahatsız etmez. Sonrasına karışmam artık.”

“Hassiktir!” dedi Kerim.

“Öyle,” dedim.

Karşıdan başka ses gelmedi bir süre. Bekledim. Boşluk uzadı. Biraz daha uzadı. Hat düştü sonra. Kesik kesik sesler geldi kulaklıktan. İyi, dedim kendi kendime. Hayırlısı...

Arkama yaslandım. Sigaramdan son bir nefes daha çektim, pencereden attım dışarı. Çöplerin yanındaydım nasıl olsa. Anlaşılan az daha bekleyecektim. Olta ne kadar derine inecekti, görecektim.

Telefon hemen çalmadı. Çalardı elbette. Otomobilimi elektriklendirdim. Radyoyu açtım.

Benimle toz kadar alakası olmayan bir şeyler çalıyordu. Arada konuşan kızla oğlan komik değildi. Canlı yayını arayanlar da. Radyoyu kapadım. Bekliyordum. Başka sigara yakmadım.

İki kere iki eşittir dört. Bekleyen kazanır. Karşı kaldırımdan hanım hanımcık yürüyen kızın arkasındaki adama bakarken telefonum yine çaldı.

Anında açtım yine. “Alo! Alo!” dedi karşı taraftaki genç kadın sesi. Halk otobüsü durağı geçince, “İnecek var!” diye bağırان kızın sesine benzettim sesini.

“Buyurun, Remzi Ünal ben,” dedim en sakin sesimle. “Neslihan Hanım?”

“E-evet,” dedi kız. Boğazını temizledi. “Annemlerle mi konuştunuz siz?”

“Evet,” dedim.

“Nasıllar?” dedi kız.

“İyiler,” dedim. Sonra bekledim. Gelecek soru, hikâyenin gidişini değiştirecekti. Değiştirdi.

“Teklifinizde ciddi misiniz?” dedi Neslihan.

“Evet,” dedim. “İkisinde de son derece ciddiym.”

“Ne demek istiyorsunuz?” dedi kız. “İkisinde de?”

Bir an sustum.

“Beni aradığını söylemedi mi sana?” dedim. “Bir teklif daha yaptım senin Kerim’e.”

“Ne araması?” dedi kız. “Bana bir şey söylemedi.”

“Cep telefonuna bıraktığım mesajda payın yarı yarıyaydı hatırlıyorsan,” dedim. “Kerim karıştı işe, üçte bire düştü.”

Karşıdan ses gelmedi. Gelse şaşardım.

“Evet,” dedim. “İkinci öneriyi senden saklamış anlaşılan.” Ses gelmedi kızdın yine. Gelecekti, biliyorum. Bekledim.

“Anladım,” dedi sonra. “Anladım. Demek o yüzden...”

Neslihan’ı tamamladım.

“Bu böyle olmayacak, eve dönsen falan diye geveledi...” dedim.

“Hayatta kimseye...” dedi, benden çok kendine ders verir gibi. Kesti yarıda.

“Oralarda mı seninki?” dedim.

“Bira almaya gitti,” dedi kız. İyiydi bu.

Demir her zaman tavında dövülür.

“Hemen çık o evden,” dedim ciddi bir sesle. “Neyin var neyin yok al, çık! Bir şey de bırakma o hıyara.”

Bu kez cevap vermesini beklemek zorunda kalmadım.

“Nereye gideceğim peki?” dedi kız.

“Annenlere elbette,” dedim.

Durakladı. Bastırdım hemen.

“Polise gitmediler, haberin olsun,” dedim.

“Ciddi misiniz?” dedi.

Biraz daha ikna edici olmamı bekler gibiydi. Hayal kırıklığına uğratmadım onu.

“Ben önerdim polisi, olmaz dediler,” dedim.

“Payınızı nasıl ileteceğim?” dedi kız.

Tamam, karar vermişti.

“Sen çekmecenin içindekileri al, git bir an önce,” dedim. “Ben sonra bir ara uğrar, kahvenizi içirim.”

Sesine bir kararlılık geldi Neslihan’ın.

“Tamam, çıkıyorum şimdi,” dedi kız. Bir an durdu. “Sonra peşime düşerse?”

“Sen, o dönmeden çık,” dedim. “Sonrasından korkma. Gerekirse ben konuşurum.”

“Tamam,” dedi Neslihan. “Teşekkür ederim.”

Telefonu kapadım. Arkama yaslandım. Adamla kadının evinin nerede olduğunu da, kızın numarasını da unuttum birden. Yeniden sigara zamanıydı.

İşte böyleydi. Anlatmaya başladığınız bir hikâyenin sonunu bildiriniz genellikle ama bazen de bilemezsiniz. Ben de pek merak etmiyordum.

BİR YILBAŞI HİKÂYESİ

Bu, 31 Aralık akşamının 1 Ocak'a uzanan hikâyesi. Bendenizi az çok tanır-sınız. Kulunuz Numan Kayseri. Kumarbazım bildiğiniz. Bir yılbaşı bari ne üteyim ne ütüleyim dedim, Remzi Ünal Abi evine çağırınca. İçeri girdim. Bildiğin bekâr evi. Azıcık ütülenmiş. İki kişi daha var içeride. Bir orta yaşlı hanım. Muhtarmış. Güleç yüzlü. Bir de gençten oğlan. Daracık pantolonuyla üç kişilik kanepeye yayılmış.

İkisini de tanımıyorum tabii. Tanıştırıldık. Oğlan badigardmış. Muhtar Hanım başka yöne baktığında, "Ben meşhur çoluk çocuğun götünü kol-larım," dedi bana. Ortak ne yanımızı buldu Remzi Ünal, bilmiyorum.

"Bari Dayı'yı da çağırıydın," dedim misafirle-rine bakarak. "Bugün yılbaşı, ciro yapacak o," dedi. Sanki biz karo papazının çocuğu değiliz. Kapı komşusunun çocuğu gibi ilgilendi benimle Muhtar Hanım. İşimi bilip bilmediğini anlaya-madım yumuşak bakışlarından. Cin gibiydi ama, belli.

"Ne işle meşgulsün sen yavrum, tam anlama-dım?" dedi. Remzi Ünal Abi'ye baktım. Duva-rı inceliyordu. "İddia bayisiyim," dedim. Kendi kendine gülümsedi Remzi Ünal Abi.

Muhtar Hanım, Badigard'a döndü. Gecenin kay-naştırma ajanı gibi davranıyordu sanki. "Kimin, eee..." dedi, "...bireysel temizliğiyle uğraşıyor-sunuz bu aralar?" Oğlanı duymuş demek ki. Cin gibi dedim ya. Yüzü ciddiydi ama.

"İşsizim," dedi Badigard. Telefonuna yeni bir müş-teri müjdeleyecekmiş gibi bakıyordu. Muhtar Ha-nım bir iç çekti. Kime üzülyordu bilemedim.

"Burada içki yok mu?" dedim. Üçü birden bana baktı.

"Mutfağa bak," dedi Remzi Ünal Abi. "Bir servis arabası olacak. Getir."

"Yenge yok mu?" dedim mutfağın gösterdiği ta-rafa doğru hareketlenmeden önce. Cevap gelme-di. Yanlış bir şey sordum demek, deyip yürüdüm. Toplandığımız salonun hemen yanındaki kapı mutfağın kapısıydı. İçeride gerçekten otellerde falan gördüğüm cinsten bir servis arabası vardı. Üstü envai çeşit kayıntıyla dolu. Alt bölümde şi-şeler. Bir dört kişi daha olsa onlara da yeter.

"Anladım," diyordu Muhtar Hanım arabayı itti-rerek salona döndüğümde. "İstanbul'un Shaita-na'sının evindeyiz... Birazdan dört misafir daha gelecek. Geçmişleri karanlık dört kişi..."

Ne diyor bu, diye yüzüne baktım.

"Ayrı ayrı masalarda briç oynayacağız," diye ta-mamladı lafını. Badigard atıldı. "Ben briçten an-lamam, iyi pis yedili oynarım ama."

"Shaitana da kim?" dedim.

Muhtar Hanım bana döndü. Tıpkı bir ortaokul öğ-retmenine benziyordu şimdi. Gözlerimi kıstım. Kı-sacık okul hayatımda sevdiğim tek hocam yoktu. "Herkes hakkında çok şey bilen biriydi," dedi Muhtar Hanım. "O yüzden öldürüldü. Öteki dört misafirin biri tarafından."

"Siz de çok şey biliyormuşsunuz gibi geldi bana," dedim. Hani seninle ilgilenen birine yakınlık göstermek racondandır ya.

Muhtar Hanım kaşlarını çattı. "Ben yalnızca ma-halleimde olup bitenleri bilirim," dedi. "Doğanlar, ölenler kucağıma düşer. Bir de taşınanlar."

"Kışın mı çok ölüm olur, yazın mı?" dedim nere-

den aklıma geldiyse. Muhtar Hanım cevap vermek için ağzını açtı. Remzi Ünal Abi oturduğu berjerden araya girdi.

“Muhtar Hanım yarı yarıya haklı,” dedi. “Dördümüz de meslek icabı kötülüklerle, kötü insanlarla karşılaştık. Hayat işte. Tıpkı o romandaki gibi. Kimi en yakınını, kimi hiç tanımadığı birilerini öldürmüş insanlarla haşır neşir olduk.”

Herkes birbirine baktı, Allah sizi inandırсын. Kendi payımıza düşeni onayladık kafa hareketleriyle. Remzi Ünal Abi devam etti.

“Yanıldığı nokta şu Muhtar Hanım’ın,” dedi. “Dört davetli daha gelmeyecek. O kadar çoklar ki, hangisini çağırırsınız bilemedim. Biz bizemiz.” “Zaten ev almaz,” dedim ortalığı rahatlatmak için. Nezaketle güldüler. Gözler yeniden Remzi Ünal Abi’ye döndü. Devamını dinlemek istiyor-duk üçümüz de.

“Bu akşam sırayla hepimiz bir hikâye anlatacağız,” dedi ev sahibim. “Kısa bir hikâye. Başka hiçbir yerde anlatamayacağımızı bildiğimiz bir hikâye. Şahit olduğumuz kötülüklerle, insan olduğumuza utandığımız anlarla ilgili.”

Öteki ikisine baktım. Yüzlerinde tam olarak ne olduğunu anlamadığım karışık ifadeler vardı. Herhalde benim de öyleydi.

“Aile var, hikâyelerimi bu ortamda anlatamam,” dedim ortalığı yumuşatmak için. İşe yaramadı.

“Ben doğru dürüst konuşamam,” dedi Badigard.

“O kadar çok ki, hangi birini anlatayım,” dedi Muhtar Hanım.

Remzi Ünal Abi ayağa kalktı. Cebinden çıkardığı bir deste kâğıdı karıştırdı, önündeki sehpayaya koydu hafifçe yayarak.

“Çekin!” dedi.

“Büyük çeken, küçük çeken?” dedim hevesle.

“Büyük başlar,” dedi Remzi Ünal Abi. “Sonra sırayla.”

Muhtar Hanım’a doğru eğildim. “Leydiizzzz...” dedim.

Muhtar Hanım tek hamlede çekti. Kupa ası! Kahkahası salonun içinde çın çın yankılandı. Badigard isteksiz uzandı kâğıtlara. Sinek dokuzlu! Remzi Ünal Abi bana baktı. “Çek!” dedi. Kırmadım onu, en alttaki kâğıdı çektim. Sinek ikili! Hiç şaşırmadım elbette, sehpayaya koyarken görmüştüm. Remzi Ünal Abi, “Üçüm o zaman,” dedi. Ellerini kâğıt destesine götürmedi. Muhtar Hanım’a döndük başlasın diye. Muhtar Hanım başı önünde düşünüyordu anlatacağı hikâyeyi seçmek için.

“Gece uzun,” dedi Remzi Ünal Abi. “Önce bir şeyler yiyelim, içelim. Karnımız doysun, içimiz ısınsın. Hem ne anlatacağımızı düşünürüz biraz. Kafa cıllananınca daha iyi konuşur insan.”

İkiletmedim kendi adıma. Üst üste duran tabaklardan birini aldım. Otel açık büfesi usulü tepeleme doldurdum ne varsa servis masasının üstündekilerden. Kıyak bir yerden alındıkları apaçık belliydi. “Sen mi yaptın bunları abi?” diye espri yapmak aklıma geldi ama sustum.

Muhtar Hanım zarif hareketlerle usulünce şekillendirdi tabağını. Badigard benim gibiydi, görgüsüz. Remzi Ünal Abi’ni sadece iki kaşık çerkeztavuşuyla yetindi.

Erkekler rakıya dönmüştü sözleşmiş gibi. Muhtar Hanım küçük küçük yudumlar alıyordu beyaz şarabından. Sessizce yedik içtik. Öyle çok konuşan olmadı. Bir iki laf attım ortaya, karşılığı gelmeyince sustum. Kıyak bir yılbaşı dedim kendi kendime sonra. En çok hafifçe mırıldanan müzik sesi konuşuyordu 1960’lardan, 1970’lerden.

Millet ne anlatacağını düşünüyordu elbette. Ben de öyle. Ulan, ne çok eşek kovalayasını insanla karşılaşmışım, dedim kendi kendime. İnsanlar kumar masasında ya canavara dönüşüyordu ya da zaten canavardılar da orada ortaya çıkıyordu canavarlıkları. Hangisi bilemedim.

Sevgilisini masaya pey diye süreni mi anlatayım, masadan kalktıktan sonra karanlık yolda herifin boynunu kesip kaybettiklerini geri alanı mı anlatayım, karar veremedim. Karısından intikam almak için emekli ikramiyesini bilerek kaybeden hödük de olabilirdi bak.

Kumar masaları öğreticidir, nasıl bir memlekette yaşadığını öğretir insana diye sessizce ahkâm kestim içimden. Hikâyemin sonunda kullanmaya karar verdim bu parlak düşüncemi. Sıkı kapanış olurdu.

Remzi Ünal Abi sigarasını söndürüp kadehini su bardağının yanına park etti, Muhtar Hanım’a bakmaya başladı derken. Biz geri kalanlar da gözlerimizi kadına kilitledik. Zamanı gelmişti demek ki.

“Buldunuz mu ne anlatacağınızı?” dedi Remzi Ünal Abi, Muhtar Hanım’a.

Muhtar Hanım dudağının yanındaki zeytinyağlı pilaki sıvaşğını zarifçe sildi kâğıt peçetesiyle. Teker teker üçümüze baktı. Sessizleşmiştik. Hafifçe ama çok hafifçe gülümseyerek konuşmaya başladı. “Eminim sizler de benim gibi epeyce düşünmüş-sünüzdür,” dedi gözleri yerde. “İstanbul’un elit bir semtinde muhtar olunca insan, karşılaştığı bunca kötülüğe şaşıyor elbette. İnsan her yerde insan. Epeyce hikâyeye biriktirdim, anlatabilirim. Onlardan birini anlatmayacağım şimdi ama.”

Gözlerini yere indirdi.

“Aralık’ın 17’sinde Kayseri’deydim,” diye başladı Muhtar Hanım. “Orada yaşayan bir arkadaşımı ziyarete gitmiştim. Şehrin az dışında, Çay Bağ-

ları denen bir yerde oturuyorlar. O cumartesi, sabahdan lisede okuyan kızını kursa bıraktıktan sonra birlikte Ürgüp'e gidecektik. Sen kulan abla, ben şu kızın saçını düzelteyim arkada demişti bana. Lay lay lom bindik arabaya. Talas denilen yerden şehre giden kocaman bir yol var, oradan gidiyoruz. Sağda koca koca binalar. Hastaneymiş, üniversiteymiş."

Dudağıma götürdüğüm rakı kadehini içmeden geri koydum yerine.

"Utanarak söylüyorum, ömrü hayatımda ilk kez kırmızı ışıktı geçtim," dedi Muhtar Hanım. "Otuz saniye sonra aynada bir ışık topu gördüm. Bu ne, güneş bu kadar parlak olmazdı bu mevsimde, demeye kalmadan patlamanın sesi de geldi. Terör denilen şeyi hiç bu kadar yakınımda görmemişim. Hâlâ yaşıyor olduğuma sevinebilir miyim? Otobüsteki çocuklarımız benim kadar şanslı değildi maalesef. Kalbim kırık, gözlerim dolu dolu o andan beri. Bitsin artık demekten başka elimden bir şey gelmiyor..."

Sustu. Gözleri yerdeydi hâlâ. Biz de sustuk.

"Teşekkür ederiz Muhtar Hanım," dedi Remzi Ünal. Badigard'a döndü. Oğlan dimdik oturuyordu deminden beri. Yüzünün rengi beyazlamıştı biraz. Rakı öyle yapmaz insana halbuki.

"Sende ne var? Dinliyoruz."

Badigard daha da gerildi. Oğlan belki biraz rahatlar diye bakmadım yüzüne. Yerdeki halıyla ilgilendim. Sesini duydum sonra.

"Çok meşhur bir yazarın geçici korumasıydım bu son kitap fuarında," diye başladı. Sesi akşamın başındaki halinden daha ince geliyordu şimdi. "Adam dünyaları kurtarmış gibi kasım kasım. Kitapların sergilendiği yerden uzakta kocaman bir salon ayarlamışlar, imzaya gelenler çok, ortalık karışmasın diye. Bir kuyruk var, anlatamam. Millet elinde kitaplar, bekliyor."

Sesi bir tuhaflaştı son cümlesinde. Yüzüne baktım. Kafasını iki yana doğru şiddetle salladı.

"Ben askerliğimi doğuda yaptım, biliyor musunuz?" dedi. Nasıl olduysa sesi yükselmişti. Bu kez kafamı halıdan kaldırdım. Yüzü allak bullaktı. Daha da beyazlamıştı.

"Neler gördüm, neler yaptım anlatamam," dedi neredeyse hıçkırarak. "Anlatamam. Anlatamam. Başka bir dünyaydı o. Hiç anlatmadım. Utancımndan."

Ağlamaya başladı. Şakır şakır ağlıyordu şimdi. Ellerini yüzüne kapamıştı. Bir eli kulağını bükerek kavramıştı. Ağlamasını durdurmaya çalışmadan ağlıyordu. Muhtar Hanım elini oğlanın omzuna koydu, hiç ses etmeden ufak dokunuşlarla desteklemeye çalıştı. Birden kafayı yedi

oğlan, dedim içimden. Epey hikâye de ben dinlemiştim sağdan soldan.

"Anlatamam," dedi Badigard hıçkırıklarının arasından bir kez daha. Yavaşlamıştı ağlaması. Muhtar Hanım'ın pırpırlamaları işe yaramış olabilirdi. Sonra kesildi sesi.

"Hay Allah! Teşekkür ederiz yine de," dedi Remzi Ünal.

"Pardon!" dedi hepimize birden Badigard, henüz tam kurumamış gözlerinin arkasından. Muhtar Hanım'la ikimiz Remzi Ünal'a döndük. Konuşmadan baktık yüzüne.

"Özür dilerim hepinizden," dedi. "Yılbaşınızı berbat ettim. Eğlenceli olur diye düşünmüştüm."

"Yok yok, iyi oldu," dedi Muhtar Hanım. "Türkiye burası, Türkiye'de yaşıyoruz."

Remzi Ünal bir sigara yaktı. "Tamam öyleyse," dedi. "Madem sıra bende, bir hikâye de ben anlatacağım."

Aslında ne anlatacağını tam olarak bilemiyormuş gibi durakladı. Bir nefes daha saldı ortalığa. "Bundan epey önce, bir gazeteci kız benimle röportaj yapmaya geldi. Akıllı bir kızdı. İlk sorularından biri şuydu..." Kızın ne dediğini tam olarak hatırlamak ister gibi kafasını kaldırdı, salonun iki duvarının tavanla birleştiği köşeye dikti gözlerini, ezberden okudu: "Bu kadar insan ölüyor Türkiye'de peş peşe. Diyarbakır'da. Ankara'da. İstanbul'da. Atatürk Havalimanı'nda, her yerde. Siz neden tek bir insanın katilini bulmak için bu kadar çok uğraşıyorsunuz?" Soluklandı. "Dolmabahçe'de, Kayseri'de bomba patlamamıştı daha."

Bir nefes daha aldı sigarasından. Rakı bardağına gitti eli, boşalmış olduğunu gördü, geri çekti.

"Eee, ne dedin kıza?" dedim.

"Ne dediğim önemli değil," dedi Remzi Ünal. "Söyledim bir şeyler. Kızı hiç yoktan gözaltına aldılar sonra. Hâlâ içeride mi, dışarıda mı bilmiyorum." Sesinin tonu hikâyesinin bittiğine işaret ediyordu. "Buyur buradan yak!" dedim. Hepsini bana baktı. Sinek ikilisi minek ikilisi. Sıra önünde sonunda size gelirdi. Kuraldı bu.

Uzun bir hikâyeye başlamak için öksürdüm.

"Ben Diyarbakır doğumluyum," dedim.

Üçü birden bağıştılar.

"Sus!"

"Tamam!"

"Anladık!"

Ben de güldüm. Gecenin geri kalanında şundan bundan konuştuk. Biraz daha içtik. Saat on iki olduğunda kalktık öpüştük. İyi yıllar diledik birbirimize. İşin tuhafı az biraz inanıyorduk bunu dilerken.

KADER SİTESİ

Tanımadığınız birine soru sormak zordur. Yalan söyleyip söylemeyeceğini bilemezsiniz. Bu kez biliyordum. Aradığım adam büyük ihtimalle kapıya gelmeyecekti. Onun yerine karşıma çıkacak olan karısını da tanıımıyordum. Yüzde yüz yalan söyleyecekti, durum yalan söylemesini gerektirdiği için. Yine de kapıyı çaldım. Elli saniye kadar karşılık alamadı düğmenin gerisindeki elektrik sinyalinin tetiklediği bülbül sesi. Sert topuklu bir terlik, kapının arkasından yaklaştığında yerimde yaylandım. Kapı, arkasındaki zincirin izin verdiği kadarıyla açıldı. Aralıktan başı ev hali kadar örtülü bir kadın kafası görüldü. Kuşuklu gözleri vardı tahmin edilebileceği gibi. Onu tanıımıyordum, o da beni. Zinciri çıkarmaya hiç niyeti olmadan konuştum.

“Ne vardı?”

Bu mahallede mahrem biriyle konuşurken takınmanız gereken tavrı takındım. Bu eve yıllarca tüp gaz satabilmeyi hedefleyen bir servis elemanının sahte alçakgönüllüğünü...

“Bekir Bey’e bakmıştım,” dedim. Gözlerinin içine değil, kapının kenarına bakıyordum. Yine de gördüm iki kaşının arasındaki gerginliği. Toparladı kendini ama.

“Yanlış olmasın,” dedi. “Burada öyle biri oturuyor.”

Adamın orada oturduğundan yüzde yüz eminim. İçeride olduğundan da yüzde elli. Bedelini ödemiştım. Adım Remzi Ünal. Zincirli kapıya yüklensem ardına kadar açılırdı. Yapmadım.

“C Blok, daire sekiz değil mi?” dedim enikonu

şaşıracak. Kapının üstündeki bakır rakama baktım, güç almak ister gibi. “Bana verdikleri adres bu.”

Kadının yüzü, zincirin arkasından aydınlandı.

“Daire sekiz tamam ama burası B Blok,” dedi.

Adım Remzi Ünal. Bedelini ödemiştım bir saat kadar önce.

Hırdavatçı, tezgâhın üzerinde bilmem hangi gecekonducunun almaktan vazgeçip bıraktığı çekici avuçlayıp kafama doğru savurdu. Asabının bozulmasını bekliyordum sorumu üsteleyince, eğildim. Değmedi. Değse beynim açığa çıkardı. İçimden küfrettim.

İkinci kez savurmasına izin veremezdim. Kolu nun altında, böbreğinin olduğunu tahmin ettiğim bölgeye sıkı bir yumruk çıkardım. Galiba inledi. Evet, inledi.

Çekiç elinden düştü. Almak için eğildi. Hataydı bu. Trabzonspor formasının içinden uzanan boynuna elimin kenarıyla vurdum. Yeri öptü. Kalkmasına fırsat vermeden sırtına çöktüm. Ağır çöktüm. Ciğerlerindeki nefesin “hoh” sesiyle dışarıya çıktığını duydum. Saçlarını yakaladım. Kafasını havaya kaldırdım, saçlarından çekerek. Yüksek sesle küfretti. Yeniden çektim. Boynu kütürdedi hafifçe. Bir küfür daha. Suratını hızla yere vurdum. Sustu.

“Bekir hangi deliğe girdi?” dedim.

Cevap gelmedi. Bir kez daha vurdum suratını yere. Dükkanın zeminindeki bembeyaz karoların üzerinde iki damla kan gördüm, kafasını yukarı çektiğimde. İçim hiç acımadı. Yeniden sordum. “Bekir diyorum, nerede?”

“Vurma abi,” dedi kafasını izin verdiğim kadar

Çizim: Kübra Demir

yana çevirirken. “Ayağının altını öpeyim, vurma...”

Cevap vermedim. Kafasını bir daha çarptım yere. Kulağının üstüne.

“Son kez soruyorum,” dedim. “Efendi gibi cevap vermedin. Ötmezsen akşam eve gittiğinde annen bile yüzünü tanıyamayacak... Hani bırakırlarsa hastaneden.”

“Tamam abi, tamam,” dedi. Baskıyı biraz azalttım. Saçları elimdeydi hâlâ. Bekledim.

Dükkanın kapısında bir gölgenin belirmediğini algıladım. Elimin altındaki kafaya baskıyı gevşetmeden dönüp baktım. Pardösüsü ayakkabılarına kadar inen bir kadın, eli ağzında bize bakıyordu. Kafasında alnından bir tutam saçını gösteren allı güllü bir eşarp vardı. Gözlerine dehşet dolmuştu. Ağzından ne dediğini anlamadığım bir ses çıkardı, anında yok oldu kapıda. Yüzümün neye benzediğini birilerine anlatabileceğini sanmıyordum. Yine de iyi haber değildi bu. 155’i vardı ışın, daha kötüsü kahvehanesi vardı, bahis bayi vardı.

“Son kez soruyorum, nereye uzadı Bekir?” dedim saçlarını yeniden geriye çekerek.

Kahvehane ve bahis bayi ihtimalleri hırdavatçının da aklına gelmişti galiba.

“Valla tam bilmiyorum abi,” dedi. “İzin ver, bir iki telefon edeyim, buluruz belki.”

Böyle olmayacaktı.

Yanında yerde debelendiğimiz tezgâhın alttan ikinci rafında sıra sıra duran sinek-böcek öldürücü spreylerden birini boştaki elimle aldım. Tepesindeki kapağı başparmağımla ittirerek çıkardım. Yüzü yana dönük hırdavatçının çenesinin yanından boşluğa sıktım. Önce kokusunu algılasın diye. Bir keresinde bana yapmışlardı

bu numarayı. Sonuç almışlardı. İnsan, teknikleri göre göre öğreniyor. Benim işime de yaradı. Trabzonsporlu konuştu.

“Abi dur, manyak mısın?” dedi.

“Nerede Bekir?” dedim.

Yutkundu. Böcek öldürücüyü ağzına yaklaştırdım.

“Dur güzel abim, dur,” dedi. “Allah aşkına dur.”

Durdum. Geri çekmedim ama silindiri. Bekledim konuşsun diye.

“Evi değiştirdi,” dedi. “Korkudan evi değiştirdi.”

“Nerede yeni evi?” dedim. “Nereye taşındı?”

“Onu bilsem...” dedi.

Sustuğunda elimdeki böcek öldürücüye baktı. Hayal kırıklığına uğratmak istemedim. Boşluğa sıktım. Daha yakına. Daha uzun.

Yine sustu. Devamını getirmeliydim. Burnunu mandalladım. Ağzını açtı mecburen. Böcek öldürücüyü bu kez ağzının içine sıktım. Pısssttt.

Öğürdü. Kafasını sağa sola salladı, ağzından girerler çıkabilirmiş gibi. Dili dışarı çıktı. Tuhaf sesler eşliğinde.

“Ciddiyim,” dedim.

Gözlerime baktı. Ne gördüyse kaçırdı kendi gözlerini. Kutuyu salladım. Tükürmeye çalıştı dilinin ucundakileri. Konuşmadım. Hiç. Bekledim.

“Bayrampaşa’da,” dedi, gözleri gömleğimin üstten ikinci düğmesinde. “Bayrampaşa’da bir apartmana taşındı. Site gibi bir şey.”

“Devam,” dedim. “Numara?”

“Kader Sitesi,” dedi. “Kader Sitesi, C Blok, 8 numara.”

“Aferin,” dedim. Sözlüde notu kapmış gibi yüzüme baktı yandan yandan.

“Sitenin tarifi gelsin,” dedim. “Dalga geçme.”

Böcek öldürücüyü sallamam bundan sonra hiç gerekmedi. Tarifi aldım. Bir iki soruyla pekiştirdim. Polislerin yaptığı gibi.

Adım Remzi Ünal. Yanlış kapıları çaldığım olmuştur. Bu kez değil.

“Gerçekten mi?” dedim zincirli kapının aralığından konuşan kadına. “Kusura bakmayın o zaman, rahatsız ettim. C Blok’a bakayım ben bir.”

Kadın rahatladıysa da cevap vermedi. Kapıyı kapadı. Kapıyla birlikte koridorun ışığı da kapandı. Düğme hemen yanımdaydı, bastım. Tozu epeydir alınmamış floresanın ışığında geriye döndüm. Peki. Artık içeriden gelen terlik seslerini dinlemedim.

Apartmanın girişindeki demir kapıdan çıktım. Sokağa kadar uzanan taşlı yolun yarısında aniden ayakkabımın bağı çözüldü. Eğildim, bağlamaya çalıştım. Bağlarken ne gördüm?

Kapısına dayandığım apartmanın sokağa bakan penceresinin perdesi kımlıladı. Girişi aydınlatan lambanın yansımasının yardımıyla peşinde olduğum adamın yüzünü gördüm tül perdenin aralığından. Acemiceydi bu. Yapmaması gerekirdi. Yalnızca adını biliyordum. Bekir. Ne müşteri ne hırdavatçı, soyadından bahsetmeye gerek duymuşlardı.

Artık neye benzediğini de biliyordum. Kocaman bir kafa, kara bir surat, kısa kıvrıkcık saçlar, kalın dudaklar. Rüyanızda görmeyiniz. Çok akıllı da denemez yani.

Ağır adımlarla sokağın az gerisinde ama apartman manzaralı köşede duran otomobilime yürüdüm. İçine girdim. Normalde bir sigara yakardım, yakmadım. Sigaranın ateşi çok uzaktan görünür. Görünmemeli.

Otomobilimin sol arka koltuğuna kaykılarak oturdum. Peşimde biri var mı diye kuşkulananlar önce sürücü koltuğunu denetler gözleriyle. Başımla sürücü koltuğunun kafa dayama şeyi neredeyse tam hizadaydı.

Bekledim. Hiçbir şey düşünmeden, akşamın o saatinde kimselerin geçmediği bir sokak içinde beklemek dünyanın en önemli işiymiş gibi bekledim.

Dünyanın en önemli işiydi elbette. Müşterim paramı ödemişti. Adamı bulursam kendi parasını kurtaracağını düşünüyordu. Adamı bulmak kolaydı, şekilde görüldüğü gibi. Zor olan, adamı ikna etmektir. Müşterim davaydı, icraydı uğraşmazdı. Kendi işini kendi halletmeye çalışırdı. Muhtemel, biraz kan çıkardı o zaman da. Bu kez iki adamı da alakasız bir çevirmede tabancaları yakalatmışlardı. İş bana düşmüştü.

Karıştığım bir işte kan çıkmasa iyi olurdu. Çıka-

caksa da ben ortalarda yokken çıkmalıydı. Hırdavatçının karolarındaki iki damla kan sayılmazdı. Bekir’le konuşup ikna edebilsem iyi olurdu.

O yüzden bekledim. Adamı parasından ayrılıp canını kurtarmaya ikna edebilirim belki diye bekledim. Böylelikle herkes kazanacaktı. Ben de. Koltuğumda biraz daha kaykılıp yüzden geriye doğru saymaya başladım içimden. Sayacak sayı kalmayınca çıkacaktı evinden. Bazen tutardı sihir. Bazen de tutmazdı. O zaman yeniden başlardım saymaya.

Yirminin altına indiğimde apartmanın girişindeki ışıldak kendiliğinden yandı. Sensör içeriden tetiklenmişti. On yedi. On altı. On beş. On dört. İçimden on dediğimde, perdenin arkasında gördüğüm surat, hayatta gördüğüm en şişman gövdelerin birine eklenmiş olarak kapıdan çıktı, penceresini aydınlatan ışığın altında yürüdü.

İki yana sallanarak sokağı aşağısına ilerliyordu. Ağır ağır. Neredeyse her adımında soluklanma ihtiyacı duyduğunu oturduğum yerden görüyordum. Zordu işi. Telaşı daha da zorlaştırıyordu.

Fil bacaklarını sürükleyerek mavi bir Kartal’ın kapısını açtı, sonradan monte edilmiş uzaktan kumandayı çalıştırarak. Otomobilimden çıktım aynı anda. Kapıyı kilitlemekle uğraşmadım. Koşmadan ama hızla ilerledim.

Bekir daha koca kıcını Kartal’ın sürücü koltuğuna tam olarak yerleştirmeden yolcu kapısından girdim otomobile. Kapıyı sertçe kapadım. Hayretle döndü. Alacaklısını görmüş gibi baktı bana. Haklıydı tabii. Ağzından ses çıkmadı. Kısa yürüyüşü alnını terletmişti.

İnip kaçsa fazla uzağa gidemeyeceğini biliyordu elbette. Tuttuğu topu aynen içeri almış bir kaleci gibi baktı yüzüme.

“Delikçi seni arıyor,” dedim.

Yanıldı. “Delikçi de kim?” dedi. Acımadım.

“Bedava liposakşın yapacak sana,” dedim. “Lüptettiklerini ödemezsen...” Alnındaki terler arttı.

Kafasını ağır ağır direksiyonun göbeğine indirdi. İki eliyle iki yandan vurmaya başladı şakaklarına. Pek acımadım. Bekledim sadece. Geçerdi.

Döndü, bana baktı sonra. Gözlerinde dünyanın yaradılış sırlarının peşine düşmüş bir adamın solları vardı.

“Nasıl buldun beni?” dedi.

“Ne var bulmayacak!” dedim. “Karafatmalar söylediydi.”

Anlamadı elbette. Derdi başkaydı.

“Çok mu kızgın?” dedi.

“Bilmiyorum,” dedim. “Son gördüğümde birinin kafasına ütü basıyordu. Senedini üç gün aksatmış.”

Konuşmaya çalıştı. Dili tutulmuş gibi beceremedi. Bıraktım sakinleşsin.
“Hassiktir, hassiktir!” dedi. “Benden ses yok dört haftadır.”
“İşte o yüzden beni yolladı,” dedim. Yüzüme baktı. Biraz sakinleşmiş miydi ne?
“Senin ne özelliğin var?” dedi.
“Hiç,” dedim. “Beni en son gönderir Delikçi. Yapacak başka bir şey kalmadığı zaman.”
“Na...na... Nasıl yani?” dedi tombul yanaklarını titreterek. Yeniden dağılmasını istemedim.
“Korkma,” dedim. “Nispeten acısız halletmenin yolunu buldum sayılır.” Adamım Bekir bayılacaktı neredeyse, bayılmadı Allahtan. Üst üste iki kere geçirdi.
“Bir şey yapabilir misin kurban olduğum?” dedi. “Bir yolu yok mu sıyırtmanın? Beladan? Elini ayağını öpeyim. Çoluk çocuğuma bağışla. Ha?”
“Lan, ben belediye zabıtası mıyım da rüşvet teklif ediyorsun?” dedim kaşlarımı yalandan çatarak. “Adam bana bir iş vermiş, yapacağım elbet.”
“Yok abi, onu demek istemedim,” dedi dudağını bükerek. “Hani bir yolu varsa diye?”
“Yolu musalla taşından geçiyor bu saatten sonra,” dedim. “Parayı dökmezsen eteğine.”
Öküz gibi böğürdü aniden. Gövdesine yaraşıyordu çıkardığı acıklı ses. Sokaktan geçen biri olsa polis çağırabilirdi. Ardından hıçkırığa dönüştü sesi. Düşük bir volümde ağlamaya başladı. Yüzünü direksiyona gömdü. Omuzları titriyordu.
Yapacak başka şey bulamadığım için sırtını sıvazladım. Bu, ağlamasını daha çok artırdı. Yüzümü buruşturdum. Öteki elimle ceketimin cebinden sigaramı çıkardım.
“İçiyor musun?” dedim ilgisini hıçkırıklarından çekmek için. İşe yaradı. Son iki hıçkırıktan sonra sustu, döndü, bana baktı.
“Ver bakalım, içeyim son bir sigara,” dedi. Eliyle gözyaşlarını sildi iki gözünden de. Sigara için uzattı elini işi bittiğinde.
Gülmedim. Eline bir uzun Marlboro tutuşturdum. Kırmızı. İkimizin sigarasını da yaktım. Otomobilin içi duman kesti. Adamım Bekir soğurdu 10 mg. zifir, 0.8 mg. nikotin ve 10 mg. karbonmonoksiti.
İyi gelmiş olmalı. Sigarası ağzında konuştu. Gözlerine duman giriyordu. Aldırmadı.
“Delikçi’ye parayı yemiş Bekir, işini bitirdim desen, ben de ortadan yok olsam, uzaklara gitsem! Adana’ya madanaya. Ha?”
“Çalışmaz,” dedim. “Önce beni öldürür, peşine de yeni bir adam salar. Nereye gidersen git, bulurlar.”
“Kafamı sikeyim!” dedi. “Neden uyarsın karının

aklına? Delikçi bu.”
Ahabplığı sürdürdüm.
“Adı ne yengenin?” dedim.
“Mine,” dedi. Ne alakası var şimdi diyecekti, sormadı.
“Mine Hanım’a selamımı söyle, olur böyle şeyler. Bir yolu var ama hatadan dönmenin, çok üzülmesin,” dedim.
Ağzından burnundan duman salarak yüzüme baktı. Bir umut.
“Parayı bana ver, ben de götürüp Delikçi’ye vereyim. Sen sağ ben selamet. İster Adana’ya git sonra, ister Mersin’e.”
“E, ben ne anladım bu işten?” dedi. “Götürüp kendim de veririm.”
“Verirsin de... Dört haftalık gecikmeyi fitil fitil getirir burnundan, seni eline geçirmişken. Artık kulağını mı keser, ne yapar kim bilir?” dedim. “Hem ele güne karşı sana yaman bir ders vermek zorunda kendisi. Gel, yengeyi daha çok üzme.”
“Doğru!” dedi.
“Karar ver, zamanım az,” dedim.
Dışarıdan Hızır yetiştirecekmiş gibi sağa sola baktı elleri direksiyonda. Hızır mızır gelmedi elbette. Gözleri bana döndü çaresiz.
Son vuruşun zamanıydı.
“Git getir şu parayı,” dedim.
“Ama az biraz eksik miktar,” diye ekledi. “Sorun olmasın sonra?”
“Olmaz,” dedim. “Ben izah ederim, ağzından girip burnundan çıkarım, ikna olur.”
“Tamam,” dedi dünyanın en şişman Bekir’i. “Bekle burada, getiriyorum.” Sesimi çıkarmadım. Zorlukla indi otomobilden. Kapıyı kapamadan bana döndü.
“Geliyorum,” dedi. “Karı zırlarsa biraz uzayabilir.”
“Aklına bir abidik gubidik gelmesin sakın,” dedim sürücü kapısına doğru hafif eğilerek. “Sıvısmaya kalkma. Bulurum seni. Cehennemin dibine gitsen bulurum.”
Cevap vermedi. Kapıyı kapadı. Tıslayarak gitti. Arkasından bakmadım.
Birazdan parayı getirecekti. Götürüp Delikçi’ye verecektim. Bir adamını çağıracaktı muhtemelen. “Tarif et şu amına koyduğumun evini!” diyecekti bana. Öyle derse ikiletmeden adresi verecektim. Kader Sitesi, C Blok, 8 numara.
Benim işim borçluyu bulmak, parayı geri almaktı. İşimi yapmış olacaktım. Sonrası beni ilgilendirmezdi. İstanbul’dan bir lüzumsuz adam eksilecekti. Mine Hanım çok sinirlenecekti, hem para gitti hem de bir ev taşıma işi daha çıktı diye. Belki de sinirlenmezdi.

SERT ERKEK SERT KADIN

Yeniden bir işe başlamak için gücüm olup olmadığını tam olarak bilmiyordum. Olsa iyi olurdu diyordum kendime. Bankadaki hesabım rejime girmişti, istikrarlı biçimde zayıflıyordu. Dünya pisliklerle doluydu. Pisliklerini kendileri temizlemek istemeyenler bana başvururdu. Yaptığım temizliklerden sonra banka hesabım belli belirsiz kilo alırdı. Bir sonraki temizliğe kadar. Adam, aynı sinema salonunda olmak istemeyeceğim insanlardan biriydi. Telefonumu nereden bulduğunu sorgulamadım. Akmerkez'in alt katında yeni açılan kafelerden birinde buluşmak istedi. Kabul etmedim. En üstteki terasta buluşmaya fit olduk.

Mola almış gürültücü perakendecilerin yanındaki masada, kahvem ve sigaramın dumanları arasında dinledim anlattıklarını. İkinci el lüks otomobiller satan, bu arada şehrin zenginleriyle tanış olmaktan mutluluk duyan birine benziyordu. Evliydi. Parmağında alyans yerine nal gibi bir Reşat Çeyrek yüzüğü taşıyordu. Sevgilisini izlememi istedi. Sevgilisinin kendisini aldattığından şüpheleniyordu.

Bana ne, dedim içimden.

Fotoğraf, ses kaydı gibi şeylerle uğraşmayacağımı söyledim adama. Sözüme inanmaktan başka çaresi olmadığını. Paramı da peşin alacağımı. Kabul etti. Anlaşılan referanslarım iyiydi. Hazırlıklı da gelmişti. Kareli ceketinin iç cebinden atası benzer bir çelik zamazingoyla tutturulmuş bir sürü dolar çıkardı. İstedğim miktarı sıyrıp oturduğumuz masanın üzerine koydu. Aynı cepten bir de zarf çıkardı, paranın üstüne yerleştirdi. Bir iki sorumu cevaplayıp kalktı gitti. Türk dizi filmlerinde kötü adamların yürüyüşüne benzeyen adımlarını arkasından seyrettim. Tam beline denk gelen noktada ceket pot yapıyordu.

Kahvemden bir yudum aldım. Soğumuştur. Parayı pantolon cebime yerleştirip zarfın içindekileri çıkardım. Sevgilisi, adını daha önce hiç duymadığım bir türkücüydü. Fotoğraflarında güzel kadına benziyordu.

Başlayalım bakalım, dedim. Saatile baktım.

Adamın dediğine göre şu sıralar kuşluk yürüyüşünden eve dönüş yolunda olmalıydı.

Kadının evi elbette Cihangir'deydi. Daracık sokaktaki küçücük boşluğa park etmeye çalışırken otomobilimin sağ arka stop lambasını patlattım. Kendime kızmadım.

Egzozu bozuk bir taksi gürültüsüyle gelip yolun ortasında durduğunda uyumamak için sigaramdan yardım alıyordum. Bir kadınla bir erkek gülüşerek indiler. Onlara bakarken kaldırımda yürüyen kadını gördüm. Boyu fotoğraflarındankinden daha kısa, makyajsız yüzü daha pavyon yorgunu gözüküyordu.

Önünde iki kedinin nöbet tuttuğu apartmana girmek yerine etrafına baktı. Sokağı, bakkalın önünü, kapı girişlerini taradı. Otomobilimi. Bana doğru ilerlemeye başladı. Kararlı bir yürüyüşü vardı. Deri bir mont giymişti. Bir sürü fermuarı, zinciri vardı montun.

Sigaramı dışarı attım. Sırtımı dikleştirdim. Dur bakalım, dedim içimden. Demek sert bir kadınla daha tanışacaktım. Sert erkeklerden iyiydi bu.

Hiç duraksamadan otomobilimin yanına kadar geldi. Yolcu kapısını açtı, kafasını uzattı. İçeriye yoğun bir parfüm kokusu girdi. Ağır, salon kadını kokusu. Zincirleri şıkırdadı eğilince.

“Sen mi götüreceksin beni TRT’ye?” dedi gözlerimin içine hesap sorar gibi bakarak. Yurttan Sesler programında rastlasam hemen televizyonu kısacağım cinsten bir sesi vardı.

İyi başladık, dedim içimden. Uyduk imama! Bu soruyu cevaplamanın en iyi yolu ne olabilir diye düşündüm.

“Emrinizdeyim,” dedim.

Gülümsedi. Fotoğraflarında gülüşü daha sevimliydi. Bakışlarını yolcu koltuğuna indirdi. Otomobilimin içini gözleriyle taradı. Beğenmediği belliydi. Eliyle benim görmediğim tozları silkeleyip oturdu. Çantasından bir sigara çıkarıp yaktı. Emniyet kemerini taktı. Gerginliğini beğenmediğini başını sallayışından anladım. Duman dışarı çıksın diye onun tarafındaki pencereyi indirdim. “Hadi gidelim bari,” dedi. “Gelin ata binmiş, ya nasip demiş.”

Ben de ona gülümsedim, görev icabı olduğu belli bir gülümsemeyle. Otomobilimi çalıştırdım. Konuşmasam, sigara içmesem daha iyi olacaktı. İlla sen atak yapmazdın bu dünyada, karşındaki de yapardı.

Cihangir Caddesi'ni geride bırakınca biraz hızlandım. Akyol Sokak ne kadar izin veriyorsa arttık. Aşağıya inince Meclisi Mebusan Caddesi'nin ilk izin verdiği yerden geriye döndüm. Beşiktaş'a kadar konuşmadık. Sigarası bitince dışarı attı. Arkasına yaslanıp ağaçlı yolda çevreyi seyretti. Düşünüyör gibi değildi.

Beşiktaş Meydanı'na gelince yavaşladım, şerit değiştiren araçların arasından Ortaköy'e yöneldim. Kadına baktım. Başıyla beyninin içinde çalan bir şarkıya eşlik ediyormuş gibi tempo tutuyordu. Profilden, burnu fotoğrafındakinden büyük görünüyordu.

Bahçeşehir Üniversitesi'nin yanından ilerledim. Ortaköy yolu tam tıkalı değilse de ağır ilerliyordu. İnönü Stadi'ndan beri, evet, adı hâlâ İnönü Stadi'ydı benim için, beni tedirgin eden dikiz aynasına biraz uzun baktım. Bana döndü fark edip. "Biri bizi takip ediyor," dedim.

"Arabanın markası ne?" dedi arkasını dönmeden. Gözlerimi kıstım, sorusunu cevaplamaya çalıştığımı görsün diye.

"Siyah bir cip," dedim.

"Benim hıyardır," dedi. "Orada buluşacaktık."

Hangi hıyar diye sormamam gerekiyordu galiba, sormadım. Takip etmem gereken kadın benim otomobilimdeyken takip işini bana veren adam bizi takip ediyordu demek ki. Ne tuhaf bir işim var dedim içimden. Boş ver dedim, olacağına varır.

Emin olmak için bir iki numara çektim yoğun Ortaköy trafiğinde, kadına çaktırmadan. Bir sürü korna çaldırdım, beddua aldım. Kadın kendi halinde kafasını sallıyordu. Evet. Cip peşimizdeydi. Kesinleşmişti. Trafik, birini takip etmeyi kolaylaştırıyordu. Takip edeni fark etmeyi de.

Denizi gören otoparkın sonrasındaki ışıklardan yukarıya, Portakal Yokuşu'na yöneldim. Cip kırımızı ışığı dinlemedi, arımdan geldi. Yokuşun istediğinden düşük viteste gaza bastım. Motor bağırarak cevap verdi bana.

Naile Sultan Sitesi'nin girişini yeni geçmiştik ki arkamızdaki cip, otomobilimin kıcına iyice yaklaştı. Direksiyonun arkasında Reşat Çeyrek yüzüklü müşterimi görebiliyordum. Az daha hızlansa dokunacaktı. Arayı açmak için ben de yüklendim gaz pedalına. Otomobilimin motoru kükredi bu kez.

Yanımdaki kadın, kafasını çevirmiş arkamızdaki cipe bakıyordu. Eğleniyor gibi bir hali vardı. Mo-

torun bağırması kafasının içinden dinlediği müziğe uyuyordu sanki. Aynı ritimde çalmaya devam ettim.

TRT binasının girişine yaklaşırken sordum.

"Şimdi ne olacak? Gireyim mi?"

"Uygun bir yerde dur," dedi kadın. "Derdi neymiş öğrenelim."

Pekâlâ dedim içimden. Öğrenelim. TRT binasının girişini hızla geçtim. İleride yol biraz genişleyecekti. Artık Ahmet Adnan Saygun Caddesi olan caddeyle Çağrı Sokak'ın birleştiği yerde arkama baktım, soluma baktım, sağıma baktım. Sağa sinyal verip yavaşladım. Yolum iyice genişlediği noktada kaldırıma yaklaşıp durdum. Peşimizdeki cip, sinyalimi görmemiş gibi hiç yavaşlamadı. Benimkine çarpmasına ramak kala solladı bizi. İlerideki yokuşun başlamaya niyetli olduğu noktada ABS'si devreye girdi sanıyorum. Karşı apartmanda kanepeye devrilmiş bir emekliyi uyandıracak kadar yüksek bir cayırtıyla sağdaki istinat duvarına paralel durmayı başardı. Elli metre ilerimizde.

Oturup seyrettik, şimdi ne olacak diye.

Müşterim olan adam cipin sürücü tarafından indi. Bize doğru hızla yürüdü. Çok öfkeli görünüyordu. Otomobilime yaklaştığında elini arkasına götürüp tabancasını çekti. Altılı bir Smith Wesson. Yere doğru tutuyordu namluyu. Kadın pencerenin ardından adamın gelişini izliyordu. İçeriden kapıyı kilitledim. Otomobilden çıkmasak daha iyi olur diye düşündüm. Gülümsemeye çalıştım. Çok fazla beceremedim.

Adam otomobilimin yolcu tarafına yanaştı. Kapıyı açmaya çalıştı. Biraz sarstı. Kapı direndi. O tarafa doğru eğildim. Ellerimin boş olduğunu gösterdim. Bana bakmadı bile.

"Çık lan dışarı!" diye bağırdı kadına. "Çık dışarı!" Kadın elleriyle manyak mısın hareketi yaptı. Adamın suratı değişmedi. Silahı doğrulttu. Tam kadının kafasına doğru. Gitti otomobilin pencere camı diye düşündüm. Kadın namludan çıkacak ölümcül, sıcak metal parçasından uzaklaşmak ister gibi bana sokuldu. Adam tetiğe bastı. Parmağının gerilişini, tetiğe yaptığı baskıyı, tetiğin yayının parmağa boyun eğişini ağır çekimde gördüm sanki.

Tabanca patlamadı.

Adam yeniden bastı tetiğe. Yine patlamadı. Bana doğru yaslanan kadın küçük bir çığlık attı. Adam elindeki tabancaya bakmadı bile. Bir kere daha bastı. Sonuç değişmedi. Adamın yüzünde bastırmaya çalıştığı küçücük bir gülümseme belirdi. Sonra büyüdü gülümsemesi.

Bir şeyler yapmam gerekiyordu. Hızla düşün-

düm. Kadın, kafasını iki elinin arasına almış, önüne eğmişti. Hızla karar verdim. Otomobilimden indim. Adam ona yürüyüşümü izledi aracın çevresinden. Bir Renault Clio yavaşlamıştı bize doğru yaklaşırken. Onlara elimle her şey yolunda işareti yaptım. Geçin, geçin. Yolcu tarafındaki elindeki cep telefonuyla fotoğraf çekmek derdindeydi. Tabancayı görmüşlerdi, ne olur ne olmaz, bulaşmayalım diye düşündüler muhtemelen, uzaklaştılar. Arkalarından bakarak adamın yanına geldim. Yaklaştım iyice. Tabancayı tutan eli yanına indi. Elimi omzuna attım. Şaşkınlıkla yüzüme baktı.

“Sakin,” dedim. “Sakin.”

Ne demesi gerektiğini bilemiyormuş gibi yüzüme baktı.

“Olur böyle şeyler,” dedim. “Takma kafana.”

Cevap vermedi. Hâlâ yüzüme bakıyordu. Tabancasını ceketinin altına yerleştirdi. Cesaretlendim. “Şu yukarıdaki manzaralı yerde oturup laflayalım biraz,” dedim.

“Üçümüz mü?” dedi.

“Elbette.”

Otomobilin içine döndüm. Kadın aynı pozisyondaydı. Pencerenin camına hafifçe dokundum. Doğrudu, kollarını kavuşturmuştu şimdi, merakla yüzüme baktı. Elimle camı açmasını işaret ettim. Yaptı dediğimi. Yüzünde korkuyla karışık bir şaşkınlık vardı.

“Ne dersiniz?” dedim. “Biraz laflayalım mı?”

“Üçümüz mü?”

“Evet,” dedim. “Konuşmaktan zarar çıkmaz.”

“Ya kalabalığın ortasında ters bir şey yaparsa?”

“Sanmıyorum,” dedim. Adama dönüp konuştum. “Öyle değil mi?”

Adam ellerini iki yana açtı. Başını salladı. Kadına döndüm.

“Bir şey olmayacak,” dedim. “Söz!”

Sihirli anı kaçırmamak için adama döndüm.

“Buyurun,” dedim.

“Arabam?” dedi.

“Kalsın,” dedim. “Yeri düzgün, çekmezler.”

Tepkisini beklemeden şoför tarafına yürüdüm. Ben bindiğimde adam da binmişti. Konuşmadı. Yokuştan yukarı çıkmaya başladık. Otomobilimin içinde reklamlar bitip filmin başlayacağını anladığımız anlardaki sessizlikten vardı. Koyu bir sessizlik.

Otomobilim yine bağıırıyordu. Önce yan tarafıma, sonra dikiz aynasından arkaya baktım. Kadının hafifçe gülümsüyordu. Adam gergin gibiydi. Tetiği çektiği anlardan daha gergin. İkisi de tam karşılırlarına bakıyordu.

Sessizliği bozmamaya karar verdim. Söyleyecek-

lerimi yukarıda söyleyecektim. Eğer söyleyecek bir şeyler bulursam. Motorun homurdanmasını dinledik hep beraber. İyi geldi. Clio yokuşun ortasında sağa çekmiş, flaşörlerini yakmış duruyordu. Şahit oldukları aksiyonun şokunu atlatmaya çalışıyorlardı herhalde.

Düze çıkınca yavaşlayıp sinyalimle sağa döndüm. Demir kapıdan girince değnekçi tayfası hareketlendi. Otopark yarı boş sayılırdı. Gösterdikleri yerin az ilerisine park ettim. Konuşmadan otomobilden indik. Burnuma belli belirsiz bir ızgara köfte kokusu geldi. Taflanların arasından belediyenin işlettiği kafeye doğru ilerledik. Kadınla adamın ortasında idim.

Garson bizi gülümseyerek karşıladı. Boğaz’ı en iyi gören masalardan birine götürdü, sessizliğimize şaşırmadan. “Rezerve” yazan kartonu hızla cebine attı. Yıldız Turanlı’yla sık sık geliyorduk buraya. Son altı ay dışında.

Kadın oturur oturmaz çantasından sigara paketini çıkardı. İçinden bir dal çekip masaya bıraktı. Sigara ağzında ateş bekledi. Garson bizden önce davranıp kadının sigarasını yaktı. Adam, garsona ters ters baktı.

Ben kahve istedim. Sütsüz. Kadın çay.

“Viski var mı koçum?” dedi adam.

“Alkol satmıyoruz efendim,” dedi garson dini bütün belediyenin nezaketiyle.

“Beni geç o zaman koçum,” dedi adam. “Bu manzarada bir duble viski içmeyeceksem hiçbir şey içmem.”

Garson anlayışla eğildi, bize baktı, kafasının içinden sütsüz kahveyle çayı tekrarladı. Uzaklaştı.

Boğaz’a baktık saygılı bir sessizlikle. Müşterilerin yarısı Boğaz’a, yarısı cep telefonlarına, kalkanlar birbirlerine bakıyordu. Gemiler geçiyordu uzaktan. Motorlarının sesleri gelmiyordu. Parkta parasız sevgililer dolaşıyordu.

Artık konuşmam gerekiyordu.

Kadına döndüm. Başımla adamı gösterdim.

“Sert erkek, değil mi?” dedim.

Kadın vitrinde çok hoşuna gitmiş bir elbise görmüş gibi gülümsedi. Fiyatını da uygun bulmuş gibi anlayışlı. Gözleri kararsızdı ama. Sigarasının dumanlarını halka biçiminde saldı.

Adama döndüm bu kez. Boğaz’ın öte yakasındaki tepelere bakıyordu. Kulağı bizim taraftaydı. Dudağı düz bir çizgi halindeydi. Hafif gergin.

“Tam sana göre bir kadın, değil mi?” dedim. “Sert, senin gibi.”

Yüzünde babasının cebinden sigara araklarken yakalanmış gibi baktı bana adam.

“Sert kadınları ve sert erkekleri severim,” dedim, “cinayet işlememişlerse elbette.”

“Ne cinayeti?” dedi adam.
“Şu belindeki bazen patlar,” dedim.
Adam elini hızla beline doğru attı. Etrafına baktı. Çekti elini sonra. Gülümsemeye çalıştı. Ben de ona gülümsedim.
“Seninki boş, biliyorum,” dedim.
“Tutukluk yapmadığını nereden biliyorsun?” dedi, önce bana sonra kadına bakarak.
“Seninki yapmaz,” dedim. “İyi makineyi gözünden tanırım.”
Hoşnutça gülümsedi. Kendinden mi, silahından mı hoşnuttu kestiremedim. Gülümsemesini sona erdirmeye riskini göze alarak sormaya karar verdim.
“İnsan bir kadına doğrultacağı tabancaya neden mermi koymaz?” dedim kendi kendime konuşuyor gibi. Yan gözle bir kadına, bir adama baktım. Adam bir kez daha gülümsedi. Bu kez hafif utanıyor gibiydi. Utanç duygusuna üstün gelmek için soruma soruyla cevap verdi.
“Neden koymaz?”
“Silahını doğrulttuğu kadını öldürmek istemiyorsa koymaz,” dedim.
Kadın kaşlarını kaldırdı. Bir adama, bir bana baktı.
“Doğru,” dedi. “Manyaklığın da bir sınırı var.”
Adam hiç ses çıkarmadı önce. Sonra kararını verdi.
“Yılmaz Güney, Nebahat Çehre’nin başındaki rakı kadehine...”
Kadın sözünü kesti. “O, filmdi!”
“Hiç de bile...” dedi adam. “Bir yerde okumuştum. Gerçekten ateş etmiş Yılmaz Güney.”
“Palavra!” dedi kadın. “Nebahat Çehre izin verir mi? Tamam, âşık Yılmaz’a ama o kadar da değil artık. Reklam olduğu fotoğrafların gazetelerde çıkmasından belli.”
“Sinema tarihini indirip kaldırmayalım şimdi,” dedim. Adama döndüm. “Beni niye karıştırdınız fantezinize?”
“Şahit gerekliydi zahir,” dedi kadın.
“İşin içine bir özel dedektif karışırsa daha şenlikli olur diye düşündüm,” dedi adam.
“Ay, ne özel dedektifi?” diye bağırdı kadın. İkimiz de şaşkınlığını önemsemedik.
“Ya durmasaydım yokuşta?” diye sordum.
“Yanınızdan geçerken ateş edecektim güya,” dedi adam. “Sonra gazlayıp gidecektim.” Ekleme gerektigi son anda aklına gelmiş gibi devam etti.
“Ertesi gün gelsin manşetler...”
Renault Clio dedim içimden.
“Salak,” dedi kadın bana dönerek. “Böyleleri zorla aldatmaya iter erkeğini, inan.”
Başımı salladım. İşte şimdi anladım işin iç yüzü-

nü hareketiydi bu. Arada sırada yapardım.
“Bana verdiğiniz görevi yerine getirdim sanırım,” dedim adama. “Benim müsaade isteme zamanım geldi.”
“Biz biraz daha oturacağız,” dedi kadın. “Daha çayım gelmedi. İçmeden hayatta kalkmam.”
“Kahvemi de siz için bari,” dedim adama. “Bakarsınız planınızı değiştirmenize yardımcı olur.”
Adamın yüzündeki gülümseme dondu. Bir kadına, bir bana baktı. Çenesinin altında bir yerlerin titrediğini gördüm. Kadın da gördü. Bana döndü. “Ne demek istediniz?” dedi.
“Sevgililerin arasına girmek istemem,” dedim elimle ikisini de sırayla göstererek. “İsterse beyefendi anlatabilir aslında neyi planladığını. Keyfi ne kalmış.”
Kadın küçük çaplı bir infilak yaşadı. Gözlerinden ateşler saçarak konuştu.
“Bu hıyarın sevgilisi olduğumu kim söyledi?”
Adama baktım.
“Kim söyledi?” dedim.
“Menajeri olduğum sanatçıyı takip ettirmek istediğimi söylersem...” dedi, cümlenin gerisini havada bıraktı adam.
“TRT görüşmesi de palavraydı deme şimdi, kafana şu tuzluğu fırlatırım!” dedi kadın.
“Tövbe!” dedi. “Biraz sakinleş, gidip konuşuruz adamımla.”
“Kımmış bakayım adamın?” dedi kadın.
Adam, kadının sorusunu hiç umursamadı. Daha önemli dertleri vardı. Bana döndü.
“Anladınız mı gerçekten?” dedi. “Ne zaman?”
O mahcup gülümseme yüzüne geri gelmişti. Artık vazgeçtiği asıl niyetini anlatmamı isteyip istemediğini kestiremedim. Gerçekten yana kullandım oyumu.
“Evli olduğunuzu hatırladığımda,” dedim. “Hanımefendi de yardımcı oldu anlamama son söylediğiyle.”
“Ne demişim, ne demişim ben?” dedi kadın.
Ayağa kalktım. Artık işin orasını nasıl istiyorsa öyle izah ederdi adam. İçmesini tavsiye ettiğim kahveye doğru baktım. Garsonun tepsisinde bize doğru geliyordu. Olsun, evde içerdim. Sert erkeklerin, sert kadınların fink attığı bir iki dizi seyredirdim. Adamın biri önce prova eder, sonra öldürürdü kendisini aldattığından şüphe ettiği karısını. Senarist daha heyecanlı olsun diye otomobilde giderken ateş ettirirdi karısına. Salak bir dedektif işe karışmazdı.
Altı ay kadar önce olsa muhtemelen kurgunun mu, hayatın mı daha gerçekçi olduğu üzerine Yıldız Turanlı’yla telefonda uzun uzun tartışırdım. Sonuca varamazdık muhtemelen.

MUHTAR HANIM, REMZİ ÜNAL'LA TANIŞIYOR

Muhtar Hanım evinden çıktıktan sonra kendisini üst üste üç dönem muhtar seçen mahallenin anacadesinde “bu gördüklerinizin hepsi benim” tavrıyla yürüdü. Kapısının önündeki esnafla selamlaşıyor, sevdiklerine takılıp iki çift laf ediyordu. Gözleri durmaksızın çevreyi taradı. Üst üste sayısız kare çekebilen bir fotoğraf makinesi gibi tespitler yapıyordu: Bir otomobilin içinde burnunu karıştıran adamı içinden kınadı. Boş kasaları içeri taşıyan manavın elindeki küçük sargıya içi acıdı. Duraktaki genç kıızı kesen berber çırağına gülümsedi. Çiğnemeye başladığı çikletin ambalajını yere atan çocuğu uyardı. Kendinden yaşlı biriyle konuşurken yanan sigarasını arkasında tutan genç adamı takdir etti. Tepside taşıdığı yemeklerin ekmeğini yere düşürüp üstünü üfledikten sonra yerine koyan garson çocuğa kaşları çatıldı.

Bu sabah, dün aklını karıştıran meseleye çözüm bulabileceği düşüncesiyle başlamıştı güne. Annesinin tekerlekli sandalyesini pencerenin önüne iterken sormuştu.

“Bir insan Fransa’ya giderken altınlarını neden yanına alır anne?”

İhtiyar, başını dikleştirmiş, kızının eve alıp üniversiteye gidince başına sardığı Cassandra’nın önlerindeki şaklabanlığını seyrederken konuşmuştu.

“Dönmeye niyeti yoksa alır, söyledim sana.”

Cevap Muhtar Hanım’ın ağzını büzmesine yol açmış ama sesini çıkarmamıştı.

Muhtarlığın kapısından içeri girerken kendisini karşılayan bayat hava düşüncelerini dağıttı. Orkun yine geç gelmişti anlaşılan. Pencereler açılmıştı ama daha bir iki dakika önce. Ortalarda yoktu yardımcısı. Oğlanın gazete bayinin önünde yeni gelmiş dergilerin kapaklarına bakarken oyalanmasına alıştı. Futbol, bir de genç kadın dergileri.

Eczacı İhsan Bey’e daha sonra uğrardı artık.

Hiç olmazsa çayı demlemişti Orkun. Kendine bir ince belli doldurdu. Şekersiz içmeyi başardığı için kendisini milyonuncu kere kutladı içinden. Masasına geçti, oturdu. Bilgisayarı açılmış, daha ekran koruma moduna geçmeye vakit bulamamıştı. Önce takvimine baktı Muhtar Hanım.

Kafasını karıştıran meseleye çözüm bulmaktan başka yaparken zorlanacağı bir şey yoktu gündeminde. Elâlemin derdiyle yine içinin kararacağı hissini defetmek niyetiyle Spotify’ı açtı. Bu kez Zeki Müren. *Elbet Bir Gün Buluşacağız...* Olur, dedi içinden.

Çayından bir yudum aldı. Ofisinin sağına soluna hoşnutlukla baktı. Dışarıda iki oda daha, küçük bir mutfak, isteyen alması için bağışlanmış kitap yığınları tavana kadar yükselen ana giriş vardı. Çoğunlukla bağışlayan için faydası sona ermiş lise, üniversite giriş sınavı kitapları. Oturduğu yerden küçük sultanlığına gelenleri ilk o

görürdü. Kapısını kapattığını hiç hatırlamazdı. *Freecell*'e sarmamak için kendisini tuttu. Zeki Müren, *Şimdi Uzaklardasın*'a geçtiğinde içeri bir adam girdi.

Daha önce hiç görmediği bir adamdı bu. Uzun boyluydu. Yakışıklı sayılırdı. Yaşını tahmin edemedi ama görmüş geçirmiş bir hali vardı. İçeri girer girmez pilot gözlüklerini çıkarmıştı. Kendisine bakmadan önce odayı denetlediğini fark etti Muhtar Hanım. Kadın bir muhtarın odasında nasıl bir fark olabilir anlamak ister gibi bakıyordu. Muhtarlığa ilk kez gelen bir dolu insanın aksine durumdan hoşnut gibiydi. Gözlemini sona erdirdi, masaya doğru yanaştı adam. Yüzü belli belirsiz gülüyordu. Elinde odasına giren çoğu insanın elinde olmasına alıştığı kâğıtlardan yoktu. "Günaydın," dedi adam. "Kolay gelsin."

"Günaydın."

"Mahallenize yeni taşındım, kayıt yaptıracaktım."

"Hoş geldiniz. Otursanıza," dedi Muhtar Hanım. Zeki Müren'i susturdu. "Hemen hallederiz. Nereye taşındınız?"

"Avukatlar Sitesi'ne," dedi adam otururken. Muhtar Hanım bilgisayarında yeni kayıt sayfasını açtı. "Çay var taze, isterseniz alın," dedi.

"Teşekkürler," dedi adam. "Kahvemi içtim sabah." Muhtar Hanım, adamın öyle uzun boylu ahbablık etmeye fazla niyetli olmadığını sezdi. İçinden bir yanıyla sevmişti adamı galiba. "Kahvemiz de var," dedi elini adama doğru uzatarak.

Adam kendisinden isteneni anladı. Elini blue-jean'ının arka cebine götürmek için sandalyesinde hafifçe havalandı. Dörde katlanmış kâğıtlar çıkardı. Açtı katları. Elinde iki belge vardı şimdi. A4 boyutundaki belgeyi Muhtar Hanım'ın eline bıraktı. Daha küçük olan diğerini yine arka cebine yerleştirdi. Bacak bacak üstüne atıp arkasına yaslandı işi bitince.

Muhtar Hanım, Nüfus Müdürlüğü'nün hazırladığı belgeye hızla göz attı.

"Uzaklardan gelmemişsiniz," dedi.

"Evet," dedi adam.

"Eşinizin bilgilerini yazmamışlar buraya?"

"Evli değilim," dedi adam.

Muhtar Hanım kâğıdı bırakıp herkese baktığından daha dikkatli baktı adama. Evlenme, boşanma yaşlarını geçeli epey olduğu barizdi. Kadınla-

rın beğenmeyeceği türden bir adam değildi. Tam tersine, kızının tabiriyle "cool" birine benziyordu. Yüzünde, kaybettiği eşinin arkasından hâlâ süren bir yasın işaretlerinden de iz yoktu. Konu açıldığı halde üstelik. Yeniden belgeye döndü.

"Çoluk çocuk da yok..."

"Yalnız yaşıyorum," dedi adam.

"İyisiniz vallahi," dedi Muhtar Hanım.

Adamın yüzünde hiçbir çizgi değişmedi. Muhtar Hanım'ın klavyeyi ileri geri sürükleyen eline bakıyordu.

"Mesleğiniz, Remzi Bey?"

"Emekli pilotum."

Muhtar Hanım yeniden adamın yüzüne baktı. Herhangi bir mesleğin emeklisi olmaktan çok uzak duruyordu adam. Diri, uyanık. Eczacı İhsan Bey'le yan yana oturtup hangisi emekli diye sorsaydınız...

Birden beyindeki dosyaların birinde ışık yanıp söndü. Kolçaklı sandalyesinde geriye yaslandı. Bir dakika, bir dakika, bir dakika.

"Sizi duymuştum," dedi hafifçe gülümseyerek. Adamın kaşları kalktı.

"Remzi Ünal. Özel dedektif. Siz, Remzi Ünal'sınız."

Remzi Ünal başını hafifçe öne eğerek onayladı.

"Sizinle tanışmayı çok istiyordum," dedi Muhtar Hanım. "Sevdiğim birine çok yardım etmişsiniz. Annem de duyunca çok sevinecek."

"Bir işe yaradığıma ben de sevindim," dedi Remzi Ünal.

Muhtar Hanım ayağa kalktı.

"Şimdi bir kahve içeriz tanışmamızın şerefine," dedi. "Lütfen itiraz etmeyin. Ellerimle yapacağım. Nasıl içiyordunuz? Vaktiniz var umarım?"

"Türk kahveniz var mı?"

"O yok maalesef. Uzun sürüyor pişirmek. Otuz saniyede veren makineler de pahalı. Nescafe içiyoruz burada. Evimde okkalı bir Türk kahvesi borcum olsun."

"Sütsüz, şekersiz o zaman lütfen," dedi Remzi Ünal.

Muhtar Hanım kızı görse şaşıracağı bir çeviklikle mutfaka yürüdü. Kahveleri hazırlarken kendi kendine gülümsüyordu, aklına bir şey gelmiş gibi. İhsan Bey çok kıskanacak diye düşündü. Kendi kahvesini az koydu.

Evden getirdiği tepsinin üzerine yerleştirdiği

fincanları Orkun gerekli gereksiz kullanmasın diye sakladığı teneke kutunun içinden çıkarmıştı. Dökmek için ilave bir dikkatle taşıdı tepsiyi odasına. Remzi Ünal ayağa kalkmış, masasının arkasındaki duvarda asılı çerçeveli etkinlik fotoğraflarına bakıyordu.

Tepsiyi konuklarının oturduğu koltuğun önündeki küçük sehpaye bıraktı. “Geldiii,” dedi Remzi Ünal’a doğru. Kendisi de yerine değil, ikinci konuk koltuğuna oturdu. Remzi Ünal da yeniden yerleşti koltuğuna.

İlk yudumlarını sessizce içtiler.

“Bugünlerde bir davayla uğraşıyor musunuz?” diye sordu Muhtar Hanım.

Remzi Ünal çevresine baktı.

“Bir sigara içebilir miyim?” dedi. “Yani şiddetle yasak değilse...”

Muhtar Hanım güldü.

“Pek yasakları takan biri olmadığınızı duymuştum,” dedi. “Hatta bir tane de bana verin.”

İlk nefesleri muhtarlığın artık sabah mahmurluğunu atmış olan hava sahasına saldıktan sonra ikisi de arkalarına yaslanıp birbirlerine baktı. Remzi Ünal bacak bacak üstüne atmış, Muhtar Hanım’dan gelecek yeni bir girişimi karşılamaya hazırlanmış gibi görünüyordu. Kadın onu haksız çıkarmadı.

“Sizi karşımda gördüğüm için çok sevinmemin somut bir de nedeni var,” dedi. “Kafamı karıştıran bir meselede yardım edebilirsiniz diye düşündüm aslında. Hani mümkünse?”

“Sizin işlerden hiç anlamam,” dedi Remzi Ünal.

Muhtar Hanım bir yudum daha aldı kahvesinden. Mahcupça güldü.

“Öyle bir şey değil,” dedi Muhtar Hanım.

“Durumumu anlatayım biraz. Muhtarlık sevdiğim bir iş. İnsanlarla iç içe oluyorsunuz. Yardım ediyorsunuz. Bir sürü şeyden de haberiniz oluyor doğallıkla. Biraz da tabiatım gereği, tuhaf işlere rastlayınca aslını öğrenmeden rahat edemiyorum.”

“Bir nevi Miss Marple...” dedi Remzi Ünal.

Muhtar Hanım hafifçe kızardı. Başını salladı.

“Sanki,” dedi, “kızım da öyle söylüyor bazen. Neyse, çok hevesli değilim dedektifçilik oynamaya, emin olun. Ama bir kez bulaşınca arkası geliyor.”

“Bilirim,” dedi Remzi Ünal.

“Şimdi şöyle bir durum var: Bir mahallelimiz, şu az ilerideki kuruyemişi, karısını arkadaşlarıyla Paris’e gönderiyor. Bir turla, dört günlüğüne.”

Remzi Ünal kaşlarını hafif sıkılaştırmış, dinliyordu.

“Kadını tanımam pek, bir kere görmüştüm bizim ilkokulun kermesinde, esas adamla görüşürüm çarşıda. Neyse annem, tam bir dedikoducudur o, kadının bir arkadaşından duymuş, kadın giderken altınlarını da yanına almış. Bildiğim epey var ıvır zıvırı. Aklımı karıştırdı. Üstüme vazife değil ama takıldım dünden beri. Niye götürüyor altınlarını Paris’e?”

Remzi Ünal fincanı dudağından çektikten sonra sordu.

“Anneniz ne diyor bu işe?”

“Dönmeye niyeti yok kadının, diyor.”

“Olamaz mı?”

“Olamaz bence. Bizimki evi terk edecek olsa Paris’e değil, Adana’daki ailesinin yanına gidecek tipte kadınlardan. Oradan da aynen geri yollarlar, orası ayrı. Fransızca’yı bırakın, İngilizce bile bilmez. Türkçe iki lafı bir araya getireceğinden de şüpheliyim, onu da söyleyeyim. Bir iki gün şurada kalayım diyeceği arkadaşı falan da yoktur eminim.”

“Anladım,” dedi Remzi Ünal.

“İşte böyle,” dedi Muhtar Hanım. “Ayrıca karıkoca arasında bir sorun, soğukluk, ne bileyim, ciddi anlaşmazlık işareti de görmüyorum doğrusu.”

Remzi Ünal iyice küçülen sigarasını nereye atsam diye etrafına baktı. Muhtar Hanım hızla kalktı, ağzının içinden “pardon” diyerek. Mutfığa doğru yekiniırken eksik bir şey söyledim mi diye aklından geçirdi. Elinde bir çay tabağıyla dönerken içi rahattı o açıdan. Yerine oturdu. Öne doğru eğilerek konuştu.

“Ne diyorsunuz?” dedi. “Aklınıza bir şey geliyor mu bana yardımcı olacak?”

Remzi Ünal sigarasını çay tabağına bastırdı. Geri çekildiğinde gözlerinde daha önce olmayan bir ışık gördü Muhtar Hanım. Bu derece önemsiz bir meseleyle onu meşgul ettiğim için laf sokacak galiba, diye geçirdi içinden.

“Paris gezisinin parasını kim ödüyor?” dedi Remzi Ünal, kadının arkasındaki bir noktaya bakarak.

“Ko... Kocasını herhalde,” dedi Muhtar Hanım,

kendini zor toparlamıştı. “Kadının işi gücü yok, bildiğiniz ev kadını. Aklınıza bir şey mi geldi?” Remzi Ünal’ın gözünde gördüğü ışık büyüdü, keskinleşti, parladı, bütün yüzünü kapladı sanki. Dudaklarına Muhtar Hanım’ın yorumlamakta güçlük çektiği bir ince çizgi geldi oturdu. Hâlâ arkalarda bir yere bakıyordu. Sonra gözlerini Muhtar Hanım’a çevirdi.

“Olabilir,” dedi ardından söyleyeceklerini aklından evirip çevirdiğini belli eden bir sesle.

“Dinliyorum,” dedi Muhtar Hanım.

“Hayatta her şey karşılıklıdır,” dedi Remzi Ünal. Muhtar Hanım ne cevap vereceğini bilemedi. Gözlerini adama dikerek bekledi.

“Kuralları, yasakları pek takan biri olmadığımı duyduğunuzu söylediniz,” dedi Remzi Ünal. “Doğru. Cebimde hane naklini yasal süre içinde bildirmediğim için ödediğim 480 lira cezanın makbuzu var. Üstelik muhtarlığa kayıt olma zorunluluğu da kalkmış. Durup durup neden bu zahmete girdiğimi düşündünüz mü hiç?”

“Seçim zamanı kolaylık sağlıyor, sandık kayıtlarını takip etmek için,” dedi Muhtar Hanım. “O yüzden...”

Remzi Ünal sözünü kesti kadının.

“Ülkenin gidişatının seçimlerle düzeleceği fikrini terk edeli çok oldu, inanın.”

Muhtar Hanım’ın endişeli modern damarı tuttu birden. Kızını, annesini, Eczacı İhsan Bey’i, her sene Hrant Dink’i anma törenine birlikte gittiği biyoloji öğretmeni arkadaşını aklından geçirdi. Sesi farkında olmadan yükselmişti.

“Ne yani, bırakalım da her şeyimize el mi koyalım adamlar?” dedi. “Seçimden başka bir yol mu biliyorsunuz?”

Remzi Ünal cevap vermedi önce. Cebinden paketini çıkarıp bir sigara daha yaktı ağır hareketlerle. Muhtar Hanım’a isteyip istemediğini sormadı. Ağzından duman salarken konuştu.

“Bilmiyorum, hayır,” dedi. “Diyeceğim, buraya geliş nedenim mahallenize yerleşmemi bir an önce yasal zemine kavuşturma isteği değil.”

Muhtar Hanım hafiften gülümsedi.

“Sizden, daha doğrusu kayıtlarınızdan bir bilgi almaya gelmiştim,” dedi Remzi Ünal. “Bir yolunu bulurum diyordum. İşimi kolaylaştırdınız.”

“Ne bilgisi?” dedi Muhtar Hanım.

“Hiç önemi yok onun,” dedi Remzi Ünal. “Şu bil-

gisayarınıza on dakika bakabilsem hallederim. Demin neskafe yerine Türk kahvesi pişirseydiniz cezvede, bu konuşmalara da gerek kalmazdı ya, neyse.”

“Yani?” dedi Muhtar Hanım.

“Şöyle yapacağız, kabul ederseniz,” dedi Remzi Ünal. “Siz şimdi çıkıp çarşıda bir dolanacaksınız. Kuruyemişçi arkadaşınıza da uğrayıp biraz laflayacaksınız. İşler falan nasıl diye. Çok büyük ihtimalle berbat diyecek. Kirayı zor çıkarıyorum, KDV’yi neremden ödeyeceğim bilemiyorum diyecek.”

“Eee?” dedi Muhtar Hanım.

“Dediklerim çıkarsa karısının altınlarını nenden yanında götürdüğünü anlayacaksınız.” Muhtar Hanım elini ağzına götürmemek için kendini zor tuttu.

“Satıp borçlarını ödemesin diye mi?”

Remzi Ünal belli belirsiz başını salladı.

“İnsan ta oralara taşır mı o kadar altını?” dedi Muhtar Hanım.

“Taşımayacak ki,” dedi Remzi Ünal. “Havaalanındaki emanet dolabına bırakıp dönüştürecek. Bırakacak yakın bir arkadaşı olmadığını siz söylediniz.”

“Söyledim,” dedi Muhtar Hanım şaşkınlık içinde. Şaşkınlığının nedeni başkaydı. “E, ne oldu şimdi?” dedi. “Hani hayatta her şey karşılıklıydı? Karşılığını almadan sağlam bir fikir verdiniz bana.”

Remzi Ünal gülümsedi. Ahbapça bir gülümseme idi bu kez yüzündeki.

“Bazen böyle oluyor,” dedi. “Çenemi tutamıyorum.”

“Çok teşekkür ederim,” dedi Muhtar Hanım ayağa kalkarak. Boş kahve fincanlarını ve kül tablasına dönüşmüş çay tabağını tepsiye koydu. Tepsi elinde doğruldu.

“Ben gidip şu fincanları yıkayayım,” dedi. “Kuruyunca zor oluyor. Elim değmişken çöpü de dışarı çıkarayım. Siz sıkılırsanız bilgisayarda *freecell* falan oynayın isterseniz. Bakarsınız hamaratlığım tutar, tezgâhı falan da iyice bir silerim. Yardımcım pek titiz bir oğlan değil, tahmin edeceğiniz gibi.”

“Kolay gelsin,” dedi Remzi Ünal. “Bir dakikanın altına inebildiniz mi *freecell*’de?”

BAYKUŞ BANA BAKIYOR

Kadının elindeki tabanca tam göbeğimi gösteriyordu. Küçük, sevimli bir şeydi. Kaplaması kadından daha süslüydü. Titremiyordu.

Kadın da titremiyordu. Karşısında alengirli işlerde benden daha tecrübesiz biri olsa titrerdi ama. Hafif teknolojiyle desteklenmiş bir güzelliği, bedeninin uygun yerlerindeki açıklıklarla ortaya çıkarılmış bir çekiciliği vardı. Sesi üçüncü sınıf Türk televizyon dizilerinde sevgilileri ayıran kötü kadınların sesini andırıyordu.

“Bakalım bu durumda Remzi Ünal beyimiz ne yapacak?” dedi. “Konuşacak mı, konuşmayacak mı?”

Karşısında oturuyordum. Sigara içmiyordum. Öldürülen avukatın bürosunda işimi tam bitirdiğimde üstüme gelmişti. Ben daha ihtimalleri kafamdan geçirirken tabancasını çıkarmıştı, şimdi ayaklarının dibinde duran çantasından. İtiraz etmemiştim. Tabancaya kolay kolay itiraz edilmezdi. Otur deyince oturmuştum.

“Sizinle sohbet güzel olmalı,” dedim.

Yüzüne başka bir televizyon dizisindeki kenar mahalle kızı geldi oturdu. Sesine de.

“Dalga geçme!”

“Dalga geçmiyorum,” dedim. “Soracağınız şeyler neyi bilmek istediğinizi gösterecek bana. Daha ne isterim?”

“Ukala dümbeleği!”

Boynumu büktüm. Cevap vermedim. Bazen ederdim ukalalık. Şimdi sırası değildi. Tabanca onun elindeydi, soruları o soracaktı. Aslında ne soracağını biliyordum, sorsun diye bekledim.

“Yüzük nerede?” dedi, vereceğim cevapla hayatı

değiştirecekmış gibi. Belki de değiştirdi.

Cevap vermedim. Omzunun üstünden geçirdim bakışlarımı. Bacak bacak üstüne atarak oturduğu yönetmen koltuğunun arkasındaki büfede, bir karış boyunda bir baykuş biblosu duruyordu. Kocaman gözlü, şişko bir baykuş. Gözlerinin ortasındaki iri siyah noktalar, olmayan kaşlarını çatmış, bana bakıyor izlenimi veriyordu. Sağa sola kaysam yine bana bakacaktı. Kayamazdım ama, tabancanın namlusu da bana bakıyordu.

“Sözleşme nerede?” dedim kadına cevap olarak.

Baykuş, kadının arkasından hâlâ bakıyordu bana. Bakması iyi miydi, bilemiyordum. Bu kadar ısrarın sonu iyi olamayabilirdi.

“Çantamda,” dedi kadın. “Yüzük nerede?”

“Hangisi sizin için daha önemli?” dedim, kendimi baykuşun etkisinden sıyırmaya çalışarak. “Sözleşme mi, yüzük mü?”

Dudaklarını büzdü kadın. Tabanca gram sarsılmıyordu.

“Sen laf cambazının tekisin, baş edemem,” dedi kadın. Namluyu göbeğimden bir karış yukarıya kaldırdı. “Adam gibi anlamak için Nazmi’yi bekleyeceğim.”

Bu iyi haber sayılırdı. Nazmi gelmeden tetiği çekmeyecekti demek ki. Nazmi’yi görünce durumu yeniden değerlendirirdim. Baykuş hâlâ bakıyordu. Baksındı.

“Soruma cevap vermediniz,” dedim. “Sözleşme mi, yüzük mü?”

“Kafamı karıştırma, kes sesini!” dedi kadın. “Tabanca bende.”

Baykuş da bana bakıyor, dedim içimden. Büroya ilk girdiğimde görmemişim baykuşu. Sözleşme-

yi bulamamıştım, bu kadar evrak dolu büronun içinde bulmanın olanaksız olduğunu bilmeliydim gelmeden önce. Yüzük ayrı hikâyeydi. İşin bombasının, kadınla ihtiyar avukatın bürosunda bulduğumuzda patlayacağını biliyordum. Yalnız gelmezdi belki. Tedbir almalıydım. Almıştım. Şimdi içim rahattı. Burnuma hangi marka tabanca dayayacaksa dayayabilirdi. Bir yolunu bulurdum. İstedigini almadan beni öldüremezdi.

Kadın üst üste attığı bacaklarının yerini değiştirdi. Tabancanın namlusu tek bir saniye için göbeğimden başka yöne baktı. Heyecanlanmadım. “Seni kim tuttu?” dedi kadın. “O, Ece moruğu mu?”

Bak, buna cevap verebilirdim.

“Sözleşmeye imzasını tehditle attığı söylüyor,” dedim.

“Niye polise gitmemiş?”

“Anlaşabilirsiniz diye düşünmüş,” dedim. “İyi niyetinden.”

“Onun iyi niyetine sokayım!” dedi kadın. “Orospu.”

Pekâlâ. Buna da itirazım yoktu.

“Bir sigara yakabilir miyim?” dedim.

“Ne zıkkım içeceksen iç!” dedi kadın. “Numara yapma ama.”

“İyi niyetime güvenin,” dedim.

Cebimden paketimi çıkardım. Sigarayı burnumun altına götürdüm. Kokusunu özlemle içime çektim. Yakmasam bile keyif veriyordu. Yaktım. Zamanım azalıyordu, biliyordum. Nazmi gelmeden ne yapacaksam yapacaktım. Sigaram bitene kadar bir çare bulmalıydım. Namlu titremiyordu. Saldığım duman, büronun pencerelerinden savrulup gitti. Kafam, ayak pedallı dikiş makinesi gibi çalışıyordu. Baykuşun gözleri kocamandı.

Peş peşe iki nefes daha çektim. Kadın, tırnaklarını gelecek sefer hangi renge boyasam diye düşünüyör gibi boş bakıyordu. Namlu titremiyordu. Kapının zili çaldı büronun girişinde bir yerlerden. Geç kaldın Remzi Ünal, dedim içimden. Kadın, namluyu milim kıpırdatmadan sol eliyle yanındaki masanın alt tarafında bir yerlere dokundu. Avukatın sekreteri olarak yerini bilmesi doğaldı elbette.

Kapının hemen açılmasını bekliyorsunuz, değil mi? Açılmadı. Dördüncü katta olduğumuza ve binanın asansörü olmadığına göre yaklaşık altı dakikam vardı.

Nazmi’nin geliyor oluşu kadının yüzünde açık

bir rahatlamaya yol açmıştı. Ben renk vermeme-ye çalıştım. Tabanca göbeğime bakıyordu.

“Nazmi yukarıya çıkmadan anlaşılmamız gerek,” dedim kadına. “Eğer gelen oysa...”

Yüzü gerildi birden. Eli de.

“Ne demek istiyorsun?” dedi.

“Sözleşme bana, yüzük size,” dedim. “Nazmi’ye pay yok.”

“Ne?” dedi.

“Duydunuz,” dedim. “Karar verin, zamanımız az.”

“Ciddi misin sen?” dedi.

“Son derece,” dedim.

Tabancanın namlusu ilk kez göbeğimden saptı.

“Sana neden inanayım ki?” dedi kadın.

“Eldeki kuş, daldaki baykuştan çok daha iyidir,” dedim.

“Araziden de pay isterim,” dedi. “Yüzde on!”

“Çok ama çok büyük arazi,” dedim. “Hepinize yeter. Ama bunu Ece Hanım’la konuşmam gerek.”

Tabancanın namlusu ayaklarımı gösteriyordu şimdi.

Tahminime göre iki kat kalmıştı Nazmi’nin kapıya ulaşmasına. Kadın karar vermişti ama hâlâ düşünüyordu. Sonrasını. Öncesini. Şimdiyi.

“Tamam,” dedi sonra. “Çık yüzüğü.”

Nazmi son katı çıkıyordu dışarıda.

“Çıkayım ama galiba maymun size bakıyor,” dedim.

Kimin baktığını görmek için arkasını döndü. Hayatıydı bu.

Anında üzerine atıldım kadının. Sol elimle namlunun yere bakmasını sağladım. Birlikte düştük. Düşerken büfeye çarptık. Baykuş da düştü bizimle. Sesi çıkamadı kadının.

Kadından çok önce ayağa fırladım. Tabancayı düştüğü yerden aldım. Cebime koydum. Yerdeki çantaya saldırdım hızla. Gözüm kadında, açtım. Kadın şaşkın bana bakıyor, bir yandan da eteğini düzeltmeye çalışıyordu. Bıraktım toparlansın. Çantanın içindeki kalın zarfı aldım. Tabancanın yanına yerleştirdim. İşim bitince yerde hâlâ tüten sigarayı ağzıma götürdüm, canlandırdım. Nazmi artık gelebilirdi.

Yerdeki baykuş biblosuna baktı kadın. Sonra bana. Başına gelenin o küçücük biblo yüzünden olduğuna inanamıyor gibiydi.

“Güzel biblo, değil mi?” dedim. “Her büroya yakışır.”

“Orospu çocuğu!” dedi.

Önemsemedim. Olurdu o kadar. Yetinmedi ama

kadın. Hiçbir yerli TV dizisinde ağza alınamayacak negatif kişilik özelliklerimi art arda sıraladı bir çırpıda. Bir yandan da ayağa kalkıyordu. Devrilmiş yönetmen sandalyesini düzelttim.

“Oturun,” dedim. “Nazmi çakmasın anlaştığımızı.” Yüzük ve arazinin yüzde onuna konduracağı villaları, yüzme havuzlarını falan hatırlayınca yüzündeki gerilim hafifledi. Oturdu. Ben ayakta kaldım. Nazmi’yi bekleme pozisyonunu almıştık. Kapı açılınca ikimiz de o tarafa döndük.

Nazmi tamam da arkasındaki ayı, hesabı bozuyordu. Nazmi’yi tanıyordum, ayıyı inceledim. Tabanca doluysa, mermi namluya sürülüyse, emniyeti açıksa halledemeyeceği bir tip değildi ama iş çıplak el itiş kakışa dayanırsa aikidonun çare olacağından kuşkuluydum. *Game of Thrones*’taki kraliçenin arkasında dolanan, deri yerine zırh giyen adam kadar büyüktü. En iyisi bulaşmamaktı görünüşüne bakılırsa. Kapıyı kapadı, hemen yanında ellerini göbeğinde birleştirdi. Gözlerimi Nazmi’ye çevirdim.

Dün gördüğüm giysilerinin içindeydi hâlâ. Biraz daha kırışmış. Yüzünde iyi uyumadığının işaretleri vardı. Yakın dursam viski kokusu alacağımdan emindim.

Bir bana, bir kadına baktı. Gülümsedi.

“Vay vay vay!” dedi. “Kimler varmış burada.”

“İyi ki geldin Nazmi,” dedi kadın. “İçeri girdiğimde buradaydı bu hıyarağası.”

“Karıştırmış mı ortalığı?” dedi Nazmi. Yerdeki baykuşu görmüştü sanıyorum.

“Bilmem,” dedi kadın. “Bir sigara ver Nazmi, bu hıyarın içtiği çok sert.”

“Sormadın mı?” dedi Nazmi, gömlek cebinden bembeyaz ambalajlı bir paket çıkarırken.

“Sordu da ben cevap vermedim,” dedim. Sigaramdan son bir nefes daha saldım. İhtiyar avukatın masasındaki hediyelik işlenmiş bakır kül tablasına söndürdüm.

“Usulüne uygun sormamışındır da ondan,” dedi Nazmi yüzüne tuhaf bir gülümseme yerleştirerek. Elini pantolon cebine attı. Kımıldamadım. Çıkardığı elinde bir sustalı parladı. Tabancadan iyiydi bu.

“De bakalım, ne arıyordun ihtiyarın mekânında? Adam gibi cevap ver. Halıyı kirletmeyelim.”

Ortalığı karıştırmaya başlamanın zamanıydı. Baykuşu yerden alıp büfedeki yerine koyarken konuştum.

“Delil arıyordum,” dedim.

Yüzü değişti. Arkasındaki ayıya baktı dönüp. Sonra bana.

“Ne delili?”

“Avukat amcayı senin mi yoksa hanımefendinin mi öldürdüğünü gösterecek delil,” dedim.

Ayı bana doğru bir iki adım atmaya niyetlendi. Nazmi, eliyle durdurdu adamı. Kadın küçük bir çığlık attı.

“Ne diyorsun lan sen?” dedi Nazmi. Kadına baktı sonra.

Kadının elindeki sigara paketi yere düştü. Almak için hareket etmedi. Yüzünde hiçbir dizide görmediğim bir ifadeyle bana bakıyordu.

“Canım, telaşlanmayın,” dedim. “Hanginiz yaptıysa yaptı. Polise falan haber verecek değilim. Derdim başka.”

Derdimin ne olduğunu sormadı ikisi de. O zaman biraz açıklayayım, dedim içimden.

“Diyorum ki...” dedim en uzlaşmacı ses tonumla.

“Ne olduysa oldu. İleriye bakalım biz...”

İkisi de çit çıkarmadan beni dinlemeye hazır olduklarını gösterdiler. Kadın yerdeki paketi aldı, içinden sigara çıkarmaya koyuldu gözleri bende, Nazmi bana baka baka demin oturduğum koltuğa doğru yürüdü, elini koltuğun arkalığında ki alüminyum boruya attı, bekledi. Oltayı biraz daha salma zamanı dedim içimden.

“Aslında müşterim, katil kimse ona müteşekkir olmalı. Kırk yıllık kilitler açıldı o ölünce. Özgürleşti Ece Hanım. Aslında her şeyin sahibi o olmasına karşın, şimdi mecbur olduğumuz paylaşmada kendisini kurtarana biraz alicenaplık yapmaya kendini mecbur hissediyor.”

“Katil kimse polise adını vererek hiçbir şey paylaşmamak daha akıl kârı değil mi?” dedi kadın. Bu kerte parlak fikri ondan beklemezdim doğrusu.

“Haklısınız,” dedim. “Ancak o zaman kendisinin de polise açıklaması gereken noktalar çıkacak ortaya. İşine gelmiyor bu.”

“Kısa kes!” dedi Nazmi koltuğa oturarak. Sustalıyı kapatıp yerine yerleştirmişti bu arada. “Önerin ne? Öneriniz?”

Şimdi oltayı geri çekme zamanıydı.

Elimi cebime atıp paketimden bir sigara daha çıkardım. Önce kendiminkini, sonra kadının dudağına yerleştirdiği sigarayı yaktım. Dirseğimi baykuş biblosunun yanına yaslayıp sessizce saldım dumanı havaya. İkisi de bana bakıyordu. Derin bir soluk alıp konuşmaya başladım.

“Avukat Bey’in bu dünyadan sessiz sedasız çekip gitmesini sağlayan her kimse,” dedim, “Ece Hanım, yaşadığı sürece irtifak hakkı kendisinde kalmak üzere, kendi ölümünden sonra yasaların izin verdiği kadarını o kimseye bırakmayı kabul ediyor.”

Soluğumu boşalttım.

“Biliyorsunuz çocuğu çocuğu yok,” dedim yeniden soluk alarak. “Avukat Bey burada olsaydı *usul ve fîruu yok*, derdi.”

Nazmi ıslık çaldı. Kadının kaşları çatıldı. Ardından engel olamadığı bir sırıtma geldi yerleşti yüzüne. Birbirlerine baktılar sonra. Kadın ciddileşti. Nazmi eliyle ağzının kıyısındaki tükürükleri sildi. “Bekliyorum,” dedim.

Yeniden bakiştılar. Kadın, Nazmi’nin yüzünde ne gördüyse hafif bir aceleyle konuştu.

“İnsan böyle bir şeyi itiraf ederken utanıyor ama...”

Cümlesinin sonunu bilerek havada bıraktı. Nazmi’ye değil, arkasındaki ayıya baktım. Konuşulan hiçbir şeyi duymuyormuş gibi tavana bakıyordu.

“Şu anda cebimde olan tabancayı mı kullandınız?” dedim.

Tabanca lafı Nazmi’yi de arkasındaki ayıyı da gerdi. Adamının bana doğru bir adım atmasını eliyle engelledi Nazmi.

“Eee, evet,” dedi kadın.

Elimle cebimi yokladım.

“Tüh!” dedim. “Sizin tabanca 22’lik. Adamcağız 38’likle vurulmuştu.”

Nazmi’ye döndüm.

“Sizinki de 45’lik,” dedim. “Doğru mu?”

Nazmi milli piyangoyu iki numarayla kaçırmış gibi hayıflanarak kafasını salladı. Devam ettim.

“Ama adamınızın belindeki makine 38’lik değil mi?”

“Hassiktir!” diye bağırdı Nazmi, adamına dönerek. Ayı hızla hareket etti. Artık tavana bakmıyordu. Bize bakıyordu. Elinde bir 38’likle. Kadın bir çılgılık attı.

“Ne bok yedin lan sen?” dedi Nazmi. “Kendi kafana göre ne bok yedin Allahsız?”

Ayının elindeki 38’lik de titremiyordu. Arkasından bakan bir baykuş da yoktu bu kez. Gözlerinde gördüğüm bakış, daha dikkatli olmam gerektiğini söyledi bana.

“Teklif senin için de geçerli koçum,” dedim. “Demin duydun.”

“Yemem ben senin alengirli tekliflerini,” dedi ayı. “Kıpraşma!”

Ellerimi iki yana doğru açtım.

“Sakin,” dedim. “İyi düşün. Kadın çok zengin.”

“Ece denen kadın o kadar mirası benim gibi bir adama yedirmez,” dedi ayı. “Bu ikisi kadar salak değilim. Üstelik ben alacağımı aldım.”

“Ne diyorsun oğlum sen?” dedi Nazmi.

“Babamın hatırına mı sıktım avukatın kafasına?” dedi ayı. “Kadının nesi var nesi yok üstüne çöreklenmiş adam. Paramı avucuma saydı. Gıcır gıcır dolar.”

Ben, hassiktir dedim içimden bu kez.

“Zorla sözleşme imzalatma işinde yalnız değilmisiniz,” dedim kadına dönüp. “Sizi de hedef gösterebilirmiş.”

“Onu sana havale etmiş,” dedi ayı. Bana. “Adam öldürmeden sözleşmeyi geri almanın bir yolunu bulurmuşsun sen.”

İyi ki salak olduğumu eklemedi, dedim içimden.

“Şimdi ne yapacaksın?” dedim.

“Suriye’ye geçerim,” dedi ayı. “Oradan üfürürüm belki savcıya mavcıya, moruk karının ne bok yediğini.”

“İyi,” dedim. “Şimdi koy o makineyi yerine. Çekip gidelim buradan. Bakarsın polisin de aklına gelir büroya bir kez daha uğramak.”

“Bana uyar,” dedi ayı. Üç saniye sonra odada değişti. Kapı arkasından gürültüyle çarpılmıştı. Suriye yakındı son zamanlarda.

Ben ikisine birden konuştum.

“Hadi gidelim artık,” dedim.

“Benim yüzük ne olacak?” dedi kadın.

Büfede artık üçümüze birden bakmaya başlayan baykuşu gösterdim.

“Evinizde bunun yakışacağı bir köşe vardır mutlaka,” dedim.

Nazmi oturaklı bir tokat patlattı kadına. Sesi yandaki ofisten duyulacak kadar muhteşemdi. Allahtan mesai saatleri içinde değildik.

“Sen de sattın beni!” diye bağırdı ikinci tokattan önce. “Orospu!”

Kadın, tırnağını Nazmi’nin yüzüne geçirdi.

Merhum avukatın bürosunda yapacağım bir şey kalmamıştı artık. Onları meselelerini çözmek için yalnız bıraktım kapıdan çıkıp. Cebimdeki 22’liği sıkıştırarak bir delik bulurdum. Ece Hanım’dan paramı peşin aldığım için ayrıca kendimi tebrik ettim. İnsan iki kez üst üste salaklık etmemeli.

“BU ALÇAKLIĞI UNUTMAYACAĞIZ”

Soru: Bu kadar insan ölüyor Türkiye’de peş peşe. Diyarbakır’da. Ankara’da. İstanbul’da. Atatürk Havalimanı’nda, her yerde... Siz neden tek bir insanın katilini bulmak için bu kadar çok uğraşıyorsunuz?

Haberci gazetesi, Mecidiyeköy’ün arkalarındaydı. Trump Alışveriş Merkezi’nin devasa bir tabut gibi arkaya doğru uzandığı Kar Kuyusu Sokağı’na komşu iki katlı küçük evlerin birindeydi. Mecidiyeköy daha Mecidiyeköy değilken buralara yerleştirilmiş göçmen işçilerden eser kalmamıştı elbette. Şehrin ortasındaki minik villaları itibar unsuru gören işinsanları, orada yaşayanları yavaş yavaş kovmuş, sardunya dolu balkonlara kendi tabelalarını asmışlardı. Muteberleşme tamamlanmamıştı anlaşılan çünkü Haberci gazetesi tabelasının altındaki dükkânda kirli paslı bir oto tamircisi vardı. Onu da yakında şutlarlar, yerine Trump Towers beyaz yakalılarına öğle yemeği alternatifi olarak yeni bir kafe açarlardı. Otomobilimi oto tamircisiyle gazete-yi ayıran duvarın dibine, kaldırıma park ettim. Yayalar caddeye inerek yürüyecek, bana da hafif küfredeceklerdi artık. Burası İstanbul’du. Gazetenin giriş kapısının önüne plastik bekçi kulübelerinden biri yerleştirilmişti. Önüne geldiğimizde Koray Ak durdu. Eliyle iki katlı yapıyı gösterdi.

“Mütevazı bir cadde,” dedi. “Biz de mütevazı bir gazeteyiz zaten. Sahibi bizim akıllı biraz. Kirayı geciktirdiğimizde sorun etmiyor.”

Çalı sakallı bir delikanlı, bekçi kulübesinden çıktı. “Hoş geldin Koray Abi,” dedi. “Beyefendi seninle mi?”

“Benimle,” dedi Koray Ak.

İki basamakla çıkılan giriş kapısı kapalıydı. Koray Ak elini kapının eski zaman tutamağına attığında daha eli demire değmeden kapıdan bir çıt sesi duyduk. Güvenlikçinin uzaktan kumandası çalışmıştı demek ki. Rehberim kapıyı itti. Girdik. Kapının hemen sağında küçük boşluğa sığmış, kendini resepsiyon masası sanan bir masa vardı. Arkasında ne zaman haber kadrosuna katılacağını merak ediyor gibi duran bir kız. Saçlarını kısa kestirmiş, üstüne bir de kuzgun rengine boyatmıştı. Gözlüğünün numarasının sıfır elliden fazla olmadığına bahse girebilirdim. Gözleri benden çok, Koray Ak’ı takip etti biz önünden geçerken.

İkisi de bir şey söylemediler.

Cevap: İnsan kötü zamanlarda da yaptığı işin en iyisini yapmaya çalışmalı. Elimden gelen tek şeyi yapıyorum. Hayat karşıma sahtekârları, yalancıları, katilleri çıkarıyor, ben de ne yapayım, kovalıyorum... Soldaki ilk oda, küçük villanın villa olduğu zamanlarda salondur anlaşıldığı üzere. Şimdi iki sıra boydan boya uzun masayla haber merkezi gibi bir şeye dönüştürülmüştü. İki oğlan, bir kız, bilgisayarlarının başındaydı. Duvar panolarında gazete kesikleri, fotoğraflar, haritalar, küçük notlar, büyük notlar, espriler vardı. En baştaki panoya, OHAL kararnamesine dayanarak gözüaltına alındığını diğer gazetelerden okuduğum gazetenin kadın muhabirinin A4 boyutuna büyütülmüş bir fotoğrafı iştirilmişti. Gülen yüzünün, kahkahaya açılmış ağzının görüldüğü bir fotoğraf. Fotoğrafın çerçevesi küçük kare not kâğıtlarla, arkadaşlarının yazdığı dayanışma notlarıyla oluşturulmuştu. Berfin Ateş’in köşesini hazırlamaya vakitleri olmadı diye düşündüm.

Soru: Tanıdığınız bir kimsenin cinayete kurban gittiğini öğrendiğinizde ne hissediyorsunuz?

Salonun alışık olmadığını sandığım bir sessizliği vardı. Biz girince sessizlik daha da koyulaştı, hepsi bize baktı. Hiçbiri konuşmadı.

“Bu bey, Remzi Ünal,” dedi Koray Ak tümüne birden. “Berfin’in geçen hafta söyleşi yaptığı özel dedektif.”

Gözler bende toplandı. Hepsine birden başımı salladım.

“Olur böyle şeyler,” dedim ciddi bir sesle. “Dert etmeyin çok.”

Karışık seslenmeler, mırıltılarla cevapladılar beni. Bir bana, bir Koray Ak’a bakıyorlardı.

“Berfin’in bilgisayarı şu dipteki,” dedi bana Koray Ak. “Açayım ben.”

Peşinden gösterdiği bilgisayara doğru yürüdüm. Salondaki insanlar önlerine döndüler. Koray Ak bilgisayarın önündeki kolçaklı sandalyeye oturmamı işaret etti. Omzumun üstünden masada, ekranın altında yatay duran kutunun düğmesine bastı. Bekledik.

“Yukarıdaki odaların birinde teknik servis, birinde de genel yayın yönetmenimiz var. Plaza gazetesini olmadık hiç.”

Bilgisayar kendine geldi. İlk açılan ekranı *Haberci* gazetesinin yayına başladığı günün birinci sayfası olduğunu anladığım bir görüntü dolduruyordu. Başlığı, "Bu alçaklığı unutmayacağız" dı. Koray Ak çatallaşmış sesiyle konuştu. Bir yandan da tuşlara basıyordu.

"Kahve falan isterseniz, mutfaktan alırsınız."

"Sigara içiliyor mu burada?" dedim.

Yanımdaki masada bizi izleyen kız konuştu.

"Yasak ama içiyoruz."

Koray Ak kendi kendine güldü. Dönüp konuşan kızın yüzüne baktım. Kumral saçlarını toplamış, arasına tutturduğu bir kurşunkalemle sabitlemişti. Sert suratlı ama güzel bir kızdı. Baktığımı görünce biraz gülümsedi.

"Gülay ben," dedi. "Gülay Egele. Dış haberlere bakıyorum."

Elimi uzattım.

"Memnun oldum," dedim.

"Şifreyi mi arayacaksınız?" dedi elimi sıkarken. Sağlam el sıkışıyordu. "Biz epey kurcaladık, beceremedik."

Benden bekleneni nasıl yapacağımı tam olarak bilmiyordum. Geveledim.

"Berfin'i tanıyordum, Koray çağırdı, bir bakıyorum işte."

Cevap: Önce ben hayatına karıştığım için öldürülüp öldürülmediğini anlamaya çalışırım. Öyleyse hiç iyi değil. Hele benim gibi kimsenin hayatını değiştirmeye niyeti olmayan biri için. Düpedüz felaket.

"Teker teker alıyorlar hepimizi," dedi Gülay Egele. "İyice polis devleti olduk. Allah sonumuzu hayreylesin."

"Bence de," dedim.

Koray Ak geri çekildi bilgisayardan. Ekranı baktım. Bir dolu Word belgesi ikonlu dağınık duruyordu. Altı kadar da dosya imgesi vardı.

"Ben yukarı çıkıyorum," dedi Koray Ak. "Dilediğiniz gibi bakın."

"Polisler harddiskin peşine düşmediler mi?" dedim ekrana bakarak.

Cevap arkamdan geldi. Döndüm. İkinci sıranın başında oturan delikanlı konuşmuştu. Çenesinin çukurunda bir tutam sakalı, geniş, kemik göz-lükleri vardı. Yüksek numaralı camlar.

"Gazeteye gelmediler," dedi. "Takip ettiği eylem-den aldılar kızını."

Kızla oğlan başlarını salladılar. Koray Ak'ın kaş-ları sanki gözaltına alma haberini yeni duymuş gibi çatıldı. Bir şey söylemedi ama. Sarsak adımlarla üst kat merdivenlerine yol veren kapısız ke-merin altında kayboldu.

"Gidip bir kahve alayım öyleyse," dedim.

"Ben getiririm," dedi gözlüklü oğlan.

"Zahmet etme," dedim. "İşine bak." Ayağa kalk-tım.

Yarım yükseldi yerinde oğlan.

"Ne zahmet olacak," dedi. "Ben Okan," dedi.

"Spor muhabiri. Nasıl içiyorsunuz kahveyi?"

"Sütsüz, şekersiz," dedim.

"Sen de ister misin?" Gülay Egele'ye sormuştu.

Kız, başını olumsuz anlamda salladı. Çevik adımlar-da salondan çıktı.

"Soyadı nedir?" dedim kıza, yerime otururken.

"Toraman galiba," dedi dış haberlere bakan kız.

"Yapışkan mı biraz?"

Gülay Egele, on ikiden vurdunuz bakışlarıyla baktı bana.

"Ne demezsiniz?"

"Berfin'e de yapışır mıydı?" dedim.

Soru: Tanıdığınız biri öldürülünce sizin de haya-tınız değişiyor ama değil mi? Nasıl baş ediyorsu-nuz?

Yüzündeki bütün ifade değişti Gülay Egele'nin. Bir yılanı bakar gibi baktı bana. Sonra yumuşadı gözleri.

"Koray varken kimse yan bakamaz Berfin'e," dedi. Yüzü karardı hatırlayınca. Bilgisayarının ekranında oyalandı gözleri ben bir sigara yakarken. Sonra keskin bir dönüşle sordu.

"Neden sordunuz ki böyle bir şeyi?" dedi.

"Aklıma gelen bir sürü şeyi sordum," dedim. "Ba-zıları manasızdır."

Biraz gevşedi yüzü.

"Gazeteciler gibi," dedi.

"Olabilir," dedim. "Arkadaşınızın bana sorduğu sorular manasız değildi ama."

"İyi gazetecidir Berfin," dedi Gülay Egele.

"Hepiniz yazılarınızı şifreliyor musunuz?" de-dim.

"Koray öyle istedi, OHAL'den sonra geçen hafta. Ne olur ne olmaz, dedi."

"Anladım," dedim.

Cevap: Baş edemiyorum. The Doors'un bir şarkısı var: Take It As It Comes. Merak edenler sözlerine baksın. Sorunuzdaki duruma çok uygun. Onu din-liyorum içimden.

Ekrandaki ikonlara kararsızca baktım. Altların-daki adlardan neye ait olduklarını çıkarmaya çalıştım. Bir sürü isim vardı, çoğunu Türkiye'de olan bitenlerden tanıdığım.

"Orada ne bulmayı umuyorsunuz?" dedi Gülay Egele.

Yüzüne bakmadan konuştum. Sırayla gözden ge-çiriyordum ikonları.

"Bilmiyorum," dedim. "Bir şey..."

"Şifrenin Berfin'in cep telefonunda kayıtlı olma-sı daha mantıklı değil mi?"

Evet, kafası çalışan bir kız vardı yanımda.

“Doğru,” dedim yine ekrana bakarak. Ona bakarak parlak fikrini ödüllendirmek istememiştim. “Telefon da polislerin envanterinde.”

“Biz istersek vermezler,” dedi Gülay Egeli. “Siz gidip isteyemez misiniz?”

“İsteyemem,” dedim. “Ailesi değilim. Avukatı değilim. Sen kimsin derler.”

“Bir yolunu bulursunuz diye düşünmüştüm,” dedi. “Tanıdıklar falan.”

Bu kez döndüm, yüzüne baktım.

“Fazla ciddiye almayın özel dedektifleri,” dedim.

“Tanıdığım polisler, otomobilimi çektikleri otoparkta cezamı ödediklerim.”

“Berfin sizi anlata anlata bitiremedi ama. Çok etkilenmişti sizinle görüşmeden döndüğünde.”

“Gazeteciler her şeyi abartırlar diye biliyorum,” dedim. “Yanılıyor muyum?”

“Haklısınız,” dedi. Önüne döndü.

“Kahveniz,” diye seslendi arkamdan Onur Toraman. Döndüm. Elinde kâğıt kullan-at bardaklardan vardı. El yakmasın diye iç içe iki tane koymuştu.

“Teşekkür ederim,” dedim.

“Neye bakıyorsunuz?”

“Bilmem,” dedim. “Öylesine bakıyorum.”

“Bir yardımım olursa söyleyin.”

“Söylerim,” dedim.

İkonlara yoğunlaşmak niyetiyle kocaman bir yudum aldım kahvemden. Evet, küçük bir gazeteydiler, dandik marka dökme çözünür kahve ısmarlamıştı mali işlere bakan her kimse. Eksiği gidermek için bir sigara yaktım. Çevreme baktım. Kül tablası yoktu. İç içe geçirilmiş kâğıt bardaklardan dıştakini çıkardım. İçine iki damla kahve suyu döktüm. Klavyenin ilerisine yerleştirdim uydurma kül tablamı. Gözümü yeniden ekrana çevirdim. Bir yudum kahve daha aldım. Sol üst köşedeki Word ikonlarından başlayarak teker teker tıklamaya başladım. Hiçbiri içindekileri gözlerimin önüne dökmek için gönüllü değildi beklenildiği gibi. Yine de tıkladım, yaptığının nedenini tam olarak bilemeden. Daha da hızlandım. Sol üst köşeden en alttaki belgelere kadar bir düzineden fazla yazıyı gözden geçirdiğimde kahvem çoktan bitmiş, uydurma kül tablamın dibinde iğrenç bir bulamaç oluşmuştu.

Son bir umutla dosyalara saldırdım. Bunlar şifreyle korunmuyordu ama çok fazla bir şey elde edemeyeceğim hemen belli oldu. Berfin Ateş yayımlanmış işlerini bir araya getirmişti burada. Araya sıkışmış bir şey atlamamak için bunlara da baktım. Daha hızlı ama. Vaktim olsa bir dolu ülke meselesinin iç yüzüyle ilgili aydınlanacağım açıktı. Belgelerin birinde benim adım bile vardı. Açmaya gerek duymadım, söylediklerimi biliyordum.

Soru: Diyelim soruşturmanızda tıkanınız. İleri gidemiyorsunuz. Pes etmemeyi nasıl başarıyorsunuz?

Bitirdiğimde arkama yaslandım. Sigaramın du-manları arasından çevreme baktım. Gülay Egeli ve Onur Toraman bilgisayarlarına gömülmüş, çalışıyorlardı. Salonda bir delikanlı kalmıştı, bana epey uzakta. Bana bakmıyordu.

“Şimdi ne?” dedim kendi kendime.

Haklısınız, e-postalara bakmak iyi bir fikir olabildi. İnsanın kendi kendine mektup yollaması çok eskilerden kalan bir numaraydı.

Bilgisayarda genel bir açılış şifresinin olmamasının Outlook için de geçerli olabileceğine inançla ekranın altındaki ikona tıkladım. Geçerliydi. Ek-rana alt alta bir sürü haberleşme geliverdi.

En üstteki koyu sekiz e-postayı görünce içim fena sıkıldı. Berfin Ateş bunlara epeyce bir süre cevap veremeyecekti. Gönderenler önce kıza öfkelenecek, haberi alınca küçük vicdan azapları çekeceklerdi. Sonra başkalarına ulaşmaya çalışacaklardı aynı konularda.

Tüh!

Öfkeme yenilmemeye çalışarak ve yarı utanç içinde e-postalara olabildiğince hızla göz gezdirdim. Tümü iş hakkındaydı, bu belliydi. Daha önce baktığım Word belgelerinde gördüğüme benzer söyleşilerin, haberlerin başlangıç izlerini görebiliyordunuz. Sol kaşımı kaldırmama yol açacak bir mesaj kırıntısı bulamayacağım açıktı. Outlook’u kapadım.

Cevap: Derin bir nefes alırım. Daha önce çözümlediğim tuhaflıkları hatırlamaya çalışırım. Onları hallettin, bunu da halledersin derim kendi kendime. Kendimi daha suçlu hissetmeme yol açacak başka bir şeyi denemeliydim. Özel e-postaları. Derin bir nefes alarak yine en alttaki Chrome ikonuna dokundum. Karşıma *Haberci* gazetesinin çok da başarılı gözükmeyen internet sayfası geldi. Zorla bastırdığım kararsızlığımın eşliğinde sağ üstteki Gmail ikonuna dokundum.

İçim rahatladı sanki Gmail’in şifre talebini görünce. Rahatlamaması gerekiyordu ama rahatladı. Chrome’u kapattım kaçır gibi.

Arkama yaslandım yeniden. Bu kadar. Kendisiyle aramızda zorla çekilip arkasına alındığı kalın duvarlar olan genç bir kadının mesleki çıkınından işime yarayacak bir şey bulamamıştım.

Şimdi neyi deneyecektim?

Gmail’in şifresini Koray Ak bilebilirdi. İlişkilerinin derinliğine, Berfin Ateş’in bireyselliğini koruma duygusunun yoğunluğuna bağlıydı bu. Biliyor olsa bile bana gelmeden önce kendisi denemiştir diye düşünmek fazla akıl gerektirmiyordu, rahatladım. Bir yol daha vardı, galiba onu

deneyecektim. Benden önce denememişlerse. Deneyip de herhangi bir şeyi gözden kaçırmışlarsa.

Salonu iki sıra halinde kaplayan çalışma masası kılıklı tezgâha sıkıştırılmış talaştan yapılmış, üstüne ahşap görünümlü bir kaplama geçirilmişti. İki uçta ve ortasında, mimar masalarının ayaklarına benzer ayaklar vardı. Hiçbir bilgisayarın altında çekmeceli alçak dolaba benzer bir şey gözükmüyordu. Salonun hiçbir yerinde de insanların öteberilerini koyacak dolaba benzer bir eşya gözükmüyordu.

Gülay Egeli ve Onur Toraman telefonda konuşuyorlardı şimdi. Salonun ötesinde hâlâ bilgisayarına gömülmüş çalışan delikanlıya bağırmadan seslendim.

“Bakar mısın?”

Alnında stajyer yazıyormuşçasına stajyere benzeyen delikanlı biraz da çekinerek bana baktı. Bir şey söylemedi, bekledi.

“Masaların altında çekmeceli bir şey yok,” dedim. “İvır zıvırlarınızı nereye koyuyorsunuz?”

Delikanlı ortak dertlerine dokunmuşum gibi inceden gülümsedi.

“Hiçbir yere,” dedi. “İnsanlar kocaman çantalarla dolaşıyorlar.”

Söylediklerini kanıtlamak için hafifçe eğildi, ayaklarının dibinde duran sırt çantasını kaldırıp gösterdi.

Bu kadar, dedim içimden. Hızlı bulduk yolun sonunu.

Soru: Hercule Poirot’nun, Sherlock Holmes’ün entrikaları çözmek için kendilerine has metotları var. Sizin de var mı?

Arkama yaslandım yeniden. Aklıma başka bir şey gelmiyordu. Birlikte yalnızca üç saat geçirdiğiniz bir gazetecinin kafasının içine nasıl gireriniz? Giremezsiniz. Sizden girmenizi bekliyorlardı, onlar için önemliydi. Sihirbazlar gibi el çabukluğuyla bulup çıkaracağınız şifrenin ardındaki gazetecilik emeğinden, hayatın doğru buldukları yönde birazcık da olsa değişmesi için yazılar çıkartacaklardı. Şimdiye kadar önüne çıkan bütün müşterilerin bokluklarının üstünü örtmek için çağırdılar seni Remzi Ünal, dedim kendi kendime. Bunlar boklukları kapatan toprağı atmak için çalışıyorlar. Onlara borçlusun az biraz. Bir sigara daha yaktım.

Gülay Egeli dumanı salımsındaki umutsuzluğu ahize kulağındayken bile sezdi galiba. Telefonu kapadı, bana döndü. Acıyan gözlerle bakıyordu.

“Umut yok mu?” dedi.

“Bilmem,” dedim.

“Yardım edebileceğim bir şey var mı?” dedi.

“Keşke olsa,” dedim.

“Bir kahve daha getireyim,” dedi Onur Toraman.

“Olur,” dedim.

Bir kahve daha. Bir sigara daha. Bir *tenkan* daha. Bir *waypoint* daha. *Uke*’n seni her mindere yaptırdığında, antrenmanın sonlarına doğru biten enerjinin son damlalarıyla yeniden ayağa kalkıp seni yeniden fırlatmasına imkân verdiği *shomen ushi*’nin aşkına bir hamle daha. Hadi Remzi Ünal.

Cevap: Ben onlar kadar akıllı değilim. Müşterilerim dahil, konuştuğum herkesin yalan söylediğini bilirim ama. Tam yalan da demeyelim ona, gerçeklerin bazılarını o gerçeklere çok benzeyen başka unsurlarla değiştirirler desek daha doğru olur.

Kahve geldi. Sigaram zaten yanıyordu. Sırtımda yüzlerce yolcunun sorumluluğu, teyyareme rota ayarladığım günler geride kalmıştı. Moris Fransez Sempai’nin sesi kulağımda.

“Rakibin gücünü kendi lehine kullan. Harcama o gücü...”

Olur, dedim içimden.

Kahveden kocaman bir yudum aldım. Sigaradan aldığım nefes bu kez boğulmaya ramak kalmış birisinin suyun üstüne çıktığında içine çektiği hava kadar hayat kurtarıcıydı.

Yazılara şifre geçen hafta konmuştu. Berfin Ateş benimle geçen hafta konuşmuştu. Denildiğine göre benden çok etkilenmişti kız. Olur mu olurdu.

Kahveden bir yudum daha alıp bilgisayarın okuma izin vermediği yazılardan birini tıkladım. Altında “*Gözaltı kayıpları*” yazarın Word belgesini. Bilgisayarın sınırları en az benimki kadar gerildi sanki, hazine sandığının önünde kafasını kaşıyan Keloğlan gibiydim.

Çıkan şifre kutucuğuna “takeitasitcomes” yazdım. Gir yazan butona tıkladım.

Ben daha geriye yaslanma fırsatı bulamadan yazdığım şifreyi kafama fırlattı bilgisayar. Kafamdaki *uke* bir kez daha çarpmıştı beni mindere. Evet, kadınlar da *Aikido* çalışabilir.

Bu kez hazırdım ayağa fırlayıp yeniden saldırmaya. Aynı boşluğa bu kez “take1tas1tcomes” yazdım.

Bu kez geriye yaslanmadan bekledim. Bilgisayar kararlılıkla fırlattı beni mindere bir kez daha. Kutucuk yeniden boşalmıştı. Üstte beliren kırmızı yazıları okumaya gerek yoktu.

Kahveden yudum almadım. Sigaramdan nefes çekmedim. Yere her fırlatıldığınızda yeniden kalkardınız. *Sensei* elini çırpıp başka bir tekniğe geçeceğinizi haber verene kadar.

Bu kez “take1tas1tc0mes” yazdım.

Bilgisayarın yüzü gülümsedi. *Sensei* elini her zamankinden güçlü çırptı. Bir sürü isim, bir sürü tarih, bir sürü olay yeri sıralandı peçesini fırlatıp atan Word belgesinin üzerinde.

Gülay Egeli’ye döndüm.

“Koray Ak’ı çağırabilir misiniz?” dedim. Kızın, Onur Toraman’ın ve odanın öbür köşesindeki stajyerin çığlıkları hâlâ kulağımda.

DİYALEKTİK

Uyandığımda tahta, bildiğiniz kahve sandalyelerinden birinde otuyordum. Oturuyordum demek de doğru değil, kollarım biraz arkaya çekilerek sandalyenin sırt dayadığınız yerine sabitlenmişti. İple bağlanmamıştı sanıyorum, kollarım ip kesiği hissetmiyordu, galiba ambalaj bandıyla bağlıydım oturduğum yere. Kafamın arka tarafında müthiş bir zonklama vardı. Elim serbest olsa kocaman bir şişlik bulurdum yoklayınca. Belki parmaklarıma biraz da kan bulaşırdı.

Uyandığımı üç metre uzaktaki masada kâğıt oynayan iki adamdan yüzü bana dönük olanı fark etti. Galiba pişti oynuyorlardı. Kâğıtları masaya hızlı hızlı vurmalarından anladım.

“Uyandı seninki,” dedi yüzü bana dönük adam. Saçlarını sıfır numaraya kestirmiş, buna karşın sakalını alabildiğine salmıştı. Dudakları görünmüyordu ya da ben bir şeye benzetemedim uzaktan ve kafam bulanıkken. Gözlerinden hiç söz etmeyeyim.

Karşısında oturan geri döndü. Onun sakalları daha kısaydı ama kafasında bir tek tel saç yoktu.

“Eğlenek mi biraz?” dedi bana küçümseyen bakışlarla bakarak.

Küçümsemekte haklıydı. Beyoğlu’nun o çiş ve kusmuk kokan sokağına elimi kolumu sallaya-

rak girmekle hata etmiştim. İnsan, sağını solunu bir kollardı adım atmadan önce. Beyoğlu’du bu, hafife almaya gelmezdi. Elli metre aşağıdaki İstiklal Caddesi’nin epey sönmüş de olsa pırıltısına kanmamak gerekirdi.

“Dur, ben bir alo diyeyim patrona,” dedi birincisi. Ortada birikmiş kâğıtların solundaki cep telefonunu aldı. Biraz kurcaladı. Kulağına götürdü. Ne dediğini duymadım. Nedense fısıldıyordu.

Kel kafalı önüne döndü. Uzanıp bir sigara yaktı boşluktan yararlanarak. Dumanın kokusu bana kadar geldi. Son sigaramı Odakule’nin yanındaki aralıktan caddeye kavuşunca yaktığımı hatırladım. Kafama ne indiğini anlamadığım sokağa girmeden biraz önce yere atmıştım. Ellerim serbest olsa ben de bir tane tütürürdüm diye düşündüm.

Yüzü bana bakan adam telefonu masaya bıraktı.

“Geliyor,” dedi.

“Oyna,” dedi karşısındaki.

Oturduğum yerden eli kimin almaya yatkın olduğunu anlayamıyordum. Oyunu takip etmek yerine, durumu kendi kendime özetlemeye karar verdim.

Ulviye Hanım’ın yardımcısı, biraz sert çıkınca kadının aileden kalan altınlarını kendisinin aldığını itiraf etmişti. Dedikine göre, yastığın

altındaki kasa anahtarını Ulviye Hanım, tuvaletteyken seslenerek istemiş, şeyi almak için odaya girdiğinde de cebine atmıştı. Kışlık evin anahtarı zaten ondaydı. Her iki anahtarı da telefonuna kontör yükletmek bahanesiyle çıktığında sevgilisine vermişti. İhtiyar kadını tuvaletten çıktıktan sonra, “Biraz hava almalısınız Ulviye Abla,” diyerek tekerlekli sandalyesine oturmuş, balkona çıkarmıştı. İki saat sonra bu kez, “Sigaramı mutfakta içeyim,” diyerek kalkmış, tam sözleştikleri saatte kapıyı açıp anahtarları sevgilisinden geri almıştı. Dönmeden kasanın anahtarını yastığın altındaki yerine koymak iki saniyelik işti.

Sevgilisine gelince, ne iş yaptığı belli olmayan hıyarın biriydi. Sorsanız oto kiralama şirketi vardı ama sahip olduğu filonun tek unsuru kendisinin bindiği Doblo’ydu, arka camındaki padişah tuğrası eksik olmadan. Genellikle oturduğu üçüncü sınıf kahvede karşısına çıkınca hiç itiraz etmemişti. Arayı ısıtmak için çay bile söylemeye kalkmıştı. Sonra öttü tamamıyla. Gözleri kahvenin ucuz karo zemininde, altınları kime verdiğini anlattı. Pilot gözlüklü adamlardan korkar bu tipler nedense. Çayını içmedim, onu da söyleyeyim.

Yine de hata bendeydi. Tedbiri elden bırakmamalıydım. Hedefimin uyduruk sanatçı organizasyonu şirketinin Beyoğlu’nun arka sokaklarından birindeki bürosuna elimi kolumu sallaya sallaya ilerlerken ziyaretimin haberinin çoktan uçmuş olabileceğini kestirmeliydim. Bu hatamın bedelini şimdi tahta sandalyenin tepesinde elim kolum bağlı oturarak, kafamda uğultularla ödüyordum.

Bekçilerim kâğıtları birbiri ardından masaya vurarak oyuna devam ediyordu. Bana bakmıyorlardı bile. Patronlarıyla ne gibi bir alışverişim olduğunu bildiklerini sanmıyordum. Parasını alamamış ve problem çıkarmaya kararlı bir sünnet palyaçosu olduğumu bile sanıyor olabilirlerdi. İşime geliyordu bu. Sandalyenin tepesinde kımıldamadan oturmaya mahkûm olmaktan daha elverişsiz işler de gelebilirdi başıma. Yaklaşık yarım kilo altın, insanlara çok kötü şeyler yaptırabilirdi.

Üst üste iki zafer nidası geldi oyuncuların masasından kısa aralarla. Karşımdaki sakallı, Ka-

simpaşa kahvelerinde öğrenilmiş alengirli bir kâğıt çarpma hareketiyle noktaladı gösterisini. Kel kafalı küfretti. İki kere. Sakallı orali olmadı hiç. Kahkahalarla gülererek fırlattı son kâğıdını yere. Kel kafalı o öfkeyle ayağa kalktı. Bana doğru geldi. Yüzünde tuhaf şeyler yapmaya hazırlanan birinin ifadesi vardı. Suratıma sempatik olmaya çalışan bir ifade yerleştirdim, öyle baktım adama.

Çabamın bana doğru kötü niyetlerle dolu bir bakışla ilerleyen adamda karşılığı yoktu. Tamam, boğazımı kesmeyecekti belki ama tatsız şeyler yapacağı açıktı. Yine de sempatik bakışımı değiştirmedim. Beni kurtaran, kapının açılması oldu.

Üçümüz birden kapıya baktık. İçeri giren adam, bekçilerimden bir kıl daha benziyordu normal bir insana. Yine de ilk göze çarpan, omuzlarından öne doğru kıvrılan uzun saçlarına hiç yakışmayan bıyığıydı. Yukarı doğru beklenmedik şekilde kıvrılan bir tür Hercule Poirot bıyığı taşıyordu. Kafasının üstü, yaşı nedeniyle çıplaktı. İktidar partisinin ileri gelenlerinde sık gördüğümüz kareli, açık mavi bir ceket giymişti. Altında cekete hiç uymayan bir pantolon vardı. Gömleğinde dün gece onunla yatmış gibi kırıksıklar...

Önce bana, sonra kendi adamlarına baktı. Başıma bela açmaya niyetli gibi görünen kel kafalı geriye döndü. Gayrinizami bir esas duruşa geçti neredeyse. Masada kâğıtları sayan adam ayağa kalktı. İkisi de bir şey söylemedi.

Patron bana doğru yürüdü. Patron oysa adı Köçek Cemal’di, kızın sevgilisinin söylediğine göre.

“Herifi Hicaz Makamı’ndan bağlamışsınız,” dedi. “Aferin lan.”

Bekçilerimin yüzüne denetleyemedikleri bir gülümseme yayıldı. Yine de konuşmadılar. Köçek Cemal bana doğru yürüdü.

“Bu mu?” dedi yüzüme bakarak.

Suratımdaki sempati bakışını derhal pazarlık etmeye meyilli bir kurban satıcısı suratına çevirdim. Bir adım daha attı. Vücudundan gelen çemen kokusunu duyabiliyordum şimdi.

“Epey korkutmuşsun Fırıldak Necmi’yi,” dedi bana. “Olayın ne senin?”

“Altınları geri almaya geldim,” dedim yoruma

açık olmayan bir ses tonuyla.

“Bak sen!” dedi Köçek Cemal. “Elleri bağlı olmasa alıp gidecek torbayı, pırrr!”

“Ellerim bağlı olmasa bir sigara içerdim önce,” dedim.

“Çöz lan şunun tek elini,” dedi arkasını dönmeyen. Sakalı denetimsiz koyveren adam ayağa kalktı. Elinde bir sustalı vardı. Mekanizmanın sesini duymamıştım.

Sol elimi sandalyeye rapteden bantları keserken gözlerimi patronundan ayırmadım. İkimiz de bekledik adamının işini bitirmesini. Serbest bileğimi Aikido çalışmasından önceki ısınma hareketlerinde olduğu gibi kıvrarak öne arkaya doğru çevirdim.

“Bir sigara yakın şu herife,” dedi yine gözlerini benden ayırmadan. “Kimsin lan sen?”

“Emekli pilotum,” dedim. “Ulviye Hanım’ın uzaktan akrabasıyım.”

“Seni gönderdi demek moruk,” dedi, şimdi daha çok kendi kendine konuşuyor gibi. “Ne yaptın da öyle korkuttun Fırıldak’ı?”

“Onun korkmaya niyeti varmış,” dedim, bana doğru elinde sigarayla gelen sakallıya bakarken.

“Doğru lan,” dedi patron.

Sakallı, sigarayı serbest elime tutuşturdu. Duduğuma götürdüm. Bildiğin muhtar çakmağıyla yaktı sigaramı. Benzinin kokusu sigaranın kokusuna karıştı. Benimkinden değildi markası ama hiç yoktan iyiydi.

İlk nefesi arsızlıkla çektim içime. Saldım dumanları.

“Teşekkür ederim,” dedim nikotinin damarlarımaya yayılmasının verdiği hafif baş dönmesiyle. Epey baygın kalmışım demek ki bu tahtanın tepesinde.

“Güvendiğin bir şeyler olmalı, torbanın peşinden kalkıp buralara kadar geldiğine göre,” dedi patron kılıkli adam. Hakikaten merak ediyor gibiydi.

“Ulviye Hanım zincir onlarda kalsın, polise gitmeyeceğim dedi,” dedim. “Kayınvalidesinden kalmış, hiç sevmezmiş zaten.”

“Anası güzel mi Ulviye Hanım’ın?” dedi patron. “Hepsi elimdeyken ne diye geri vereceğimmişim torba dolusu altını?”

Sigaramdan bir nefes daha çektim. Saldığım

dumanlar boya badana zamanı çoktan gelmiş duvarların sonlandığı tavanın döküntü kartonpiyerlerine ulaşana kadar bekledim.

“Ulviye Hanım’ın merhum kocası, zamanında Milli Emniyet’in İstanbul şefliğini yapmış,” dedim. “Epey adam yetiştirmiş. Çok da sevilirmiş. Bunu aynen böyle söyle dedi Ulviye Hanım bana.”

Bir an durdu patron. Sonra zorla gülümseyerek konuştu.

“Ulan, MİT’in Fetocu kovalamaktan başka işi yokmuş da moruğun altınlarının peşine mi düşecekmiş?”

Bir nefes daha çektim sigaramdan. Bu kez ara vermedim konuşmadan önce.

“Valla bilmem,” dedim. “Öyle söyledi.”

Bıyıklarını düzeltti patron. Hiç gereği yoktu aslında.

“Şunun öteki elini de çözün,” dedi arkasına bakmadan.

On dakika sonra, içinden boynumu üç kere çevreleyecek uzunlukta altın zincir eksilmiş lacivert kadife torbayı, kel kafalının çekmecelerden birinde buluverdiği Migros poşetine yerleştirmiş olarak hâlâ çiş ve kuskuk kokan, gündüz bile karanlık Beyoğlu sokağını arkamda bırakmış, İstiklal Caddesi’nde yürüyordum. İnsanların üstüne bir garip neşe gelmişti sanki referandumdan sonra. Altın zinciri “evet”çilere bırakıp geri kalanları kurtarmış gibi.

Ulviye Hanım, eşinin cenazesinin fotoğraflarını göstermişti bana. Çok kalabalıktı. Tabutun üstüne kırmızı zemin içinde sarı çark ve çekiçli bir bayrak sarılmıştı. Altındaki yeşil örtü çelenklerden ve buketlerden görülmüyordu ama. Fotoğrafların kiminde yumruklarını havaya kaldırmış, kiminde alkışlayan gençler vardı. Bıyıkları insan bıyığına benzeyen gençler. Flamaların iki ucundaki sopadan tutmuş kızlar, kol kola zincir oluşturmuş adamlar. Ulviye Hanım cenaze arabasına konulmuş tabutun arkasında, koluna orta yaşlı adamlar girmiş, dik dik yürüyordu bir başka fotoğrafta. Bakışları önündeki araçtaydı ama çevresindeki insanları da görüyor gibiydi.

Türkiye’de hakikat bir anda tersine dönerdi ara sıra. Buna ben de katkıda bulunurdum zaman zaman.

AİLE SAADETİ

Orman manzaralı hastanenin girişinden bakınca on beş yıllık iktidar gerçekten ülkenin sağlık sorununu çözmüş görünüyordu: Hastaneye ulaşacak Land Rover'iniz, Audi'niz, en olmadı Renault Fluence'iniz varsa. Bir tür üniformalı valeyle kaynıyordu ortalık. Yüzlerine bakmadığınızda alınmamayı öğrenmişlerdi. Benim kü-lüstürün içinden göz göze geldiğim delikanlı, kendisi için otomobillerin sınıf ayrımı yokmuş gibi gülümseyerek yaklaştı. Kapıyı açtı benim için, sonra elindeki karta plakamı çiziktirdi, kartı perforajından yırtıp yarısını bana uzattı.

"Hoş geldiniz!"

"Teşekkür ederim," dedim.

Kartı pantolonumun arka cebine yerleştirip kocaman döner kapıya ilerledim. Kapının yanında sigara içen iki kadından biri, aşağıdan yukarıya inceledi beni. Ben onu incelemedim, kapının dönmeye yardım ettim elimle.

Elinde metal dedektörü, yüzünde hastanesinde kimsenin ölmesine izin vermeyecek kararlılıkta bir ifadeyle bakan güvenlikçinin yanından geçip sokak genişliğindeki sağdaki koridorun dibindeki asansörlere yürüdüm. Uzun yeşil sahne kıyafetli bir kadın arp çalışıyordu. Bak, ona gülüm-sedim. İade etti gülümsememi. Çaldığı parçayı çıkaramadım elbette. Saçını kısıp kestirmiş ve sarıya boyatmış annesinin yanında, elinde hastanenin amblemini taşıyan kalın bir dosya tutan genç kadınla birlikte dikilerek bekledim asansörlerden birinin gelmesini.

Duvarında hasta bilgilerinin gizliliğine vurgu yapan yazıya uyarak sessizce bekledik asansörün içinde. Aşağıdan binmiş iki mavi giysili genç kadın teknisyen, hastanede değil güzellik merkezinde çalışıyor gibi makyajlıydılar. Benim ihtiyar müşterinin içi açılmıştır, iyi, dedim içimden. Yolda başka müşteriler bindi, yüzleri gülen, iyi giyimli. Hasta. Hasta yakını.

Asansörden indiğimde yalnızdım. Kayan kapı arkamdan kapandığında bütün katı kaplayan bir iç avluya bakıyordum. Tam ortasında bir ada gibi, bankolarla çevrilmiş hemşire istasyonları vardı. Erkek bir hemşire işine bakıyordu, gelenlere değil. İç avluya bakan dört yön, hasta odalarıyla çevrilmişti. Boşluğun geri kalanında hasta yakınlarının nefes alması için koltuklar, üçlü kanepeler vardı. Birini tanıdığım mali işler müdürü kılıklı iki adam, önlerindeki açık laptopa bakı-

yorlardı oturarak. Erkek hemşireye takılmadan 4423 numaralı odaya yürüdüm. Kapının iki adım gerisinde ayakta bekleyen ucuz takım elbiseli iki korumadan daha kıdemli duranı, eliyle durdurdu ilerleyişimi.

"Beni bekliyor," dedim.

Bizim taraftaki hareketlenme laptopluların dik-katini çekmişti. Daha önceden gördüğüm adam, çatık kaşlarla bize doğru baktı. Beni tanıyınca kaşları çözüldü. Başıyla olumladı beni ve içeri giriş amacımı. Koruma bir adım geri attı. Elini indirdi.

4423'ün kapısı kapalıydı. Tıklattım, cevap gelmesini beklemeden girdim içeri.

Girişimle odadaki beş kişi, kafasını benim yöne çevirdi.

Müşterim ihtiyar, tekerlekli iskemlede, dışarıdaki hastane genişletme inşaatını sergileyen kesintisiz pencerenin önünde oturuyordu. Üzerinde mavi hastane önlüğü vardı. Manzaranın derinliklerinde solda üçüncü köprü'nün sivri ayakla-ryla başlayan, sağda ikinci köprü'nün bildik silu-etiyle biten ormanla karışık İstanbul vardı.

Müşterimin, adı yerine "benimki" demekte ısrar ettiği, karısı olduğu apaçık kadın, odanın tek koltuğunda oturuyordu. Ellerini önünde birleş-tirmişti. Gözlerinde şefkat kırıntısı görmedim. Üzerinde lacivert, kadife bir eşofman takım var-dı. İhtiyarın ilk karısı olamayacak kadar genç ol-duğunu duymuştum, doğruydı.

Gençler ayaktaydı. Aralarında en fazla üç yaş olduğunu tahmin ettiğim iki genç adam, kalça-larını odanın en egemen unsuru hasta yatağına dayamıştı. En az beş yaş küçük görünen kız kar-deşleri, annenin koltuğunun bir adım açığında ayakta duruyordu. Adamların üzerinde marka-sını kestiremediğim kotlar ve biri mavi biri açık yeşil gömlekler vardı. Kız, vücut hatlarını gös-termeyen, siyah babetlerine kadar uzanan Hin-distan çağrışımı bir elbise giymişti.

Galiba konuşmuyorlardı ben girmeden önce.

İhtiyar müşterim tekerlekli sandalyesini çevir-meye çalışarak bana seslendi.

"Hah! Remzi Ünal da geldi işte," dedi. "Gel, gel."

"Geçmiş olsun," dedim ona bakarak.

"Daha hiçbir şey geçmiş değil," dedi müşterim çatlak sesiyle. "Gelecekler, bekliyoruz. Bir meç-hule gitmek için."

"Baba," dedi kız. Ötekiler bana bakıyordu, konuş-madılar.

Müşterim uyarıyı duymamış gibi yaptı. Tekerlekli sandalyesini pencereye paralel duruma getirerek bana yer açtı yanında. Mecburen o tarafa yürüdüm. Yanında yerimi aldığımda müşterimin ailesi, hasta yatağından refakatçi koltuğuna karşısında dizilmiş gibi oldu. Bekledim. Ellerimi ben de önümde birleştirmiştım.

İhtiyar müşterim konuştu. Bana değil.

“Bu lanet ameliyat gündeme geldiğinde Remzi Ünal’ı buldum,” dedi. “Bu doktorlar ne kadar evelese gevelese de masada kalma ihtimalim yüksek.” “Öyle söyleme baba,” dedi kızı. Karısının kaşının çatıldığını gördüm.

“Boş ver,” dedi ihtiyar. “Olacak varsa olur, şu yaşı geldim, eh birkaç yıl daha yaşasam itiraz etmem ama ihtimalleri de ciddiye almak gerekir.” Oğlanlardan ne ses ne kıpırdanma geldi.

“Gideceksem öbür tarafa cahil gitmek istemediğim için Remzi Ünal’ı tuttum,” diye devam etti. “Kendisi İstanbul’un en iyi özel dedektiflerindendir.” Oğlanlardan büyük olanı gözlerini kıstı. Kardeşi pivot ayağını değiştirdi. İhtiyar orali değildi, devam etti.

“Bir arkadaşımın başını beladan kurtarmıştı, hem de ne bela, adını ondan öğrendim. Sağ olsun, beni kırmadı.”

İki gün önce, telefonda ilk konuştuğumuzda istediğim abartılı ücret aklıma gelince çaktırmadan gülümsedim. Avans ne, tümünü kalın bir zarfta elime tutuşturmuştu dışarıda girişime onay veren adam, konuşmadan iki saat sonra.

“Araştırmasının sonuçlarını ameliyattan önce getirmeye söz vermişti, tuttu galiba sözünü, öyle mi Remzi Ünal?”

Karşımdakiler bana baktı. Ben pencerenin dışındaki dev vincin ucunda sallanan panellere.

“Raporumu,” dedim, “ailenizin yanında duymayı istediğinizden emin misiniz?”

“Şimdi öğreneceklerini onların da bilmesini istiyorum, evet,” dedi ihtiyar müşterim. “Başla.”

Bu odada sigara içilmezdi, biliyordum. Derin bir nefes aldım. Kimseye bakmamaya çalışarak konuştum. Çıt çıkmıyordu ortalıkta.

“Ameliyattan sağ çıkmamanız ihtimalini düşünerek,” dedim olağan bir şeyler söyleyen ses tonumla, “geride bıraktığınız aile fertlerinin sizi utandıracak, öyle söylemişsiniz, mezarınızda dönmenize yol açacak birtakım faaliyetlerde bulunup bulunmadığını öğrenmek istemiştiniz.”

Başıyla onayladı söylediklerimi ihtiyar. Karşımdakilerden beklediğim itirazlardan hiçbir gelmedi. Ses çıkaramayacak kadar şaşırılmışlardı belli ki. “Üzülerek belirtiyim, bazı şeyler var,” dedim.

“Kes palavrayı, anlat!” dedi ihtiyar.

Daha önceden de bazı aile fiyaskolarına şahit olmuştum, bana neydi, kendi istiyordu.

“Eşinizden başlayayım,” dedim kadına bakmaya çalışarak. “Sizi aldattığı kesin.”

Kadın, eliyle ağzını kapattı. İhtiyar sordu.

“Kiminle?”

Hanımefendi, bari bunu açık etmese der gibi baktı bana. Üzgündüm.

“Kardeşinizle,” dedim.

Karısı iki eliyle yüzünü kapatarak hıçkırmaya başladı. Yarısa sahteydi hıçkırıklarının. İhtiyar orali olmadı hiç.

“Sıplar biliyor mu?”

“Küçük hanım biliyor,” dedim. “Bu konuda epey kavgı ettiklerini öğrendim. Beylerin haberi yok sanırım.”

Beylerin biri yere, biri tavana bakıyordu. Borsadaki bir hissenin anormal iniş çıkışlar göstermesi kadar ilgilenmemiş gibi duruyorlardı. İki üvey anne önceki anneden doğmuş olmalarıyla ilgisi olduğu muhakkaktı bu tavırlarının.

İhtiyar, tekerlekli iskemlesinde hasta önlüğünden fırlayan ince bacaklarına bakarak düşündü. Kafasını bir pencereden yana, bir kapıdan yana çevirdi. Sonra bana verdi komutunu.

“Devam,” dedi. “Küçük hanıma gelelim.”

“Baba,” dedi üçüncü kez genç kadın, sesine verebildiği kadar itiraz etkisi vererek. İhtiyar müşterim, avcunu ona doğru tutarak susturdu kızını.

Orta derinlikte bir nefes aldıktan sonra konuştum. “Kızınız Lyon’daki üniversiteden atılabilecek iki yıl olmuş,” dedim. “Okula gitmek yerine Uluslararası Af Örgütü’nde en yaman gönüllülerden biri olarak çalışıyor. Gönderdiğiniz paranın çoğu örgüte gidiyor, kendisi bir tür komünde, Güney Afrikalı biriyle yaşıyor.”

Sustum. İhtiyarın kızı, babasına değil bana bakıyordu. Yüzünde rahatlamış bir ifade vardı sanki. İhtiyar, kafasını yerden ayırmadı. “Anladım,” dedi. Karısının hıçkırıkları dinmişti. Yüzünde neler olduğunu tam olarak anlayamamış bir ifade vardı. Kapıya baktı sadece.

“İki günde epey şey bulup çıkarmışsın Remzi Ünal,” dedi duyduklarına çok da itirazı yokmuş gibi bir sesle. “İyi çalışmışsın.”

Cevap vermedim.

“Devam,” dedi ihtiyar. “Küçük beylere geldi mi sıra? Vaktimiz azalıyor olabilir.”

Pekâlâ, dedim içimden.

“Küçük oğlunuz, altı ay önce kazada 16 yaşında bir kızın ölümüne sebep oldu. Yeterince alkollüydü. Abisini aradı hemen. Raporu bir hayli para ödeyerek değiştirdiler. Bilirkişi hatanın ölen yayada olduğuna karar verdi. Mahkeme daha bitmedi ama avukatı küçük bir cezaıyla kurtulacağını söylüyor.”

“Kızın adı ne?”

“Bilmiyorum.”

“Adını ve ailesini falan öğren lütfen, Remzi Ünal,” dedi. “Masadan kalkarsam geçmiş olsun geldiğinde söylersin.”

“Olur,” dedim. Ücretimin içindeydi sanırım bu küçük ilave soruşturma.

“Devam,” dedi ihtiyar müşterim.

Büyük oğlan yaslandığı hasta yatağından ayağının üstüne dikildi. Hiçbir şey söylemeden yürüdü, babasının bakışları altında döndü, kapıya doğru yürümeye başladı. İhtiyar, başını salladı oğlunun arkasından. Ses çıkarmadı. Kafasını bana çevirdi sonra.

“Duyalım,” dedi.

Kapının kapanma sesini duyana kadar bekledim. Niye beklediğimi bilmiyorum.

“Büyük oğlunuz kokain kullanıyor,” dedim. “Torbacısına da epey borcu var. İkramı çok seviyor.” Sustum.

“Öyle mi?” dedi ihtiyar.

“Evet,” dedim.

İhtiyar, tekerlekli iskemlesini yeniden pencereye doğru çevirmeye çalıştı. Yardım edip etmemek arasında tereddüt ettim doğrusu. Bensiz de başardı. Dışarıdaki vinçlere, işçilere, demir salkımlarına, beton akıtan hortumlara bakıyordu. Odada geri kalanlar susuyorduk.

Sırtı bana dönüktü. Duymam için sesini yükselterek konuştu.

“Bu kadar mı?”

“Bu kadar,” dedim.

“Başka bir şey olmadığından emin misin Remzi Ünal?”

“Bildğim başka bir şey yok,” dedim. “Olsaydı gözüme çarpardı. Bu kadar.”

Kapının açıldığını duyduk. Tekerlekli sedyei itekleyen iki hastabakıcı ile bir hemşire girdi içeriye. Hemşirenin yüzü gülekti.

“Geldiilik...”

İhtiyar müşterim tekerlekli sandalyesinde gövdesini geri çevirdi. Bir yandan iskemlesini çevirmeye çalışıyordu. Hemşireye bağırdı.

“Çıkın, çıkın! Daha değil! Az sonra gelin. Çıkın! Çıkın!”

“Hoca aşağıda bekliyor,” dedi hemşire kız kokuyla.

“Başlatmayın hocanızdan şimdi!” diye bağırma-ya devam etti ihtiyar. “Bir beş dakikaya daha ihtiyacım var ailemle...”

Sedye ve eşlikçileri geri geri çıktı odadan. İhtiyar müşterim kendisiyle tanıştığımdan beri ilk kez güldü. Biz gülmedik. Adama bakıyorduk.

“Amm korkuttum kızı,” dedi gülmesi bittikten sonra. Karısına emretti.

“Şu kıza sağlam bir bahşiş ver,” dedi. “Ölsem de ölmesem de.”

Kadın sesini çıkarmadı. Kafasını salladı yalnızca.

“Raporum bitti, çıkabilir miyim?” dedim.

Kafasını kaldırıp gözlerime baktı. Ailesi hakkında konuşmaya başladığımdan beri ilk kez.

“Başka bir şey olmadığından emin misin Remzi Ünal?” dedi gözlerini gözlerimden ayırmadan.

“Beklediğiniz bir şey mi vardı?”

“Korktuğum bir şey vardı,” dedi ihtiyar müşterim. Eliyle karısını, oğlunu ve kızını dışarı çıkmaya davet etti.

“Çıkın,” dedi. “Remzi Ünal’la yalnız kalmak istiyorum. Sedyecilere de söyleyin, gelsinler iki dakika sonra.”

Ayak tıptırları kesilene ve kapının kapanma sesi gelene kadar sustuk ikimiz de. Benim söyleyecek bir şeyim yoktu, ihtiyarın yalnızlığımıza ihtiyacı vardı. “Bu saydıkların sikimde değil,” dedi tekerlekli sandalyesinden ayağa kalkmaya çalışarak. Yardımına ihtiyacı yok gibiydi, yerimden kıpırdamadım. “Hepsi de eşek kadar büyüdü. Ne bok yerlerse yesinler. Biraderin marifeti de hoşuma gitmedi değil. Evlenirler ben nalları dikince. Sikimde değil.”

Gözlerime baktı.

“Çocuğun var mı Remzi Ünal?” dedi.

“Yok,” dedim.

“İyi,” dedi. “Şanslısın. Bak anlatayım. Hastalığımı öğrendiğimde en büyük korkum ben gittikten sonra holdingin ne olacağı oldu. Satalım, keyfimize bakalım, ben yöneteyim, sen yönet, şirketleri paylaşalım, şu bu. Akıllarında işi darmaduman edecek fikirler var mı, yok mu? Bir sürü ıvrı zıvrı saydın, o yönde bir işaret göremedin değil mi?”

“Göremedim,” dedim.

Ayağa kalkmayı başarmıştı. İki adım atarak kapıya doğru ilerledi. Hasta yatağına tutunarak dengeledi kendisini. Önlüğünün arkası yukarıdan aşağıya açıktı. Kıcı görünüyordu.

“Şimdi içim rahat,” dedi. “Gelsin pezevenkler, kes-sinler neremi keseceklerse; görelim el mi yaman, bey mi yaman?”

“İyi şanslar,” dedim. “Kazada ölen kızın ailesiyle ilgili bilgiyle uğraram.”

“Ölmez kalırsam,” dedi ihtiyar. “Çağır şu sedyecileri, dizlerim titriyor.”

Kapıya doğru ilerledim. Açtım. Dışarıda hatırı sayılır bir kalabalık bekliyordu sedyecilerin arkasında. Hiçbirine bir şey söylemeden aralarından sıyrıldım, asansöre doğru yürüdüm. Arkamdaki hareketlenmeyi hissettim.

Bindiğim asansörün kapısında “Hastalar içindir, lütfen kullanmayınız” yazıyordu. Binmiş bulundum, zemin katın düğmesine bastım. Arka cebimdeki kartı yokladım, aynadaki görüntüme bakarken. Bu asansörü bir daha kullanmayacağım doğuyordu içime. İhtiyarın doktoruyla da konuşmuştum soruşturmanın başlangıcında.

Şimdi tek ihtiyacım bir sigaraydı.

KİŞİLER GERÇEK, KİŞİLİKLER KURMACADIR...

CELİL OKER ABİ, HOCA VE ÜSTATTAN “ÇIPLAK CESET”

Eski mahallemizin yerinde yeller esiyor diyeceğim ama eski yüksek binaları yıkıp yerine daha yüksek binalar yaptılar, rüzgâr geçemiyor. Sekiz on apartmandan oluşan küçük bir sokakta iyi arkadaşlıklar kurmuştuk. Şimdi ne o sokak kaldı ne de evlerimiz ama arkadaşlığımız baki. Sekiz kişilik bir grubuz, arada bir toplanıyoruz, ya voleybol maçlarına gidiyoruz ya da bir yerde bir iki kadeh içiyoruz. Aramızdan çıkıp zengin olan iki arkadaşımız var, Erol ve Coşkun. Ne kadar zenginler bilmiyoruz ama en azından Mercedes’e biniyorlar. Grubun geri kalanını sanat ile terbiye etmek için aralarında tuhaf bir çekişme var. Bu yüzden zaman zaman bir tiyatro ya da konser daveti aldığımız oluyor. Ben de altta kalmamak için, bir kitap kulübü kuralım dedim. Yanlış anlamayın, ben zengin değilim hatta en yoksul olanım. Hiç ummuyordum, herkes ilgi gösterdi hatta Ercü bile beğendi fikrimi. Oysa WhatsApp grubumuzda yazmaya başlayana kadar biz onun okuma yazma bildiğinden bile emin değildik, her ne kadar liseyi bitirdiğini iddia etse de. Beklemediğim heyecanı görünce küllenmesin diye polisiyenin usta ismi Celil Oker’in ilk kitabı *Çıplak Ceset*’i önerdim.

Her şeye itiraz eden Turgay hemen, “Niye senin dediğin oluyormuş! Başka bir kitap okuyalım,” dedi.

“Peki, o zaman sen seç,” diye önceden hazırladığım repliği kullandım. Biraz düşündü, aklına bir şey gelmeyince, “Tamam, o olsun,” dedi.

Şenol da yanında dolaştırdığı poşetten Celal Bayar’ın üç ciltlik *Ben de Yazdım* külliyatını çıkardı.

rı, “Bunu okuyalım,” dedi. Yaklaşık biner sayfalık üç cilt kitabı gören Ahmet ise, “Olur ama benim bunu okumam altı sene sürer, ona da ömrüm vefa etmez,” dedi.

Eline geçen her şeyi okuyan Şenol geçen hafta Pucca’nın *Ay Hadi İnşallah*, ondan önceki hafta da Foucault’nun *Yapısalcılık ve Post Yapısalcılık* kitaplarını bitirmişti.

Telefon paketimin beş yüz dakikasını, “Kitabı aldınız mı?” diye sorarak helak ettikten sonra WhatsApp’tan “Okudunuz mu?” mesajlarına devam ettim. Sonunda Seyfi ve Ercü dahil olmak üzere herkes okumuştı. Toplantıma bir pazartesi günü malum korona belasına Zoom’dan yaptık. Saat 17.00’da olacağını herkese sekiz, Ahmet’e on sekiz kez hatırlatmama rağmen Ahmet bir buçuk saat gecikmeli katıldı ve söylediği ilk cümle, “Beni niye beklemediniz?” oldu.

Defalarca yazmama, eline kâğıt tutuşturmama rağmen Çıplak ile başlayan bol resimli keskelala bir kitap alan Ercü ile Ahmet’i de görmezden geldik.

Aramızda az ama öz kitap okuyan Coşkun, güzel bir açılış konuşması yaptı. Celil Oker’in öykü yazma atölyesine katıldığı için Celil Hocam diyordu, Türk polisiyesindeki yerinden bahsetti, sade anlatımına hayranlığını dile getirdi, son olarak da olay örgüsünün muhteşemliğine değindi. Hepimiz bu konuşmadan etkilendik. “2000’lerin başında yazdığı bu kitabı...” deyince hemen “1999” diye düzelttim. O da pis pis baktı ekrandan. Ben de suratının üstüne post-it yapıştırdım.

Balıkhanede balık alım satımıyla uğraşan, sabahın dördünde işbaşı yapan Seyfi için toplantı saatimiz pijamalarını giymeye yakın bir saatti ve şimdiden esneyip duruyordu.

“Benim merak ettiğim,” dedi, uzun uzun esnedikten sonra, “bu adam pilotmuş. Niye pilotluk yapmıyor da üç otuz kuruşa dedektiflik yapıyor?”

Ercü’yü hostesli fantezilerini anlatmaya başlamadan susturduk. Bu defa sazı ben ele alıp dünya dedektiflerinden bahsettim. Dedektiflerin adaleti yerine getirirken kaybettiklerini, bedel ödediklerini, özellikle bu postmodern kapitalist çağda istemeden de olsa gücünün yanında olmak zorunda kaldıklarını ve düzeni korumaya yaradıklarını anlattım. Coşkun’unkinden daha iyi bir konuşma olmuştu ama sanırım biraz uzun kaçmıştı. Herkes esniyordu, dipten bir yerden Turgay ile Ercü’nün yeni çıkan korona ilacını tartışma sesleri geliyordu. Seyfi’nin ise sadece kulağı vardı ekranda, anlaşılan sızmış, yan tarafta devrilmişti.

Erol, “Benim anlamadığım,” diye başladı, “adam nereden nereye giderse gittiği her yeri yazıyor. Gezmiş gibi oluyoruz.” Tartışma konusu çıkmıştı.

“Sence bu iyi bir şey değil mi?” diye sordum. Celil Abi’nin bu tarzı hoşuma gidiyordu. Coşkun’un Celil Hocam’ı varsa benim de Celil Abim vardı, çünkü yediğimiz içtiğimiz ayrı gitse de defalarca sohbet etmişliğimiz vardı. Erol ile son zamanlarda aramızda bir zıtlık yaşanıyordu. Şimdi arayı düzeltmek için bir şey çıkmıştı. Ama o, “Hayır,” dedi. Sinirlenmemek için içimden kırka kadar sayarken, “Bilmediğim yer olsa iyi ama her zaman geçtiğim yerleri neden bir defa daha, para vererek aldığım kitapta okuyayım ki?” Bu kadar zengin adamın okuduğu kitaptan rehberlik hizmeti beklemesi tuhaftı, fırsatı kaçırmadım, söyledim.

Turgay elektrikli durumu fark edip hemen konuyu değiştirdi. “Adam Türk değil mi?”

“Türk tabii...” dedik koro halinde.

“Neden bizim gelenek ve göreneklerimize uygun bir şekilde güreş yapmıyor da karate yapıyor?”

Coşkun hemen düzeltti. “Karate değil aikido.”

“Her neyse, kahramanımız özbeöz Türk, bu vatanın evladı karakucak güreş yapmalı.”

“Oldu olacak yağlı güreş yapsın.”

“Yapsın abi, ben de öyle düşünüyorum.” Son lafı söyleyen geç geldiği için trip attığım Ahmet’ti, benden intikam alıyordu.

Şenol, “Remzi Ünal nasıl bir isim öyle ya!” dedi.

“Hiç havalı değil.” Aynı şeyi ben de düşünüyordum, çocukken anneme, adımı neden Kaan koyamadınız diye çok çemkirmiştım.

Coşkun, “Nesi var ki?” dedi Şenol’a. “Berke filan olsaydı keşke.”

Erol da, “Bence çok cool” dedi.

Şenol pes etmedi. “Adam belki cool ama eline taş gibi karılar... Pardon kadınlar düşüyor, hiç istifade etmiyor.”

Anlamıştım ama hınzırlık ettim. “İstifade etmek derken???”

“Ya manken hatun gelmiş, kızın yüzünü yıkayıp yatağına yatırıyor.”

“Her şey seks değil be Şenolcuğum...” diye itiraz etti Erol da.

“Ya tamam seks değil ama...”

Tam o sırada Seyfi’nin eşi gelmiş, yerine yatmasını istiyordu. Seyfi telefonu açık unutmuş, yenge de fark etmemişti.

“Hangi kitabı okuyorsun Şenol?” diye sordum. “Yazan Freud ama kitabın ismini hatırlamıyorum,” derken Seyfi’nin telefonundan derinden bir sifon sesi geldi. Arkadaşımız uyumak üzereydi.

“Hocamın bir *timing* sorunu var,” dedi Coşkun. “Orhan Aydın ve yanındaki, Adana kebab söylüyorlar, yanındaki bunu öldürüyor, sonra Remzi Ünal geliyor, etrafı araştırıyor, çıkıyor, sonra İbrahim ile Sinem geliyor, onlar da takılıyorlar, çıkıyorlar. Ne binada ne merdivenlerde ne de sokakta karşılaşıyorlar. Nerede kaldı bu Adana?” İlginç bir konuydu, post-it’i söktüm. Celil Abi’ye toz kondurmazdım.

“Canım, *fictional timing* diye bir şey var. Olur böyle şeyler. İstenirse ispatlanır da.”

Ne zamandır sessiz sedasız oturan Turgay yerinden fırladı. “Ne ne ne? Fikşinil ney?”

Ukalalık etme fırsatını yedirmişti, bozuntuya vermeden, “Kurgusal zaman,” dedim.

Turgay, Ercü yanındaymış da dirseğini böğrüne geçirirmiş gibi, “Duydun mu?” dedi.

Ercü dirseği böğrüne yemiş gibi atladı hemen. “Fıkşıl mıkşıl bi şeyler dedi.”

Yaptıkları kapağa sesimi çıkarmadım. Bir ara en alt sağda kalan Ahmet’e gözüm takıldı, girdiğinden beri sesi çıkmıyordu. Kafasını eğmiş, bir şeyler okuyordu. “Ne okuyorsun sen?” diye bağırınca yerinden sıçradı. Kitap elinden uçtu. İki saatte okunup bitecek kitabı günlerdir okumamıştı. Hep birden ona yüklendik. Bak, Seyfi bile okumuştum. “Gözlüğüm kırıldı, doktora gidemedim...” falan gibi bir şeyler geveledi ama yemedik. Aramızda gözlüksüz okuyabilen bir o vardı.

Turgay hızını almıştı, “Çok küfür var,” dedi. Niyetini anlamıştım, lafı bana getirecekti. Benim kitaplarımın çok küfürlü olduğunu söyler, ben de her seferinde o tuzağa düşüp, “Sokak ağzı o!” diye hırsla kendimi savunurdum. Bu defa ben kestim.

“Onlar küfür değil, konuşma dili. Şurada senin, benim konuşmamızı yazsak emin ol çok daha fazla küfür vardır,” dedim.

Hayret, uzatmadı, kısa bir süre düşünüp sesini çıkarmadı. Ben de uzatmayıp çok beğendiğim bir yerden bahsettim. Halı saha maçı yapan gençleri izlerken yanına gelen Yusuf Sarı ile sohbeti...

Remzi Ünal hem çok önemli konulardan bahsediyor hem de göz ucuyla maça bakıyordu. Son derece sinematografikti bence. Evet, herkes benim gibi düşünmüştü, beğendiğimiz bir bölümdü. Mahallemizin her zaman öğüt veren, aforizmalarla konuşanı Erol beğendiği bir yeri okurken dinlemeye başladık.

Okuduğu yer, Remzi Ünal’ın Boğaziçi Üniversitesi otoparkında kendisine saldıran üç delikanlıyı sopaladıktan sonra verdiği nasihatti:

Ağlama. Genç yaşta bulaşmışsın boka. Allahtan

polis değilim, valla dünyanın kararırıldı. Şimdi seni bırakacağım. Arkana bakmadan çek git. Takılma bu işlere. On yıl sonra dua edersin bana, dövmeye kalktığımız moruk beni boktan kurtardı diye.

Verilen toplumsal mesajı hepimiz beğenmiştik. Ne de olsa hepimizin o genç yaşlarında çocuğu vardı. Kendimi, beni dövmeye kalkan gençlere, onları sopaladıktan sonra nasihat çekip hayatlarını kurtarıırken bulmam iki saniyemi almadı. Üstüne üstlük kitaptaki manken kızlarla gönül eğlendiriyordum.

Coşkun’un, “Celil Hocam bu mesajı bir bildiri sunar gibi değil, kitabın içine yedirerek vermiş. Bence güzelliği burada, değil mi Armağan?” demesiyle kendime geldim. “Ha... Evet...” filan gibi bir şeyler geveledim. Coşkun benim kitaplarımda toplumsal mesaj olmadığını söylemişti bir kere-sinde.

Sonra Şenol kitabının kıvrıdığı yerini açarak, *Kendimi Beyoğlu’ndaki parçacı sinemalardan birinden çıkıyor gibi hissettim*, cümlesini okudu. Turgay ve Ercü hemen buna atlayarak anılarını tazelediler. Lüks ve Rüya Sinemaları, Kadıköy’de Hakan, Emmanuel, Arzu Okay, Kartal, Pendik... derken muhabbeti toparlayamayacağımız ortaya çıktı.

“Zerrin Egeliler mi Gloria Guida mı daha güzel?” tartışmasında sesler biraz yükselip de özellikle evlilere ihtar gelince kitaba dönmeye karar verdik yine. Ama zaman geçmiş, akşam yemeği saati gelmişti. Bunu da pijamaları ve uykudan şişmiş yüzüyle tuvalete kalkan Seyfi telefonunu eline alıp, “Yuh be! Hâlâ mı konuşuyorsunuz?” deyince anladık. Ve ilk ÖzErenköy Kitap Kulübü toplantısının başarılı olduğuna karar verdik.

Açılışı Coşkun, Celil Oker’in romancılığından bahsederek yapmıştı, kapanışı Erol kimseye kap-tırmadı. Remzi Ünal’ın kendine özgü bir dedektif olduğunu, zaten öyle olmasa bu kadar iyi olmayacağını, bu kadar iyi olduğu için de Türk polisiyesi içinde müstesna bir yeri olduğunu anlattı. Yeminle müstesna dedi. Neyse karıştırmayayım, polisiye romanda gerçekçiliğin ve gerçekliğin çok önemli olduğunu, bunları mükemmel olarak yerine getiren yazarların ancak başarılı olacağını anlattı. Bana taş var mıydı anlamadım. Özel dedektiflerin konumları ve meslekleri gereği sıradan insanlar olmadığını, eski bir pilotun biraz daha eğlenceye düşkün olmasa bile bu derece yalnız olmamasını dilediğini de belirtti.

Ercü, “Beni yemeğe çağırıyorlar,” deyip telefonunu kapattı. Sohbete fazla katılmamıştı. Birbirimize iyi akşamlar dileyip kapatırken en son Ahmet’in sesi duyuldu.

“Filmi yok mu bunun?”

HER TÜRLÜ LEONARDO SCIASCIA

Leonardo Sciascia, polisiyeyi toplum düzenini yansıtmanın ve İtalya’da mevcut politik sistemin, kilise-devlet-mafya üçgeninin çarpıklığının eleştirilmesinin bir aracı olarak kullanır. Dolayısıyla Sciascia polisiyesini sosyal/toplumsal gerilim romanı olarak da tanımlamak yanlış olmaz.

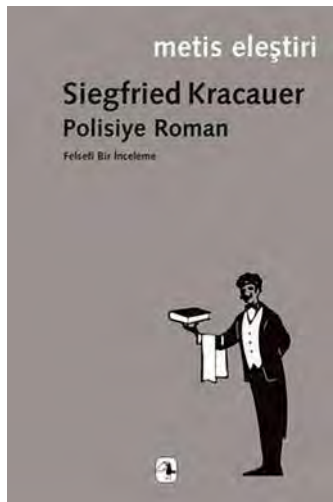
Todo modo, Türkçeye *Her Türlü* ismiyle çevrilen, Leonardo Sciascia’nın 1974 tarihli polisiye romanıdır.¹ Roman temelde polisiye mekanizmasına sahip olmakla birlikte bu eseri bir toplumsal roman olarak değerlendirmek veya toplum/siyaset tarihi olarak okumak da mümkündür. Leonardo Sciascia, polisiyeyi toplum düzenini yansıtmanın ve İtalya’da mevcut politik sistemin, kilise-devlet-mafya üçgeninin çarpıklığının eleştirilmesinin bir aracı olarak kullanır. Dolayısıyla Sciascia polisiyesini sosyal/toplumsal gerilim romanı olarak da tanımlamak yanlış olmaz.² Ayrıca Leonardo Sciascia polisiyesinin en temel özelliği, belki de, suçun ardındaki gerçeğin suçun kendisinden ve kurgudan çok daha korkunç ve derin olmasıdır.³ İlk bakışta bilindik hatta sıradan bir konuyu işler gibi görünse de romanın ilerleyişi ve sonuçlanması eseri diğer polisiyelerden ayırmaktadır.

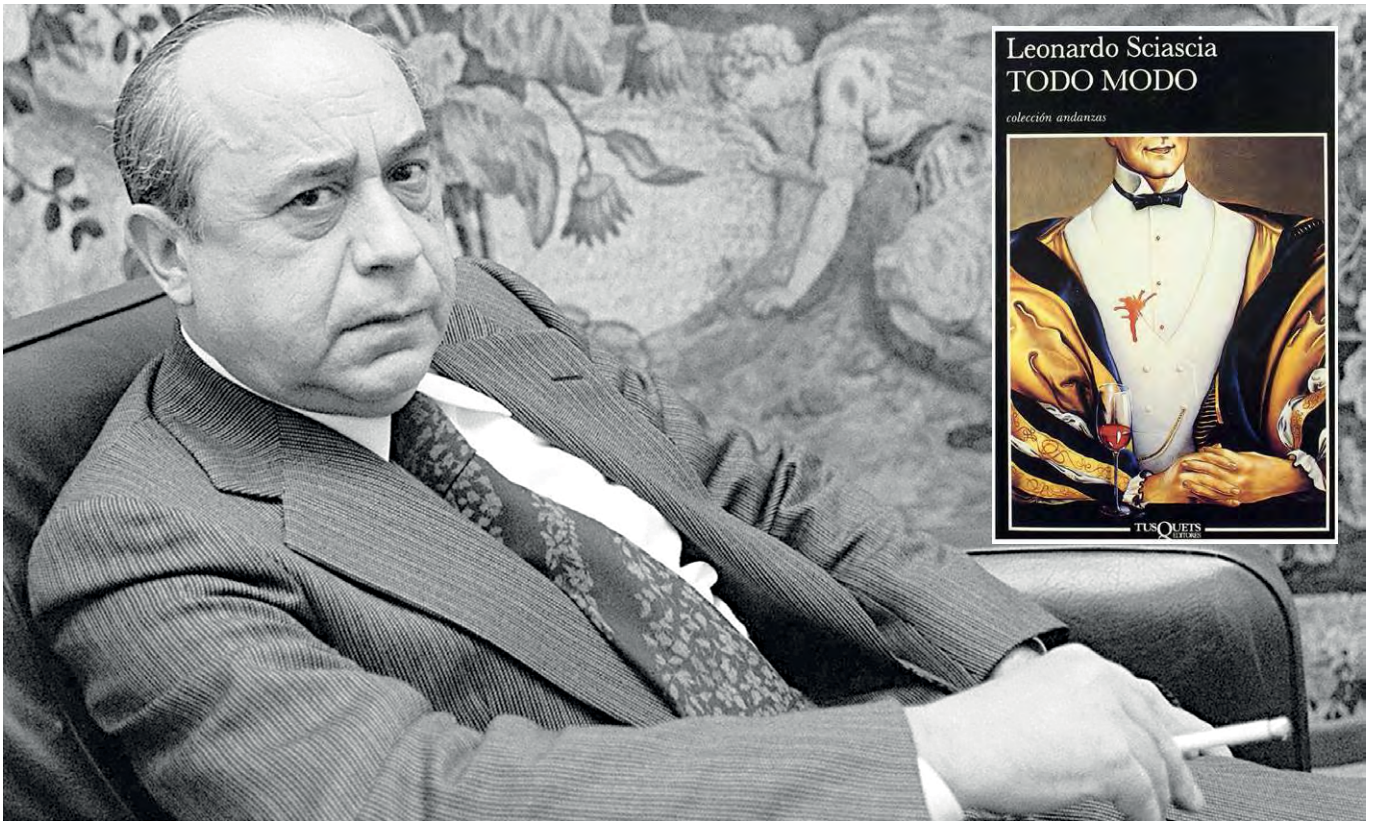
Todo modo, Leonardo Sciascia’nın en çok ilgi gören, en çarpıcı eserlerinden biridir. 1976 yılında Elio Petri tarafından aynı adla sinemaya da uyarlanan bu edebi eseri polisiye açıdan ilginç kılan asıl unsur, Sciascia’nın polisiye nitelikli romanlarında gördüğümüz şekilde, nihai sonuca ulaşamama, diğer bir deyişle aklın hâkim gelmemesi ve zafer kazanamaması durumunun çarpıcı bir şekilde işlenmesi oluşturur. Öyle ki bu romanın, okuru etkisi altında alan

bir önemli noktası da tarihsel gerçeğin arka planında, rahatsız edici gerçek nitelikli toplumsal bir yozlaşmayı barındırmasıdır.⁴

Bu karmaşık noktalardan yola çıkarak Sciascia’nın *Todo modo* eseri aracılığıyla Siegfried Kracauer’in *Polisiye Roman: Felsefi Bir İnceleme* başlıklı teorik çalışmasında sözünü ettiği “progressus ad indefinitum”⁵ bağlamında Sciascia polisiyesine mütevazı bir katkı sunmaktır. Burada değerlendirme unsuru S. Kracauer’in bahsettiği şekliyle “progressus ad indefinitum”un polisiye roman düşüncesinde yarattığı etki, Sciascia anlatısının ve *Todo modo* eserinin bu kavram çerçevesinde incelenmesidir. Kracauer’in söz konusu eserinde, “belirsiz ilerleyiş” olarak dilimize kazandırılan “progressus ad indefinitum” kavramının ifade ettiği fikrin özünü şu şekilde özetlemek mümkündür: Bir fikri/

kavramı açıklamak için bir başka fikre/kavrama ihtiyaç duyma, bu ikinciye açıklamak için bir üçüncü başka fikre ihtiyaç duyma ve üçüncü için dördüncü yeni bir fikre gönderme yapma/başvurma şeklinde sonsuza uzanan halkalanmalar zincirinin ifadesidir. (Bu kavram bizi aynı zamanda Kant, Hegel, Croce’ye hatta kökenlerini Aristoteles’te bulan “progressus in infinitum”a taşır. Ancak çok geniş kapsamlı olan bu felsefi düşüncenin filozofların dünyasındaki işleniş ve işleyişi bu çalışmanın konusu dışındadır.

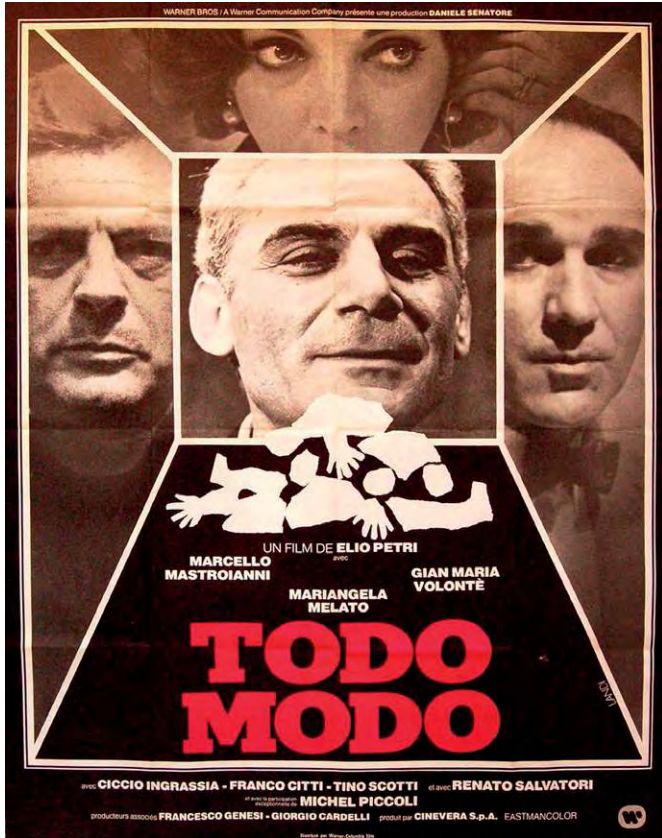

Burada belirtilen nokta, S. Kracauer'ın devşirerek kullandığı düşünülen kavramın derinlere uzanan kökeni ve bu derin köklerin polisiye edebiyat yazarı Leonardo Sciascia'da tezahürüdür.) Bu zincirleme ilerlemelerin ortak çıkış noktası ise akıl ve mantıktır, diğer bir deyişle aklın ve mantığın olayları kavrama konusunda ilerleyişi ve sözkonusu ilerleyişin belirsizliğe doğru dalgalanmasıdır. Ancak klasik polisiye mantığı bu ilerleyişin bir noktasında aklın zaferi ve suçun telafi edilerek eski hayat düzeninin yeniden sağlanmasını öngörmektedir.

Bu basit tanımlamanın ardından *Todo modo* eserinde hikâyenin özüne bakılacak olursa eserin merkezi olan ünlü bir ressamın, rahip Don Gaetano'nun otelinde misafir olduğu sürede birbiri ardına meydana gelen cinayetlerin, bir başka deyişle bir cinayet serisinin anlatıldığı görülür. Cinayetlerden önceki bölüm ve sonraki bölüm şeklinde kabaca iki kısma ayrılan bu roman, suç unsurunun gündelik hayatın ilerleyişini bozması açısından tatmin edicidir. Bu nedenle eserin ilk kısmı, ilk kez Leonardo Sciascia okuyacak okur için oldukça yorucu, hatta kimi noktalarda tekrar edici ve aşırı didaktiktir. Ancak ilk cinayetle başlayan heyecan unsuru romanın sonuna kadar okuru diri ve ayakta tutmakta, 1970'ler İtalya'sının karmaşık devlet, kilise, mafya ve yozlaşmış toplum dünyasına okuru çekmektedir. Cinayetlerle birlikte romanın sürükleyici kişisi olarak karşımıza Savcı Scalambri çıkar. Scalambri,

hikâyenin soruşturmacı/araştırmacı figürü olarak cinayetleri aydınlatmaya çalışır. İtalyan toplumunda her kademede mevcut grift ilişkiler ağını iyice vurgulamak isteyen Sciascia, küçük bir tesadüf, Savcı Scalambri ile ünlü ressamın okul arkadaşı, geçmişten tanış olduklarını okura aktarır.

Olayları genellikle ünlü ressamın gözünden görürüz. Ancak hikâye, kimi zaman diyaloglar ve iç monologlar şeklinde ilerlerken bakış açılarında bazı değişiklikler de görmek mümkündür. Eseri ilginç kılan noktalardan biri, olayların kapalı/yalıtılmış bir ortamda, tek bir mekânda, kıyıda köşede kalmış bir otelde meydana gelmesidir. Tüm olayların başlangıcı sayılan ilk cinayetin anlatımı ve ressamın olaya uzaktan da olsa bir şekilde tanık olması şu şekilde anlatılır: "Ama bu kütlenin yere düşmüş bir insan biçimini alması için sanırım yaklaşık otuz saniye geçmesi gerekti; bir heykel gibi kıpırtısız kalmış olan Don Gaetano'nun dönüp otele bakması, geri dönüp yere düşmüş olan kişiye doğru gitmesi için de bir o kadar sürenin geçmesi gerekti. Don Gaetano'nun yere eğilip adamı sarstığını gördüm. Aşçıyla ikimiz, aynı anda ayağa kalkıp o noktaya doğru koştuk."⁶ Tüm olayların başlangıcı sayılan ve sade bir soruşturma şeklinde devam eden hikâyede, bu cinayete dair ilk çözüme ulaşma denemesi Scalambri ve ressam arasındaki diyalog vasıtasıyla gerçekleşir: "Ayağa kalktım, yanına gittim, onu kenara çektim. Doğal olarak, diyorum, çünkü her

zamanki gibi iki olasılık var: Ya Avukat Voltrano, Michelozzi'yi öldürdü ve er geç onun solunda olduğunu keşfedeceğimiz korkusuyla öne çıkıp kendisiyle Michelozzi'nin arasına birisinin sızmış olduğundan kuşkulanyormuş gibi davranıyor; ya da avukat masum, dolayısıyla gerçeği söylü-

yor: Birisinin ustaca bir manevrayla, temkinli bir biçimde kendi sırasından çıkıp en karanlık bölgeye ulaştıklarında Michelozzi'nin yanına geçmeyi başardığını... Bir başka sırada bulunup avukatıyla aynı kuşkuyu duyan -yani, belli bir noktada, başlangıçta yanında olan kişinin artık yanında olmadığını düşünen- bir başkasını bul, katili ele geçirmiş olursun.”

Ancak bu çaba bir sonuca ulaşmaz, dolayısıyla sorgulamalardan sonuç alınamayınca bu ilk nokta “progressus ad indefinitum”un başlangıcını ifade eder. Bu denemenin boşa çıkmasının ardından gerilim gittikçe yükselir ancak bu gerilimi bozan ikinci bir cinayet olur: “Olan şuydu: Avukat Voltrano, sekizinci kattaki odasının penceresinden aşağı uçarak (böyle tahmin ediliyordu) otelin arkasındaki, mutfağa bakan kısımdaki bir tuğla ve kiremit yığınının üzerine olanca gücüyle düşmüştü.”⁸

Birdenbire ortaya çıkan bu ikinci cinayet, yeni bir akıl yürütmeyi ve mantık mekanizmalarının yeniden işler hale getirilmesini gerekli kılar. “Progressus ad indefinitum” fikri, ilk cinayeti aydınlatmak için ikinci cinayetin hesaba katılmasını ifade eder. Ancak Sciascia ortaya çıkan bu belirsiz ilerleyişi şu cümlelerle aktarır:

- Yani, öldürüldü mü sizce?
- Sizce öyle değil mi?
- Tanrım! Birisi daha!
- Bir işe başladığınızda, ne yapar eder sürdürürsünüz.
- Ama cinayet...
- Özellikle cinayette, durma diye bir şey yoktur.
- Öyleyse, sizce başka cinayetler de mi olacak?

- Yo, hayır. Şimdi ve burada her şeyin kapanmış olması mümkün. Durma diye bir şey yoktur derken, ilk cinayet işlendiğinde ortaya çıkan hatalar, kazalar, pürüzler ortadan kaldırılmadıkça durma yoktur demek istiyorum; sonra, gene beklenmedik biçimde beliren pürüzler bir başka cinayetle düzeltilir ve böyle sürüp gider...⁹

Söz konusu ikinci cinayetin ardından -tipik bir polisiye olgusu olarak- iki farklı görüşün ortaya çıktığını söylemek yanlış olmaz. İlki, bilinen anlamda bir algı karmaşasıdır ve bununla beraber durumu basitleştirme çabası

göze çarpar: “Adam tutarak işlenen cinayetleri, kriminal katilleri duymadınız mı hiç? İşler, sevgili dostum, genellikle göründüklerinden ya da bizim karmaşık hale getirdiğimizden daha az karmaşıktır.”¹⁰ Çağdaş okur için bu cümleyi bir yazar yorumu olarak değerlendirmek, yazarın suçluya/suçta dair bir ipucu bıraktığının göstergesi olarak düşünmek oldukça normaldir. Ancak Sciascia’nın ayırıcı yönünü tam da bu noktada görmek olasıdır. Bir suç soruşturması ve bir kovalamacadan ziyade İtalyan yazar, okuruna belirsiz bir durumu işaret etmektedir. Ardından ortaya çıkan ikinci görüş ise Sciascia’nın belirsiz ilerleyişini net şekilde şu diyalog bize aktarır:

- Sanırım, gitmem olanaksız; her durumda, her şeyin nasıl sonuçlanacağını merak ediyorum.

- Sonuçlanmayacak. Merakınızı gideremeyeceksiniz... Herhangi bir sorunuz mu var? Demek istediğim: bilmek istediğiniz bir şey, bana açmak istediğiniz bir şey? Şu sıralar, burada olan herkes ya benden bir şey öğrenmek istiyor ya da bana bir sırrını açmak.¹¹

Gördüğümüz üzere “progressus ad indefinitum” bir sonuçsuzluğa doğru ilerler, ancak üçüncü cinayet tüm gidişatı bir kez daha değiştirir. Soruşturma süreci baştan başlar ve “progressus ad indefinitum” bir kez daha işlerlik kazanır. Artık ilk cinayet ikinci cinayete, ikinci cinayet üçüncüye bağlanmış ve halkalanmalar artmıştır. Keza şüphelilerin ve şüpheli durumların da artışı beklenirken ortada somut bir kazanç görülmemektedir. Öyle ki savcı ve soruşturmada yardımcı olan komiserin çabaları olayı bir çözülmeye/çözümüne doğru ilerletmez. Çünkü üçüncü cinayet, romanın ana kahramanlarından birinin öldürülmesidir: “Birisi Don Gaetano’yu ölü bulmuştu; ama yatak odasında mı, çalışma odasında mı, kilisede mi, ormanda mı bilinmiyordu.”¹² Romanın en önemli iki kişisinden biri olan Don Ga-

etano’nun ölümü bir anlamda suçun ve suçlunun soruşturmacı figürüne meydan okumasıdır. Bu meydan okumanın sonuçları ise bir kez daha oldukça belirsizdir. Okurun aklın zaferini ve çözülmeyi beklediği noktada Sciascia tüm algıyı değiştirerek üçüncü cinayetin -belki birincinin de- cinayet silahını da bir “progressus ad indefinitum” unsuru haline getirir ve birbirini takip eden sonuçsuz bir bağlantı noktası oluşturur:

- Anlayamadığım şey... dedi komiser, tabancaya dalıp gitmiş, kendi kendine konuşuyormuş gibi. Ve sözünü ta-

mamlamadı.

- Neymiş anlayamadığınız şey? Diye sordu Scalambri. Sabrının sınırındaydı; komiserin düşündüklerinin, varsayımlarının, çıkarsamalarının, kuşkularının ona destek değil, köstek olduğunu söyler gibiydi.

- Tabanca, dedi komiser.

- Ne varmış tabancada? Aynı tahammülsüzlük tonuyla.

Sciascia polisiyesi sonuçsuz, tersyüz edilmiş bir polisiye gibi görünmekle beraber, çağının tersyüz olmuş toplumsal gerçeklerini ve bozulmuş insani değerlerini anlatır.

- Tabancada mı? Hiçbir şey. Onu bulmuş olmamızda, birilerinin onu bulmamızı sağlamış olmasında bir şeyler var. Düşünülmesi gereken bir şeyler.¹³ Görülüyor ki suç aleti olarak silahla ilgili fikirlerde de belirsizlik söz konusudur. Diğer bir ifadeyle mantık ve akıl çerçevesinde değerlendirilmesi gereken kanıt başka bir belirsizliğe taşır bizi. Leonardo Sciascia, "Progressus ad indefinitum"un hâkimiyetini ve çözülmeden yoksun kalan öykünün sonucunu, otelde konaklayan, çalışan ve kısa süreliğine bile uğramış olan herkesi evine gönderdikten sonra hafif bir ironiyle şu cümlelerle verir: "Herkes burada kalmaya devam etseydi, dedi Scalambri, işin sonu Agatha Christie'nin şu romanındaki gibi olacaktı: Herkes birbiri ardı sıra öldürülecekti. Ve suçluyu bulmak için, içlerinden birini diriltmek zorunda kalacaktık."¹⁴ Anlaşıldığı üzere, akıl ve bu dünyanın fizik yasaları çerçevesinde bu suç unsurlarını aydınlatmak mümkün olmayacaktır, bu da bize göstermektedir ki polisiyenin hâkim unsuru olan akıl/mantık başarısızlığa uğramış ve dedektif/soruşturmacı figürü de başarısızlığını kabul etmektedir. İşte, bu yaklaşım bize Sciascia'nın genel ahlak anlayışını göstermesi açısından da oldukça kıymetlidir: İtalyan yazar için gerçeğin teşhis edilmesi (ya da teşhis edilip ortaya dökülmesi) her zaman mümkün değildir. Nihayetinde İtalyan polisiye edebiyatının klasik eserlerinden *Todo modo*, Leonardo Sciascia'nın en ilgi çekici eserlerinin başında gelir. Okuruna sunduğu sonuçsuzluk fikri, "progressus ad indefinitum", Türkçe ifadesiyle "belirsiz ileriye" olgusuyla Sciascia ve bu eser özelinde aydınlatıcı bir okuma yapılmasına olanak verir. Klasik ve alışlagelmiş polisiye kuralları dışına çıkan Sciascia, çözümü yorumlamayı ve anlamlandırmayı okuruna bırakırken katili/suçluyu bulmayı veya tahmin etmeyi değil, aksine var olan durumu anlamayı ve hayatın normal gidişatını bozan suç unsurunun incelenmesi gerekliliğini anlatır. Bu noktada Sciascia'nın polisiye romanlarında bildiğimiz anlamda mutlu son ve suçluların cezalandırılıp toplum düzeninin yeniden tesis edilmesi söz konusu değildir.¹⁵ Sciascia polisiyesi sonuçsuz, tersyüz edilmiş bir polisiye¹⁶ gibi görünmekle beraber, çağının tersyüz olmuş toplumsal gerçeklerini ve bozulmuş insanı değerlerini anlatır.

KAYNAKÇA

Leonardo Sciascia, *Her Türlü*, Çeviren Kemal Atakay, Can Yayınları, İstanbul, 2007.

Leonardo Sciascia, *Todo modo*, Adelphi Edizione, Milano, 2003.

Crovi, Luca, *Tutti i colori del giallo*, Marsilio Editore, Venezia, 2002.

Farafonova, Daria. "«E Sempre Lo Contraddico, Finché Non Comprendo Che È Un Mostro Incomprensibile». L'universo Pascaliano Di Leonardo Sciascia." *Lettere Italiane*, vol. 68, no. 1, 2016, pp. 152-172.

Kracauer, Siegfried, *Polisiye Roman*, Çeviren Dilman Muradoğlu, Metis, İstanbul, 2019.

Castagnino, Angelo, *The Intellectual As A Detective: From Leonardo Sciascia To Roberto Saviano*, Peter Lang, Berlin, 2014.

Guagnini, Elvio, *Dal giallo al noir e oltre. Declinazioni del giallo italiano*, Ghenomena Editore, 2010.

NOTLAR

- 1 Eserin Türkçe çevirisi için bakınız: Leonardo Sciascia, *Her Türlü*, çeviren Kemal Atakay, Can Yayınları, İstanbul, 2007.
- 2 Guagnini, Elvio, *Dal giallo al noir e oltre. Declinazioni del giallo italiano*, Ghenomena Editore, 2010, s. 42.
- 3 Crovi, Luca, *Tutti i colori del giallo*, Marsilio Editore, Venezia, 2002, s. 78.
- 4 Castagnino, Angelo, *The Intellectual As A Detective: From Leonardo Sciascia To Roberto Saviano*, Peter Lang, Berlin, 2014, s. 55.
- 5 Kracauer, Siegfried, *Polisiye Roman: Felsefi Bir İnceleme*, çeviren Dilman Muradoğlu, Metis, İstanbul, 2019, s. 54.
- 6 Leonardo Sciascia, *Her Türlü*, çeviren Kemal Atakay, Can Yayınları, İstanbul, 2007, s. 64.
- 7 Leonardo Sciascia, *Her Türlü*, çeviren Kemal Atakay, Can Yayınları, İstanbul, 2007, s. 81.
- 8 Leonardo Sciascia, *Her Türlü*, çeviren Kemal Atakay, Can Yayınları, İstanbul, 2007, s. 90.
- 9 Leonardo Sciascia, *Her Türlü*, çeviren Kemal Atakay, Can Yayınları, İstanbul, 2007, s. 92.
- 10 Leonardo Sciascia, *Her Türlü*, çeviren Kemal Atakay, Can Yayınları, İstanbul, 2007, s. 111.
- 11 Leonardo Sciascia, *Her Türlü*, çeviren Kemal Atakay, Can Yayınları, İstanbul, 2007, s. 114.
- 12 Leonardo Sciascia, *Her Türlü*, çeviren Kemal Atakay, Can Yayınları, İstanbul, 2007, s. 131.
- 13 Leonardo Sciascia, *Her Türlü*, çeviren Kemal Atakay, Can Yayınları, İstanbul, 2007, s. 133.
- 14 Leonardo Sciascia, *Her Türlü*, çeviren Kemal Atakay, Can Yayınları, İstanbul, 2007, s. 135.
- 15 Crovi, Luca, *Tutti i colori del giallo*, Marsilio Editore, Venezia, 2002, s. 78.
- 16 Farafonova, Daria. "«E Sempre Lo Contraddico, Finché Non Comprendo Che È Un Mostro Incomprensibile». L'universo Pascaliano Di Leonardo Sciascia." *Lettere Italiane*, vol. 68, no. 1, 2016, pp. 154.

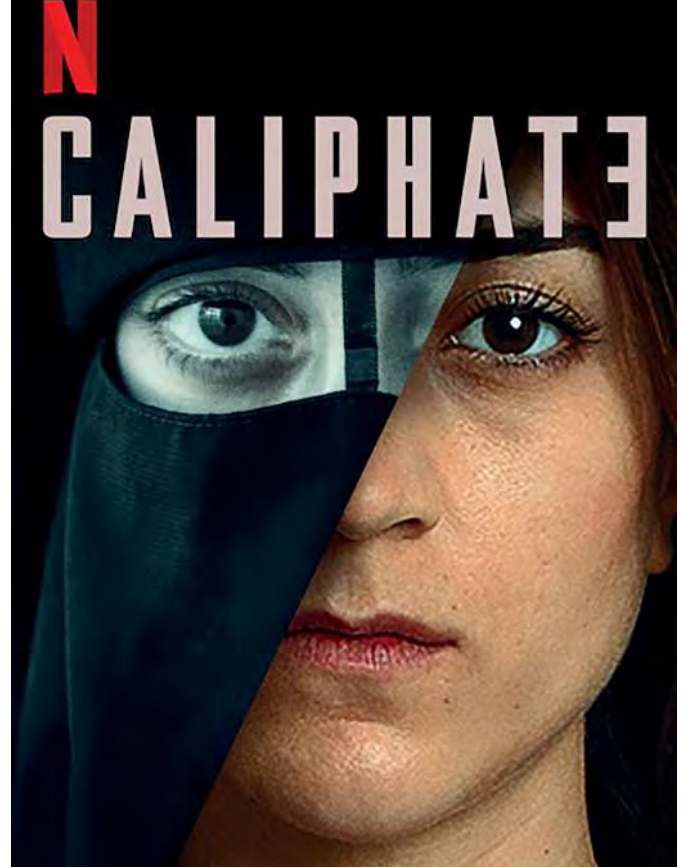
İNSAN NEDEN RAKKA'YA GİDER?

Konunun kendisi –Rakka’daki hayat, İsveç’teki genç kızların IŞİD’e katılma ihtimali– yeterince korkunçken kurgudaki ve çekimlerdeki gergin tarz bile insanı epey diken üstünde tutuyor. Dünyayı boğmaya çalıştıkları karanlığın etkisini senaryo ve rejî sayesinde ensenizde hissediyorsunuz.

2 020’yi bir virüsü başımızdan defetmeye, normal hayatımıza geri dönmeye çalışmakla geçiriyoruz. İnsanların birbirine temasıyla bulaşan bu virüs, her ne kadar böyle bir şeyle ilk kez karşılaşmıyorduk gibi bizi afallatsa da işin aslı böyle bir şeyle ilk kez karşılaşmıyoruz. Bugünden 5-6 sene öncesine döndüğümüzde de toplu ölümlere neden olan ve insandan insana bulaşan bir belayla karşı karşıyaydık. Tıpkı şimdiki gibi geleceğimizin şüphe ediyor, korkuyla evlerimizden çıkamıyorduk. Herkes birbirinden uzaklaşıyor, birbirine şüpheyle bakıyordu.

6 Ocak 2015-Sultanahmet, 5 Haziran 2015-Diyarbakır HDP Mitingi, 20 Temmuz 2015-Suruç, 10 Ekim 2015-Ankara Garı, 28 Haziran 2016-Atatürk Havalimanı, 31 Aralık 2016-Reina Gece Kulübü saldırılarıyla katliamlar düzenleyen IŞİD yüzünden aylarca sokağa çıkamamış, toplu taşımaya kullanamamış, güvensizlikten birbirimizin yüzüne bakamaz hale gelmiştik.

Sovyetlerle mücadele stratejisi kapsamında egemen güçler tarafından beslenip büyütülen, yeşil yani İslami/cihatçı kuşak, zamanla kontrol edilemez hale gelip kendisini besleyip büyüten eli ısıracak bir canavara dönüştü. Afganistan’da Taliban olup El-Kaide’yi doğurdu. El-Kaide, Ameri-

ka'yı 11 Eylül 2001'de kalbinden, Dünya Ticaret Merkezi kulelerinden şeytanın bile aklına gelmeyecek bir şekilde vurdu. Akabinde gelen Irak işgaliyle El Kaide ve bağlantılı cihatçı gruplar kendilerine yayılacak ve gelişecek bir bataklık buldular. Irak'ın kaosundan beslenip saflarına Saddam'ın eski askerlerini de katarak kendilerini askeri açıdan kuvvetlendirdiler. Asıl yükselişleri ve bütün dünyaya bir virüs gibi musallat olmaları ise yıllardır süren, hâlâ devam eden Suriye savaşıyla gerçekleşti.

El-Kaide'nin ideolojisi başka bir şekle bürünüp Suriye savaşında IŞİD olarak karşımıza çıktı. "Irak-Şam İslam Devleti" anlamına gelen IŞİD, adında geçen sınırlar içerisinde hilafet yani İslam Devleti kurmak için hem işgalci hem de terörist özellikleriyle faaliyet göstermeye başladı. Suriye'deki Esad rejimiyle savaşa girişen, başlarda Suriye'nin büyük kısmında hâkimiyet sağlayan IŞİD, terör ve dehşet saçan eylemleriyle, ortaçağı aratan ideolojileriyle Türkiye dahil bütün dünyaya kan kusturdu.

IŞİD'in ortaya çıkışı, saldırıları, Suriye'de egemenliği altındaki yerlerde oturttuğu hayat tarzı, örgütlenmesiyle ilgili dikkat çekici, enteresan birçok ayrıntı yıllarca konuşuldu. Ancak bu süreçte dünyanın akıl sır erdiremediği asıl konu, IŞİD'e neredeyse her ülkeden, sınıftan, millettan katılımlar ve bu katılımların nasıl gerçekleştiği. Netflix'in *Kalifat* adındaki 8 bölümlük, İsveç yapı-

mı mini dizisi tam da bu konuyu merkezine alan, bu sorulara cevap arayan bir dizi.

Özellikle refah toplumları olarak bilinen Kuzey Avrupa ülkelerinde büyüyen Müslüman gençlerden IŞİD'e katılımlar gerçekleşmiş; işin tuhafı önceden Müslüman olmayıp sonradan din değiştiren de IŞİD'e katılan birçok Kuzey Avrupalı olmuştu. Bütün Avrupa ve dahi bütün dünya bu duruma anlam verememişti. Nasıl olur da demokrasisi, insan hakları, sosyal standartları oturmuş bu ülkelerin gençleri, bir canı sürüsüne katılmak için bütün hayatlarını bir kenara bırakıp çıkılmayacak bir kuyunun ortasına gider?

IŞİD'in yıllarca merkez üssü olan Suriye-Rakka'dayız. Yıl 2015... Bütün kadınlar kara çarşafı, gözlerine kadar peçeli; bütün erkekler sakallı ve takkeli olmasına rağmen beklenmedik bir şekilde uluslararası bir ortam var. İngilizce, Fransızca, Almanca, İsveççe, Türkçe, Arapça ve daha birçok dilin konuşulduğu Rakka, şeriat kurallarının uygulandığı, ellerin kesildiği, dulların bir eve kapatılıp damızlık ve hizmetçi gibi başka adamlarla evlendirildiği, kadınların kocaları olmadan asla dışarı çıkamadığı, doçkalı araçların devriye gezdiği, silahlı dronelerin havada vızır vızır dolaşarak cihatçılara hava saldırısı düzenlediği bir şehir. Post-apokaliptik animelerde, distopyalarda resmedilen evrenlerden çok daha başka bir manzara ile karşı karşıyayız. İşin en korkutucu tarafı

Hüsam yaptıkları bir saldırıda ölen çocukları sürekli rüyasında görmekte, vicdan azabı yüzünden uykularından ağlayarak uyanmaktadır. Pervin, Hüsam'ın durumunu gördükçe, Rakka'da kadınların başına gelenlere şahit oldukça kendisini neyin beklediğini dehşetle kavramaya başlamıştır.

ise bu manzaranın gerçek olması ve olayların çağımızda geçmesi.

İsveç'ten Rakka'ya, IŞİD'e katılmak için gelmiş bir grup İsveçli Müslüman arasında Pervin, kucağında bebeğiyle görünür. Kocası Hüsam da kendisi de buradaki hayatın hiç de hayal ettikleri gibi olmadığı gerçeğiyle çoktan yüzleşmişlerdir. Hüsam, düzenledikleri bir saldırıda ölen çocukları sürekli rüyasında görmekte, vicdan azabı yüzünden uykularından ağlayarak uyanmaktadır. Pervin, Hüsam'ın durumunu gördükçe, Rakka'da kadınların başına gelenlere şahit oldukça kendisini neyin beklediğini dehşetle kavramaya başlamıştır. Kadınların cep telefonu edinmesinin yasak olduğu şeriat düzeninde Rakka'dan çıkabilmek için İsveç'teki bir kontakla iletişim kurmasını sağlayan bir cep telefonu geçer eline. Bu telefon sayesinde de İsveç istihbaratından Fatima'yla konuşmaya başlar.

Fatima, İsveç istihbarat servisinde çalışan, başına buyruk, problemlili bir polistir. Üstlerine itaatsizlikten dolayı gözler üzerindedir, rutin ve önemsiz görevler verilerek bir nevi cezalandırılmaktadır. Kendisine böyle davranılmasına tahammül edemeyen Fatima, köşeye sıkıştığını hissetmekte ve bu durumdan sıyrılmak için fırsat kollamaktadır. Aradığı fırsat, Pervin sayesinde ayağına gelir. Pervin, IŞİD militanlarının İsveç'te büyük bir saldırı planladığını Fatima'ya söyler. Fatima, Pervin sayesinde büyük bir balık yakalayıp kendisini boşa çıkaran amirlerine meydan okuyacak ve başarı elde edecektir. Pervin ona istihbarat sağlarsa onu Rakka'dan çıkarabileceğini söyler. Aksi halde bunu yapması mümkün değildir.

Pervin, Rakka'dan kurtulmak için görüp duyduğu birçok şeyi, hayatını tehlikeye atarak Fatima'ya bildirmeye başlar. Fatima hırslı bir kadındır, Pervin bir an önce oradan çıkmak istemesine rağmen onu orada tutup kendine bilgi sağlaması için zorlar. Pervin, bebeği Latifa'nın Rakka cehenneminde kadın düşmanı katillerle büyümesini istememektedir. Onun için bütün riskleri göze alır.

Fatima ve Pervin arasındaki bilgi alışverişi devam ederken İsveç'teki liselerden birindeki genç, göçmen, Müslüman popülasyonun kafa yapısını, dünyayı ve İsveç'i nasıl gördüklerini 15 yaşındaki iki genç kızdan, Kerima ve Sulle'den öğreniriz.

Biri sevgi dolu, düzenli bir aileye, diğeri alkolik ve dayakçı bir babaya sahip Kerima'yla Sulle ergenliğin, kimlik bunalımının, ait hissedememenin, geleceksizliğin ortasında kimlik değiştirmiş, İsveç'in günlük yaşamına sızmış IŞİD neferleri tarafından baştan çıkarılıp kandırılmaya müsaittir. Müslümanlıklarını bir türlü yaşayamadıklarını, İsveç devletinin Müslümanlara ayrımcılık yaptığını düşünmekte, dini aidiyetlerini daha rahat yaşayacakları bir hayat düşlemektedirler. Bu iki genç kızı gözüne kestiren IŞİD neferleri, onları Rakka'ya götürüp cihatçıların karısı yapmak için uğraşırken, IŞİD'e katılan genç kızları kurtarmaya, engellemeye çalışan İsveç devletini ve sivil toplum organizasyonlarını da fonda izleriz.

Türkiye'den hiç kimsenin ajite olmadan, tarafsız bir gözle izleyebileceğini sanmadığım bu dizinin birçok tartışma konusunu beraberinde getireceğinden eminim. Yayınlanalı çok olmadı ama karantinanın da etkisiyle birçok kişi izlemiş, Ekşisözlük'te 25 sayfa boyunca birçok yorum yapılmış. (Maalesef dizilerle ilgili bu kadar yorum çeşitliliği sağlayan başka bir portal olmadığı için sadece Ekşisözlük'le yetinmek zorunda kalıyoruz.) Kimi dizinin İslam düşmanlığı pompaladığını, kimi dizinin konuyu tarafsız ve vurucu ele aldığını kimisi de dizinin tehlikeli bir sınırdı durduğunu, bir adım sonrasının İslamofobiyi harlayabileceğini düşünmüş.

Ama dikkatimi çeken, kimsenin ülkecek IŞİD yüzünden yaşadığımız travmaları hatırlayıp da yazmamış olmasıydı. Hepsinin üzerine başka birçok şey yaşadığımız için hafızalarımız IŞİD katliamlarını başka toplumsal travmalarla kapatmış olabilir. Belki de bu konuyu hatırlamak istemiyoruzdur. Bunlar anlaşılabilir şeyler ancak yine de bu cihatçı teröre kurban verdiğimiz hayatları, sınırimızda yaşayan tehlikeyi, ülkemizden nasıl rahatça geçerek Suriye'yi kana buladıklarını bize anımsatmamış olma ihtimali sanırım biraz kanıma dokundu.

Zira ben izlerken geçirdiğimiz süreçleri iliklerime kadar tekrar hissettim. Konunun kendisi -Rakka'daki hayat, İsveç'teki genç kızların IŞİD'e katılma ihtimali- yeterince korkunçken kurgudaki ve çekimlerdeki gergin tarz bile insanı epey diken üstünde tutuyor. Dünyayı boğmaya çalıştıkları karanlığın etkisini senaryo ve rejisi sayesinde ensenizde hissediyorsunuz.

Bir yandan da anlıyorsunuz ki *Kalifat*, Avrupa'nın IŞİD'e katılan gençlerle ilgili hipotezi. IŞİD ve benzeri katillerin, dünyaya online

IŞİD'in ortaya çıkışı, saldırıları, Suriye'de egemenliği altındaki yerlerde oturduğu hayat tarzı, örgütlenmesiyle ilgili dikkat çekici, enteresan birçok ayrıntı yıllarca konuşuldu. Ancak bu süreçte dünyanın akıl sır erdiremediği asıl konu, IŞİD'e neredeyse her ülkeden, sınıftan, milletten katılımlar ve bu katılımların nasıl gerçekleştiği. Netflix'in Kalifat adındaki 8 bölümlük, İsveç yapımı mini dizisi tam da bu konuyu merkezine alan, bu sorulara cevap arayan bir dizi.

olarak dehşet saçmaya başladıkları 2014-2015 yıllarından beri Müslüman olan olmayan ya da göçmen olan olmayan gençlerin, hele de genç kadınların neden barbarlıktan ve kadın düşmanlığından başka bir şey vaat etmeyen IŞİD'e koşa koşa gittiklerinin kendilerince cevabı. Yazının başında da bahsettiğim gibi kimlik bunalımı, aidiyet ve entegrasyon sorunu, Batı medeniyetinin artık gençlerine bir gelecek tahayyülü sunmaması, idealsizliğin yarattığı boşluk şeklinde formüle ettikleri bu hipotezin ne kadar karşılığı var, durumu ne kadar yansıtmıyor bilemiyorum. Ancak Türkiye'den bakınca *Kalifat*'ın hipotezi biraz havada kalıyor. Elbette bunda hayat şartlarımızın çok farklı olması da etkilidir.

Dizinin yaratıcısı Wilhelm Behrman, proje fikrinin 2015 yılında, üç İngiliz genç kızın IŞİD'e katılmak için ülkeden kaçmaya çalışırken havalimanında çekilmiş fotoğrafının uluslararası basına düşmesi ve ikonik hale gelmesiyle ortaya çıktığını söylüyor. Kendisinin de benzer yaşlarda bir kızı olduğu için çok üzüлp dehşete kapıldığını anlatıyor bir röportajında. Avrupa'nın göbeğinde gerçekleşen katliamların haricinde, gözlerinin önünde yitip giden genç kadınların da en az katliamlar kadar Avrupalıları travmatize ettiği anlaşılıyor.

Son paragrafa kadar yazdıklarımı bana düşündüren sadece gerçeklikler, hikâye ve rejide değil. Başarılı oyunculukların da etkisi çok büyük. Pervin karakterini canlandıran oyuncu Gizem Erdoğan, İslami rejimin baskısından kurtulmak için canını tehlikeye atan bir kadının endişelerini iliklerimize kadar hissettiriyor. Başlarda bize *Homeland*'in efsanesi Carrie Mathison'ı çağrıştıran Fatima rolüyle Aliette Opheim ise karakterin yaşadığı insani ikilemleri hafızalara kazınacak şekilde canlandırıyor.

KADIKÖY'DE CİNAYETLER HIZ KESMİYOR

BENİM CANIM AİLEM

-ÇAĞATAY YAŞMUT-

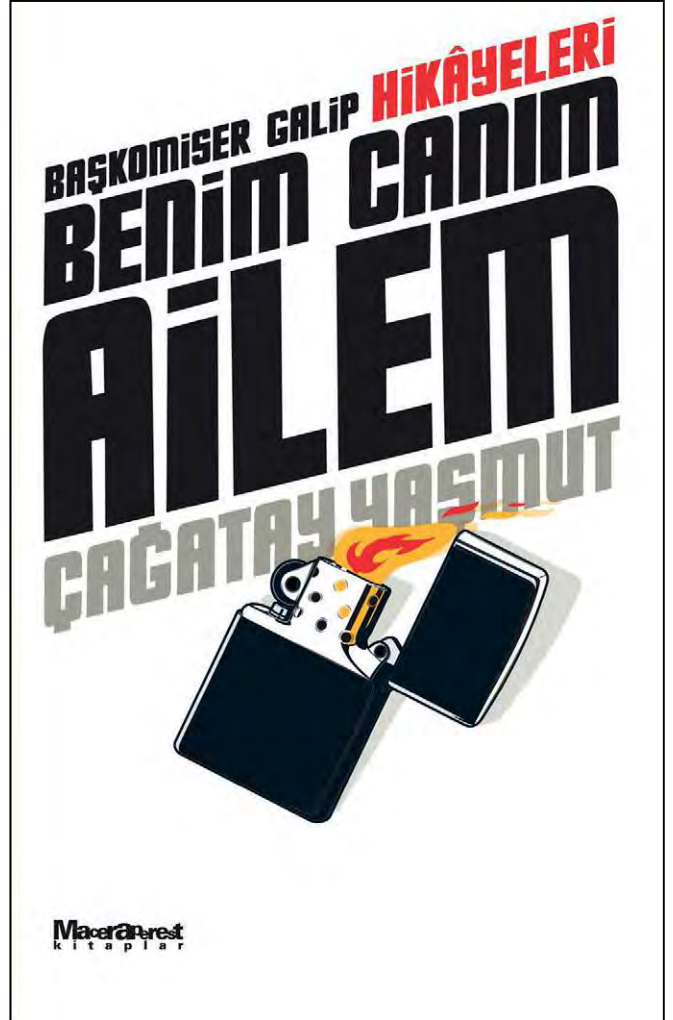
“Benim Canım Ailem”de, yedi hikâyeden oluşan ilk kitaba karşın, katili bulma işinde gene başrolü Başkomiser Galip’in üstlendiği üç hikâyeyi okuyoruz. Kitabın yaklaşık 250 sayfa olduğu göz önüne alınırsa belki de bunlara “novella” demek daha doğru olur.

Bir zamanlar Çağatay Yaşmut’tan şikâyetçi olurduk; az yazıyor, bizi üzüyor diye. Neyse ki artık Başkomiser Galip maceralarının arasını açmıyor. Bir yandan romanları sürdürürken hikâye serisinin ikinci kitabı *Benim Canım Ailem*’i de tamamladı. Yazarın yeni Galip hikâyeleri, Oğlak Yayınları Maceraperest Kitaplar’dan yayımlandı. Laf aramızda, bir sonraki romana da başlamış diye duyduk.

Ancak hatırlayacaksınız, bunlar hikâye formatında karşımıza gelen ilk Başkomiser maceraları değil. Yazar, 2017’de dört romanı (*Beyoğlu Çıkmaşı*, *Şarkılar Susunca*, *Beni Yavaş Öldür*, *Kadıköy Cinayetleri*) ve beş yıllık bir bekleme/bekletme sürecinin ardından yedi ayrı cinayet hikâyesiyle, kolunun altına bir de felsefe yüksek lisansı sıkıştırmış olarak karşımıza çıkmıştı.

Doktor Ceyda’yı Kim Öldürdü?’nün kahramanı Başkomiser Galip, Kadıköy coğrafyası dahilindeki çeşitli mekânlarda işlenmiş cinayetleri çözmeye çalışıyordu. Kendisi Yoğurtçu’yu mesken tutmuş bir Kadıköylüdür. Hatta yeni kitaptaki “Yabancılar”da, katile pusu kurmak amacıyla olsa da Kadıköy’deki Fener-CimBom derbisine gidiyor. Yazarın Kadıköy tutkusu bu öykü kitabının hemen ardından yayımlanan *Moda Cinayetleri* romanında da sürmüştü.

Benim Canım Ailem’de, yedi hikâyeden oluşan ilk kitaba karşın, katili bulma işinde gene başrolü Başkomiser Galip’in üstlendiği üç hikâyeyi okuyoruz. Kitabın yaklaşık 250 sayfa olduğu göz

KURT WALLANDER NE DİNLER?

Kurt Wallander'ın opera tutkusu ne Sherlock Holmes ne de Müfettiş Morse ile kıyas kabul eder. Gerek Bay Holmes gerekse Morse başka müzikler de dinleyen adamlardı. Kurt Wallander ise opera dışında neredeyse hiçbir şey dinlemiyor. Biraz org müziği seviyor yani Johan Sebastian Bach falan...

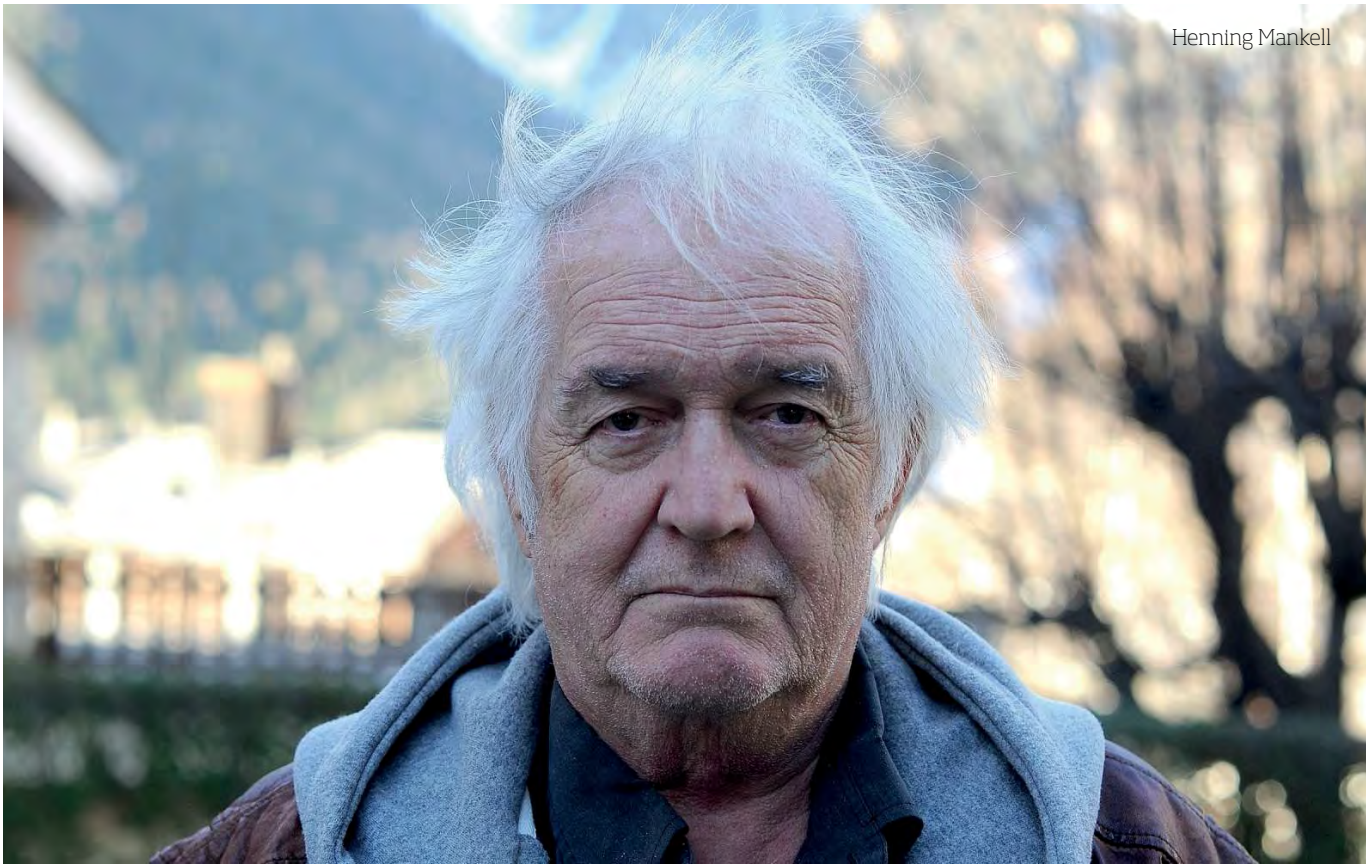
Müzik ve polisiye oldum olası ahabdır. Ne hikmettir bilinmez (bilinmez dediğime bakmayın, bunu bilahare tartışacağız), tarihe damgasını vurmuş ve bizi sayısız maceraya sürüklemiş birçok dedektif muhakkak bir müziğe tutkundur. Bunların çoğu da ya caz ile haşır neşirdir ya da klasik müzikle... Kimi ise haşır neşir olduğu müzikte daha da derinleşmiştir, mesela bilhassa operaya merak salmıştır.

“Dedektifler Ne Dinler” köşemizi başından beri takip edenler hatırlayacaklar, ilk yazıda Sherlock Holmes’ün neler dinlediğine bakmış ve bu büyük efsanenin Richard Wagner operalarına pek hayran olduğunu görmüştük. Jacques Offenbach’ın *Les Contes d’Hoffman* operasından “Barcolle”ü de kemaniyla bizzat icra edebiliyordu. Köşemizin takipçileri yine hatırlayacaklar, geçen yazıda da Müfettiş Morse’un müzik zevkini mevzubahis etmiştik. Görmüştük ki Müfettiş Morse’un opera düşkünlüğü Bay Holmes’ün düşkünlüğünü solda sıfır bırakır. Üstelik Müfettiş Morse da Holmes gibi Wagner’e ayrı bir hayranlık besliyordu. Köşemizin bu beşinci yazısında ise bir başka opera tutkunu dedektiften bahsedeceğiz. Hazırlanın, İsveç’e gidiyoruz; Malmö’nün güneydoğusundaki ufak bir şehir, Ystad’a, Kurt Wallander’ı ziyarete!

Şimdi bilenler, bilmeyenler için Kurt Wallan-

der'dan bahsetmem için bana bir paragraf kadar müsaade etsin. Efendim, kuzey polisiyesinin usta yazarı Henning Mankell’in dünyaya armağan ettiği bu ilginç adam, 2015 yılında Mankell aramızdan ayrılrsa da polisiye tarihindeki yerini aldı bile. Üstelik sadece romanlarıyla değil, dizileriyle de... Kurt Wallander, öyle her zorluğun üstesinden soğukkanlılığı, buz gibi yüreği, sarsılmaz kişiliğiyle gelen dedektiflerden değil. Keskin zekâsına ve gözlem becerisine eşlik eden ince bir kalbi var onun. Ne vakit bir cinayetle yüzleşse kurbanla empati kurmaya girişiyor, önünde uzanan cesedin bir zamanlar hayalleri olan bir canlı olduğunu hiç unutmuyor. Aslında

duyarlı kalbi bir yana, Kurt Wallander “sarsılmaz kişilik” diye tabir edilen şeyin yakınından bile geçmiyor. Aksine onun hayatı darmaduman. Polis olmasını hiç istememiş ressam bir babası var. Kendisini terk eden eşi Mona’yı bir türlü kalbinden atamıyor. Kızları Linda ise 15 yaşındayken intihara kalkışmış. Bütün bu debdebenin arasında Kurt Wallander’ın hassas ruhu ayakta kalmaya çalışıyor. Onu ayakta tutan birkaç şeyden biri ise opera.

Kurt Wallander’ın opera tutkusu ne Sherlock Holmes ne de Müfettiş Morse ile kıyas kabul eder. Gerek Bay Holmes gerekse Morse başka müzikler de dinleyen adamlardı. Kurt Wallander ise opera dışında neredeyse hiçbir şey dinlemiyor. Biraz org müziği seviyor yani Johan Sebastian Bach falan... Bir de odasının en önemli köşesinde yani plakçalarının olduğu yerde, opera dinlemekten çabucak sıkılan misafirleri dinleyebilsin diye birkaç rock’n’roll ve pop müzik plağı var. Bunların başını da Roy Orbison’ın plakları çekiyor. Nedendir bilinmez, pek çok polis memuru Roy Orbison’a fena halde düşkünmüş. En azından Henning Mankell öyle yazıyor kronolojik olarak ilk Kurt Wallander macerasında. (Kurt Wallander maceralarının yayın tarihleriyle kronolojik sıraları birbirinden farklıdır. İlk dört maceranın yer aldığı *Pyramiden* [1999] dokuzuncu Wallander kitabıdır örneğin.)

Plak toplama merakına maceraları boyunca sık sık tanık olduğumuz Kurt Wallander’ın aldığı ilk opera plağı, İsveçli tenor Jussi Björling’e aitmiş. Wallander bu plağı öyle seviyor ki Bay Mankell’e sorarsanız yangın çıksa kurtarmayı düşüneceği ilk şey de o olur. Zaten Kurt Wallander’ın sık sık Ystad sokaklarında yürüyüşe çıktığı köpeği Jussi de adını Jussi Björling’den alıyor.

Bu arada Jussi Björling’in adını duymadıysanız yerel bir sanatçı sanmayın. Aman ha! Sayısız plak çıkarmış bu esaslı tenor, 1911’de başlayıp 1960’ta sona eren 49 yıllık kısacık ömründe modern zamanların müzik efsanelerinden olmayı başarmış. Yıllarca sahne alacağı New York’taki meşhur Metropolitan Operası’na ise ilk kez 1938 yılında, Giacomo Puccini’nin *La Bohème*’inde Rodolfo olarak çıkmış.

Puccini demişken, Kurt Wallander’ın meftunu olduğu bir diğer isme geldik işte. Gerçi opera ya azıcık ilgi duyup da Giacomo Puccini denen o devasa bestekâra hayran olmayan kimse, bilmem var mıdır! Aslında yalnızca 12 opera yazmıştır Puccini. Ancak bu 12 operanın her birini İsviçreli saat ustası misali obsesyon haline varan titizlikle işlemiştir. Besteleme aşamasından sahnelemeye kadar her detaya hâkimdir. Yalnız, pek çokları da onun operalarını aşırı melodramatik bulur. Fakat Kurt Wallander gibi duygusal hatta biraz abartırsak Kerem gibi yanan ama bir yandan da dedektiflik gibi ayrıntılarla meşgul bir

mesleği icra eden bir adam için Puccini sevgisi “doğuştan” (“default” diyor ya ecnebler) bile sayılabilir. Gerçekten de Kurt Wallander, küçüklüğünde kızına bile eserlerini dinletecek kadar tutkundur Puccini’ye. Onun eserlerini birkaç saniye duysa tanınmasına yeter. Hatta *Pyramiden* kitabına adını veren macerasında, soruşturma sırasında ziyaret ettiği bir eve adımını atar atmaz salonda çalan müzik için, “Yanılmıyorsam bu çalan Puccini,” der. Evini ziyaret ettiği adam da onu tasdikler: “Doğru, ‘Tosca’ operası.”

Bu arada Puccini için ne derler bilirsiniz: “İtalyan operasının Verdi’den sonra en büyük bestecisi.” Kurt Wallander’ın çok sevdiği bir diğer besteci de Giuseppe Verdi’dir. Verdi’nin Alexandre Dumas’ının *Kamelyalı Kadın* romanından uyarlama *La Traviata* operasına ayrı düşkündür. Türkçeye *Riga’nın Köpekleri* adıyla tercüme edilen macerasında saatlerce *La Traviata* plağını döndürür. Plağı seslendiren ise opera tarihinin gördüğü en büyük yıldızlardan, “La Divine” namıyla meşhur Maria Callas’tır.

Kurt Wallander’ın Bulgar dedektif arkadaşı ona Sofya’dan birçok Maria Callas plağı göndermiştir. Bu *La Traviata* plağı da işte onlardan biridir. Takıntılı bir plak meraklısı olduğumdan bunun hangi plak olduğunu bulmaya çalıştım, maalesef başaramadım. Ancak adını bilmediğimiz arkadaş bu plakları Kurt Wallander’a *Pyramiden* macerasında gönderiyor. Bu macera da 1989’da geç-

tiğine göre plak, 1989’dan önce basılmış olmalı. Bulgaristan’da sosyalizm henüz yıkılmamıştı ve ülkede basılan plakların büyük kısmını devlete ait Balkanton plak şirketi basıyordu. Eğer bu plaklar Bulgar baskıya kuvvetle muhtemel Balkanton tarafından basılmıştı. Benden ipucu bu kadar!

Biz konumuza dönelim yani Kurt Wallander’ın opera tutkusuna. Verdi’yi ve Puccini’yi andık; iki büyük İtalyan... Bu ikilinin yanına Kurt Wallander bir isim daha yazıyor, bu defa Viyana dolaylarından. O isim, Wolfgang Amadeus Mozart. Adı bile heybetli bu dâhinin operaları, Kurt Wallander’ın birçok akşamına eşlik ediyor. Elbette *Fidelio*’nun yeri ayrı...

Şimdi devreye yine Sherlock Holmes’ü sokacağım. Biliyorsunuz, Holmes iyi bir keman icracısıdır. Kurt Wallander da hep bir opera sanatçısı olmayı hayal etmiş. Yine Türkçeye tercüme edilen Wallander maceralarından *Ölümün Karanlık Yüzü*’nden öğreniyoruz ki en eski dostlarından Sten Widen ile onları buluşturan opera tutkularıydı, öyle ki “Kurt Wallander emprezaryo olacak, Sten Widen’in tenor sesi ise dünya operalarında yankılanacaktı.” Heyhat, ikisi için de bu hayal olarak kalmış...

Bütün bu opera tutkusuna karşın Kurt Wallander’ın entelektüel bir yaklaşımla müzik dinlediğini sanmıyorum. Bir kere, operaya sevgisini “sentimental” bir kişiliği olmasına bağlıyor. Bu

Plak toplama merakına maceraları boyunca sık sık tanık olduğumuz Kurt Wallander'ın aldığı ilk opera plağı, İsveçli tenor Jussi Björling'e aitmiş. Wallander bu plağı öyle seviyor ki Bay Mankell'e sorarsanız yangın çıksa kurtarmayı düşüneceği ilk şey de o olur. Zaten Kurt Wallander'ın sık sık Ystad sokaklarında yürüyüşe çıktığı köpeği Jussi de adını Jussi Björling'den alıyor.

da müziğe akılla değil, hisle yaklaştığının bir göstergesi. Kaldı ki operayı sentimentalizmle bağdaştırmak, nasıl demeli, sevimli ama müzik tarihi açısından “biraz” yetersiz bir yaklaşım... Ayrıca Kurt Wallander'ın ayıla bayıla dinlediği, belki her anını ezberlediği eserler üzerine okuduğuna ya da yazıp çizdiğine rastlamıyoruz. Müzikolog mu bu adam, niye yazıp çizsin, diyebilirsiniz. Ancak unutmayın ki Sherlock Holmes, Rönesans müziği dendi mi akla ilk gelen isimlerden Orlando di Lasso'nun motetleri üzerine monografi yazmaya girişecek kadar entelektüel bir uğraş olarak görüyordu müziği. Kurt Wallander ise yalnızca tutkulu bir dinleyici ve iyi bir arşivci olmayı tercih ediyor.

Bu yazı boyunca Kurt Wallander'ı Sherlock Holmes ile karşılaştırıp durmam çoğunuza illallah dedirtmiş olabilir. *Birader*, dediniz belki de, *iki ayrı dönemin dedektifi bunlar!..* Fakat ben de işte tam bunu vurgulamak adına bu kıyasa giriştim. Kurt Wallander'ın ve Sherlock Holmes'ün müziğe yaklaşımları, polisiyede iki ayrı dönemin farklarını da pek güzel açıklıyor. Sherlock Holmes, kayıtlı müziğin henüz emeklediği dönemlerde yaşadı. Müzik dinlemek zaman ayrılması gereken bir işti. “Beyefendiler” için de ciddi bir uğraştı. Kurt Wallander ise müzikte endüstrileş-

menin en dağdağalı zamanında yaşadı. Özellikle 1950'lerden itibaren vinil plakların piyasaya girmesi, sesin daha uzun ve kaliteli aktarılabilmesi, muazzam bir dağıtım ağının oluşması ve önce plakçalar sonra ise teyp ve CD-çalar sayesinde dinleme pratiğinin bireyselleşmesiyle insanların müziğe yaklaşımı kökten değişime uğradı. Bu değişim, 70'lerde yani “plağın altın çağı”nda artık geri dönülmez oldu. Öte yandan iki dünya savaşı görmüş insanlığın yaşam tarzı da 20. yüzyılın başlarından çok daha farklıydı. Kurt Wallander da (her ne kadar popüler müzik çılgınlığına katılmasa da) bu değişimden azade değil. Müziğe entelektüel açıdan yaklaşmaması ve plak (ve sonraları kaset, CD) arşivciliği bunu gösteriyor.

Nihayetinde Kurt Wallander külliyatı, bu yazıda bahsetmediğim dizi ve filmleri de dahil olmak üzere, müziğin ama bilhassa operanın yoldaşlığında ilerliyor. Kurt Wallander'ın opera tutkusu da müziğe yaklaşımı da kişiliğinin yansıması. Tam da bu yüzden Kurt Wallander'ı dört dörtlük anlamak istiyorsak, “Kurt Wallander ne dinler?” sorusunu sormalıyız.

Biz de sorduk, cevapladık, şimdi sizlerle vedalaşıyoruz. Bir sonraki yazıda görüşmek dileğiyle esen kalın efendim!

KORKUNÇ KOLEKSİYONCU

Pek çok insanda koleksiyon yapma merakı vardır. Kimileri eski para, pul, antika, metal ya da ahşap nesneler ve benzeri hatıra eşyaları toplar, kimileriyse *-Koleksiyoncu* (The Collector) romanının başkarakteri Freddie Clegg gibi- kelebek avlayıp toplamaktan sıkılarak kadınları biriktirmeye niyetlenir ve sonunda bu garip koleksiyon hırsı vahşi ve ürkütücü bir kaos ortamına dönüşür. John Fowles'ın çok satan romanındaki psikopat koleksiyoncunun hastalıklı girişimi, Louisiana'lı cenaze levazımatçısı Rick Staton'ın grotesk koleksiyon tutkusunu andırır da bu iki karakter birbirinden hayli farklıdır.

Dünyanın en tehlikeli seri katilleriyle yakın ilişkiler kurup onlarla sanatsal menajerlik konusunda sözleşmeler imzalayan Rick Staton -1970'lerde toplamaya başlayarak edindiği- korkunç koleksiyonu yüz binlerce dolar mertebelerine ulaşınca özel müşterilerine katalogla sanat ürünü satan Grindhouse Graphics adlı bir şirket kurmuş ve bu şirket vasıtasıyla ağır suçlar işleyen seri katillerin ürettiği resimleri, heykelleri, kişisel eşyaları ve hatıra nesneleri pazarlayarak çok zengin olmuştur.

Bir müzisyen ve aynı zamanda ressam olan seri katil Charles Manson, Rick Staton'ın en gözde sanatçılarından biriydi. Tate-LaBianca cinayetlerinin azmettiricisi olarak California Eyalet Hapishanesi'nde yatan tarikat lideri, pek çok rock

grubuna esin kaynağı olan ikonik bir karakter haline gelmişti. Manson, 1971'den beri hapiste olmasına rağmen çok sayıda -milyonlarca olduğu söylenir- takipçisi vardı.

Manson sanatsal alanda o kadar büyük bir etki bırakmıştır ki yalnızca tabloları değil, plak çalışmaları, şarkı sözleri ve besteleri de büyük kitlelere hitap etmiştir. "Aile" adını verdiği tarikatının işlediği suçlar, kendine John Moran'ın ünlü operası "The Manson Family" ve Stephen Sondheim'in müzikali "Assassins" gibi çalışmalarda yer bulmuştur.

Manson, Tate-LaBianca tutuklamalarından sonraki aylar içinde yeraltı basını tarafından 1960'ların karşı kültürüne örnek kişi olarak ilan

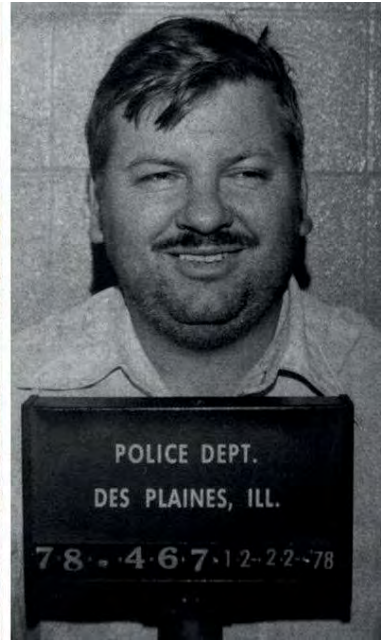
edilmiştir. Los Angeles'a gelen *Rolling Stone* dergisi yazarının kanlı cesetlerin fotoğraflarını görüp yazısını bunlarla süslemesi, Manson'ı popüler kültürle bağdaştıran yaygın bir algıya neden olmuş ve bu makale Charles Manson'ın modada, müzikte, sinemada, televizyonda ve tiyatro sahnelerindeki şöhretini doğrudan etkilemiştir. Charles Manson'ın soruşturma ve mahkeme evrelerini anlatan Vincent Bugliosi yönetmenliğindeki 1976 yapımı *Helter Skelter* belgeselinde Manson'ı canlandıran Steve Railsback, Altın Küre ödülüne aday gösterilmiştir. *Helter Skelter*, ismini Charles Manson'ın hayranı olduğu Beatles'ın 1968 tarihli "White Album"ündeki aynı adlı şarkıdan almıştır. Manson, İncil'deki

Vahiy Kitabı'ndan ilham bulup beyaz ve siyahlar arasındaki simgesel bir ırk savaşına gönderme yapan bu şarkıya kafayı takmış vaziyettedir. Canavarların insanlar için tuhaf ama gerçek bir cazibesi olduğunu ve bunun nedeninin de insanın suçluların gerçek hikâyeleri ve eserleriyle karşılaştığında kendi derin korkuları ve yasak tutkularıyla yüzleştiğini keşfeden Rick Staton, ünlü seri katil John Wayne Gacy'nin hapis-hanede yağlıboya resimler yaptığını duyunca yetkililerden gerekli izinleri alarak bu ünlü seri katille yazışmaya başladı ve sonra onun menajeri oldu.

Chicago'da işçi sınıfına mensup bir aileden gelen John Wayne Gacy (1942-1994), Demokrat Parti'nin seçim bölgesindeki danışmanı, başarılı bir işinsanı ve komşularının çocuk partilerinde hayırseverlik kisvesi altında çalışan bir iyilik meleği, Amerika'nın en tanınmış "çoklu kişilik bozukluğu" hastası seri katillerindendi.

Gacy'nin hastanede yatan çocukları eğlendirmek için palyaço kılığına giren saygın yurttaş görünümünün arkasında saklı psikopat kişiliği yıllar sonra öğrenilmiştir. 1978 yılında işlediği bir cinayetten yakalanınca gerisi çorap söküğü gibi gelmiş ve John Wayne Gacy idama mahkûm olmuştur.

Palyaço Katil J.W. Gacy, suç tarihinin gelmiş geçmiş en ürkütücü seri katil karakterlerinden biriydi. Mahkemede, bedeninde birden fazla kişilik barındırdığını ve bunlardan kötü ruhlu genç adamın kendisini de rahatsız eden bir iblis olduğunu savunmuştur. 11 yaşındayken başından al-

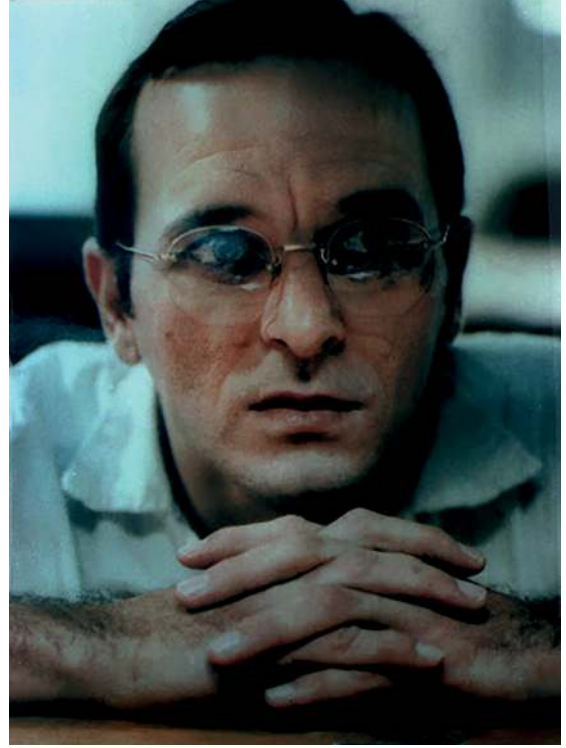

dığı bir darbeden sonra, durup dururken kendini tamamen kaybettiği anlar yaşamaya başlamıştı. Baygın zamanlarının sonrasında diğer kişilikleri siniyor ve içindeki canı ortaya çıkıyordu.

Evine gelen genç oğlanları, "Şimdi sana kelepçeden anahtarsız nasıl kurtulacağını göstereceğim," diyerek ucuz bir Sihirbaz Houdini numarasıyla kelepçeleven ve ardından zavallı kurbanlarına tecavüz edip onları öldüren bu korkunç sapık, otuz dört numaralı kurban adayının kelepçe takmayı kabul etmeyip evinden kaçmayı başarmasıyla yakayı ele vermiştir.

John Wayne Gacy pek çok farklı tarzda resim yapmış olsa da onun alameti farikası Palyaço Pogo idi. Tutuklanmadan önceki yıllarda çocukları eğlendirirken büründüğü bu figürü betimlediği eserleri, aktör Johny Depp ve yönetmen John Waters gibi ünlülerce çok tutulup satın alınmaya başlayınca -özellikle Gacy'nin idam edilmesinden sonra- fiyatları ulaşılma seviyelerine yükselmiştir. Gacy'nin en masum eserlerinde bile tarif edilemez bir kötü niyet gizlidir. Rick Staton kısa süre içinde Grindhouse Graphics'in ürün yelpazesini genişletmiş ve yeni bir anlayışla Ted Bundy'nin orijinal imzalı mektupları, Kenneth Bianchi'nin lise diploması, Jeffrey Dahmer'in karalamaları, Edmund Kemper'in mektup ve kartpostalları gibi pek çok belgeyi koleksiyonuna katmıştır. Bunlar arasında, "Sam'in Oğlu" David Berkowitz'in polis dosyasından çalınmış polaroid fotoğrafları gibi nadir parçalar da vardı.

Yeraltı piyasasında Berkowitz Polaroidleri olarak bilinen fotoğraflardan bazılarının kopyalarına grotesk görseller satan internet sitelerinde rastlayabilirsiniz ancak bu fotoğrafların orijinaleri, koleksiyoncuların ısrarla aradığı parçalar

arasındadır. Özellikle Berkowitz'in bekâr evinde bulunan ve türlü sapık fanteziler içeren, son derece rahatsız edici fotoğraf albümünden kareler gün yüzüne pek çıkmamış, nerede ve kimde oldukları bilinmeyen paha biçilmez koleksiyon parçaları olarak popüler kültür mitleri kervanına katılmıştır.

Sıradan bir postane memuru olan David Berkowitz, 70'li yılların New York'unda uzun bir dönem terör estirmiş, altı kişiyi acımasızca öldürmüştü. Sevimli postacı kimliğinin arkasına gizlenmiş bu psikopat caninin sanrılarla dolu -kimsenin bilmediği- özel hayatındaki türlü rezilliklerden enstantaneler kaydettiği polaroid fotoğrafların en serinkanlı insanın bile midisini kaldıracak iğrençlikte olduğu söylenmektedir.

Rick Staton'un dillere destan koleksiyonunda yasal olarak menajerliğini yaptığı sanatçıların yanı sıra müzayedelerden topladığı nadir parçalar da mevcuttu. Henry Lee Lucas, Keith Hunter Jesperson, Otis Toole, Alfred Gaynor, Charles Ng, Danny Rolling ve Arthur Shawcross gibi seri katillerin tabloları, eskiz, karakalem ve karalamaları -Staton'un Grindhouse Graphics şirketi kataloğunda yer bulunca- adeta kapışılıyordu.

Staton'un bir diğer önemli sanatçısı, 70'li yıllarda Teksas'ta yedi genci işkenceyle öldürmeye iştiraktan altı kez ömür boyu hapis cezasına mahkûm Elmer Wayne Henley'in en büyük hüneri

yağlıboya koala resimleri yapmaktı. Bu güzel ve sevimli hayvanları resmettiği eserler, koleksiyoncular tarafından çok beğeniliyordu.

Alkolik ve tacizci bir babanın kurbanı olarak küçük yaşlardan başlayarak sapıkça eğilimler gösteren Henley, seri katillik kariyerinde yükselmeye başlamadan önce parlak bir öğrenci ve duyarlı bir çocuktur. Ebeveynlerinin boşanmasından sonra bunalıma giren Elmer'in yakın bir okul arkadaşının kendisini Dean Corll isimli, yaşça büyük bir adamla tanıştırması onun sefil hayatının dönüm noktası olmuştur.

Otuzlu yaşlarda, genç oğlan düşkün bir kulampa-para olan Corll, aynı zamanda bir soygun çetesinin patronuydu ve kısa sürede Elmer Henley'i yaptırdığı hırsızlıklardan pay verdiği yordakçı bir "erkek cariye" haline getirdi.

Bir süre sonra işler çığırından çıktı. Yalnızca 16 yaşındayken çetenin önemli bir üyesi olan Elmer Henley, Corll'un güdümünde gırtlığına kadar suça bulaştı. Genç oğlanları içki ve uyuşturucu vaadiyle kandırıp partilere davet ediyor, efendisinin evinde onlarla -ve tabii Dean Corll'la birlikte- çılgın geceler yaşadıkdan sonra da zavallı kurbanları sonsuza kadar susturmak için öldürüyorlardı.

Sonunda yine böyle çılgın bir parti esnasında -nasıl olduysa- Henley, vicdanının sesini dinleyip Corll'u etkisiz hale getirdikten sonra polisi arayarak tüm suçlarını itiraf etti. Elmer Henley, önceleri hapishanede eski çoraplardan çeşitli hayvan oyuncakları imal etmekle yetinen bir mahkûmken Rick Staton tarafından keşfedilip daha sofistike sanat ürünlerine yönlendirilmiştir.

Kendini seri katillerin yapıtlarını tanıtmaya adanmış olmasına karşın Rick Staton, sözde sanatçılarının aslında hiçbir sanat yeteneği olmadığını

biliyordu. Yine de bu seri katiller arasında "Rujlu Katil" Heirens gibi istisnalar yok değildi. Staton'ın sözleşmeli sanatçıların belki de en yeteneklisi olan -Heirens, 1946'dan beri hapisteydi- ve gerçekten de olağandışı suluboya tablolar yapan William Heirens'tir.

Rujlu Katil olarak da bilinen iki ruhlu seri katil William George Heirens (1928-2012), cinayet işlediği evin yatak odası duvarına rujla yazdığı "Tanrı aşkına beni daha fazla cinayet işlemeyi yakalayın" mesajı ile tanınır. Heirens üç cinayet işlediğini itiraf ederek ömür boyu hapis cezasına mahkûm olmuş ve hapishane hücrelerinde altmış beş yıl boyunca "sanat" icra etmiştir.

Rick Staton'ın 2006 yılındaki ölümünden sonra Grindhouse Graphics'in benzeri katalogla seri katillere ait koleksiyon eşyaları ve sanat ürünleri pazarlayan başka şirketler de türemiştir. Arizonalı bir şirket tarafından yayımlanan Kıyamet Kataloğu (The Catalog of Carnage) isimli meşum katalogta pek çok orijinal eserin yasal kopyaları ve tıpkıbasımları bulunuyor.

Seri katillerin gerçek üretimi olan eserlerin reproduksiyonlarının yanı sıra Ed Gein'in evindeki eşyaları andıran insan kafatasından yapılmış şekerlikler, Jeffrey Dahmer'in buzdolabından çıkanlara benzeyen, lateksten mamul ve son derece gerçekçi kopuk kafa, kol veya bacaklar ya da Ted Bundy tişörtleri sipariş verilebilir malzemeler arasındadır.

ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ

ZONGULDAK'TA YILDIZ ALATAN İLE BİRLİKTE...

Gözde: Kitabı önermemin sebebi Yaprak Öz'ün, bizim de hazır bulunduğumuz törende bu romanıyla "Kristal Keleçe" ödülünü almış olmasıydı. İsmen bilsem de kitaplarını daha önce okumamıştım. Ödül, bu romanı daha çok merak etmeme neden oldu. Tartışmaya başlamadan önce roman da en çok sevdiğim ayrıntıyı söylemek istiyorum: Bölüm başlıkları. Kahramanımızın terzi olması vesilesiyle diktiği giysilerin isimlerinden oluşan bölüm başlıkları çok güzel ve özenliydi.

Çınla: Anlayabildiniz mi başlıkları? Ben anlaya-

madım. Dikiş terimi dağarcığım çok kısıtlıymış, onu anladım.

Arzu: Ben çoğunu anladım.

Mine: Yaprak Öz'ü, Sevin Okyay'ın "Cinayet Dosyası" programında dinlemiştim. Bölüm başlıkları, yazarın Enid Blyton hayranlığından ortaya çıkmış. Yazar da ben de çocukluğumuzda *Afacan Beşler* ve *Gizli Yediler* maceralarını okumuşuz. Programda, "Bu çocuk maceralarındaki bölüm başlıkları çok hoşuma giderdi, ben de kitaplarımda kullanmak istedim," diyor. Yıldız da

İllüstrasyon: Güneş Toprak

2016 yılı Kasım ayında 221B dergi ve Bilgi Üniversitesi işbirliği ile düzenlenen "Dünyanın Polisiye Haritası" adlı atölyede tanıştık. Farklı mesleklerden dokuz kadındık. Bir ortak noktamız vardı: Polisiye roman! Yıllarca polisinin izinden gidenimiz, polisiyeyle henüz tanışanımız, roman teorisine dalınca polisiyeyi keşfedenimiz, çocukluğundaki polisiyelerin nostaljisini yaşıyanımız, yeni çıkan tek bir polisiyeyi bile kaçırmama hevesinde olanımız... Ayrılmamak birbirimizden. Her altı haftada bir toplanıp önceden belirlediğimiz bir polisiye romanı masaya yatırıyoruz ve kıran kırana tartışıyoruz. Aynı düşünmüyoruz ama aynı heyecanı paylaşıyoruz. İşte sizlerle paylaşmak istediğimiz de bu heyecan!

* Arzu Sabancı, Cansu Akdeniz, Çınla Akdere, Gözde Kömeçoğlu, Mine Şen, Pınar Demirebilek, Saliha Aslan, Şenay Dündar, Verda Toprak.

terzi olduğu için böyle bir fikir geliştirmiş. Zaten ailesinde dikiş diken anne ve teyzeler varmış. Her bölüm aslında başlıkta yazdığı elbiseyi dikiği karakterle ilgili.

Gözde: Çok sevdim, uyumlu olmuş romanın içeriğiyle.

Verda: Kitabı o kadar severek okudum ki bitince üzüldüm. Ben de Karabük'te lojmanda büyüdüğüm için tenis kulübü, TED Koleji, İngiliz öğretmenler, mühendis eşleri, yaz akşamları, annemlerin terzilere diktirdikleri gece kıyafetleri, babamın Bursa'dan getirdiği ipek kumaşlar, bahçeli, kaloriferli, bahçıvanlı evler... Hepsi çok tanıdık arka planlar oldu benim için. Ama yemekler, piknikler bana biraz abartılı geldi.

Gözde: Kahramanın gözünden yaşadığı çevreyi anlatması, tasvirleri çok güzeldi. Amerikan tarzı evler, kar yağdığında evinden gördüğü orman manzarası ve kuş sesleriyle uyandığını anlattığı o satırlar... Roman, klasik bir polisiye gibi olay mahalli tasvirleri yerine böyle iç açıcı tasvirlerle başlıyor.

Mine: Yazar, Zonguldaklı. O anlattığı mahallede büyümüş ve hep o mekânda geçen bir polisiye yazmak istemiş. Mahalleyi bu kadar güzel anlatmasında biraz da bu etkili.

Şenay: Bölüm isimleri hep terzilikle ve örgüyle ilgili ya, ben Farahnaz'ın çiçeği de kesin bir örgü modeli çıkacak sanmıştım. Türkan Şoray'ın kirpiği gibi. Yaş itibarıyla hatırlamayanlar Google'dan bakabilir.

Gözde: Altını çizdiğim bir cümleyi söylemek istiyorum izninizle. 17. sayfada, *"Bir erkeğin güzel kadınlara bakması engellenemez. Engellenirse adam sıkılıp gerçek çapkınlıklar yapmaya başlayacaktır."*

Arzu: Doğru bir cümleymiş, baskı iyi değildir. Kitabı okurken aklıma Yılmaz Erdoğan'ın *Kelebeğin Rüyası* filmi geldi. O filmde de Zonguldak'ı çok beğenmiştim. Gidip o sokakları dolaşmak istedim. Tarif ettiği o kurabiyeyi pişirip komşulara dağıtmak geldi içimden. Üşenmesem o an kitabı bırakıp yapacaktım. Bir gün Farahnaz'ın kurabiyesi diye yapar size getiririm.

Gözde: Öyle güzel anlatılıyor ki kokusunu bile alıyorsun. Ben de keyifle okudum romanı. Sade bir dille yazılmış. Çok rahat anlaşılıyor ancak birkaç yerde dilbilgisi hatası var. Beni rahatsız etti.

Şenay: "Dedektif" kelimesi kitap boyunca "detektif" şeklinde yazılmış!

Cansu: TDK'de "d" ile.

Arzu: Biz TDK'ye göre değerlendireceğiz tabii.

Şenay: Oğlak Yayınevi hariç hepsi "d" ile yazıyor, en azından benim karşılaştıklarım. Sektörde

"detektif" yazan tek yayınevi Oğlak.

Gözde: Bir de "ne... ne de..." bağlacı kullanıldığında fiilin olumlu hali kullanılır. Burada *"ne salonun açık perdelerinin ardından görünen karla kaplı çam ağaçlarının huzurlu görüntüsü, ne gülmüş şamdanları süsleyen burgulu kırmızı mumların ışığı, ne de şöminede yanan odunların tatlı çıtırtısı ortamdaki gerginliği azaltmıyordu"* şeklinde yazılmış.

Şenay: Evet, "azaltıyordu" olmalı.

Gözde: Kitaba dönersek ilk cinayetten sonra verilen ipuçları sayesinde katilin kim olduğunu buldum. Fakat cinayetin nedeni ve nasıl olduğu kafamda yazdığım senaryodan farklı çıktı.

Pınar: Nasıl anladın hemen katilin kim olduğunu?

Mine: Kahramanımızın daha bağları çözerken, gevşek olduğunu söylemesinden.

Gözde: Ayrıca piknikte ayakkabı süsünün ve kolyenin kaybedilip aranması da ipucuydu. Yazar alakasız bir anda bir şeyin kaybolmasından bahsediyorsa -Mine'nin de hep hatırlattığı Çehov'un silahı hikâyesindeki gibi- bu durumun cinayetin çözümüne katkı sağlaması gerekiyordu.

Mine: Orada Yaprak Öz, twist yapmış. Bir söyleşide twist yapmayı sevdiğini söylemişti.

Arzu: Ne demek o?

Mine: Okuru şaşırtmak. Bir teknik. Kurgunun belli bir yöne giderken çok farklı bir yöne kayması.

Arzu: Ben hiç şaşırmadım.

Gözde: Okuma esnasında twist olarak değil de ipucu olarak algıladım onu ve bu ipucu beni sonuca götürdü.

Mine: Aynı zamanda bir de kolye kayboluyor ve kolyenin sahibi de öksüz. Zengin bir ailenin kızı.

Gözde: İlk ismi Ayşe, gerçekten aşırı saf ve meraklı mı yoksa gerçek niyetini örtmek amacıyla mı rol yapıyor?

Mine: İşte romanın içindeki twisti bu şekilde veriyor aslında.

Şenay: Ben de şuradan anladım. Sitenin en güzel kadınının popülaritesi, siteye yeni gelen bir kadın yüzünden düşüyor. Popülaritesi düşen kadından korkacaksınız!

Saliha: Aynen öyle, egosu yaralanmıştır kesin.

Mine: Benim şöyle ufak bir eleştirim var. Keşke bağları çözerken kolay çözdüm deseydi. Baygın olmasaydı bağlarını kendi çözerdi, deyince fazla dikkat çekmiş.

Gözde: Katılıyorum. Peki, çoraplarının kaçmış olduğundan bahsetmesi ilginizi çekti mi o anda?

Mine: Onu çözemedim. Çoraplara hiç dikkat etmemişim.

Pınar: Onu çözebilmek için o dönemde yaşamış bir ev hanımı olmamız lazım. Bu çok sofistike bir detay.

Gözde: Evden hiç dışarı çıkmadığını iddia eden birinin külotlu çorapla bulunması.

Arzu: Bana da o bölüm biraz saçma geldi. Hiçbir ev kadını ince çorap giyerek cam silmez.

Mine: Benim babaannem evdeyken de hep giyerdi. O yüzden hiç takılmadım.

Şenay: Babaanne çorabı tamamen başka bir nesne ama.

Gözde: Verilen ipuçları çok yerinde ve uygundu. Dışarı çıkarırken çanta taşımamak için mantoya gizli bir iç cep dikilmesi, polisin bunu gözünden kaçırmaması da öyle... Tam da doğduğum yıl anlatılıyor. Başlarken ihtilale kadar gider mi diye düşündüm. Sonuç olarak ipuçları romana çok güzel dağıtılmış ve sonra birleştirilmiş.

Çınla: Ben Farahnaz'ın çiçeğini, o ayakkabının çiçeği zannettim bir ara!

Şenay: Ben de kitabı okuyorum okuyorum, nerede bu Farahnaz diyorum.

Mine: Farahnaz ayrıntısı da güzeldi.

Arzu: Kitapta sevmediğim bölümü söylemek istiyorum. Bunu daha önce de eleştirmiştım, şimdi de eleştireceğim. Son elli sayfadan çok sıkıldım. İki yüz sayfayı boşuna okumuşum gibi geliyor, bir kitap geriye dönüp son iki yüz sayfayı özetleyince. Olayların çözümünü tekrar anlatması hoşuma gitmiyor.

Verda: Ben de o bölümde şöyle düşündüm: Kitabın sonunda Yıldız herkese cinayetleri anlatırken o kadar uzun bir süre susup dinleyemez insan. Dinleyiciler de Gül de. Biz Fransızlar ya da İngilizler gibi değiliz. Akşam yemeğine hiç o elektriği yansıtmamak mümkün mü?

Gözde: Poirot tarzı ama. Ne güzel!

Arzu: Ben seviyorum.

Çınla: Ben seviyorum.

Mine: Ben de seviyorum.

Şenay: Aaa, ben de seviyorum.

Arzu: Yıldız'ın cinayeti çözme anını canlandırmasını hiç gerçekçi bulmadım. Herkesi topluyor, bekçiye kapıda nöbetçi tutuyor. Klasik ev kadını profiliyle uyumamış. Bana havada kalmış gibi geldi. Ev kadını, terzi, Zonguldak, 1980'ler... Bilemiyorum, gerçekçi gelmedi.

Gözde: Ama hem yazar hem de Yıldız, Agatha

Christie hayranı. Arzu, sen genel olarak o sahnelerden hoşlanmadığın için bunu söylüyorsun. Ben çok seviyorum tam tersine. Sonuca ulaşırken hangi yollardan geçilmiş, tekrarlamak iyi geliyor bana.

Arzu: Bir de ödüllü bir kitap olduğu için daha dikkatli okudum, bu açıdan Yaprak Öz bençe dezavantajlı oldu. Sıradan bir roman olarak okusaydım beğendim diyecektim ama ödüllü kitap olduğu için yazarımızın hoşgörüsüne sığınarak biraz acımasızca davrandım.

Gözde: Seçim kriterlerinin ne olduğunu incelemek lazım.

Mine: Ben önsöze bayıldım.

Cansu: Ben pek önsöz okumam, sabırsızlanıyorum kitap

öncesi. İtiraf ediyorum!

Şenay: Ama bu önsöz, kurgunun içinde olan bir önsöz.

Cansu: Evet, son sözü okuduktan sonra bu anlamdım ve başa dönüp önsözü okudum.

Çınla: Ben önsözün önsözünü bile okurum!

Arzu: Ben de onu önce anlamadım. Yazarın kendi önsözü sandım.

Mine: Ama önsözün altında Berrak Obalı yazıyor. Bir de, anneannem Yıldız Alatan diye başlıyor ve kendini okutuyor hemen. Son sözde de benim gözler sulandı.

Çınla: Benim de.

Cansu: Niye ağladınız, merak ettim?

Mine: Kendimi yazarla ve karakterle özdeşleştirdim. Ben de lojman çocuğuyum. Çocukluğum böyle bir ortamda geçti ve seneler sonra yaşadığım yerlere tekrar gittiğimde, çocukken kocaman gelen binaların aslında o kadar da kocaman olmadığını, pırıl pırıl boyalı binaların zamanla nasıl yıprandığını görüp hüznlenmişim. Son söz bir kopma noktasıydı. Evet, olayı en başında çözdük. Evet, katili hemen bulduk. Ne olmuş yani? Bu çok ama çok keyifli bir roman. Sizi 70'lerin sonuna, taşraya götürüyor. Kesinlikle bir *Afacan Beşler* tadı var bu romanda. Bir Yıldız Alatan macerası daha çıkarsa hemen alırım. Yıldız'ı da karakter olarak çok beğendim. Mahallenin ablası demişlerdi Sevin Okyay ve Yaprak Öz programda. Herkesin anneanesi olabilecek çok tatlı bir kadın.

Çınla: Ben ağladım roman bitince. Son sayfalar bana Ordu'da geçen çocukluğumu hatırlattı.

Yetişkin bir insanın yıllar sonra çocukluğunun geçtiği sokaklarda yürümesi fikri boğazımı düğümlüyor çünkü bunu yaptım. Tam 23 yıl sonra ilk kez çocukluğumun geçtiği Ordu'ya gittim. Tarifsiz bir histi. Kitabın son sayfalarını okurken işte o hisse geri döndüm ve boğazımdaki düğüm çözüldü.

Şenay: Aaa, anneanne mi! O kadar yaşlı değil canım. Teyze diyelim.

Mine: Peki, teyze olsun. Dedğim gibi 1979 yılındaki hayatı çok güzel anlatmış. Alıştığımız İstanbul sokaklarında geçmeyen, çok farklı bir polisiye. Tipik bir *cosy mystery* örneği.

Şenay: Taşra polisiyesi niye az diye sürekli so-rardık. Bu kitap ilaç gibi geldi.

Verda: Ama İstanbul'suz bir polisiye değildi bu. Hepsinin kökeni İstanbul'du çünkü. Eğitimler, aileler homojendi. Zonguldak polisi çözseydi işte o zaman taşra polisiyesi olurdu. Gene İstanbul insanına çözüm buldurdurdu yazar.

Mine: Karakterler, lojmanlarda hayat, güne giden kadınlar, pişirilen kekler ve kurabiyeler. Özellikle *Burda* dergisi. Ayrıntıları çok sevdim.

Pınar: Evet, Mine, anladık, lojmanları çok sevdin. Ben beğenmedim desem haksızlık olur. Polisiye olarak çok beğenmedim. Kitap başladığında çok şiirsel geldi bana.

Şenay: Yaprak Öz başarılı bir şair aynı zamanda.

Çınla: Acaba bir şairken nasıl polisiye roman yazarlığına geçiş yaptı? Birbirine oldukça zıt pratikler. Umarım bir gün karşılaşırız ve bu konuda sohbet edebiliriz. Ben de çok severim şiiri, biraz yazardım da ama şiirden polisiyeye geçişim arasında yıllar var. Acaba o bir anda mı geçti? Onu polisiyeye geçiren ne oldu? Şiiri terk mi etti? Kafamda deli sorular...

Pınar: Kelimeleri birbirine bağlaması, seçilen kelimelerin yalınlığı çok güzeldi. Kafamı yormadan okumaya başladım ama polisiye gözüyle okuyunca aradığım heyecanı bulamadım. Yıldız'da şüpheler oluşmaya başlayınca biraz heyecanlanacak dedim ama tam tersi iyice yavaşladı. Zaten cinayet altı ay sonra çözüldü.

Şenay: Yıldız bir ara, "çözemiyorum, böyle kalacak herhalde" ruh durumuna giriyor zaten.

Pınar: Evet. Yıldız elbise dikeyor sürekli. Polis de oturuyor bu arada.

Şenay: Polis, Deli Bekir yaptı diye onu içeri attı. Sonra ilgilenmedi bir daha olayla.

Mine: Ben de cinayete kurban giden bir kadının o sırada giydiği kıyafetin yıkanıp yeniden gardıroba konmasına takıldım. Normalde polisin delil diye alması gerekirdi ama dönem polisiyesi deyip geçtim.

Pınar: Kasaba polisiyesi dedik tamam ama büyükşehirlerde de olaylar oluyor. Zonguldak'ta olan tek bir olaydan bahsedilmiyor. Çünkü Zonguldak, Alice Harikalar Diyarı. Muhteşem. Halk sadece radyodan ve gazeteden aldığı haberlerle sağ-sol çatışmasını takip ediyor. Hayat güllük gülistanlıkmiş gibi gösteriliyor orada. Gece kulübüne gidiyorlar, dans ediyorlar, briç oynuyorlar.

Mine: O dönemde lojmanda oturuyorsan ayrıcalıklı bir hayatın oluyor.

Pınar: Ama yaşadığın şehirden ve ülkeden kendini ne kadar ayırıştırabilirsin? Bir de okurken kulağıma eski Türk film sesleri geldi. "Nayır... Nolamaz!" sesleri yankılanarak kitabı okudum, çünkü hiç inandırıcı bir kitap değildi benim için. Yine de jüriye saygımdan hep kitapta bir şeyler aradım. Kitabın Kristal Kelepe ödülü alması beni büyük bir hayal kırıklığına uğrattı.

Cansu: Ben genel olarak kitabı beğendim. Dolayısıyla Pınar'a pek katılmıyorum. Ben de lojman çocuğuyum. Bizim apartmanımız da aynen böyleydi, kapılar kilitlenmezdi, biz çocuklar bir evden diğerine sürekli girip çıkardık. Günümüz şartlarına göre değerlendirsek gerçekçi değil ama o dönemle tutarlı.

Arzu: Peki, cinayetin çözülme kısmı?

Cansu: Bence Yıldız karakterinin dedektiflik yeteneği eksik. Kurgu güzel ama çözüme giden yerler zayıf. Sistematiği hiç yok. Yıldız araştırıyor, duruyor, vazgeçiyor, iki dikiş dikeyor. İki ay geçiyor, kendini işe adamıyor. Bu ilk kitap, belki yazar bilerek karakteri bu kadar acemi bırakmış olabilir. Devam kitaplarında Yıldız'ı daha deneyimli ve daha başarılı dedektife dönüştürebilir.

Saliha: Sadece meraklı bir kadın Yıldız.

Mine: Evet, Yıldız bir profesyonel değil ki, o bir terzi. Dedektifliğe meraklı sadece. Anında olayı çözmesini bekleyemeyiz.

Cansu: Evet ama yine de uzatmış bence. Meraklı ve ilgili bir kadın, olayı çözmeye çalışıyor. Ama daha sistematik, daha hızlı ve heyecanlı ilerlemesi daha keyifli olurdu.

Pınar: Mesela polis bir arkadaşı olsun, onunla fikir alışverişleri yapsın.

Arzu: Anladığım kadarıyla roman olarak herkes beğendi bu kitabı ama polisiye olarak tartışılacak ve eleştirilecek yanı var.

Cansu: Polisiye olarak iyiydi bence. Muamma, gizem var. Hikâye güzel de dediğim gibi çözen karakterin yöntemi zayıf kalmış. Yazarın dilini çok beğendim, çok keyifli ve edebi. Hatta o kadar sıcak ve naif hissettiriyor ki vahşet içeren kısımlarda bile irkilmiyordun insan. Bu, yazar için başarı

mı değil mi, o tartışılır tabii. Okurken keşkelerim oldu illaki; keşke Yıldız daha iyi bir acemi dedektif olsaydı, yöntemleri, neden-sonuç ilişkileri daha tatmin edici olsaydı... Keşke kitabın başına, mahallenin basit bir kroki çizilseymiş, çok kolaylaştırıcı olurdu bazı yerlerde.

Gözde: Krokinin yanında karakterler ve özellikleri de kitabın başına eklenseydi tam Agatha Christie olurdu!

Pınar: Erkek karakterler kitapta o kadar değer-siz ki, kadın romanı bu sonuçta. O yüzden erkek isimlerini unutmak çok doğal. Erkekler sadece kocaydı. Gül'ün kocası, Figen'in kocası...

Şenay: Yaşıttım bir yazarı okuduğum içim çok mutlu oldum. Dönem tanıdık, şarkılar tanıdık. *Laura Mars'ın Gözleri* filmini hatırladım ya, daha ne olsun! Bir de şiveyle yazılan diyalogları okumak da çok hoşuma gitti. Sütçü Kevser ile Metin'in diyalogları mesela.

Cansu: Beni zorladı, hatta genel olarak zorlama geldi.

Çınla: Kara Hacer'in küfürleri nasıldı?

Cansu: Bak, o çok yaratıcıydı.

Çınla: Ben ilk cinayetten sonra romana kapıldım. Pınar çocuksu olmuş dedi ya, *Afacan Beşler* çocuk kitabı değil mi Mine? Acaba onun mu çok etkisinde kaldı diye düşündüm. Kitabın polisiye olacağını düşündüğüm için okumaya başladım. Sayfalar geçip hiçbir şey olmadıkça şaşırdım. *Cosy mystery*'e iyi bir örnek demiştin değil mi Mine? O türü bilmiyordum.

Mine: İçinde cinsellik ve şiddet içermeyen, genelde amatör dedektiflerin iş başında olduğu, tıpkı Agatha Christie romanları gibi romanlar *cosy mystery* diye geçer.

Şenay: Suçun detayının verilmediği; ortama, çözüme, karakterlere odaklanan bir alttür diyebiliriz.

Çınla: O zaman edebiyat eleştirmenlerinin en yüksek başarıyı ifade eden cümlelerinden biri olan "türünün iyi bir örneği" diyebilir miyiz kitap için?

Arzu: Türü öğrenelim, öyle değerlendirelim o zaman.

Salih: Miss Marple cosynin zirvesi.

Şenay: Bu da Türkiye şubesi.

Gözde: Biri örgü örüyor, öbürü dikiş dikiyor.

Çınla: "Kadın" odaklı bir kitap yani kadın temasını derinlemesine işlemiş. Bir kâkül teması var mesela, bunu bir erkek hayatta yazamaz. Mutfak ve dikiş temaları da oldukça kadınsal. Diğer taraftan toplumsal cinsiyet (gender) meselesi var arka planda. Mesela üniversite eğitimi alamadığından ev kadını olan kadınların derinde

kalmış arzularının ve kimlik bunalımlarının gündeme getirilmesi çok güzel olmuş bence. Eşlerinin maddi olarak kendilerine destek olmaları, okuyamamalarından dolayı içlerinde kalan, kendilerini gerçekleştirme arzularını hayata geçirmek isteyen kadınlar var karşımızda. Yıldız da öyle bir kadın, Gül'de...

Mine: Yıldız'ın çalışmasının sebebi de torunu için para biriktirmek. Terzilik yaparak birçok kişinin hayatına dokunuyor.

Çınla: Kocalarının mühendis olması vurgulanıyor sanki. Kadın, mühendis eşi olunca kendini daha değerli hissediyor, oysa kadın her şeyden bağımsız olarak değerlidir, tartışma açılmaya çalışılmış sanki.

Cansu: Kitabın kapağına da değinelim mi?

Gözde: Güzel değil mi? Hatıra defteri gibi. (Gülüşmeler)

Cansu: Hayır, bence tam tersi. Kitap hakkında hiçbir şey bilmesem bu kapağı gördüğüm anda geçirim. Bilmem anlatabildim mi?

Çınla: Ama çok şirin ve pozitif... Ben geçmem, elim alıp bakarım, neymiş bu mutlu roman diye!

Şenay: Köşelerde Zonguldak'ın is ve kurumları var.

Çınla: 249 sayfada kurbanın psikolojik durumuna dair açıklamalar var.

Gözde: Sıcacık bir anlatım şekli var, diye not almışım ben de.

Mine: *Afacan Beşler* tadı dedim ya işte.

Cansu: Ama buradaki cinayeti düşünürsek pek cosye uygun değil sanki.

Çınla: Gerçek bir kontrast oluşturuyor gerçekten. Bir tarafta cicili bicili bir yaşam, diğer tarafta vahşet.

Mine: Ama o vahşi cinayeti bile perde arkası edebilmiş. Şu anda bile o cinayeti değil, romanın naifliğini konuşuyoruz.

Cansu: Esas problem o cinayet değilmiş gibi.

Mine: Evet, vahşilik geri planda. Agatha Christie'nin bir romanında katil, ergen bir kızı kafasından bastırarak boğulana kadar su dolu bir kovanın içinde tutuyor. İşte size gayet vahşi bir cinayet ama Christie romanlarında suçun şeklinden çok, suçu kimin ve neden işlediği ön plandadır.

Şenay: En merak ettiğim karakter Suat karakteriydi.

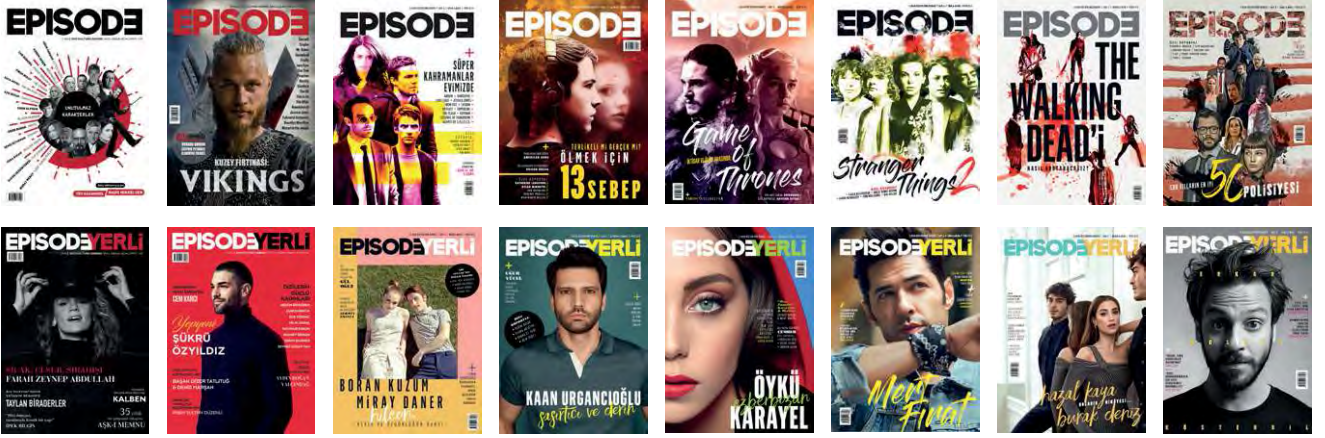
Mine: Ben hemen araya gireyim. Suat karakteri için *Şeytan Disko* romanını okuyorsunuz. Suat'ın hikâyesi o kitapta varmış.

Cansu: Psikolojik gerilim değil mi? Merak ettim, okumak istiyorum.

Çınla: Yıldız Alatan'ın yeni macerası da *Villa Şakayık*!

Şenay: O zaman hemen okuyalım!

EPISODE TÜRKİYE'NİN İLK VE TEK DİZİ KÜLTÜRÜ DERGİSİ

HEMEN ABONE OL! ABONELİK AVANTAJLARI

- HER SAYI ÇIKTIĞINDA ADRESİNE GÖNDERİLİR
- KARGO ÜCRETİ ÖDEMEZSİN
- 4 YIL İÇİNDE İKİ KİTAP, DERGİNLE BİRLİKTE HEDİYE EDİLİR

abone olmak için:

dukan.mylosyayingrubu.com/abonelik

EPISODE

BAYTAN UĞUR YEM

ÖLDÜREN

ROMAN

Mylos
Kitap

TÜM KİTAPÇILARDA